

O regionalizaciji Hrvatske

Rješavanju aktualnog pitanja ustroja Republike Hrvatske dat je znanstveni doprinos skupom "Regionalizacija Hrvatske - prošlost, sadašnjost i budućnost", koji je održan 25. travnja 2001. u Hrvatskom institutu za povijest. Ovdje ćemo sažeto ukazati na neka stajališta i prijedloge što su ih iznijeli okupljeni znanstvenici.

Dr. Anđelka Akrap i dr. Jakov Gelo, demografi, iznijeli su podatke da prosječna županija u državama Europske unije ima 360.000 stanovnika i tek je nešto veća od prosječne hrvatske županije sa 215.000 stanovnika. Zalažu se za današnji teritorijalno-administrativni ustroj Hrvatske.

Dr. Mladen Ančić zauzima stav da hrvatske povijesne regije; Dalmacija, Istra, Hrvatska, Slavonija - nisu rezultat prirodnog i autohtonog procesa, već nasilnog uplitanja vanjskih čimbenika. Smatra da su nastojanja za oživljavanjem tradicija tih regija u sklopu uređenja državne uprave promašena ukoliko se ne temelje na društvenim potrebama i nacionalnim razlozima.

Dr. Branko Babac povijesno razmatra županijski ustroj i zalaže se za obnovu hrvatskoga historijskoga županijskog ustroja.

Povijesnim prikazom Mažuranićeve reforme županijskog ustroja bavi se dr. Dalibor Čepulo i u tom zahvatu vidi prekid s dosadašnjom tradicijom koji je vodio etatizaciji, centralizaciji i uvođenju suvremenih metoda upravljanja.

Dr. Ivan Koprić je iznio da je prevelik broj županija izazvao stvaranje prevelikog broja državnih upravnih organa i da su teritorijalne korekcije težak, ali potreban dio decentralizacije. O neučinkovitosti postojećeg županijskog sustava i potrebi da se on svede na šest ili sedam regionalnih cjelina izlagao je dr. Zdravko Petak.

Dr. Zvonimir Lauc se zalaže za optimalna rješenja koja će izbjeći lokalni egoizam i središnji centralizam, a u aktualizaciji regionalizma nalazi odgovor na pitanje globalizacije. Regionalizaciju vidi kao prirodni i nužni proces dr. Ivo Šimunović i ističe kako je pogrešno politizirati tu problematiku.

Znanstveni skup dao je pregled različitih mišljenja i bit će poticaj za traženje najboljih rješenja državnog ustroja Republike Hrvatske.

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi; Prijedlog zakona o lokalnoj samoupravi	3
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave	19
- Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o vatrogastvu	33
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnom gospodarstvu	36
- Prijedlog zakona o prestanku važenja Zakona o utvrđivanju ratnih i poratnih žrtava II. svjetskog rata	40
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju	47
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o srednjem školstvu	49
- Prijedlog zakona o Hrvatskom registru osoba s invaliditetom	57
- Konačni prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o potvrđivanju Konvencije o transferu osuđenih osoba u Vijeću Europe	60
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora o zajmu između Republike Hrvatske i Međunarodne banke za obnovu i razvoj, za projekt olakšavanja trgovine i transporta u Jugoistočnoj Europi	61
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o političkim strankama	62
- Izvješće Državnog ureda za reviziju o obavljenim revizijama koje se odnosi na reviziju poslovanja udruga hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, kliničkih bolničkih centara, ustanova nacionalnih parkova i parkova prirode u Republici Hrvatskoj	64
- Izvješće o odredbama pojedinih zakona koje se ne izvršavaju temeljem Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2000. godinu i drugih zakona, sa stajalištem Vlade Republike Hrvatske o opstojnosti tih odredaba	70
- Izbori-imenovanja-razrješenja	71
- Odgovori na zastupnička pitanja	75

PRIKAZ RADA:

-11. SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 7.,8.,9.,13.,14.,15.,16.,20.,21.,23.,27., 28., 29. I 30. OŽUJKA TE 4.,5. I 6. TRAVNJA 2001.

PRIJEDLOG ZAKONA O LOKALNOJ I PODRUČNOJ (REGIONALNOJ) SAMOUPRAVI;
PRIJEDLOG ZAKONA O LOKALNOJ SAMOUPRAVI

Decentralizacija i jačanje lokalne i regionalne samouprave

Pred zastupnike su došla dva prijedloga zakona o lokalnoj samoupravi. Vlada RH predložila je zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Još ranije u studenome 2000. godine Klub zastupnika HDZ-a predložio je Zakon o lokalnoj samoupravi. Nakon višesatne rasprave prihvaćen je Vladin Prijedlog zakona. Nije prihvaćen Prijedlog zakona Kluba zastupnika HDZ-a. Time je uvažen stav Vlade koja smatra da taj prijedlog nije usklađen s promjenama Ustava RH kao ni s ostalim propisima. Osim toga ne temelji se na konkretnoj analizi stanja. Također taj prijedlog prejudicira rješenja koja treba urediti zakonima o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izbornim zakonom. O oba zakona vođena je objedinjena rasprava.

O PRIJEDLOZIMA

U prikazivanju Vladinog Prijedloga zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi poslužili smo se uvodnim izlaganjem ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Stjepana Ivaniševića**. Također obrazloženje Prijedloga zakona o lokalnoj samoupravi kojega je u ime predlagatelja - Kluba zastupnika HDZ-a podnio **Božidar Kalmeta** poslužilo je za prikaz toga zakonskog prijedloga.

Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi nastao je kao pokušaj da se pretoče i razrade ustavne norme i promjene napravljene u studenome 2000. godine, upozorio je ministar Stjepan Ivanišević. Dakle, da se ostvari okvir za otvaranje procesa decentralizacije i

jačanje lokalne i regionalne samouprave u Hrvatskoj. Zakon nije zamišljen niti je imao svrhu da odredi mjeru autonomije lokalnih jedinica koja bi s gledišta dugoročnijeg programa decentralizacije bila poželjna. Njegov je zadatak da odredi okvir za taj proces, da ukloni neke prepreke koje postoje i da stvori osnovne poticajne instrumente da se taj proces odvija što brže. U tom smislu on sadrži i elemente kontinuiteta postojećeg sustava i neke stvari koje će odrediti pravac promjena u budućem razdoblju.

Na sjednici Vlade u Rijeci bio je paket od sedam zakona koji se odnosi na projekt decentralizacije i jačanja lokalne samouprave.

Nalazimo se pred lokalnim izborima. Neki značajniji zahvati u lokalnu strukturu u tom razdoblju niti su mogući ni poželjni. Ono što se ovdje nudi zapravo je prvi korak prema procesu koji je zacrtan programom Vlade, dakle procesu jačanja lokalne samouprave. Potom je ministar Stjepan Ivanišević upozorio na glavne stvari koje su u Zakonu predviđene a predstavljaju novo u odnosu na dosadašnje stanje. Prvo je određivanje samoupravnog djelokruga. U člancima 19. i 20. značajno je proširen samoupravni djelokrug. Domena djelovanja lokalne i regionalne samouprave značajno je proširena. Ostavljena je mogućnost da se taj djelokrug postavi elastično, da se može širiti i sužavati. Svjesni smo

toga da dio poslova koji se daje jedinicama lokalne samouprave dio njih neće biti u stanju obaviti. Zato je ostavljena mogućnost da se ti poslovi prenesu na županiju. Isto tako omogućeno je da veći gradovi, a granica je 30.000 stanovnika, za koje se pretpostavlja da će imati jači fiskalni i gospodarski kapacitet mogu preuzeti dio poslova iz domene područne odnosno regionalne samouprave.

Nadalje, napravljene su promjene u upravljačkom sustavu lokalnih jedinica. Što se tiče područnih jedinica definitivno je prihvaćeno rješenje da su izvršna tijela potpuno komunalizirana. Predviđeno je da se za općine uvede fakultativnost institucije poglavarstva. To znači da općina može svojim statutom, ako želi, imati samo vijeće i načelnika sa svojim jednim ili dva pomoćnika. Na taj način se pojednostavljuje struktura upravljanja u malim jedinicama.

Nije prošao prijedlog o tome da bi se već u ovom zakonu predvidjela mogućnost neposrednog izbora gradonačelnika, odnosno općinskih načelnika. Uvođenje neposrednog izbora gradonačelnika ne znači puku kozmetičku promjenu. Ta promjena uključuje i promjenu modela upravljanja u jedinicama lokalne samouprave. Sadašnji model je zasnovan na načelima kako funkcionira parlamentarni sustav. Građani biraju vijeće na temelju izbornih lista, odnosno individualnog izbora većinskim sustavom. Vijeće bira poglavarstvo kao izvršni organ, kojeg vodi gradonačelnik. Dakle, to je mehanizam vrlo sličan pravilima funkcioniranja parlamentarnog sustava. Neposrednim izborom gradonačelnika

dolazimo na postulate na kojima funkcionira predsjednički sustav. Taj gradonačelnik ima neposredni politički mandat. On odgovara građanima. Ne može odgovarati vijeću niti vijeće može imati mogućnost da ga smijeni. Dakle, za promjenu modela niti imamo dovoljno vremena niti su uvjeti za to sazrijeli. Stoga ideju o neposrednom izboru treba odgoditi za vrijeme kada možemo regulirati taj dio detaljnije i potpunije. Možda bi trebalo predvidjeti i više takvih tipova upravljačkih modela. Dakle, i menagerski, i načelnički s izravnim izborom i ovaj s poglavarstvom.

Ovdje smo malo drugačije uredili i odnose poglavarstvo - vijeće. Preciznije je reguliran mandat predstavničkog tijela. Važno je pitanje pročelnika pojedinih upravnih tijela jedinica lokalne samouprave. Do sada su oni mogli istovremeno biti članovi poglavarstva. Netko je izabran u poglavarstvo i onda je ujedno preuzeo mjesto pročelnika odgovarajućeg ureda. Pa su onda za izbor tih pročelnika bili odlučni politički kriteriji. Ovdje se predviđa da pročelnici lokalnih ureda budu profesionalci. Članovi poglavarstva mogu nadzirati pojedina područja, pa i pojedine urede, ali ne voditi urede. Ovaj zakon nije neki veliki iskorak u odnosu na dosadašnje stanje, ali je barem postavljen tako da otvori proces decentralizacije kako je zamišljen i da nam posluži u prijelaznom roku, zaključio je ministar **Stjepan Ivanišević**.

Prijedlog zakona o lokalnoj samoupravi

Zakon o lokalnoj samoupravi, kojega je predložio Klub zastupnika HDZ-a, objedinjen je na način da obrađuje i financiranje jedinica lokalne samouprave, rekao je **Božidar Kalmeta**, izrazivši zadovoljstvo što se krenulo u reformu lokalne samouprave. HDZ drži da se treba rukovoditi načelom da općine, gradovi i županije moraju biti neovisni i samostalni u odlučivanju o svim poslovima lokalnog značaja koji nisu Ustavom ili posebnim zakonom dodijeljeni državnim ili kojim drugim tijelima. Lokalnu samoupravu treba učiniti maksimalno operativnom i učinkovitom te je osloboditi nepotrebnog birokratiziranja.

Sadašnji hrvatski sustav lokalne samouprave pravno je oblikovan 1992. godine donošenjem temeljnih

zakona koji se tiču lokalne samouprave. Tada s obzirom na okolnosti i okruženje nije bilo vrijeme niti su sazrijele okolnosti da se Europska povelja o lokalnoj samoupravi ratificira u cijelosti. Danas je situacija sasvim druga. Može se krenuti u to da se ovim prijedlogom zakona ratificira kompletna Europska povelja.

Danas većina gradova i općina nije zadovoljna svojim statusom. U ovih godinu i nešto dana od uspostave nove vlasti, svjedoci smo dodatne centralizacije. Bili smo svjedoci lagane pripreme da Hrvatska iz zemlje županija prelazi u zemlju regija. Nadalje, bili smo svjedoci onemogućavanja funkcioniranja jedinica lokalne samouprave i centralizacije financijskih sredstava na štetu jedinica lokalne samouprave. Izostala je svaka potpora jedinicama lokalne samouprave iz državnog proračuna. Poglavitito je to izostalo za sve one jedinice lokalne samouprave koje se nalaze na području od posebne državne skrbi.

Zašto HDZ predlaže novi Zakon o lokalnoj samoupravi? Cilj je što više približiti lokalnu samoupravu građanima. Građaninu se ovim zakonom nudi najveće moguće učešće u lokalnoj samoupravi i vlasti. Ovim prijedlogom zakona mijenja se monotipni ustroj hrvatskih općina, gradova i županija, a uvodi politipni ustroj na način da se razdvajaju ingerencije i ovlasti općina, gradova i gradova s više od 45.000 stanovnika. Predlaže se da općina bude svaka ona cjelina koja može zasebno funkcionirati. Za grad se predlaže da je to urbano središte koje ima više od 10.000 stanovnika ili je središte županije ili ima neku povijesnu tradiciju i značenje. Znači da može biti i manje od 10.000 stanovnika. Imamo dva grada koja su središte županija a nemaju 10.000 stanovnika. To su Pazin i Gospić. Bilo bi nepošteno i nepravedno da ta dva urbana središta nisu gradovi. Treća vrsta jedinice lokalne samouprave su gradovi s više od 45.000 stanovnika.

U prijedlogu zakona nude se rješenja koja jačaju samoupravni položaj i nadležnost županija. Vrlo je bitno i proširivanje ovlasti i nadležnosti općina na području socijalne skrbi, nadzora prometa u mirovanju, nadzora javnog reda, a kod gradova još i na području školstva i primarne zdravstvene zaštite. Gradovima s više od 45.000 stanovnika predlaže se

proširiti nadležnost na područje izgradnje, održavanja cesta te na područje javnog zdravlja. Županijama se predlaže proširiti nadležnost na područje srednjeg školstva te upravljanje javnim dobrom, kao što su ceste, vode, šume, poljoprivredno zemljište, pomorsko dobro, morske, zračne, riječne luke, a također na uređivanje sustava dojava i obavješćivanja.

Vvođenje neposrednog izbora gradonačelnika ne znači puku kozmetičku promjenu. To uključuje i promjenu modela u upravljanju u jedinicama lokalne samouprave.

Nadalje, predlažu se neposredni izbori na kojima građani tajnim glasovanjem biraju svoje predstavnike u gradska, županijska i općinska vijeća. Zalažemo se za neposredni izbor općinskog načelnika, gradonačelnika i župana. Držimo da je njihov neposredni izbor vrhunac demokracije u jednoj zemlji. Mora se decentralizirati ovlasti, ali i decentralizirati i ljude ili funkcije. Jer, ako se decentralizira ovlasti, a centralizira se posrednim izborom gradonačelnika, načelnika i župana ljude ili funkcije onda smo anulirali ono prvo.

Da bi lokalna samouprava bila efikasna treba joj dati zakonski okvir u kojem će imati veće nadležnosti i osigurati izvore financiranja razmjerno obvezama koje su joj dane u nadležnost. U području financiranja predložen je novi pristup preraspodjele poreznih prihoda na razini Hrvatske u korist jedinica lokalne samouprave. Riječ je o porezu na dohodak i porezu na dobit s tim da bi porez na promet nekretnina u cijelosti trebao pripadati općini, odnosno gradu. Za sve ove ovlasti koje bi lokalna samouprava trebala dobiti učešće jedinica lokalne samouprave u porezu na dohodak i dobit trebao bi biti za općine 50 posto, za gradove 50 posto, za gradove s više od 45.000 stanovnika 55 posto, županije 15 posto i grad Zagreb 60 posto. Među ostalim predlaže se da se jedinicama lokalne samouprave omogućiti slobodno zaduživanje kod bankarskog sektora. One se mogu zaduživati i kod inozemne financijske pravne osobe, a mogu raspisivati zajam ili izdati obveznice. Također može odlučiti da

radi poticanja razvoja gospodarstva potpuno ili djelomično oslobodi porezne obveznike na svom području plaćanja poreznih obveza. Ovaj zakon koji je predložila Hrvatska demokratska zajednica moderan je zapadnoeuropski zakon. On maksimalno nudi decentralizaciju ne samo ovlasti nego i ljudi i funkcija. Maksimalno stavlja građanina u prvi plan. Stoga se predlaže da se ovaj sustavni, temeljni zakon koji je reforma lokalne samouprave usvoji, rekao je **Božidar Kalmeta**.

RADNA TIJELA

O ova dva zakonska prijedloga raspravljao je **Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav**, te **Odbor za zakonodavstvo**.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav u raspravi o HDZ-ovom Prijedlogu zakona o lokalnoj samoupravi raspolagao je i s mišljenjem Vlade Hrvatske na rečeni Prijedlog zakona kojim se protivi Prijedlogu. Vlada smatra da Prijedlog zakona nije usklađen s promjenom Ustava Hrvatske kao ni s ostalim propisima i ne temelji se na konkretnoj analizi stanja. Odbor je u raspravi naglasio da Prijedlog zakona nije u skladu s odredbama Ustava koje uređuju pitanje lokalne samouprave posebice glede naziva jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i uvođenja instituta velikih gradova. Uz to prejedicira rješenja koja treba urediti zakonima o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izbornim zakonom. Odbor je iz ustavnopravnih razloga predložio Zastupničkom domu da donese zaključak kojim se ne prihvaća Prijedlog zakona o lokalnoj samoupravi koji je podnio Klub zastupnika HDZ-a.

Kao matično radno tijelo Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav razmotrio je i Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi kojega je podnijela Vlada Republike Hrvatske. Odbor je izrazio žaljenje što uz taj prijedlog nije podnijet i Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju lokalne samouprave. U međuvremenu Vlada je u vrijeme saborske rasprave o Prijedlogu zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi podnijela i taj zakonski prijedlog. Na Odboru je izraženo mišljenje da je najvažnija ustavna

osnova za donošenje ovoga Zakona ustavna odredba o vertikalnoj razdiobi vlasti. Odbor je istaknuo da Prijedlog zakona u sadržajnom i terminološkom smislu treba usuglasiti s odredbama Ustava Republike Hrvatske i Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi koju je Hrvatski sabor ratificirao.

Lokalnu samoupravu treba učiniti maksimalno operativnom i učinkovitom te mora biti oslobođena birokratiziranja.

Na tekst Prijedloga zakona članovi Odbora iznijeli su niz primjedbi, prijedloga i mišljenja. U članku 1. treba propisati da se zakonom uređuje nadzor nad radom i aktima, a ne samo nad aktima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Upozoreno je da su člankom 5. propisane iste atribucije koje karakteriziraju poziciju grada i županije. Također propisano je da se gradom može proglasiti i mjesto koje ne zadovoljava zakonske kriterije. Međutim, nije propisano tko će izvršiti to proglašenje ni po kojem postupku. Odbor smatra da terminologiju članka 7. treba usuglasiti s odredbama Europske povelje o lokalnoj samoupravi. U članku 11. treba precizirati kako se uređuje postupak dodjeljivanja počasti. Predlaže se razraditi odredbe koje uređuju suradnju jedinica lokalne odnosno područne samouprave posebice glede suradnje županija kao regionalne samouprave. Osobito je značajno urediti gospodarenje dobrima u općoj upotrebi i gospodarenje prostorom. U vezi s aktom o suradnji s jedinicama lokalne odnosno regionalne samouprave drugih država upozoreno je da je taj akt jednostrana odluka koja se donosi a ne sklapa. Uputna je odredba da središnje tijelo državne uprave obavlja nadzor nad zakonitošću akta o suradnji jer je sporazum o suradnji dvostrani akt. Člankom 19. trebalo bi propisati samoupravni djelokrug sukladno ustavnim odredbama koje uređuju to pitanje. U članku 22. propisano je da jedinice lokalne samouprave mogu prenositi na županije dio poslova iz svog djelokruga. Međutim, u pravnoj terminologiji delegacija nadležnosti može se obavljati samo na istoj razini ili s više na nižu a ne obrnuto. Osim toga nejasan je razlog zbog čega je za

povjeravanje određenih poslova iz djelokruga županije jedinici lokalne samouprave potrebna suglasnost središnjeg tijela državne uprave. Nadalje, upozoreno je da čelnik skupštine ne može imati istu funkciju i položaj kao čelnik poglavarstva. Odbor također drži da broj članova predstavničkih i izvršnih tijela treba utvrditi u skladu s veličinom jedinica lokalne odnosno područne samouprave i financijskim mogućnostima. Odbor smatra da se pitanje zajedničkog tijela za zajedničko obavljanje poslova dvije ili više jedinica lokalne samouprave treba urediti ovim, a ne posebnim zakonom. Treba preispitati i naziv mjesni odbor te preispitati način osnivanja mjesnog odbora glede prisustva 10 posto birača upisanih u birački spisak ovisno o veličini naselja. Odbor smatra da nadzor nad zakonitošću rada organa mjesnog odbora treba biti vezan uz državnu upravu.

Predlaže se da u imovinu treba uvrstiti i obveze jedinica lokalne odnosno regionalne samouprave. U prihode treba uvrstiti i one od iznajmljivanja javnih dobara u općoj upotrebi kao i prava. Nadalje, smatra se upitnim razlog zbog kojeg se godišnji proračun jedinica lokalne i područne samouprave dostavlja Ministarstvu financija u roku od 15 dana od dana donošenja. Također, istaknuto je da Prijedlogom zakona nije riješeno pitanje financiranja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u slučaju kada one ne donesu proračun niti odluku o privremenom financiranju. Trebalo bi predvidjeti da Ministarstvo financija pitanje financiranja uredi privremeno svojom odlukom. Izraženo je i stajalište da bi ovim zakonom trebalo riješiti i pitanje zaštite građana i pravnih osoba od akata koji nisu ni opći ni pravni akti. Odbor je predložio usklađivanje s ustavnim odredbama i odredbama Europske povelje o lokalnoj samoupravi s tim da se primijeni i načelo razmjernosti te da se odredbe Okvirne konvencije o prekograničnoj suradnji na odgovarajući način ugrade u zakonodavstvo Hrvatske. Predloženo je da se preispita opravdanost raspuštanja predstavničkog tijela u slučaju da ono u zakonskom roku ne donese prostorni plan. Također, treba preispitati mogućnost da predsjednik raspuštenog predstavničkog tijela može podnijeti direktno tužbu Ustavnom sudu. Konačno, upozoreno je da se rok za usklađivanje statuta i

drugih općih akata treba odrediti ovisno o tome kada će ovaj zakon stupiti na snagu.

U raspravi su izražena i mišljenja manjine članova Odbora da je predloženo financiranje jedinica lokalne odnosno područne samouprave propisano u članku 67. nedostavno i neprimjereno, da se Gradu Zagrebu treba utvrditi posebni položaj, te da je predloženo rješenje da su pročelnici lokalni službenici a ne dužnosnici u suprotnosti s načelom racionalizacije uprave.

Odbor nije prihvatio prijedlog zaključka člana Odbora **Vladimira Šeksa (HDZ)** da se o Prijedlogu zakona provede prethodna rasprava, a da se Prijedlog zakona u prvom čitanju raspravi zajedno s Prijedlogom zakona za financiranje jedinica lokalne samouprave.

Neposredni izbor općinskog načelnika, gradonačelnika i župana vrhunac je demokracije u jednoj zemlji.

Odbor je predložio donese zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona, a na tekst prijedloga dao je više primjedbi i prijedloga. Predloženo je više nomotehničkih poboljšanja pojedinih odredbi te dorada izričaja. Osim toga, Odbor predlaže dopunu članka 2. kako bi bilo raz-vidno da se na Grad Zagreb primjenjuju odredbe ovog zakona koje se odnose na jedinice područne (regionalne) samouprave. Potrebno je preispitati odredbu članka 4. u odnosu na određivanje grada i župana-nije koji se predviđaju i kao povijesne, prometne i samoupravne cjeline. U odredbi članka 10. i cijelom tekstu zakona treba rabiti pojam općina, grad i županija. Nadalje, potrebno je doraditi izričaj tako da se predviđenim pravilnikom uređuje način utvrđivanja grba i zastave te vođenje upisnika o danimodobrenjima. Istodobno, pravilnik bi se trebao odnositi i na županije. U članku 14. predlaže se izostaviti riječ "potvrdila", jer svi međunarodni ugovori ne podliježu potvrđivanju, a neke može sklopiti i Vlada Hrvatske. U članku 15. predlaže se "opće akte" svesti na statut. Predlaže se i izmjena

članka 27. skraćivanjem naziva predstavničkih tijela jedinica lokalne, odnosno područne samouprave tako da se u daljnjem tekstu rabi pojam predstavničko tijelo općine i grada odnosno županije. U vezi s člankom 28. treba preispitati predloženi broj članova predstavničkih tijela s tim da se smanji najmanji i najveći broj članova. Članak 30. treba dopuniti tako da pored određenja da je dužnost člana predstavničkog tijela počasna odrediti da se ona obnaša bez prava na plaću ili naknadu za taj rad. Nadalje, u članku 38. treba preispitati mogućnost da se pored troškova, sukladno Europskoj povelji, utvrdi i pravo na naknadu izgubljene dobiti. Članak 41. treba dopuniti na način da se zamjenici biraju isto i po istom postupku kao načelnici, gradonačelnici i župani. U članku 42. predlaže se utvrditi obvezu, a ne mogućnost da se zadrži od izvršenja akt predstavničkog tijela ako se ocijeni da se njime povređuje zakon i drugi propis. Članak 46. treba doraditi jer u vrijeme izbora članova poglavarstva nema, pa nema ni predsjednika poglavarstva. U članku 47. treba smanjiti i mogući broj članova poglavarstva. Nužno je preispitati članak 48. jer se pod pojmom upravljanja ne bi smjelo podrazumijevati i raspolaganje budućući da se članovi poglavarstva ne biraju neposrednim izborima. Valja preispitati i članak 49. s prijedlogom da se nadležnost za raspolaganje imovinom u vlasništvu općina, gradova i županija stavi u nadležnost predstavničkog tijela. Istodobno preispitati odredbu stavka 3. u dijelu prema kojemu bi se poslovnikom poglavarstva uređivalo i njegovo ustrojstvo. Odbor predlaže da se dopuni članak 51. utvrđivanjem vremenskog razdoblja u kojem se ne može ponovo pokrenuti pitanje povjerenja ako prijedlog odluke o iskazivanju nepovjerenja ne bude prihvaćen. Odbor također predlaže da se u članku 57. preispita predloženi broj od 10 posto birača koji moraju biti nazočni zboru građana. Naime, u malom broju naselja ili dijela naselja pa i grada postoje dvorane ili drugi zatvoreni prostor u kojem bi moglo biti nazočno više tisuća birača. U članku 87. treba doraditi odredbu stavka 3. imajući u vidu da odluka o privremenom financiranju može biti donijeta najdulje za razdoblje od tri mjeseca. Nužno je i doraditi stavak 4. u članku 89. jer obnašanje dužnosti ne prestaje uvijek donošenjem odluke

o prestanku dužnosti. Konačno, odredbe članka 91. valja izmijeniti tako da prava na temelju obavljanja dužnosti prestaju danom podnošenja ostavke, jer je ostavka jednostrani akt. U protivnom omogućilo bi se osobi koja je podnijela ostavku da još trideset dana ostvaruje određena prava. Istodobno na ovakav način izbjegla bi se pravno i u praksi neprihvatljiva ponašanja, kao što su povlačenje ostavke, odnosno odlučivanje o prihvaćanju ili ne prihvaćanju ostavke.

RASPRAVA

U pojedinačnoj raspravi **Vladimir Šeks (HDZ)** rekao je da u Prijedlogu zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi Vlade RH stoji da će se dodatna sredstva za provedbu zakona osigurati u Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave koji se treba istodobno naći u parlamentarnoj proceduri. Međutim, Ministarstvo financija nije završilo svoj posao i nije dostavilo Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju lokalne i područne samouprave. Stoga predlaže da se o Prijedlogu zakona o lokalnoj i područnoj samoupravi provede prethodna rasprava. Ako to ne bude prihvaćeno zastupnik predlaže da se provede objedinjena rasprava o zakonu kojega je predlagatelj Vlada i o zakonu o lokalnoj samoupravi kojeg je predlagatelj Klub zastupnika HDZ-a, rekao je **Vladimir Šeks**.

Mr. Mato Arlović (SDP) podržao je da se objedini rasprava o ova dva zakona. Međutim, ne postoje ustavnopravni razlozi da se ne bi moglo o Prijedlogu zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi raspravljati. Naime, u Prijedlogu zakona izričito su propisani prihodi jedinica lokalne i područne samouprave. Drugo, tijekom ove rasprave doći će u Sabor Prijedlog zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave.

U odgovoru na repliku **Vladimir Šeks** rekao je da u ocjeni potrebnih sredstava za provedbu ovog zakona o lokalnoj i područnoj samoupravi stoji dodatno financijsko opterećenje proračuna lokalnih jedinica. U članku 145. Poslovnika Zastupničkog doma stoji: ako se prijedlogom zakona stvaraju materijalne obveze, Zastupnički dom ne može odlučiti o prijedlogu zakona prije nego što na

temelju izvješća Odbora za financije i Državni proračun utvrdi da se za ispunjenje tih obveza mogu osigurati financijska sredstva. Dakle, relevantno je i meritorno izvješće Odbora za financije i Državni proračun. Stoga, smatra da nema financijskog pokrića za raspravu, zaključio je Vladimir Šeks.

Zastupnica **Dragica Zgrebec (SDP)** ustvrdila je kako nije točno da nema financijskih pokrića za nove obveze koje se predlažu spustiti na lokalnu i regionalnu samoupravu. Kod donošenja proračuna za 2001. godinu dobivena je informacija da se na prihodovnoj strani umanjuju u državnom proračunu prihodi od poreza na dohodak i poreza na dobit u visini od 600 milijuna kuna za obveze koje će biti spuštene na lokalnu razinu od 1. srpnja 2001. godine.

Ivan Šuker (HDZ) podsjetio je da će se samo u vezi s izmjenama Zakona o zdravstvu izdvojiti 554 milijuna kuna. Međutim, ukupna procjena je da će prenošenje ovlasti s države na jedinice lokalne samouprave koštati više od 2 milijarde kuna.

Uzvratila je Dragica Zgrebec tvrdnjom da su sve što se sada govori nagađanja, a prave izračune nitko nema. Ivan Šuker odgovorio je da je netočan navod kako su ovo nagađanja te ponovio brojke koje se odnose na izmjene Zakona o zdravstvenom osiguranju.

Projekt jačanja lokalne samouprave

Potom je ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Stjepan Ivanišević** podsjetio da u obrazloženju zakona piše da se ocjenjuje kako za provedbu ovog zakona nisu potrebna dodatna sredstva iz državnog proračuna. To je okvirni zakon. To nije zakon koji precizira točne obveze u pojedinim područjima djelokruga lokalnih jedinica. Vrlo je okvirno određeno područje djelokruga jedinica lokalne samouprave i jedinica područne, odnosno regionalne samouprave. Taj se djelokrug specificira pojedinim zakonima od kojih su neki već bili na raspravi. Na sjednici Vlade održane u Rijeci bio je paket od sedam zakona koji se odnosi na cijeli projekt jačanja lokalne samouprave. Od tih sedam zakona bio je i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave. On je utvrđen kao prijedlog Vlade.

Ivan Šuker rekao je da je člancima 19. i 20. naveden djelokrug općina,

Lokalna samouprava u Hrvatskoj tek je u povojima. Ovaj zakon trebao bi biti određeni napredak. To je embrij onoga što poznaju na zapadu.

gradova i županija. Tu su neke nove nadležnosti kojih do sada nije bilo. Prema spoznajama izgleda da novi Zakon o financiranju lokalne samouprave uvodi nove poreze i davanja stanovništvu. Ovdje se donosi odluka o prenošenju određenih ovlasti, a istovremeno se ne donosi odluka od kuda će se te ovlasti financirati.

Vladimir Šeks ponovio je da Ministarstvo financija nije dostavilo Prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o financiranju lokalne i područne samouprave.

Nije točno da se ne bi moglo raspravljati o ovom zakonu jer nema pratećeg zakona o financiranju lokalne samouprave, rekao je **Mladen Godek (HSL)**. Ovo je okvirni zakon. On ne stvara neposredno nikakve obveze. Uslijedit će Zakon o socijalnoj skrbi, Zakon o zdravstvu, Zakon o osnovnom školstvu itd. koji će stvoriti obveze za jedinice lokalne samouprave. Nemojte i ovoga puta voditi politikantske govore, zaključio je Mladen Godek. S tim u vezi za ispravak netočnog navoda javio se Vladimir Šeks. On je rekao da HDZ ne vodi politikantske rasprave te rekao Godeku da nije uopće pročitao Prijedlog zakona o lokalnoj samoupravi Kluba zastupnika HDZ-a koji regulira, sustavno i cjelovito izvore financiranja lokalne samouprave. Vladimir Šeks imputira Mladenu Godeku koji uopće nije rekao ni da je pročitao niti da nije pročitao, uzvratila je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. U raspravu se nakratko uključio Ivan Šuker upozorivši da HDZ-ov prijedlog sadržava financiranje jedinica lokalne samouprave.

Potom je slijedilo uvodno izlaganje o predloženom zakonu Vlade koje je podnio ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Stjepan Ivanišević te uvodno izlaganje s obrazloženjem zakona kojeg je predložio Klub zastupnika HDZ-a kojega je podnio Božidar Kalmeta (rezimirano u dijelu koji se odnosi na prijedloge ovih zakona). Nakon izlaganja Božidara Kalmete bilo je nekoliko replika. Prvo

je **Ingrid Antičević - Marinović** rekla da je teško shvatiti Kalmetu koji se svesrdno zalaže i obrazlaže demokratičnost neposrednog izbora gradonačelnika. Naime, dovoljno se samo podsjetiti da je pokojni predsjednik Franjo Tuđman, predsjednik HDZ-a, bio nositelj svih lista za gradove, sela i gotovo svaki zaselak. Svi se mijenjamo, odgovorio je Božidar Kalmeta dodavši da je i Ingrid Antičević - Marinović nekada govorila jedno, a danas drugo. Mi u određenom razdoblju uviđamo, kada je u pitanju Zakon o lokalnoj samoupravi, neke greške i sada predlažemo zakon koji je novi i različit od onoga koji je bio nekad.

Marin Jurjević (SDP) uputio je prijateljsko upozorenje Božidaru Kalmeti, primjedbu koju je Kalmeta prihvatio, koja se odnosi na njegovu izjavu da bi se uvođenjem neposrednog izbora načelnika, gradonačelnika i župana spriječila svojevrsna izborna prevara.

Branislav Tušek (SDP) podsjetio je da je Božidar Kalmeta rekao da je izostala bilo kakva potpora gradovima, općinama i županijama posebice na područjima od posebne državne skrbi. Međutim, područja od posebne državne skrbi dobivaju kao potporu iz proračuna i to oko 15 milijuna kuna od države, županije koje pripadaju području od posebne državne skrbi dobivaju 30 milijuna kuna, gradovi 55 milijuna kuna, općine 70 milijuna kuna. Otvoreno je pitanje jesu li te potpore dovoljne.

Mato Arlović u ime Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav i Ingrid Antičević - Marinović u ime Odbora za zakonodavstvo obrazložili su zastupnicima raspravu, stavove, primjedbe i prijedloge tih radnih tijela u vezi s ovim zakonskim prijedlozima.

Decentralizacija i solidarnost

Potom je u ime Kluba zastupnika Istarskog demokratskog sabora govorio **Damir Kajin (IDS)**. Svaki pristup decentralizaciji IDS pozdravlja. Treba uz nužnu solidarnost onih koji imaju s onima koji nemaju stvarati odnose da svatko u što je moguće većoj mjeri sam rješava neka vlastita, temeljna životna pitanja. U tom slučaju danas razvijeniji hrvatski krajevi dizat će svoj zdravstveni i socijalni standard, dok će neki prostori ukoliko ne bude postojala solidarnost ili briga države znatno zaostajati. Lika ili istočna Slavonija teško da će se moći uspoređivati s Istrom. U Istri se radna

mjesta otvaraju po stopi od 4 posto godišnje. Drugdje se po toj stopi gase radna mjesta. Zato je princip solidarnosti nužan. Govorim to i zbog odnosa unutar županija. Jer nema županije u Hrvatskoj koja nema krajeva koji bitno zaostaju za županijskim prosjekom. I tu je potrebna solidarnost.

Izmjenama i dopunama niza zakona obveze u iznosu od dvije milijarde kuna godišnje prebacuju se s države na lokalnu razinu. Ta sredstva općine, gradovi i županije ne mogu osigurati.

Ovaj zakon nudi mogućnost da gradovi s više od 30.000 stanovnika, osim poslova koji spadaju u nadležnost gradova i općina, obavljaju i sve županijske funkcije, osim planiranja i mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova. Što može to u praksi izazvati? Županije gotovo mogu prestatiti egzistirati. Treba imati na umu i to da županije nemaju imovine, ne raspolažu s poljoprivrednim i šumskim zemljištem. Imaju s druge strane i strogo namjenske prihode koji se ne mogu koristiti u bilo koje druge svrhe. Recimo koncesije na pomorskom dobru može se koristiti samo za radove na tom prostoru. Ovaj zakon mora pratiti Zakon o financiranju jedinica lokalne samouprave i čitav niz posebnih zakona o školstvu, socijalu, zdravstvu. U ove promjene ne idemo brzo. One su se trebale dogoditi još 2000. godine i prije. Ili bolje rečeno nikad nije trebalo centralizirati sav život u Hrvatskoj. Ali u spomenute promjene ulazimo a da si ne ostavljamo vremena "za jednu poštenu saborsku raspravu". Jer, čitav sustav mora zaživjeti 1. srpnja 2001. godine.

U lokalnoj samoupravi stvorit će se niz problema. Nove obveze moraju pratiti novi proračun. IDS smatra da je financiranje ključ cijele reforme. O svemu se može načelno razgovarati, ali se o financiranju mora egzaktno progovoriti. Ono ne podnosi nikakvu improvizaciju. Nadalje, definitivno se po preporuci Vijeća Europe razdvaja samouprava i uprava pri županijama. S inspekcijom je to već učinjeno. Još prije je to država učinila s uredima za

obranu, financije, policiju. Financijska autonomnost lokalne samouprave mora biti njen imperativ. Ne može država određivati u što će se izdvajati novci pa samim time ni propisivati plaće. Lokalna samouprava u Hrvatskoj je tek u povojima. Ovaj zakon bi trebao biti određeni napredak. To je embrij onoga što poznaju na zapadu. Gledano s istarske perspektive njen najbrži razvoj bio je onda kada je ustroj Hrvatske bio najviše decentraliziran.

Ivan Šuker, podsjetio je Damir Kajin, spomenuo je da bi po njegovim izračunima čitava ova decentralizacija trebala stajati oko 2 milijarde kuna. U Županiji Istarskoj izračunato je da će prihodovati oko 85 milijuna kuna, a da će potrebe za praćenje socijale, zdravstva, školstva iznositi oko 120 milijuna kuna. Zastupnik želi vjerovati da će samouprava u Hrvatskoj zaživjeti, da će se proces decentralizacije nastaviti. Nažalost, neki procesi kod javnih cesta ili vodovodnog sustava upućuju i na novu centralizaciju. Gradovi ispod 10.000 stanovnika, rekao je na kraju Damir Kajin, koji imaju povijesnu formu, bilo da se radi o Bujama, Buzetu, Novigradu, Kastvu trebali bi zadržati taj naziv iako on ništa bitno ne donosi.

Različiti gradovi

U ime Kluba zastupnika Hrvatske seljačke stranke govorio je **Zvonimir Sabati (HSS)** koji je upozorio da su rješenja u Prijedlogu zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi dala nekoliko bitnih novosti. Predloženi zakon daje osnove za decentralizaciju određenih nadležnosti. Otvara pravnu mogućnost prijenosa ovlasti na veće jedinice lokalne samouprave, a prvenstveno na županije i veće gradove. Županije će postati vrlo značajne jedinice područne odnosno regionalne samouprave s prvenstvenim nadležnostima u oblasti školstva, zdravstva, prostornog i urbanističkog planiranja, gospodarskog razvoja, prometa i prometne infrastrukture te planiranja i razvoja mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova. Predloženi zakon prvi put uvodi različite kategorije gradova. Do sada je bilo više od 120 gradova koji su imali formalno iste nadležnosti kao i općine. Novim zakonom predviđa se da status grada ima jedinica lokalne samouprave u kojoj je sjedište županije kao i ona mjesta koja imaju

više od 10.000 stanovnika, a predstavljaju prostornu, urbanu, povijesnu, prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu. U javnosti se postavilo pitanje znači li takva zakonska odredba da će biti ukinut status grada svim sadašnjim gradovima koji ne ispunjavaju navedene uvjete. U HSS-u vjeruju da se u ovom trenutku neće ići u formalno preimenovanje svih tih gradova u općine. Ovaj Prijedlog zakona uvodi posebnu kategoriju gradova koji imaju više od 30.000 stanovnika. Nadalje, Prijedlog zakona omogućuje da se statutom općine može odrediti da se u općini ne bira poglavarstvo već da njegove dužnosti obavljaju načelnik i njegovi zamjenici. HSS smatra kako je potrebno konkretnije definirati kriterije kada općinsko vijeće može donijeti odluku da neće u općini biti poglavarstva. Ti kriteriji su bitni da se spriječi eventualna samovolja jednoga čovjeka koji bi imao pod kontrolom i vijeće i proračunska sredstva. Novina u Prijedlogu zakona je i u položaju i nadležnostima župana. Na čelu izvršne vlasti županije bit će župan kojeg će birati županijska skupština i kojeg više neće, kao do sada, potvrđivati predsjednik Republike. A na čelu županijske državne uprave bit će osoba za koju zakonodavac još nije odredio odgovarajući naziv. Njega se naziva čelnikom lokalnih tijela državne uprave. Njega bi se moglo nazvati načelnikom županijske uprave.

Najznačajnije promjene, upozorava Zvonimir Sabati, očitovat će se u području društvenih djelatnosti - školstvu, zdravstvu i socijalnoj skrbi. U najvećoj mjeri te se društvene djelatnosti decentraliziraju na razini županija. Za razliku od dosadašnjih decentralizacija kada je država "spuštala" određene djelatnosti na razinu lokalne samouprave, a istovremeno nije dala samoupravi adekvatna dodatna sredstva odnosno izvore prihoda za njihovo obavljanje, ovoga puta, iako ne u cijelosti, decentralizaciju nadležnosti prati i njihova fiskalna decentralizacija.

Što predviđene promjene znače za lokalnu samoupravu? Najvažnije promjene dogodit će se na razini županije i gradova. One su pozitivne u smislu veće odgovornosti lokalne samouprave za niz vitalnih društvenih djelatnosti na tim područjima. Međutim, pitanje je hoće li financijski transfer dosadašnjih državnih prihoda na razinu županije i većih gradova stvarno pokriti sve troškove

u obavljanju tih djelatnosti. Posebno pitanje od interesa za gradove je ustrojstvo, položaj i ovlasti mjesne samouprave u okviru gradske samouprave. U nizu gradova nije jednak odnos prema lokalnoj samoupravi, zaključio je Zvonimir Sabati.

Funkcioniranje Zagreba

Promjenama Ustava Republike Hrvatske lokalnoj i područnoj samoupravi date su šire ovlasti što podržavamo, rekla je u ime Kluba zastupnika Hrvatske demokratske zajednice **Marina Matulović - Dropulić** upozorivši da je Klub zastupnika HDZ-a predložio zakon koji uređuje prava i obveze, ali i financiranje lokalne samouprave. Vlada i gotovo svi odbori koji su o tome raspravljali odbili su taj prijedlog. Vlada je među ostalim zapisala da će se program reforme lokalne samouprave zasnivati na temeljitoj analizi ne samo lokalne samouprave već i sustava državne uprave. Na klupe smo dobili Vladin Prijedlog zakona koji u uvodnom dijelu kaže da dodatno financijsko opterećenje proračuna lokalnih jedinica koji će prouzročiti provedba ovog zakona nije moguće točno specificirati. No, ono mora biti praćeno odgovarajućim promjenama zakona kojima se uređuju prihodi i financiraju lokalne jedinice. Dakle, jasno je da se ovaj zakon bez izmjene Zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave ne može niti raspraviti, a kamoli donijeti. Osim toga postavlja se i pitanje gdje je temeljita analiza o kojoj Vlada govori. Gdje je

Neprihvatljiva su razmišljanja da bi trebalo na lokalnom nivou iz dodatnih poreza i prireza kreirati nove izvore financiranja za nadležnosti koje se prenose na lokalnu samoupravu.

program cjelovite reforme lokalne samouprave?

Potom je zastupnica Marina Matulović - Dropulić izrekla niz konkretnih primjedbi na predloženi zakon. Upitala je kako će glavni Grad Zagreb funkcionirati. Da li samo kao grad više od 30.000 stanovnika ili kao grad i županija ili u kojoj će se on županiji eventualno naći. U članku 20. u kojem se govori o poslovima od područnog

značenja koje obavlja županija treba točno navesti o kojima se poslovima radi. U članku 48. treba jasno napisati da poglavarstvo upravlja i raspolaže nekretninama. Zatim u članku 66. nigdje se ne kaže mogu li jedinice lokalne odnosno područne samouprave stjecati imovinu i na koji način.

Izmjenama i dopunama niza zakona obveze se s države prebacuju na lokalnu razinu 1. srpnja 2001. godine u iznosu od 2 milijarde kuna. Ta sredstva općine, gradovi i županije jednostavno nemaju mogućnosti osigurati. U državnom proračunu tih sredstava također nema. U državnom proračunu predviđeno je oko 600 milijuna kuna. Međutim, ta sredstva nisu ni blizu dovoljna da pokriju ove troškove. To znači da će funkcioniranje osnovnih i srednjih škola, dječjih domova, domova umirovljenika, centara za socijalni rad, domova zdravlja i bolnica biti u velikom dijelu onemogućeno. Stoga Klub zastupnika HDZ-a predlaže da se ovaj nacrt ne prihvati dok se ne izradi izmjena Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne samouprave te da se pričekava donošenje posebnih zakona. Treba omogućiti jedinicama lokalne i područne samouprave da donesu sve potrebne odluke, pogotovo rebalanse proračuna i počnu normalno funkcionirati od 1. siječnja 2002. godine.

Za neposredni izbor načelnika i gradonačelnika

Klub zastupnika Hrvatske narodne stranke i Liberalne stranke smatra ovaj zakon jednim od ključnih kojim se regulira svakodnevni život, rekla je zastupnica **Vesna Pusić (HNS)**. U njima vidimo četiri bitna elementa. Jedan je teritorijalno ustrojstvo. Drugi je financiranje povezano s nadležnostima. Treći je odnos samouprave i državne uprave na lokalnom nivou. Četvrti je pitanje legitimiteta organa vlasti na lokalnom nivou. Teritorijalni aspekt ostavljen je za neku drugu fazu. Smatramo da je nužno povezivati nadležnosti s izvorima financiranja. Jer, bilo bi protuustavno prenositi na jedinice lokalne i regionalne samouprave nadležnosti za koje se istovremeno ne prenose i izvori financiranja. Nisu prihvatljiva razmišljanja koja smatraju da bi trebalo na lokalnom nivou iz dodatnih poreza i prireza kreirati nove izvore

financiranja za nadležnosti koje se prenose na lokalni nivo.

Razgraničenje lokalne i regionalne samouprave od državne uprave na lokalnom i regionalnom nivou je nešto što smatramo ključnim. Ovaj zakon to predlaže. Izuzetno je važno i pitanje tko bira gradonačelnike i načelnike gradova, odnosno općina. HNS i LS se i predizborno i postizborno zalažu za to da gradonačelnike i načelnike biraju građani sami, da se oni biraju direktno, a ne posredno. U člancima 34. i 40. predviđa se posredni izbor. Dakle, da gradonačelnike i načelnike općina biraju vijeća. To smatramo lošim rješenjem. HNS i LS se zalažu da gradonačelnici i načelnici odgovaraju svim biračima, odnosno svojim sugrađanima. Smatramo da je to od svih stvari koje se ovim zakonom mogu inovirati, uvesti i promijeniti možda najvažnije. Da je najvažnije učiniti taj slijedeći korak u decentralizaciji i uspostavljanju kriterija sposobnosti, uvažavanja u vlastitom gradu i općini. Smatramo da će to bitno pridonijeti kvaliteti i stručnosti ljudi koji budu izabrani za gradonačelnike i načelnike.

U prethodnim raspravama kao ozbiljni argument protiv takvog stava spominjalo se vrijeme. Nije trenutak, nema više vremena da se restrukturira cijela lokalna samouprava u skladu s ovakvom tezom, dakle direktnim izborima za načelnike i gradonačelnike. Vrijeme je kratko. To je istina. Ali ako smo odlučili da ima vremena promijeniti Ustav onda bismo mogli naći vremena da promijenimo i prilagodimo ovaj zakon rješenju koje ima političku podršku građana. Klub zastupnika HNS-a i LS-a moli da još jednom Vlada razmotri mogućnost da se do drugog čitanja predloži institut direktnog izbora za gradonačelnike i načelnike općina.

Interesi građana

U vremenima najtežega, teško podnošljivoga pritiska na nacionalnu samobitnost Hrvatske i građanski ponos jedini način da se Hrvati održe bilo je upravo inzistiranje na dosljednoj primjeni prava samouprave, rekao je u ime Kluba zastupnika Hrvatske socijalno-liberalne stranke **Ivan Čehok (HSL)**. Pravo na lokalnu samoupravu prvi je ili jedan od neposrednih izraza prava i slobode pojedinca. Pojedinaac prije nego se udružuje u neke šire i veće zajednice udružuje se u svoju

mjesnu zajednicu, živi na određenom području, radi, ophodi se s ljudima u jednoj mikrozaednici. Upravo zbog toga se danas i ističe pravo na lokalnu, odnosno mjesnu samoupravu. Pitanje prije svih pitanja je izvire li ovaj zakon odozdo, odgovara li bitnim potrebama, artikulira li bitne interese hrvatskih građana ili je to zakon kojim se pokušava administrativno učiniti nešto što smo obećali. HSLS smatra da ovaj zakon ni na koji način ne odgovara bitnim potrebama hrvatskih građana. On ne uvažava stvarnost, ne pokušava odgovoriti na obećanu decentralizaciju i potrebu za dekoncentracijom moći i prevelikim etatističkim intervencionizmom. HSLS se protivi i prosvjeduje protiv ovakvog načina glasanja, jer smatra da se mora kada se govori o Zakonu o lokalnoj samoupravi odmah imati i Zakon o financiranju lokalne samouprave. Ministar Stjepan Ivanišević naglasio je da ovaj zakon prije treba shvatiti kao zakon kontinuiteta, nego kao zakon diskontinuiteta. Dobro je da se ide s blagim i postupnim promjenama i prijedlozima. Možda bi čak bilo bolje da se o ovome nije raspravljalo, nego da se pričekalo konstituiranje novog saziva lokalnih samouprava i onda ih pitati što oni zapravo očekuju i u kojem smislu oni shvaćaju decentralizaciju i dekoncentraciju moći.

Ključno je pitanje izvire li ovaj zakon odozdo, artikulira li interese građana ili pokušava administrativno učiniti nešto što je obećano.

U vezi s pojedinim člancima predloženog zakona u članku 7. gdje se govori o pribavljanju mišljenja stanovnika nekog područja koji žele svoje naselje, općinu ili grad pripojiti ili izdvojiti iz neke postojeće teritorijalne raspodjele, nije jasno što zapravo znači pribavljanje mišljenja. Jednako tako u članku 19. treba razraditi ustavne odredbe o tome što znači samoupravni djelokrug. Nadalje, nadležnost se obično nije prenosila s nižega na više tijelo. Stoga bi trebali vidjeti u kojim je slučajevima to dopušteno i na koji način. Potom nije dobro regulirano pitanje ovlasti, međusobnih prava i obveza i načina suradnje predstavničkih i izvršnih tijela. U članku 44. kaže se da se statutom općine može

odrediti da se uopće ne bira poglavarstvo, već da njegove dužnosti obavlja općinski načelnik i njegovi zamjenici. To će dovesti do zbrke u sustavu. Bili bismo za rješenje da se razmisli treba li uopće u općinama, jer obično riječ je o malim općinama, i općinsko vijeće i općinsko poglavarstvo. Sudeći prema praksi i navici rada u našim općinskim vijećima osobito je sporan članak 51. da na prijedlog najmanje jedne četvrtine članova u predstavničkom tijelu može doći do izglasavanja povjerenja, odnosno nepovjerenja načelniku općine ili grada. Znači od 16 vijećnika jedne male općine njih 4 se može naći u krčmi i dogovoriti se: danas mi rušimo našega načelnika, odnosno predložiti izglasavanje nepovjerenja. To je jedna četvrtina.

HSLS se zalaže za to da se mjesnim odborima također u skladu s njihovim nadležnostima da određeni oblik pravne osobnosti. Istina to je nemoguće napraviti za sve mjesne odbore, jer bi to dovelo do blokade, odnosno do opstrukcije cijeloga sustava. Međutim, ako prema novom Zakonu o teritorijalnom ustrojstvu općine budu okrupnjene, gradovi budu okrupnjeni, onda je moguće razmišljati o tome da niže jedinice još budu mjesni odbori ili četvrti koji će primjerice u jednom gradu imati 8 ili 10 tisuća stanovnika. Tada bi im trebalo dati nekakvo pravo osobnosti. Do drugog čitanja, zaključio je Ivan Čehok, trebalo bi imati zakone kao organsku cjelinu da bi mogli ući u projekt decentralizacije Hrvatske, stvaranja Hrvatske u teritorijalnom smislu prema principu supsidijarnosti i solidarnosti koji neće u bitnom smislu remetiti stvarnost nego će izvirati iz bitnih potreba hrvatskih građana.

Energija građana

U ime Kluba zastupnika Primorsko-goranskog saveza i Slavonsko-baranjske hrvatske stranke **Damir Jurić (SBHS)** naglasio je da je prijedlog ovoga zakona početak jedne od ključnih reformi koja predstoji Hrvatskoj. Riječ je o reformi lokalne samouprave koja je po svome značenju usporediva s reformom mirovinskog ili zdravstvenog sustava, ili usporediva s reformom vanjsko-političke pozicije Hrvatske koja je u punom zamahu. Zašto je ta reforma ključna? Ona bi trebala omogućiti odmrzavanje velikog zamrznutoga društvenog kapitala. A to je lokalna

odnosno građanska inicijativa. Ako je to cilj ovoga i svih onih zakona koji slijede Klub zastupnika PGS-a i SBHS-a u cijelosti podupire takav napor. Energija građana je najveći ekonomski potencijal ove zemlje. Zalažemo se da sve što je moguće lokalne jedinice odrade te da to ne ide na više instancije. Radi se o kulturi, zdravlju, školstvu, sigurnosti, odnosno policiji. Zašto županije odnosno veći gradovi ne bi imali komunalnu policiju? Zašto bi policija trebala biti isključivo državna?

Energija građana najveći je ekonomski potencijal ove zemlje.

Hrvatska u ovom trenutku nema regije. Županije nisu regije. Na primjer Poljska je prešla na sustav regija ustanovivši 16 regija, napustivši 40 i nešto vojvodstava. Slovački parlament je krenuo u regionalizaciju Slovačke. To je proces koji je u punom zamahu u cijeloj Europi. Za nadati se da će i Hrvatska slijediti taj primjer, jer sustav koji sada imamo stavlja županije koje bi na neki način trebale igrati ulogu regija u klijentski odnos spram središnje vlasti. Nije tajna da velika većina županija u Hrvatskoj nema dovoljno intelektualnih, kadrovskih i drugih potencijala da se nosi sa središnjom vlašću. Možda samo 3 ili 4 županije koje imaju sveučilište imaju načina da suvislo razgovaraju s državnim vlašću. Treba postaviti i pitanje obrazovanja kadrova u lokalnoj samoupravi. Hrvatska nema nikakav sustav obrazovanja kadrova u lokalnoj samoupravi. Niti vijećnici ni poglavarstva nemaju nikakav sustav izobrazbe.

Valja upozoriti i na nužnost fleksibilnosti u ustroju lokalne samouprave i ostavljanje mogućnosti općinama, gradovima i županijama da se udružuju povodom posebnih pitanja kako bi zapravo smanjili troškove. U nacrtima zakona koji će se ticati ove teme bilo bi dobro vidjeti i uvođenje principa menagementa u upravljanju lokalnim jedinicama. Jer, može se reći da su lokalne jedinice poput poduzeća na čelu kojih stoji direktor. Zadatak toga poduzeća je da omogući što bolji i kvalitetniji život sugrađanima. Kada govorimo o planiranju razvoja bilo bi dobro ostaviti mogućnost regionalnim jedinicama samouprave osnivanje agencija za razvoj. Dakle, da pitanje ekonomskog razvoja ne bude u

isključivom nadležstvu središnjih organa vlasti.

Zastupnik **Romano Meštrović (SDP)** upozorio je da je Damir Jurić proizvoljno kazao kako tek četiri centra imaju dovoljno kadrova i uvjeta za to da budu regionalni centri. Za ilustraciju Zadar ima po broju stanovnika najviše doktora znanosti, a drugi je poslije Zagreba po broju akademika.

Opasnost rasprodaje imovine

Zastupnica **Vesna Škare-Ožbolt (DC)** u ime Kluba zastupnika Demokratskog centra istakla je prigovor da se o ovako važnom paketu zakona raspravlja bez Zakona o financiranju lokalne samouprave i uprave. DC inače podržava nakanu predlagača da se donese novi Zakon o lokalnoj samoupravi. Dosadašnja negativna iskustva sa sustavom lokalne samouprave ukazuju na potrebu za suštinskim promjenama na tom području. Posebice u kontekstu činjenice da se predloženim ustavnim promjenama predviđa ukidanje Županijskog doma. Time problematika lokalne samouprave poprima sasvim novu dimenziju. Jedinice lokalne samouprave jedan su od glavnih temelja svakoga demokratskog društva i sustava, jer omogućavaju svakom građaninu pravo na sudjelovanje u upravljanju javnim poslovima. Sukladno tome osigurava se učinkovita decentralizacija vlasti i samouprava bliska svim građanima. Osim toga držimo da je nužno da novi zakon predstavlja vjerodostojan odraz regionalnog ustroja državnog sustava. Nadalje, Zakon o lokalnoj samoupravi mora omogućiti i osigurati veću zastupljenost građana u sudjelovanju u lokalnom i regionalnom životu, decentralizaciju financijskih sredstava odnosno izdvajanje većih iznosa za funkcioniranje lokalnih uprava i samouprava, te povećanje njihovih financijskih autonomija.

Predloženim ustavnim promjenama ukida se Županijski dom. Time problematika lokalne samouprave poprima sasvim novu dimenziju.

Demokratski centar predlaže da bi trebalo mijenjati postojeći Zakon o gradu Zagrebu. Predložena rješenja i

odredbe u zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi nisu sporni, ali su u ovom trenutku naprosto neprovedivi. Posebice se to odnosi na dio zakona kojim se definira imovina i financiranje lokalne i područne (regionalne) samouprave. S obzirom na sadašnje stanje u gospodarstvu predloženi model financiranja i samofinanciranja lokalne samouprave držimo neodrživim i neprovedivim. Državnim proračunom za 2001. godinu nisu predviđena dodatna sredstva za jedinice lokalne samouprave u dijelu koji se odnosi na financiranje poslova koji su u njihovoj nadležnosti. Stoga držimo nužnim da ovaj zakon treba stupiti na snagu tek kada se donese državni proračun za 2002. godinu. Nadalje, postavlja se pitanje neće li možda pojedine jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u svojoj neimaštini pribjeći utvrđivanju prireza ili dodatnih poreza na potrošnju, kuće, vikendice, stanove, automobile, to jest na sve i svašta. To bi sigurno pripomoglo jačanju socijalnog bunta na čitavom području Hrvatske. Problem vidimo i u odredbi prema kojoj jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave svoje prihode ostvaruje i od prodaje nekretnina i pokretnina u njihovom vlasništvu. To predstavlja iznimno veliku opasnost, jer bi u uvjetima nedostatka sredstava županije, gradovi i općine za kratko vrijeme mogli rasprodati svu svoju imovinu, pa i onu od vitalnoga državnog interesa bez obzira odnosi li se ona na kulturno, pomorsko dobro ili na neko drugo. Stoga tražimo da se napravi kategorizacija imovine jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i donese uredba kako bi za kategorije i imovinu koja predstavlja dobra od vitalnoga državnog interesa za njezinu prodaju bila nužna suglasnost Vlade. Također držimo da bi trebalo ograničiti i pravo da se županija, grad ili općina pojavljuju kao gospodarski subjekti to jest kao pravne osobe.

Upitno je i donošenje ovog zakona samo dva mjeseca prije izbora. Naposljetku zalažemo se da se gradonačelnici biraju izravno na neposrednim izborima. Predlažemo i da se smanji broj vijećnika na svim izbornim razinama. Konačno treba reći da predloženim zakonskim propisima, koji su sukladni s Poveljom Vijeća Europe o regionalnoj suradnji, županije stječu sve preduvjete za samostalno uključivanje u međure-

gionalnu i prekograničnu suradnju. To je iznimno važno jer je regionalizam danas svjetski trend, zaključila je Vesna Škare-Ožbolt.

Zaštita prava na lokalnu samoupravu

Klub zastupnika SDP-a podržava prijedlog zakona koji je predložila Vlada, rekao je **mr. Mato Arlović (SDP)**. Prijedlog dostavljen od Kluba zastupnika HDZ-a izrađen je u suradnji s jedinicama lokalne samouprave, općinama i gradovima i u tom kontekstu treba neka od ovih rješenja razmotriti i kao mišljenje jedinica lokalne samouprave.

U vezi s rješenjem po kojem se još uvijek ne prihvaća da se pristupi neposrednim izborima župana i gradonačelnika odnosno načelnika smatramo da je takav pristup u ovoj međufazi potpuno opravdan. Naime, neposredni izbor načelnika i gradonačelnika je novi, sasvim drugačiji koncept ustrojstva i djelokruga predstavničkih tijela, izvršnih tijela u lokalnoj samoupravi. Na to rješenje se ne može ići bez ozbiljne reforme cijeloga koncepta. U prvoj fazi može izgledati vrlo prihvatljivo i primamljivo s aspekta demokracije da se neposredno bira gradonačelnik i načelnik. Međutim, kada se vodi računa o odnosima između općinskog i gradskog vijeća i neposredno izabranog načelnika i gradonačelnika, pa i aparata kojemu je on na čelu, onda valja postaviti pitanje koji model trebamo uvesti.

Građani žele lokalnu samoupravu u kojoj se neće nametati stranačke strasti.

Drugo, kada su pak županije u pitanju u upravnom djelokrugu treba također osigurati da se posebnim zakonima vidi što je to, da pojednostavljeno kažemo, spušteno na njih i koja su njihova prava i dužnosti u tom segmentu. Treće što se treba naznačiti je pitanje zaštite prava na lokalnu samoupravu. Postavlja se pitanje što je s ustavnim tužbom. Imamo institut ustavne tužbe za zaštitu prava na lokalnu, regionalnu samoupravu u Ustavu. Što ako se od strane predstavničkog tijela lokalne samouprave ocijeni da je obustava od izvršenja ili provođenja pojedinog

akta zapravo zadiranje u pravo na lokalnu samoupravu. Hoće li se morati tražiti neko međurješenje, ukoliko se podnese s jedne strane zahtjev Vlade za ocjenu ustavnosti, a s druge se strane u isto vrijeme ustane s ustavnom tužbom za zaštitu prava na lokalnu samoupravu od strane predstavničkog tijela. Kad je riječ o pitanjima od državnog i društvenog šireg interesa da li bi tada trebalo prihvatiti institut da Vlada može odrediti to pitanje na određeno vrijeme dok jedinice lokalne samouprave svojim aktima to ne urede ili se ne sporazume o tome. Radi se o vrlo osjetljivim pitanjima kao što su zdravstvo, školstvo, briga o djeci.

Nadalje, posebno je interesantno pitanje delegacije - da regionalna samouprava može delegirati ovlasti na lokalnu samoupravu. Međutim, ovdje se ubacuje institut malog, uvjetno rečeno, nepovjerenja, jer izgleda da bi trebalo dobiti suglasnost središnjeg tijela državne uprave. Što znači ta suglasnost? Regionalna samouprava je po Ustavu samostalna u okviru svoje nadležnosti. Isto tako i jedinice lokalne samouprave. I zbog čega bi trebala ta suglasnost na ono što će oni prenijeti na pojedinu jedinicu lokalne samouprave ako je to naravno u skladu i u okviru Ustava i zakona.

Kad su u pitanju izvršna tijela lokalne samouprave trebalo bi uvesti zakonske automatizme. S tim u vezi razmišljamo bi li trebalo uvesti zakonski automatizam da one jedinice koje recimo više od 50 posto proračunskih sredstava troše za plaće, administrativne i druge uredske troškove, ne mogu imati više od, recimo, tri zaposlena profesionalca. Imamo oko 13 općina koje čine samo jedno naseljeno mjesto. U pravilu nisu im dostatna sredstva da mogu pokriti one zakonske, minimalne osnove i obveze koje trebaju izvršiti. S obzirom na djelokrug poslova lokalne samouprave više nećemo imati monotipnu jedinicu lokalne samouprave, gdje su sve ovlasti jednake i za općinu i za gradove, nego će biti zapravo specificirane posebnim zakonom. U tom pogledu izvršna vlast treba biti postavljena na drugačiji način. Kod mjesne samouprave odnosno mjesnih odbora trebalo bi osigurati pravni subjektivitet i određenu poslovnu sposobnost, pa i izvorna sredstva u okviru poslova koji se delegacijom prenose na naseljena mjesta. Sada

imamo mjesne odbore, gradske četvrti, a gradsko vijeće odlučuje o tome što će im spustiti od ovlasti.

Želja građana - lokalna samouprava bez stranačkih strasti

Hrvatska se nalazi pred najavljenim i očekivanim promjenama ka decentralizaciji države, rekla je **Ingrid Antičević - Marinović (SDP)**. Zanimana nas proces decentralizacije, jačanje lokalne samouprave. Ovim prijedlogom zakona i onim koji će uslijediti bit će implementirana sva načela Europske povelje o lokalnoj samoupravi. Cilj je koncipiranje i ozbiljenje građanskog i civilnog društva koje podrazumijeva slobodu samoorganiziranja odozdo prema gore. Lokalne jedinice jedan su od glavnih temelja svakog demokratskog sustava. Suvremeni sustavi europskih demokracija utvrđuju temeljna načela i propisuju temeljne institute ustrojstva lokalne samouprave. U njima leži uvjerenje da je ostvarivanje upravljanja građana javnim poslovima najnaprednije upravo na lokalnoj razini.

Do sada lokalne jedinice bile su lokalne utoliko što su bile lokalne ekspozitive središnje vlasti. Prostor autonomije bio je vrlo sužen zbog duboke penetracije državnih upravnih organa ponekad čak stvarajući i nekoliko paralelnih mreža. To je stvaralo različite sukobe. Uvijek su u takvim sukobima stradavali građani. Možemo konstatirati da u ovom dijelu u kojem vlast nije bila centralizirana i unificirana pripadala je lokalnim oligarhijama. Građani ne žele takvu vlast. Građani žele lokalnu samoupravu u kojoj se stranačke strasti neće nametati. Građani hoće i žele ono što je koalicija obećala, a ovim zakonom želi i omogućiti. Najkraće rečeno takvu lokalnu i mjesnu samoupravu kakvu već i ostvaruju građani u većem broju zapadnoeuropskih zemalja. Građani su uvjereni da će zajedno s tijelima lokalne samouprave mogu bolje i učinkovitije rješavati sva lokalna pitanja i svoje potrebe.

Značajno je što ovaj zakon predviđa da se ne uređuje monotipski oblik jedinica lokalne samouprave. Kod onih jedinica lokalne uprave i samouprave koje su manje neće biti potrebe da razvijaju i veliki upravni aparat. Tako će one biti jeftinije. Postavlja se pitanje kako financirati jedinice lokalne samouprave i uprave. Građani

znaju da svojim radom zarađuju sredstva, da su sva sredstva, porezi, prirezi, pristojbe, dio njihovog stvorenog dohotka. Dio toga treba ići u državni proračun, ali sve ono što je nužno treba građanima dati za zadovoljenje njihovih potreba, treba ostati njima i njihovoj lokalnoj samoupravi. Nije demokratski, a nije ni ekonomski isplativo da država uzima građanima pa im onda kao mecena vraća njihov novac kroz plaćanje osnovnog obrazovanja, primarne zdravstvene zaštite, socijalnih davanja, izgradnje kakvog komunalnog objekta. Bit je ove čitave decentralizacije da lokalna uprava i samouprava bude bliža narodu, ali da bude i jeftinija.

Lokalni izbori

Ono što kod ovog zakona prvo uočavam to je lakonska kratkoća odredbi o samoupravnom djelokrugu jedinica lokalne i područne, odnosno regionalne samouprave, a detaljno bi se ti javni poslovi trebali urediti specijalnim zakonima, rekao je **Mario Kovač (HSL)**. Na prvi pogled to je zakon kontinuiteta. Organizacijski ustroj ostaje isti. I dalje ostaju općina, grad i županija, no funkcionalno sasvim će sigurno doći do promjena. Županija dobiva nadležnosti u sferi školstva, zdravstva i gospodarskog razvitka. Važno je odredbe o djelokrugu jedinica lokalne samouprave učiniti što transparentnijim kako bi građani lakše razlučili koji su to problemi i pitanja koja su u ingerencijama lokalne samouprave od onih koja to nisu. Posve je jasno da će predložene odredbe otvoriti prostor za daljnju decentralizaciju, odnosno transfer stvarnog odlučivanja s centralnih organa vlasti na lokalne ili regionalne vlasti. To već imamo u vatrogastvu, osnovnom školstvu, a slijedi socijalna skrb i zdravstvo. Međutim, ove nadležnosti ne prate promjene zakona o financiranju što može biti veliki problem zbog ionako insuficijentnih lokalnih proračuna koji se vrlo teško pune.

Dvadesetoga svibnja predviđaju se održati lokalni izbori. Veoma je važno uputiti građanima poruku da ovaj put

Nije demokratski da država građanima uzima njihov novac pa im ga onda kao mecena vraća.

izlaze na izbore birajući gradska i općinska vijeća te županijske skupštine koji će imati znatno šire ovlasti. Zakonom se predviđa da općinska vijeća imaju minimalno 16 a maksimalno 32 vijećnika što je iznimno velik broj. Protuargument za racionalizaciju dao je sam predlagatelj koji otvara mogućnost da se statutom odredi da se u općini ne bira poglavarstvo već da dužnosti poglavarstva obavljaju načelnik općine i njegovi zamjenici. Ova je odredba interesantna s aspekta ekonomičnosti. No odmah može ići načelni prigovor. Ako je u općini izabran jedan zamjenik zajedno s načelnikom to će značiti da prava i dužnosti poglavarstva obnašaju dva dužnosnika. Postavlja se pitanje kako će dva dužnosnika donositi odluke o raspolaganju pokretnom i nepokretnom imovinom. Isto tako prijeporna je odredba članka 47. koji određuje da broj članova općinskog poglavarstva određen statutom ne može biti manji od 5 niti veći od 11 članova. Taj bi broj trebao da ide na niže, dakle na 3 i da se i gornja granica snizi. Nadalje, interesantna je i odredba vezana uz mogućnost pokretanja pitanja povjerenja predsjedniku poglavarstva, odnosno poglavarstvu u cjelini. Propisuje se mogućnost podnošenja prijedloga od strane jedne četvrtine vijećnika. Ta kvota je vrlo niska. U vezi s odredbom gdje bi se za osnivanje mjesnog odbora trebalo okupiti na zboru građana najmanje 10 posto birača s određenog područja pokazalo se da ljudi nemaju interesa i taj formalni uvjet vrlo je teško zadovoljiti. I tehnički problemi navode na razmišljanje promjene ove odredbe, jer je vrlo teško naći dvoranu, sjedalice, razglas i osigurati jedan takav skup.

Predlagatelj je uložio evidentan trud u izradu ovog prijedloga zakona. No, potrebno je da Vlada kompletira čitav set zakona vezanih uz lokalnu samoupravu, prvenstveno Zakon o financiranju lokalne samouprave kako bi došlo do implementacije novog zakona o lokalnoj samoupravi i namjeravane decentralizacije, zaključio je Mario Kovač.

Vladin prijedlog zakona došao je kasno to jest pred izbore, upozorio je zastupnik **Božidar Kalmeta (HDZ)** dodavši da je zakon nedovoljno sistematičan i nije sveobuhvatan. Ovom zakonu nedostaje i dodatak, a to je Zakon o financiranju jedinica lokalne samouprave. Kada bismo imali uz ovaj

zakon i Zakon o financiranju jedinica lokalne samouprave onda bismo vidjeli da će lokalna samouprava biti skuplja. Za provedbu ovog zakona koji predviđa decentralizaciju određenih službi potrebno je dodatnih 2 milijarde kuna osigurati proračunskog novca. Od toga je za zdravstvo 550 milijuna kuna, za socijalu oko 550 milijuna kuna, za osnovno školstvo 800 milijuna kuna, srednje školstvo nešto više od 200 milijuna kuna i tako dalje. U proračunu za cijelu godinu predviđeno je milijardu i 200 milijuna kuna. Prema tome, najmanje nedostaje još 800 milijuna kuna da bi ovaj zakon mogao zaživjeti. To će isključivo pasti na teret građana. To je ono što nije dobro. Dakle, apsolutna decentralizacija da, ali na način da se svi ti troškovi zdravstva, socijale, osnovnog školstva, koji će dobiti jedinice lokalne samouprave, ne svale na teret ljudi koji žive u gradu, općini ili županiji, nego da se preraspodjelom državnih poreza taj dio pokrije jedinicama lokalne samouprave. To bi onda bilo u redu i to bi bila onda prava decentralizacija. Ako se, međutim, usvoji ovakav zakon možemo računati na povećanje lokalnih poreza, odnosno povećanje stopa postojećih.

Slabiji položaj županija

Ovaj prijedlog zakona, upozorio je Božidar Kalmeta, slabi položaj županija. Slabi zato jer se županije spominju isključivo kao jedinice područne samouprave. Gradovi s više od 30.000 stanovnika praktički preuzimaju i sve funkcije županije. Postavlja se pitanje što je sa spuštanjem razine državne uprave i do kojega će nivoa biti približeni građanima poslovi državne uprave. Zato treba postaviti pitanje nije li to put da se županije kao teritorijalne jedinice sasvim na ovaj način onemogućuje te da se osnažuju regionalni centri četiri ili pet regija.

Kada je u pitanju odredba o upravnim odjelima i službama čini se da nije baš dobro rješenje da pročelnici više ne mogu biti članovi poglavarstva. To će dovesti do još većeg broja administracije. Nadalje, nisu ispunjeni zahtjevi lokalne samouprave da im se omogući neposredan nadzor nad provođenjem svih odluka koje donose njihova predstavnička tijela. Dakle, inspekcijski nadzor u prvom stupnju, nadzor prometa u mirovanju, te nadzor nad događa-

njima u prostoru to jest nadzor nad dokumentima građenja. U proteklom vremenu to se pokazalo kao izuzetna kočnica i problem. Ustvari jedinice lokalne samouprave ne mogu kontrolirati stanje na terenu. U ovom zakonu bi trebalo staviti da jedinice lokalne samouprave mogu imati i nadzor nad dokumentima građenja. Pozdravljam donošenje zakona, rekao je na kraju Božidar Kalmeta, koji će biti jedan u paketu zakona u cilju reforme lokalne samouprave, cilju decentralizacije, ali ovaj prijedlog ima krupnih nedostataka koje bi trebalo riješiti.

Postavlja se pitanje, rekla je **Jadranka Kosor (HDZ)** kako se može suvereno raspravljati o ovom zakonu kada zapravo nitko ne zna točno koliko će se tereta svaliti na leđa građana. U prijedlogu zakona kojeg je ponudio Klub zastupnika HDZ-a mnogo toga sveobuhvatnije je riješeno, posebice financiranje općina, gradova i županija. Lokalna uprava mora biti učinkovita i mora se približiti građanima. Zakon koji će biti donesen mora prije svega odgovoriti na taj temeljni zahtjev. Ministar Stjepan Ivanišević rekao je da je ovo prvi korak ka jačanju lokalne samouprave, što je dobro. Ali bilo bi dobro da smo imali snage napraviti još dva, tri koraka bliže jačanju lokalne samouprave. Pri tome prije svega misli se na izbor gradonačelnika i kako je taj izbor riješen u ovom prijedlogu zakona. Neposredan izbor gradonačelnika, odnosno načelnika, pa i župana bio bi bolje rješenje. Ministar Ivanišević također je rekao da neposredan izbor gradonačelnika nije prošao, jer da bi to značilo promjenu modela za što nemamo dovoljno vremena. Vremena je bilo dovoljno od 3. siječnja 2000. godine, jer upravo neposredan izbor gradonačelnika bio je jedno od predizbornih obećanja stranaka koje su u koaliciji. U proteklih 13 mjeseci bilo je dovoljno vremena za izradu jednog ovakvog zakona.

Zagreb, Lipik, Pakrac, Vukovar

U vezi s pojedinim stavcima u članku 2. nije dovoljno definiran status glavnog grada Hrvatske Zagreba. Članak 5. koji govori o gradu kao jedinici lokalne samouprave i o mogućnostima da svako mjesto koje ima više od 10.000 stanovnika dobije status grada, a iznimno i za ona mjesta koja imaju manje stanovnika gdje postoje povijesni, gospodarski,

geoprometni razlozi, treba još jedanput detaljno razmotriti. Mnoga mjesta koja nemaju 10.000 stanovnika, kao što su primjerice gradovi Lipik i Pakrac, moraju imati mogućnost zadržati status grada. Lipik kao urbana cjelina egzistira od 19. stoljeća. On je već tada bio europsko modno sastajalište, odnosno lječilište sa 12 hotelskih kapaciteta. Krajem tog stoljeća imao je potpunu infrastrukturu, kanalizaciju, vodu, željezničku prugu, struju iz vlastite elektrane. Lipik je teško stradao tijekom rata. Ili primjerice Pakrac koji se s imenom grada spominje u prvom pisanom dokumentu 1237. godine. Pakrac je imao električnu energiju prije Zagreba. Taj grad je također teško razoren. U medijima je spominjano da bi status grada mogao izgubiti grad Vukovar. To bi bilo potpuno nezamislivo. Mislim da to uistinu nikome nije bilo ni na kraj pameti, jer uz sve ostalo što većemo uz Vukovar, što jest naš zajednički simbol, grad Vukovar dobio je status slobodnoga kraljevskog grada još 1231. godine. Ovom decentralizacijom, zaključila je Jadranka Kosor, posebice gradovi i općine na područjima od posebne državne skrbi, teško će se moći uz sve mjere samostalno financirati. Mnogi od njih bit će dovedeni u situaciju da će biti na koljenima.

Potvrda predizbornih najava

Zastupnica **Jadranka Katarinčić - Škrlić (HSL)** podsjetila je da je Hrvatska još u periodu ranog Srednjeg vijeka imala napredne lokalne zakonike. Ovi pravni akti nisu zaostajali za sličnim dokumentima ostalih europskih komunalnih cjelina. Ocijenila je da proces decentralizacije i jačanja lokalne samouprave pred-

Zbog neusklađenosti u provedbi se mogu očekivati i konflikti između lokalne i središnje vlasti.

stavlja želju većine građana, a vrijeme je i da vladajuća koalicija ispuni predizborna obećanja. Važnim je ocijenila i prateće zakonske propise, ali je upozorila i na određene slabosti i manjkavosti u predloženom zakonskom tekstu. Upozorila je da u ovom trenutku jedinice lokalne samouprave raspolažu sa 9 milijardi kuna, a

predloženim zakonskim promjenama očekuje se i povećanje sredstava. Ipak, ocijenila je da se radi o nedostatnim sredstvima za provođenje potpune reforme i decentralizacije. Zbog ovih neusklađenosti, u provedbi se mogu očekivati i konfliktne situacije između lokalne i središnje vlasti. Smatra da su pojedini poslovi i nadležnosti gradova, općina i županija prepisani iz članka 135. Ustava, pa je ocijenila da bi se zakonskim tekstom trebalo jasnije propisati svi poslovi i nadležnosti, kao i izvori financiranja. Predložila je da se u popis poslova koje obavljaju gradovi i općine uvrsti i briga o kvaliteti stanovanja i izgradnja socijalnih stanova. Ujedno bi se trebala razmotriti i ideja o utemeljenju lokalne policije i uvođenju komunalnog reda. Ocijenila je ujedno da briga jedinica lokalne samouprave i županija za gospodarskim razvojem treba ići u dva pravca. Prvi pravac odnosio bi se na stvaranje komunalne infrastrukture za poticanje poduzetništva i brži razvoj gospodarstva na tržišnim osnovama. Uz to bi se trebala povesti i briga za ravnomjernim gospodarskim i društvenim razvojem na području cijele županije. To znači da treba izraditi kratkoročne, srednjoročne i dugoročne programe i strategiju, te definirati načine kako ostvariti zadate ciljeve. Ocijenila je da je država najlošiji gospodar, pa treba dokinuti spone gospodarstva i političkih struktura. Upozorila je na kraju da bi trebalo pristupiti preciznijem utvrđivanju brojnih, načelno opisanih poslova, kako u provedbi ne bi dolazilo do nepotrebnih konfliktnih situacija. Spominjući primjere iz zdravstvene zaštite, zastupnica je napomenula da treba razjasniti prava osiguranika, kao i mogućnosti nadležnih fondova.

Definirati status pročelnika

Zastupnik **Miroslav Korenika (SDP)** ocijenio je da se u manjim sredinama dobro znaju komunalni prioriteti. Upozorio je ujedno na disproporcije između prihoda pojedinih gradova i županija, koje raspolažu skromnim novčanim sredstvima. U pojedinim slučajevima gradovi imaju dvostruko veće proračune od županija. Ocijenio je da će malo otočkih mjesta imati status grada ukoliko temeljni kriterij bude broj stanovnika, za razliku od naselja u Slavoniji. Osvrnuo se zatim i na pojedine zakonske prijedloge te predložio da se standardizira termi-

nologija propisana člankom 41. predloženog zakonskog teksta. Smatra ujedno da treba definirati status pročelnika upravnih tijela utvrđenih člankom 52., ocjenjujući da bi ove osobe ipak trebale imati profesionalni status. Ocijenio je zatim da postroje tehničke prepreke koje otežavaju jednostavnije osnivanje mjesnih odbora, budući da se traži nazočnost većega broja ljudi prilikom osnivanja ovog tijela. Smatra da se ne mora nužno okupljati 10% biračkog tijela jer se izbori mogu jednostavnije provesti tajnim glasovanjem. Na kraju je predložio da se do drugog čitanja razmisli o pravnoj osobnosti mjesnih odbora jer zbog nedostatka sredstava nije siguran nastavak rada rečenih tijela. Usprkos navedenim nedostacima, zastupnik **Korenika** ocijenio je da prijedlog ovog Zakona ipak predstavlja napredak u procesu decentralizacije. I on je istaknuo da bi u budućnosti veći dio poreznih prihoda trebalo prepustiti na raspolaganje lokalnoj samoupravi.

U budućnosti bi lokalnoj upravi trebalo prepustiti značajniji dio poreznih prihoda.

Zastupnik **Marin Jurjević (SDP)** upozorio je na proturječne trendove koji su do sada bili prisutni na području lokalne uprave i samouprave. Dok se prigovaralo uistinu nepotrebnoj i pretjeranoj centralizaciji odlučivanja, čuli su se prigovori da je lokalna samouprava previše usitnjena i bez potrebnih sredstava. To je rezultiralo i neracionalnostima na području zapošljavanja, jer je velik broj činovnika negativno utjecao na racionalno trošenje sredstava. Spomenuo je negativne posljedice ovakvoga koncepta i na jadranske otoke, jer se administrativnim podjelama često puta "razbijalo" jedinstvo otočke cjeline. Ocijenio je da je ostvarivanje većeg spektra poslova lokalnih jedinica izuzetno važno jer predstavlja put prema njihovom većem stupnju samostalnosti. Takvi će trendovi, mišljenja je zastupnik, samo dodatno ojačati kohezivnost Hrvatske kao cjeline i neće predstavljati opasnost od parcelizacije. Pozitivno je vrednovao i činjenicu da je pojednostavljen postupak sklapanja akata jedinica lokalne, područne i regionalne samouprave s lokalnim jedinicama drugih država.

Smatra da ovi procesi neće dovesti u pitanje funkcioniranje Hrvatske kao cjeline, jer je decentralizacija najbolji lijek protiv bilo kakvog autonomaštva i separatizma. Govorio je zatim o kriterijima kada pojedino naselje dobiva atribute grada, potkrepljujući ove navode primjerima iz dalmatinske urbane povijesti. Usprkos možda manjem broju stanovnika, nitko neće dovesti u sumnju gradski status Trogira, Visa, Korčule ili Paga. Smatra da bi u ovom pogledu zakonski prijedlog trebao biti fleksibilan kako se ne bi nepotrebno antagonizirala javnost u manjim sredinama koje računaju na dobivanje gradskog statusa. Ocijenio je ujedno da u budućnosti neće postojati zakonskih poteškoća za realizaciju neposrednih izbora, ali oko ovoga pitanja se ne treba previše politički iscrpljivati. Pozdravio je što uskoro slijedi odlučivanje i o komplementarnim zakonskim aktima kojima se uređuje pitanje financiranja. Na kraju izlaganja podržao je načelo supsidijarnosti, odnosno da lokalne zajednice same određuju domete poslova koje samostalno mogu obavljati.

Zakonski prijedlog ima problematičnih odredbi

Zastupnik **Dario Vukić (HDZ)** ocijenio je da će ovi zakonski prijedlozi imati veliki značaj jer se njima zadire u ustavna prava, a istovremeno se odražavaju i na svakodnevni životni standard. Upozorio je i na sličan zakonski prijedlog kojega je prije više mjeseci u saborsku proceduru uputio Klub zastupnika HDZ-a. Smatra da je ovaj zakonski prijedlog zakasnio, s obzirom na predstojeće lokalne izbore, pa se mogu dogoditi kaotične situacije prilikom primjene propisa. Upozorio je na problematične odredbe, prema kojima lokalne jedinice od 1. srpnja preuzimaju financiranje školstva, zdravstva i ostalih važnih djelatnosti. Smatra da je za ove potrebe osigurano nedovoljnih 600 milijuna kuna, jer su potrebe objektivno znatno veće. Ocijenio je da će zbog ovih razloga sve jedinice lokalne uprave i samouprave u Republici Hrvatskoj morati pristupiti rebalansu proračuna. Upozorio je zatim da je u HDZ-ovom prijedlogu bilo i proširenje pojedinih djelatnosti na lokalna tijela, poput zaštite od požara, prostornog planiranja i davanje suglasnosti na dokumente

građana, vođenje popisa birača, te obrada statističkih podataka. Pored ovih poslova, u prijedlogu najbrojnije parlamentarne oporbene stranke precizirane su i alternativne mogućnosti oko izravnog biranja načelnika, gradonačelnika i župana. Smatra da bi neposredni izbori na ovim razinama davali pobjednicima snažniju poziciju i nesporni demokratski legitimitet. Predložio je zato, da se do drugog čitanja pokuša izraditi mehanizam direktnog izbora, a trebalo bi pojasniti i sve nedoumice oko financiranja novoga načina rada. Upozorio je da i sam predlagatelj ukazuje na moguće poteškoće oko potrebnih sredstava čije će prikupljanje pasti na lokalnu samoupravu, i tako predstavljati dodatni porezni teret građanima. Najlošije će biti ukoliko prikupljanje poreza bude dodatno poskupjelo ionako visoku cijenu rada. Predložio je da se ograniči komunalna naknada jer u pojedinim sredinama lokalni čelnici drastično povećavaju cijenu ovih usluga. Istovremeno bi se takvi potezi loše odrazili i na međunarodnu poziciju Republike Hrvatske, zaključio je zastupnik Vukić.

Neposredni model izbora osigurao bi pobjednicima snažniji demokratski legitimitet.

Tko stječe status grada?

Zatim je riječ dobio i zastupnik **Ivo Fabijanić (SDP)**, koji se uvodno osvrnuo na članak 5., kojim se utvrđuje status grada na temelju broja stanovnika. Upozorio je na veliku ulogu gradova, jer su upravo ova mjesta u povijesti razvoja hrvatskog društva bili polugom razvoja i napretka. Smatra da će se trebati dodatno razraditi kriterije, o tome koje naselje može steći gradski status, iako nema potrebnih 10.000 stanovnika. Pogrešna dosadašnja politika dovela je do narušavanja objektivnih kriterija jer su mnoga sela dobila gradski status, ali i obrnuto. Podsjetio je zatim i na ispravan način upotrebe heraldičkih obilježja prilikom izrade gradskih zastava i grbova, te ukazao na potrebu razlikovanja gradskih i općinskih heraldičkih simbola.

Govoreći o strukturi gradskih vijeća, suglasio se s idejom da i u jednom i u drugom prijedlogu (prijedlog HDZ-a), treba podržati racio-

nalizaciju. Smatra ujedno da treba težiti volonterskom statusu zaposlenika koji obavljaju određene poslove u manjim sredinama. Upozorio je da je gradonačelnik odgovoran državi jer mora provoditi i štititi zakon. Posredni ili neposredni način biranja ne može utjecati na ove obveze, podsjetio je zastupnik Fabijanić. Bilo bi dobro kada bi se slijedeći lokalni izbori, ipak proveli neposredno, ali to znači da bi i Hrvatska morala postati bogatijom zemljom. Ocijenio je da su i gradska vijeća izabrali građani, pa ne smeta što u ovoj etapi imamo posredni model izbora gradonačelnika. Nabrojao je zatim koji sve poslovi i obveze očekuju buduće gradonačelnike, te upozorio na široki spektar očekivanja i potreba koje će trebati pravedno i efikasno rješavati na toj razini vlasti. I on je podržao prijedlog da se pojednostavi procedura prilikom izbora predstavnika mjesne samouprave, te ukazao na pozitivne značajke koje su imale nekadašnje mjesne zajednice kao financijski neovisne mikrocjeline. Smatra da ne treba robovati ideološkim matricama, te pozvao da se revitaliziraju pozitivna iskustva na ovome primjeru lokalne uprave i samouprave. Zatražio je zatim da državna tijela vrate jedinicama lokalne uprave oduzetu imovinu i zemljišta, kao i pripadajuću novčanu naknadu. U slučaju brzog i pravednog povratka nekretnina, moglo bi se lakše razriješiti i pitanje financiranja, zaključio je zastupnik, ocjenjujući ujedno da ne bi trebalo čak ni raspisivati nova porezna opterećenja.

Osigurati solidarnost i pravednost

Zastupnik **Željko Pavlic (HSLHS)** ocijenio je da treba podržati intenciju da se decentralizira administrativni ustroj Republike Hrvatske. Ukazao je zatim na iznose i strukturu ukupnih sredstava proračuna. Nastavio je izlaganje navodeći, da su jedinice lokalne uprave i samouprave u ovom slučaju raspolagale samo sa 9,9% ukupnih prihoda, što najbolje ilustrira gospodarski raskorak između državnih i lokalnih struktura. Upozorio je da bi u početku primjene rečenih zakon-

Veliki dio prostora Republike Hrvatske zahvaćen je procesom demografske stagnacije.

skih propisa trebalo osigurati određeni princip solidarnosti i pravednosti. Ukoliko se to ne ostvari, moguće su, upozorio je zastupnik, poteškoće oko ravnomjernog razvoja svakog siromašnijeg mjesta. Ako bi se pak ravnomjerno rasporedila sredstva i ovlasti, moglo bi se pozitivno utjecati i na demografske procese, koji u ovom trenutku na razini države, imaju negativan predznak. Upozorio je da je gotovo 90% površine Republike Hrvatske obuhvaćeno procesom depulacije i emigracije. Trebalo bi poduzeti odgovarajuće stimulativne mjere kako se država ne bi pretvorila u "čudovište s nekoliko velikih glava i krhkim tijelom". Izrazio je na kraju i očekivanja da će se i pitanja oko financiranja svih djelatnosti moći nesmetano realizirati. Ocijenio je da ne bi trebalo olako pristupati izglasavanju novih poreza za potrebe jedinica lokalne samouprave, a država bi se morala odreći pojedinih prihoda iz dosadašnjeg opsega državnog proračuna. Smatra da omjer prikupljenih sredstava treba iznositi 85:15 % u korist državnog proračuna.

Zastupnica **Dragica Zgrebec (SDP)** smatra da je dobro što se istovremeno raspravlja o dva komplementarna zakonska prijedloga. Kada se govori o lokalnoj samoupravi građane se podsjeća na period kada su općine vodile brigu o mnogim područjima od školstva, zdravstva, kulture i stanovanja. Predloženo je da dio ovih nadležnosti i ubuduće bude osiguran na razini općina, gradova i županija. Upozorila je na ranija iskustva, kada su građani participirali u kreiranju vlastitih potreba na razini nekadašnjih mjesnih zajednica. I zastupnica Zgrebec je upozorila da se moraju osigurati stabilni izvori prihoda za sve navedene potrebe građana. Smatra da je današnji teritorijalni ustroj na razini države previše rascjepkan i u velikom postotku, lišen ekonomske podloge. Takvi su odnosi omogućavali državnoj administraciji da lobira i arbitrira što je dovelo do više negativnih posljedica. Smatra ujedno da su odredbe propisane člankom 5. dovoljno precizne, jer se utvrđuju kriteriji za stjecanje gradskog statusa i onim naseljima koja nemaju potreban broj stanovnika, ali imaju razvijene druge urbane atribute. Ocijenila je zatim da treba potaknuti one mehanizme koji jamče snažniji utjecaj građana na donošenje ili mijenjanje odluka poput referenduma, peticija i javnih izja-

šnjavanja. Dobrim je ocijenila i odredbe članka 48. prema kojima članovi poglavarstva nemaju pravo odlučivanja o vlasništvu nad pokretnom i nepokretnom imovinom ukoliko su osobno ili posredstvom obitelji zainteresirana strana. Takvom se odredbom efikasno i principijelno sprječavaju moguće zloupotrebe ovlasti. Dobro je što se manje teritorijalne jedinice mogu povezivati jer se time štede značajna financijska sredstva koja u nekim slučajevima iznose i više od 50% za plaćanje administrativnih poslova. Ocijenila je ujedno da će najviše financijskih poteškoća imati male općine koje nemaju značajnijih ekonomskih potencijala. Na kraju izlaganja založila se za sveobuhvatnu raspravu o svim prednostima i nedostacima lokalne uprave i samouprave u prethodnom periodu. Sve to treba svesti u realne dimenzije i mogućnosti financiranja, zaključila je zastupnica.

Osigurati financijsku dostatnost jedinica lokalne uprave

Riječ je zatim uzela zastupnica **Milanka Opačić (SDP)** koja je ocijenila da predloženi zakonski tekst predstavlja značajan iskorak prema decentralizaciji života i uprave. I ona je ponovila ocjenu da u zemlji trenutno postoji preveliki broj jedinica lokalne samouprave, iako mnoge općine i gradovi nemaju dobre uvjete za ispunjavanje temeljnih funkcija jedinica lokalne samouprave. Istovremeno, veliki dio tih malih općina ili čak gradova, imaju problema i sa stručnim kadrovima. Ocijenila je da je financijska dostatnost izuzetno važan kriterij kada se bude odlučivalo o stupnju lokalne uprave i samouprave brojnih naselja u Republici Hrvatskoj. Zbog ovih je razloga dobro što je predlagatelj zakona predvidio mogućnost objedinjavanja više jedinica uprave kako bi zajednički organizirali pojedine poslove. Ocijenila je da će dio sredstava ostajati lokalnim jedinicama, ali više će se o tome znati kada na raspravu bude prosljeđen Zakon o financiranju lokalne samouprave. I ona je upozorila da su pojedine lokalne jedinice ostale bez svoga vlasništva iako su ga gradila vlastitim novcem. Smatra ujedno da ovakve nepravedne situacije treba hitno ukloniti i ispraviti. I ona je ocijenila pozitivnom ocjenom one odredbe koje olakšavaju suradnju i sklapanje akata

između naših i regionalnih jedinica drugih država. Ocijenila je da ove namjere predstavljaju najbolji putokaz da se Republika Hrvatske odlučila za europske integracije. Ocijenila je na kraju da će se morati provesti određena edukacija lokalnih kadrova, jer su brojni stručnjaci napustili manje lokalne jedinice u potrazi za boljim poslom.

Potrebno je značajno racionalizirati i pojeftiniti postojeću lokalnu upravu i samoupravu.

Zastupnik **Mladen Godek (HSL)** istaknuo je da je pročitao oba zakonska prijedloga te upozorio da je HDZ-ov prijedlog zapravo zakonska inicijativa koju je svojedobno pokrenuo Savez gradova i općina. Podržao je zatim inicijativu Vlade Republike Hrvatske kojom bi se osigurala nepolitičnost poglavarstava. Usput je napomenuo da se u njegovoj Koprivnici ovakav model u potpunosti potvrdio s dobrim rezultatima. Opisujući vlastita praktična saznanja i iskustva, zastupnik je utvrdio da neposredni izbor gradonačelnika ne predstavlja jamstvo da će se realizirati bolji rezultati i viši stupanj demokratičnosti. Smatra da izbor gradonačelnika iz struktura gradskog vijeća ne predstavlja loš izbor niti ima nedemokratske oznake. Ukazao je zatim na iskustva drugih europskih država oko izbora gradonačelnika, ocjenjujući da bi najviše pozornosti zapravo trebalo posvetiti racionalizaciji i pojeftinjenju lokalne samouprave. Predložio je da se svakako smanji broj članova u lokalnim tijelima jer se i takvim pristupom postižu značajne uštede u lokalnom proračunu. Ukazao je zatim na iskustva koja je prezentirao HSL na jednom Okruglom stolu održanom u Čakovcu. Smatra da mjesne odbore treba utemeljiti samo u određenim slučajevima, i to ukoliko ostvaruju smisao vlastitog postojanja. I on je ocijenio da članak 5. predloženog zakonskog teksta ostavlja dosta prostora za definiranje budućeg gradskog statusa naselja. Ocijenio je da bi lokalna samouprava mogla postići dobre rezultate čak i pri sadašnjem stupnju poreza i priliv financijskih sredstava. Ipak, trebalo bi povećati omjer, sa sadašnjih 7 na 15% prikupljenih poreznih sredstava, jer bi se time olakšao i zajamčio rad svih

navedenih komunalnih i zdravstvenih potreba stanovnika. Ukazao je zatim na različita iskustva Varaždina i Koprivnice oko upisa nekretnina u zemljišne knjige. Zbog ovih je propusta Koprivnica osiromašena za nekoliko nekretnina koje su završile u spornom i nedefiniranom statusu Gucićeva poslovnog imperija.

Za repliku se javio zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)** koji je rekao da je HDZ-ov zakonski prijedlog autentičan rad i nije prepisan iz inicijative Saveza gradova i općina. Na ovom su tekstu dosta radili zastupnici Božidar Kalmeta i Marina Matulović - Droupulić. I zastupnik **Ivan Šuker (HDZ)** je ocijenio da njegova stranka ne može biti kriva za neažurno vođenje zemljišnih knjiga, dok je zastupnik Godek i u ponovnim javljanjima ukazivao da su za navedene propuste ipak najviše krive prethodne političke strukture.

Posredni ili neposredni izborni model?

Zastupnik **Nenad Stazić (SDP)** ukazao je na konceptualni kontinuitet predloženog zakonskog teksta, spominjući da se najviše poteškoća može očekivati oko prikupljanja financijskih sredstava. I on je upozorio da se ne bi trebali propisivati dodatni poslovi i zaduženja, sve dok se prethodno ne osiguraju stabilni izvori prihoda. Ovo se pitanje mora prioritetno rješavati, kako ne bi došli u situaciju da jedinice lokalne samouprave zbog nedovoljno sredstava zapravo ne ispune predviđene obveze. Nadalje, smatra da i posredni i neposredni model izbora gradonačelnika imaju svoje prednosti, pa se ne može a priori tvrditi da je samo neposredni izbor dobar, uskraćujući pri tome bilo kakvu valjanost drugom konceptu. Ocijenio je zatim da i u predloženom zakonskom tekstu kojega je potpisao HDZ, ima određenih pozitivnih rješenja koja ne treba zanemariti. Smatra da neposredni izbori imaju opravdanja u manjim mjestima, gdje se svi poznaju, a posredni izbori prikladniji su za veće sredine. Konstatirao je istovremeno da bi pročelnici ureda ipak trebali zadržati profesionalni status. Ukazao je zatim i na potencijalne prepreke ukoliko se ne osigura rad na lokalnim razinama, a problemi mogu dovesti i do stagnacije pojedinih djelatnosti. Ocijenio je da treba energično osujetiti

daljnje povećanje administrativnog aparata jer se time značajno povećavaju i financijski troškovi.

Najviše se problema može očekivati oko prikupljanja financijskih sredstava za nove obveze.

Zastupnik **Ivan Ninić (SDP)** istaknuo je da podržava neposredni izborni model, ali zbog vremenskih limita uvažava iznijeto obrazloženje ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave dr. **Stjepana Ivaniševića**. Predložio je da se do slijedećih lokalnih izbora pripreme svi potrebni zakonski akti za opisani model izbora na lokalnoj razini. Ukazao je zatim na uočene nelogičnosti u pojedinim prijedlozima, te se založio za maksimalnu štednju i racionalizaciju troškova i na ovom segmentu društvenih aktivnosti. Ukazao je da male i ekonomski siromašne općine imaju prevelike troškove zbog nepotrebno velikog broja vijećnika, a teško se ispunjava i zakonska odredba o potrebnoj nazočnosti 10% stanovništva prilikom osnivanja mjesnih jedinica. Predložio je ujedno da nositelj bude osoba koja ima prebivalište u istoj izornoj jedinici i na prvom je rednom mjestu izborne liste. Smatra da je dobro rješenje predloženo i prilikom izbora župana, koji više nakon izbora ne mora čekati potvrdu od predsjednika države. I on je ukazao na poteškoće oko broja birača koji moraju biti nazočni prilikom izbora na mjesnim odborima. Ocijenio je na kraju da ne treba namjerno krivo interpretirati odredbe o statusu gradova. Smatra da će voditi računa o svim segmentima potrebnim za osiguranje rada i funkcioniranje ovih jedinica lokalne uprave i samouprave. Upozorio je na kraju i na određene nedoumice i nepreciznosti oko rokova konstituiranja nove lokalne vlasti i statusa pročelnika javnih djelatnosti.

Upitan opstanak siromašnijih općina

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Ivan Maršić (HDZ)** ukazujući da je u Posavskim Podgajcima 21. travnja 1998. godine prilikom izbora mjesnog odbora bilo nazočno potrebnih 10% lokalnog stanovništva. Uzimajući riječ, isti je

zastupnik obrazložio i vlastite stavove oko predloženog zakonskog teksta. Upozorio je da se vrijednost lokalne uprave i samouprave može prosudivati prema skali vrijednosti koju pojedinac ostvaruje na tom području, zajedno s obitelji. Ocijenio je da u postojećem Zakonu nisu postignuti zadovoljavajući rezultati. I on je ukazao da se država nepotrebno uplitala u rad općina, gradova i županija, provodeći često puta stranačku politiku umjesto lokalnih potreba.

Siromašnije općine naći će se pred nesavladivim poteškoćama zbog nedostatka sredstava.

Citirao je zatim pojedine odredbe iz djela Stjepana Radića u kojemu se definira značenje gospodarske općine. Upozorio je zatim da nisu dostupni potrebni podaci kojima bi se procjenjivo dosadašnji uspješan ili neuspješan rad lokalnih struktura. Ukazao je da ni najnoviji zakonski prijedlog nije u ponudenom tekstu objedinio cjelokupnu problematiku lokalne samouprave, te ocijenio da će se siromašnije općine naći pred nesavladivim preprekama. Da bi se pomogao njihov normalni rad, potrebno je, ocijenio je zastupnik Maršić, ovim jedinicama osigurati dodatna financijska sredstva. Smatra, dakle, da je važno, uz decentralizaciju obveza provesti i decentralizaciju prikupljanja financijskih sredstava. Mjesni odbor neće moći napraviti financijski plan ukoliko ne budu osigurana financijska sredstva. Ocijenio je da su manje jedinice lokalne uprave i samouprave u pravilu oštećene prilikom podjele financijskih sredstava, pa treba podržati sve iznijete prijedloge oko racionalizacije i potrebne uštede proračunskih stavki. Upozorio je da treba vratiti oduzetu imovinu, te utvrditi isplatu zakonskih nadoknada za stanovnike u manjim mjestima i selima koja su se do sada u pravilu "prelijevala" u veće gradske centre. Smatra ujedno, da za lokalne potrebe treba ostati najmanje 25% od prikupljenih poreznih sredstava. Na kraju je ocijenio da bi jedinice lokalne uprave i samouprave trebalo teritorijalno ustrojiti prema logičnoj regionalnoj podjeli koja respektira teritorijalnu konfiguraciju zemlje, uz općenito racionalniju i jeftiniju organizaciju rada lokalne samouprave.

O HDZ-ovom prijedlogu

Zastupnik **Vladimir Šeks** ocijenio je da na rješavanju ustrojstva lokalne uprave i samouprave treba zanemariti postojeće stranačke razlike. Smatra da je Vlada zakasnila s obećanim najavama da će brzo i efikasno pristupiti rekonstrukciji lokalne uprave i samouprave. Ukazao je i na nestabilnost Vladinih obrazloženja s kojima je popratila inicijativu HDZ-a o lokalnoj upravi i samoupravi. Podsjetio je da se njihov koncept svodi na četiri temeljna načela: decentralizaciju, dekoncentraciju vlasti, te načela supsidijarnosti i solidarnosti. Ukazao je da je Vladin zakonski prijedlog manjkav jer mu nedostaju naznake o stabilnim financijskim izvorima za navedene potrebe jedinica lokalne uprave i samouprave. Upozorio je ujedno na više predloženih zakonskih odredbi unijetih u tekst na razini načela, a njihova operacionalizacija i konkretizacija vezana je uz druge zakone. Zapitao je ujedno za razloge zbog kojih se propustilo obaviti potrebne konzultacije sa cijelim sustavom lokalne i područne samouprave. I on je ocijenio da se oko tumačenja članka 5. digla nepotrebna galama jer će svaka razborita vlada voditi računa o svim aspektima kada se bude utvrđivao status grada. Predložio je na kraju da se prihvati onaj Prijedlog zakona kojega je predložio HDZ, ocjenjujući da daje odgovore na sva ključna pitanja koja su u cjelini vezana uz sustav lokalne i područne samouprave.

Zatim je u ime Kluba zastupnika HDZ-a govorila zastupnica **Marina Matulović-Dropulić** utvrdivši da su oba zakonska prijedloga izazvala dosta pozornosti. Kazala je da i jedan i drugi prijedlog ima dobrih i loših rješenja, pa bi prije drugoga čitanja

trebalo obaviti temeljitu analizu. Nakon što se usvoji Zakon o financiranju jedinica lokalne samouprave, moći će se preciznije govoriti o rečenoj materiji, utvrdila je na kraju izlaganja zastupnica Matulović - Dropulić.

Zatim je u ime predlagatelja, Vlade Republike Hrvatske, riječ uzeo ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, dr. **Stjepan Ivanišević**. On se ukratko osvrnuo na pojedina pitanja koja su se učinila spornima tijekom saborske rasprave. Ocijenio je da ima dosta prijedloga i primjedbi, uključujući i tekst paralelnog prijedloga zakona kojega je potpisao HDZ. Napomenuo je da su pojedina dobra rješenja iz rečenog prijedloga ugrađena u Vladin prijedlog. Osvrnuo se zatim na detalje oko financiranja lokalne uprave i samouprave. Ukazao je da lokalni proračuni iznose oko 10% prikupljenih sredstava, od kojih pak 48% pripada sredstvima prikupljenim u Zagrebu. Smatra da je ove godine učinjen značajan iskorak prema razdiobi zajedničkih poreza. Ukazao je da će poreznom inverzijom ubuduće značajan dio poreznog dohotka ostajati na raspolaganju općinama, gradovima i županijama. Osvrnuo se zatim i na razloge zbog kojih se ostalo kod jednakog broja članova vijeća prema postojećem zakonu. Napomenuo je da je predlagatelj otvoren za raspravu oko modela izbornog sustava, ali ne može zakonom odrediti koliko će vijećnika imati pojedina općina, grad ili županija. Podsjetio je ujedno da se unutarnje ustrojstvo određuje statutom. Ukazao je zatim da veliki broj (200) općina ima manje od 3.000 stanovnika. Ovi će se parametri vrednovati kada se budu uređivali detalji oko upravljanja tim slabijim jedinicama koje imaju limitirane

gospodarske i fiskalne kapacitete. Ocijenio je da će se urediti i sporni detalji oko upravljanja s imovinom, te da mjesta pročelnika treba otvoriti za ljude koji će posjedovati određena stručna i profesionalna znanja. Smatra ujedno da se neposredni izbori ne mogu osigurati jer bi trebalo ponoviti lokalne izbore nakon 14 dana. Osnivanje mjesnih odbora trebalo bi se precizirati statutom, ali konstituiranje mora proteći u skladu sa zakonskim propisima. I on je kaže svjestan dosadašnjih manjkavosti prema kojima se utemeljenje mjesnih jedinica mora provesti uz nazočnost 10% stanovništva. Ipak, ocijenio je da nisu izneseni snažni argumenti koji bi išli prema promjeni iznijetog stanovišta. Na kraju je istaknuo da se neće forsirati teritorijalna promjena postojećih jedinica lokalne uprave i samouprave. Ići će se za promjenom koja će u praktičnom životu podnijeti onu mjeru decentralizacije koja je njoj namijenjena. Ocijenio je na kraju da je ovakav pristup puno bolji od mogućeg arbitrarnog odlučivanja o teritorijalnim granicama lokalne uprave i samouprave.

Nakon toga zaključena je rasprava, a predsjedavajući je pozvao zastupnike da se očituju o predloženom zakonskom tekstu. Sukladno prijedlogu Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav dao je na glasovanje zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. Zastupnici su većinom glasova (90 glasova "za", 29 "protiv" i 6 "suzdržana"), donijeli rečeni zaključak.

A.Š.; V.Ž.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O FINANCIRANJU JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE I UPRAVE

Pravednije preraspodijeliti porezne prihode

Unatoč brojnim primjedbama sudionika u raspravi, kako oporbenih tako i zastupnika vladajuće koalicije, Hrvatski sabor je na sjednici 29. ožujka prihvatio Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave. Budući da smo o predloženim rješenjima detaljno pisali u prošlom broju našeg lista, prikazujući raspravu u Županijskom domu (str. 12. pod naslovom: "Veća samostalnost i obveze lokalne samouprave"), uvodno podsjetimo samo o čemu je riječ. Naime, da bi osigurala financijsko pokriće za funkcije koje prenosi na lokalnu razinu Vlada (dio školstva, zdravstva i socijalne skrbi) predlaže drugačiju raspodjelu zajedničkih prihoda između državnog i lokalnih proračuna, povećanje pojedinih lokalnih poreza te uvođenje novih.

Zastupnici podržavaju politiku decentralizacije i jačanja lokalne i regionalne samouprave, ali upozoravaju da će, sudeći po predloženom modelu financiranja, jedini rezultat tog procesa biti povećano opterećenje građana, što bi svakako trebalo izbjegavati. To se, kažu, može postići pravičnijom preraspodjelom poreznih prihoda kojom bi lokalne jedinice dobile više sredstava, pa ne bi morale pribjegavati dodatnim porezima i prirezima (to su, ionako, kontra-produktivni i nerealni izvori financiranja). Naime, po njihovu mišljenju, prihodi koje država namjerava prenijeti na lokalne jedinice u većini sredina neće biti dostatni za financiranje decentraliziranih funkcija, ni uz pomoć sredstava iz Fonda za izravnavanje. Smatraju da bi se država u korist lokalne samouprave trebala odreći cjelokupnog udjela u porezu na dohodak te prepustiti gradovima i općinama dio prihoda od PDV-a. Zatražili su, stoga, da se do drugog čitanja ovog zakona temeljito procijene efekti uvođenja novih oblika poreza i prireza porezu na dohodak te

novog načina preraspodjele tog poreza između općina, odnosno gradova, županija i države.

Da bi osigurala financijsko pokriće za funkcije koje prenosi na lokalnu razinu (dio školstva, zdravstva i socijalne skrbi), Vlada predlaže drugačiju raspodjelu zajedničkih prihoda između državnog i lokalnih proračuna, povećanje lokalnih poreza te uvođenje novih.

Dio sudionika u raspravi založio se za to da se primjena novog načina financiranja lokalne samouprave odgodi na 1. siječnja iduće godine. Mišljenja su, naime, da se, s obzirom na predstojeće lokalne izbore, do 1. srpnja ove godine neće stići rebalansirati lokalni proračuni, što je preduvjet za nesmetano funkcioniranje prenesenih nadležnosti.

RADNA TIJELA

Nadležna radna tijela Hrvatskog sabora poduprla su predloženi zakon. Uz primjedbe pravno-tehničke naravi na članke 1., 10., 24. i 43. Prijedloga zakona. Odbor za zakonodavstvo iznio je još neke primjedbe i prijedloge na pojedine zakonske odredbe. Spomenimo najprije njegovu sugestiju da se u stavku 3. novopredloženog članka 22a. preispita odredba točke 2., glede različite osnovice za oporezivanje kad se radi o mehaničkim u odnosu na elektronske automate za zabavne igre. Po mišljenju Odbora u stavku 2. izmijenjenog članka 35. postojećeg Zakona valjalo bi pojasniti pojmove "korištenje stana po godišnjim dobima ili povremeno". To radno tijelo smatra i da bi trebalo preispitati oportunitet plaćanja poreza na kuće za odmor koje su stare 100 i više godina,

a nisu spomenici kulture. Zanima ih i zbog čega se u stavku 2. izmijenjenog članka 40. iz područja turizma poreza na promidžbene oglase oslobađaju samo promidžbene poruke turističke zajednice.

Mišljenje je Odbora da bi trebalo preispitati i neke od odredbi postojećeg zakona koje se predloženim ne mijenjaju (54 članka). Primjerice, članak 1. tog propisa trebalo bi uskladiti s Ustavnim zakonom o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj, a članke 4., 29., 48., 49., 58., 63., 64., 88., 93. i 95. s Prijedlogom zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Odredbe koje se odnose na zaduživanje lokalnih jedinica (članci 83. do 86.) valjalo bi preispitati u odnosu na Zakon o izvršavanju državnog proračuna Republike Hrvatske, napominje Odbor.

Članovi Odbora za financije i Državni proračun podržali su politiku decentralizacije i jačanja lokalne i regionalne samouprave, naglasivši pritom da proces prenošenja većih prava i obveza na lokalnu razinu mora biti popraćen utvrđivanjem dostatnih izvora sredstava za pokriće preuzetih obveza na razini lokalnih jedinica. Zbog toga su sugerirali da se do drugog čitanja izvrše detaljnije procjene efekata uvođenja novih oblika poreza i prireza na porez na dohodak, te novog načina preraspodjele tog poreza između općine odnosno grada, županije i države.

U raspravi je izražena dvojba o mogućem stupnju samostalnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u uvjetima kad većina njih neće moći funkcionirati bez sredstava Fonda za izravnavanje koja će se raspodjeljivati sukladno uvjetima i mjerilima što će ih svojom Odlukom propisati Vlada RH. Ocijenjeno je da će, upravo zbog malog fiskalnog kapaciteta, mnoge općine i gradovi uvesti prirez porezu na dohodak u

maksimalno mogućem iznosu, što će rezultirati većim poreznim opterećenjem građana.

Tijekom rasprave ukazano je i na problem primjene ovog zakona sredinom proračunske godine, posebno u uvjetima izbora na lokalnoj razini i kratkoće rokova u kojima će morati biti ustrojen novi način financiranja lokalne i područne (regionalne) samouprave. Upozoreno je, među ostalim, da bi provedba stavka 1. članka 93b. (propisuje da će poslove u svezi s utvrđivanjem i naplatom županijskih i općinskih ili gradskih poreza, osim prireza porezu na dohodak, obavljati nadležna županijska i općinska ili gradska tijela) mogla pridonijeti povećanju administracije na lokalnoj razini.

Članovi tog radnog tijela smatraju da bi trebalo preispitati opravdanost uvođenja poreza na neobrađeno poljoprivredno zemljište i, umjesto toga, kreirati takvu poreznu politiku kojom bi se poticalo obradu tog zemljišta. Naime, zbog činjenice da je neobrađeno zemljište većim dijelom u vlasništvu staračkih domaćinstava a i zbog neprofitabilnosti poljoprivredne proizvodnje, izražena je sumnja u izdašnost ovog novog poreznog oblika. Upozoreno je, također, da ni od novog poreza na nekoristišene poduzetničke nekretnine općine neće ostvariti značajnije prihode, u uvjetima kad je temeljni razlog nekoristištenja tih nekretnina nemogućnost njihove prodaje ili obavljanja poduzetničke djelatnosti.

Članovi Odbora prigovorili su i uvođenju obveze plaćanja poreza na tvrtku za svaku poslovnu jedinicu (npr. prodavaonice, pogoni, radionice, prodajna mjesta) i zatražili precizniju razradu članka 35. kojim je to regulirano. Razlog - stavkom 5. tog članka definirano je da je porez na tvrtku ili naziv prihod općine ili grada na području kojih je sjedište ili prebivalište obveznika tog poreza.

Spomenimo i mišljenje izraženo u raspravi o potrebi preispitivanja opravdanosti povećanja poreza na cestovna motorna vozila, u dijelu koji se odnosi na povećanje donje granice snage motora za koju se plaća taj porez, sa 50 na 70 kW, uz povećanje iznosa poreza za tu kategoriju, te izjednačavanje visine poreza na automobile iste snage motora starije od pet godina. Iznesen je i prigovor na članak 16. kojim je propisano da osnovica poreza na plovila ovisi o njihovoj dužini, starosti te činjenici

imaju li kabinu ili ne, kao i o snazi motora iskazanoj u kW. Po mišljenju članova Odbora nije pravedno da se isti porez plaća za sportske glisere koji imaju jake motore kao i za puno veće jahte s istom snagom motora, ali puno veće vrijednosti.

Predloženim rješenjima gradovi, općine i županije stavljaju se pred gotov čin jer im se nameću obveze koje neće moći ispuniti.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav razmotrio je Prijedlog zakona kao zainteresirano radno tijelo. U raspravi je naglašeno da na transparentan način treba prikazati provedbu modela decentralizacije materijalnih troškova i investicijskog održavanja te kapitalnih izdataka u područjima u kojima jača uloga lokalne i područne (regionalne) samouprave. Članovi tog radnog tijela zahtijevaju i da predlagatelj jasno obrazloži predloženo povećanje postojećih i uvođenje novih poreza.

Mišljenje je Odbora da se uvođenjem poreza na neobrađeno poljoprivredno zemljište stvara nejednak pristup prema građanima (treba razlikovati one koji ne žele obrađivati zemlju od onih koji to ne mogu jer im je zemljište minirano). Spomenimo i njegovo stajalište da pitanje osiguranja nedostajućih sredstava za Grad Zagreb treba urediti zakonom. Sugerirao je, među ostalim, da se u Konačni prijedlog zakona uvrsti generalna odredba kojom bi se nazivi poput "lokalna samouprava i uprava", "kotarevi" i sl. uskladili s Ustavom RH.

RASPRAVA

Nakon uvodnih napomena predsjedatelja, **mr. Mate Arlovića**, potpredsjednika Hrvatskog sabora, **Ivan Šuker (HDZ)** zatražio je da se osigura izravni TV prijenos rasprave o ovoj temi koju građani Hrvatske očekuju s velikim nestrpljenjem. **Mr. Arlović** je napomenuo da nakon donošenja novog Zakona o HRT-u sve nadležnosti u svezi s uređivanjem programa ima Vijeće te javne ustanove. Primijetio je da su predstavnici medija čuli intervenciju zastupnika i da će vjerojatno postupiti sukladno njihovoj programskoj orijentaciji.

Damir Kajin (IDS) je predložio da se rasprava o ovoj točki dnevnog reda provede sutradan ujutro, kako bi se pred televizijskim kamerama moglo posve otvoreno razgovarati o "mogućim modalitetima dodatnih opterećenja hrvatskih građana". **Jadranka Kosor (HDZ)** se složila s njegovim prijedlogom, ali je napomenula da HRT još ne funkcionira prema odredbama novog zakona. To znači da je i Vijeće HRT-a još u starom sazivu koji je i donio odluku da se teme od nacionalnog interesa moraju izravno prenositi iz Sabora. Prema tome, HRT mora poštovati odluku Vijeća, zaključila je zastupnica.

Marija Bajt je, u ime Kluba zastupnika HDZ-a podržala Kajinov prijedlog, uz obrazloženje da izmjene Zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave zanima sve gradove i županije. **Mr. Arlović** je napomenuo da je ova točka dnevnog reda najavljena još prošli tjedan i da su se zastupnici pripremili za raspravu. Predložio je, stoga, da se otpočne s radom, izrazivši uvjerenje da će članovi Vijeća HRT-a, u okviru svojih nadležnosti, osigurati da se ispoštuju njihova odluka o sadržajima koje bi televizija trebala prenositi iz Hrvatskog sabora.

U svom ponovnom javljanju **Jadranka Kosor** je podsjetila da su se zastupnici, koji su ujedno i članovi Vijeća HRT-a, uvijek zalagali za izravno prenošenje tema od nacionalnog i državnog interesa, ali da je, po potrebi, obično interveniralo i vodstvo Sabora. **Dr. Zlatko Kramarić** je također apelirao na potpredsjednika da udovolji zahtjevima zastupnika koji smatraju da zakoni o lokalnoj samoupravi doista interesiraju sve hrvatske građane, naročito uoči predstojećih lokalnih izbora.

Po riječima **Ljubice Lalić** u Klubu zastupnika HSS-a također smatraju da bi građane trebalo detaljno informirati o tome kakve im obveze predstoje u narednom razdoblju. Prijedlog zastupnika Kajina podržali su i ostali klubovi zastupnika. Njihova stajališta iznijeli su **dr. Vilim Herman (HSLS)**, **Tonči Tadić (HSP - HKDU)**, **Vesna Škare-Ožbolt (DC)** i **Ivo Fabijanić (SDP)**. Na njihovu intervenciju predsjedatelj je dao taj prijedlog na glasovanje. Budući da je prihvaćen velikom većinom glasova (jedan zastupnik bio je suzdržan) **mr. Arlović** je odredio kraću stanku, dok Hrvatska televizija ne osigura prijenos ove točke dnevnog reda.

U nastavku sjednice koji se izravno prenosio na 3. programu HRT-a, **mr. Damir Kuštrak**, zamjenik ministra financija, upoznao je zastupnike s predloženim novinama u načinu financiranja jedinica lokalne i područne samouprave. Najkraće rečeno, da bi osigurala financijsko pokriće decentraliziranih funkcija, Vlada predlaže drugačiju raspodjelu zajedničkih prihoda između državnog i proračuna općina, gradova i županija, odnosno povećanje udjela gradova i županija u prihodima od poreza na dohodak. Prijedlogom zakona proširuje se i materijalna osnova za financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, na način da se predlaže povećanje pojedinih oblika lokalnih poreza i uvođenje novih. Osim toga, lokalnim i područnim jedinicama osigurava se veća samostalnost u određivanju visine pojedinih vrsta lokalnih poreza u zakonom određenom okviru te propisivanju uvjeta i načina njihova plaćanja.

Nakon uvodničara, **Jadranko Mijalić**, predsjednik Odbora za financije i Državni proračun, izvijestio je o stajalištima tog radnog tijela.

Decentralizacija nauštrb građana

Ivan Šuker, glasnogovornik Kluba zastupnika HDZ-a, izrazio je žaljenje što se o predloženim izmjenama nije raspravljalo u paketu s Prijedlogom zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Sudeći po modelu financiranja koji nudi Vlada ova decentralizacija prvenstveno ide nauštrb ionako tankih džepova hrvatskih građana, kaže zastupnik. Naime, predlaže se značajno povećanje postojećih poreza i uvođenje novih. Primjerice, porez na automobile do dvije godine starosti, snage do 70 kW, povećava se sa 200 na 600 kn, a za one najjače sa 800 na 2.000 kuna. Osim toga, po starom zakonu se za automobile starije od 10 godina nije plaćao porez, a sada se i za njih predviđa iznos od 120 do 300 kuna. Porez na motocikle povećava se više od 150 i 250 posto. Osjetno se povećavaju i porezi na plovila, ovisno o njihovoj dužini i snazi motora. Tome treba dodati i nedavno povećanje cijene goriva od 73 lipe po litri benzina. Nadalje, udvostručuje se porez na priređivanje zabavnih i

športskih priredbi, dok bi se porez na tvrtku ubuduće plaćao na svaku poslovnu jedinicu. Nije zanemarivo ni predloženo povećanje poreza na vikendice od maksimalno 25 posto (ranije se kretao u rasponu između 4 i 12 kuna a sada se predlaže između 5 i 15 kuna po kvadratu).

Sudeći po modelu koji nudi Vlada ova decentralizacija prvenstveno ide nauštrb ionako tankih džepova hrvatskih građana.

Kod predlaganja novih poreza (npr. na neobrađeno poljoprivredno zemljište) Vlada nije vodila računa o tome da mnoga staračka domaćinstva nisu u stanju obrađivati zemlju a, prema predloženom, za hektar neobrađene oranice trebala bi plaćati 500 kuna godišnje, za povrtnjake 800, voćnjake, maslinike i vinograde tisuću i za livade 250 kuna godišnje. Isto tako mnoge poduzetničke nekretnine stoje neiskorištene zbog teške gospodarske situacije.

Dosad je, kaže, svega 7 ili 8 gradova, uz Zagreb, moglo uvoditi prirez porezu na dohodak a po novome bi tu mogućnost dobile sve općine i gradovi. Budući da se prirez plaća na porez iz dohoda iz plaće, to je izravno opterećenje građana Hrvatske. Primjerice, maksimalni prirez koji bi mogle raspisati općine na prosječnu plaću od 3,5 tisuće kuna iznosio bi 280 kuna po uposlenom, gradovi do 30 tisuća stanovnika 327 kuna a oni veći čak 526 kuna.

Najspornija preraspodjela zajedničkih prihoda

Po mišljenju zastupnika najspornija je nova raspodjela zajedničkih prihoda. Naime, prema podacima Ministarstva financija, predloženi model financiranja ne zadovoljava niti 2 posto jedinica lokalne samouprave jer računicke pokazuju da će se samo 7,8 od predloženih 20 gradova moći financijski pokriti. Procjenjuje se,

Država bi se trebala odreći kompletnog udjela u porezu na dohodak ili prepustiti gradovima i općinama 10 posto prihoda od PDV-a.

također, da će od ukupno 20 županija samo Zagrebačka i Primorsko-goranska, a vjerojatno i grad Zagreb, moći financirati nove obveze. Stoga Vlada predlaže uvođenje Fonda za izravnjanje koji bi imao sve karakteristike Fonda za nerazvijene. Na osnovi svega navedenog opravdano se nameće pitanje o kakvoj je decentralizaciji riječ, ako lokalna samouprava nema dovoljno novca pa njeni čelnici moraju svake godine moliti ministra ili Vladu da im osigura 50 posto sredstava za potrebe zdravstva, školstva i socijalne skrbi (pitanje je i koliko su u tom slučaju politički samostalni). Spuštanjem određenih ovlasti na niže jedinice ne dobiva se ništa, osim još jedne međustepenice za financiranje, smatraju zastupnici HDZ-a. Primjerice, dosad se školstvo jedne općine financiralo direktno iz Ministarstva prosvjete, a ubuduće bi ga financirala županija koja će također biti prisiljena tražiti dotacije od ministarstva ili Fonda za izravnjanje.

Zakinut Grad Zagreb

Jedini rezultat ove decentralizacije bit će, znači, povećano opterećenje građana. Prema nekim procjenama Grad Zagreb će ovom raspodjelom biti zakinut za više od 200 mln. kuna budući da se njegovo učešće u porezu na dohodak povećava samo za 5 posto, dok se ostalim gradovima koji financiraju školstvo povećava za 8 posto (istodobno se prihodi županija praktički utrostručuju). Budući da je evidentno da se većina gradova i općina neće moći financirati na predloženi način, hadezeovci sugeriraju da se država odrekne kompletnog udjela u porezu na dohodak u korist jedinica lokalne samouprave (mogao bi se ostaviti samo dio za poravnanje) ili da im prepusti 10 posto poreza na dodanu vrijednost.

Računice pokazuju da će samo 7,8 gradova, 2 županije i vjerojatno Grad Zagreb moći financirati nove obveze na predložen način.

Zastupnik Šuker je, među ostalim, upozorio i na činjenicu da u roku od desetak dana nakon konstituiranja novih gradskih i općinskih vijeća te županijskih skupština (budući da su izbori raspisani za 20. svibnja to bi

trebalo uslijediti sredinom lipnja), tehnički nije moguće rebalansirati lokalne proračune, da bi se od 1. srpnja prešlo na nov način financiranja lokalne samouprave (prenesene nadležnosti).

Dr. Ivan Čehok (HSL) izjavio je da se slaže s posljednjom tvrdnjom prethodnika da bez novaca nema decentralizacije, ali ne i s nekim drugim njegovim konstatacijama. Drži, naime, da uvođenje poreza na neobrađeno zemljište neće toliko opteretiti građane nego da će, zapravo, ispraviti nepravde koje je činio HDZ, dijeleći zemljište kojekakvim tvrtkama koje ga uopće nisu obrađivale. Primjerice, većinski vlasnik Varaždinke u Varaždinu ne samo da nije obrađivao zemljište nego je još i otpuštao radnike. Na taj ćemo način, kaže, prisiliti one kojima je država blagonaklono dala zemljište na korištenje da ga napokon počnu koristiti ili da ga vrate jedinicama lokalne samouprave koje bi ga mogle pretvoriti u industrijsku ili obrtničku zonu.

U svom ponovnom javljanju **Ivan Šuker** je podsjetio na činjenicu da je jedinica lokalne samouprave, po zakonu, dužna raskinuti ugovor o najmu ako iznajmljeno poljoprivredno zemljište u roku od godinu dana nije privedeno svrsi. S tim u svezi spomenuo je i to da su prevodenjem društvenog u državno zemljište spašene velike poljoprivredne površine koje su ostale u državnom vlasništvu i Ministarstvo poljoprivrede će ih moći prodati i podijeliti. Smatra, također, da je zbog trenutne situacije u Hrvatskoj možda trebalo pričekati s uvođenjem poreza na neaktivnu imovinu koji je inače u svijetu uobičajen (ali u drugačijim gospodarskim uvjetima). Ilustracije radi spomenuo je da bi "Borovo" zasigurno moralo platiti milijun kuna na neiskorišteni poslovni prostor a ne mogu ga koristiti jer je razoren u ratu.

Država bi se trebala odreći većeg dijela prihoda

Damir Kajin, glasnogovornik Kluba zastupnika IDS-a, podsjetio je na to da su po Ustavu iz 1974. bivše općine mogle raspolagati s više od 60 posto fiskalnih prihoda koji su se ostvarivali na njihovu području, da bi

Decentralizaciji se prišlo na krajnje centraliziran način, bez učešća općina, gradova i županija.

nakon 1991. godine i posvemašnje centralizacije lokalna samouprava spala na jedan puki terminološki pojam. Naime, danas općine i gradovi raspolažu sa svega 5,79 posto fiskalnih prihoda koji se prikupe na njihovu području a županije sa smiješnih 1,14 posto (možda i manje). Osim toga, bivše općine mogle su utjecati i na izbor lokalnih dužnosnika, ravnatelja škola, itd. dok danas gradonačelnici ne mogu utjecati ni na matičare, a kamoli na inspekcije ili osobe koje izdaju građevinske dozvole. To se svakako mora promijeniti jer građani terete gradonačelnika, zbog izbornog legitimiteta, i za rad tih službi. Dakako da sve to mora pratiti i adekvatno financiranje i stoga je ovaj Zakon o financiranju lokalne i područne samouprave, zapravo, svojevrsna biblija lokalne samouprave (nažalost, taj je propis loš). Zabrinutost lokalnih samouprava je posve opravdana, budući da se decentralizaciji u Hrvatskoj prišlo na krajnje centraliziran način, bez učešća općina, gradova i županija. Osim toga, lokalne jedinice se indirektno dovodi u poziciju da će, u nizu sredina, morati posegnuti za najnepopularnijim mjerama, kao što je uvođenje prireza (to je porez na porez) i raspisivanje naknade za neobrađeno poljoprivredno zemljište ili neiskorišteni poduzetnički prostor. Navedene mjere su - kaže - nastavak politike prebacivanja tereta na građane i to u okolnostima kad nam predstoji i provedba stand by aranžmana s MMF-om zbog čega će se socijalne tenzije dodatno zaoštriti.

Po mišljenju ideesovaca država bi se u korist lokalne samouprave i trebala odreći dijela najsigurnijih prihoda (npr. PDV-a koji čini čak 45 posto njenog proračuna, za razliku od poreza na dohodak na koji otpada svega 6,5 posto proračuna). Osim toga, postavlja se pitanje tko će popisivati neobrađeno zemljište, s obzirom na to da pola države nije obrađeno, bilo razasutih mina, bilo zbog depopulacije pojedinih područja ili besperspektivnosti onih koji žive od poljoprivrede.

Glavni problem - financiranje zdravstva

Po riječima zastupnika ključno pitanje koje treba riješiti ovim zakonom je kako s predloženim povećanjem prihoda od poreza na dohodak isfinancirati školstvo, zdravstvo koje je pred bankrotom i dr. (bolnice nemaju ni za struju pa se događa da im HEP isključuje struju utjerujući svoja potraživanja od HZZO). Po mišljenju zastupnika IDS-a financiranje zdravstva je centralni problem ovog zakona, ali i Zakona o izvršavanju proračuna i Zakona o zdravstvenom osiguranju (ta tri zakona nisu usklađena, što bi moglo izazvati enormne probleme). Ilustracije radi spomenuo je da po izračunima države u Istri, koja inače ima najmanju stopu nezaposlenih za zdravstvo treba izdvojiti 28,4 mln. kuna, dok bi prema Zakonu o izvršenju proračuna Županija trebala osigurati 109 mln. kuna (neizvjesno je odakle će se namaknuti ta razlika). Po njihovim računima i za financiranje osnovnog školstva županiji i općinama na tom području nedostajat će oko 12 posto prihoda. Navedene probleme treba otkloniti prije 1. srpnja dokad bi morali biti rebalansirani lokalni proračuni, da bi nesmetano mogli pratiti zdravstvo, socijalu, odnosno školstvo. Međutim, upitno je kako će se novi sustav uopće početi primjenjivati kada se zna da do tog roka neće biti konstituirana niti nova općinska i gradska vijeća, a kamoli poglavarstva.

Po mišljenju ideesovaca problem su i tzv. veliki gradovi (s više od 30 tisuća stanovnika) koji po Zakonu o lokalnoj samoupravi mogu preuzeti sve funkcije županije. Naime, ne vide razloga da, primjerice, Gradu Zagrebu pripadne 50 posto poreza na dohodak, a ostalim gradovima koji će obavljati iste dužnosti samo 40. Njegovi stranački kolege, inače, smatraju da bi županije, umjesto s 31 trebale participirati u tom izvoru prihoda sa 34 posto, dok bi gradovi, umjesto 40, trebali minimalno ostvariti učešće od 43 posto, pod uvjetom da materijalne troškove u zdravstvu i dalje financira država. Osim toga, poreznu upravu gradovi i općine financiraju u tolikoj mjeri da je stvarno krajnje vrijeme da sami preuzmu taj posao (ali ne prije 31. prosinca ove godine).

U zaključnom dijelu izlaganja apelirao je na predlagatelja da odustane od novih poreza na neobrađeno zemljište i neiskorištene poduzetničke nekretnine jer bi njihovo uvođenje moglo stvoriti apatiju kod građana koja bi mogla dovesti i do ozbiljne izborne apstinencije prilikom predstojećih izbora. Spomenimo i njegovu sugestiju da se razmotri potreba rebalansa Državnog proračuna, budući da od 1. srpnja u njemu nisu predviđeni izdaci za financiranje dijela osnovnog školstva, zdravstva i socijalne skrbi. Na kraju je izrazio uvjerenje da će proces financijske decentralizacije i dalje teći, odnosno da će se država postupno lišavati ne samo obveza, nego i novca, te da će Hrvatska i u tom pogledu početi sličiti europskim zemljama.

Ne povećavati poreznu presiju

Govoreći u ime Kluba zastupnika SDP-a, **Milanka Opačić** podsjetila je na činjenicu da su prihodi od poreza i dosad bili temelj lokalnih proračuna. Naime, u razdoblju od 1995. do 1999. godine lokalne jedinice su iz tog izvora prikupile između 51 i 66 posto sredstava. To je bilo veliko opterećenje za građane, tako da su sva daljnja povećanja u današnjoj socijalnoj i gospodarskoj situaciji vrlo upitna. Napomenula je da upravo iz tih razloga sve jedinice lokalne samouprave ni do sada nisu iskoristile sve financijske instrumente koje su imale na raspolaganju (npr. porez na potrošnju pića, prirez porezu na dohodak, porez na kuće za odmor, itd.). Stoga se opravdano postavlja pitanje koliko će gradova i općina uopće moći uvesti prireze kao svoj izvorni prihod i koja će biti financijska korist od toga. U svakom slučaju, treba voditi računa o tome da se ne povećava porezna presija na građane.

Iako se država odrekla većeg dijela svojih prihoda u korist lokalne samouprave, po ocjeni Kluba zastupnika SDP-a ta sredstva u dijelu lokalnih jedinica neće biti dostatna za financiranje decentraliziranih funkcija. Zbog toga je dobro da se ide na formiranje Fonda za izravnaje preko kojeg bi se interveniralo prema onim jedinicama lokalne samouprave koje nemaju dovoljno svojih sredstava (valja odrediti i kriterije na osnovi kojih bi se dobivala ta sredstva, pri čemu bi prvenstveno trebalo voditi računa o ispunjavanju zakonom

propisanih obveza kako bi se spriječilo nenamjensko trošenje).

Udruživati sredstva za zajedničke projekte

Upozorila je i na specifičan položaj područja od posebne državne skrbi, ali i otoka, koji su u nezavidnoj situaciji. Zbog toga je i predviđeno povećanje udjela poreza na dohodak na 25 posto, u onim otočkim općinama i gradovima koji će financirati kapitalne projekte. S tim u svezi zastupnica je napomenula da kapitalni troškovi prelaze financijske mogućnosti lokalnih jedinica. Zbog toga su se mnoge od njih zadužile no ni tim kreditima nisu uspjele pokriti sve kapitalne izdatke. Njeni stranački kolege, stoga, smatraju da bi trebalo razmisliti i o nekim rješenjima koja su u dijelu naših lokalnih jedinica već promovirana, primjerice o udruživanju privatnog i lokalnog javnog sektora u neke zajedničke projekte (to se prakticira u mnogim europskim zemljama). U tom bi slučaju proračuni jedinica lokalne samouprave dobili i funkciju investicijskih fondova što bi, po njihovu mišljenju, trebao biti glavni čimbenik razvojne strategije lokalnih jedinica. S tim u svezi zastupnica je spomenula tri mogućnosti - privatizaciju nekih dijelova lokalne samouprave, izdavanje lokalnih obveznica (to se već prakticiralo u Istarskoj županiji za financiranje zdravstvenog sustava, i u gradu Opatiji za izgradnju komunalne infrastrukture) te projektno financiranje koje se primjenjuje tamo gdje se udružuju sredstva za konkretan i profitabilan projekt.

Iako se država odrekla većeg dijela svojih prihoda u korist lokalne samouprave, u dijelu lokalnih jedinica ta sredstva neće biti dostatna za financiranje decentraliziranih funkcija.

Nema sumnje da spuštanje javnih poslova na niže razine neće proći bezbolno a zahtijevat će i puno veću odgovornost predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave. U svakom slučaju, nakon donošenja ovog Zakona koji predstavlja veliki korak u decentralizaciji lokalne samo-

uprave, lokalne jedinice izgubit će dežurnog krivca u liku države, zaključila je zastupnica. Na kraju je najavila da će Klub zastupnika SDP-a podržati ovaj Zakon u prvom čitanju. Replicirajući joj, **Ivan Šuker** je primijetio da se država nije odrekla prihoda (najprije je prenijela neke obveze na jedinice lokalne samouprave pa im temeljem toga mora dati i određena prava). Međutim, država ove godine nije smanjila Proračun niti će ga smanjiti. Napomenuo je da prvi put čuje za naziv lokalne obveznice te da to nije ništa drugo nego jedan vid kredita. Na kraju je izrazio dilemu nije li donošenje ovog zakona prvi korak ka ukidanju županija i većeg dijela općina koje financijski neće moći podnijeti teret prenesenih nadležnosti.

Nije li donošenje ovog zakona prvi korak ka ukidanju županija i većeg dijela općina koje financijski neće moći podnijeti teret prenesenih nadležnosti.

Milanka Opačić je rekla da i dalje stoji na stanovištu da bi osnovni kriterij za postojanje jedinica lokalne samouprave trebalo biti to imaju li financijske mogućnosti i uvjete za zadovoljavanje potreba građana.

Dr. Tibor Santo (zastupnik pripadnika mađarske nacionalne manjine) reagirao je na tvrdnje iz rasprave da se gradovi i općine ponašaju neracionalno. Napomenuo je da gradovi nisu dizali kredite samo za nove investicije, nego najčešće zbog toga što vlastitim prihodima nisu mogli pratiti obveze koje su im se dosad nemilosrdno nametale. Pitanje je, kaže, i ima li smisla osnivati Fond za poravnanje u koji će samo nekolicina lokalnih jedinica ulagati, dok će sve ostale biti njegovi korisnici. Zastupnik smatra da je pravo rješenje problema zahvaćanje u druge porezne prihode, u prvom redu od PDV-a. Odgovarajući na repliku **Milanka Opačić** je pojasnila svoju izjavu, u ime Kluba zastupnika SDP-a, da bi Fond za izravnaje ipak trebao imati nekakve kriterije za dodjelu sredstava, pri čemu bi prvenstveno trebalo voditi računa o obvezama koje su jedinice lokalne samouprave po zakonu dužne financirati. Izjavila je, također, da je samo konstatirala da su se mnoge lokalne jedinice doista

zadužila, ne ulazeći u razloge, i da, unatoč tome, još uvijek nisu uspjele riješiti sve svoje komunalne probleme. Spomenula je - kaže - i pojedine modele financiranja iz europske prakse koje su neke lokalne jedinice već primijenile. Nije točno da bi one jedinice lokalne samouprave koje se ne mogu financirati trebalo ukinuti, prigovorio je **Ivan Šuker**, uz opasku da im je obveze i način financiranja odredila država. Sudeći po riječima zastupnice Opačić proizlazi da bi trebalo ukinuti i Varaždinsku županiju, jednu od najrazvijenijih, koja bi, zbog velikog broja osnovnih škola, iz Fonda za izravnaje trebala dobiti 46 mln. kuna, negodovao je zastupnik.

Razraditi kriterije za raspodjelu sredstava izravnaja

Mr. Željko Glavan, glasnogovornik Kluba zastupnika HSLS-a, napomenuo je da se podaci o kojima je riječ temelje na financijskim planovima ministarstava za ovu godinu, a ne na kriterijima razvijenosti županije i dr. Mišljenje je njegovih stranačkih kolega da bi zakonom trebalo razraditi barem osnovne okvire budućih kriterija za raspored sredstava iz Fonda izravnaja (npr. prihod po glavi stanovnika, porezni prihodi i sl.) a ne da ih donosi Vlada.

Zakonom bi, barem okvirno, trebalo razraditi kriterije za raspored sredstava iz Fonda izravnaja, a ne da ih donosi Vlada.

Po ocjeni haeseslovaca intencija ovog zakona je dobra. Sudeći po brojkama planiranim za ovu godinu izgleda da će lokalna samouprava na predložen način nekako isfinancirati nove potrebe, budu li se prihodi ostvarivali prema planu. Pitanje je, međutim, što će biti dalje. S tim u svezi spomenuo je neke najave iz Vlade da je ovaj zakon tranzicijski i da postoji intencija zakonodavca da u skorije vrijeme prepušti jedinicama lokalne samouprave cjelokupne prihode od poreza na dohodak.

U nastavku je ukazao i na moguće probleme koji bi se mogli pojaviti primjenom ovog zakona. Predviđeno je, naime, da lokalne poreze (npr. porez na neobrađeno poljoprivredno zemljište) ubiru financijski odjeli

jedinica lokalne samouprave. Pritom se zaboravlja na činjenicu da se dobar dio neobrađenih površina nalazi upravo u seoskim općinama koje možda imaju jednog ili nijednog zaposlenog. Zbog toga bi u zakonu trebalo predvidjeti i nekakvo alternativno rješenje ili barem prijelazno razdoblje za prilagodbu. Apelirao je na Ministarstvo financija i Vladu da još jednom razmisle može li se, u sadašnjim okolnostima građane opterećivati novim nametima, poput drastičnog povećanja poreza na motorna vozila, plovila, itd. Nedopustivo je, kaže, da se neki porezi na imovinu utrostručuju (automobil star 10, 15 godina nije nikakav luksuz nego potreba). Upozorava, nadalje, da bi korištenje zakonske mogućnosti da općine svojim odlukama proizvoljno oslobađaju nekih poreznih obveza, moglo dovesti građane u neravnopravni položaj.

Na kraju je napomenuo da HSLS podržava donošenje ovog zakona, u nadi da će za drugo čitanje predlagatelj ponuditi zakonski tekst u kojem će biti ugrađene primjedbe iz ove rasprave.

Potreban selektivni pristup

Dr. Zlatko Kramarić je naglasio da su se u Klubu zastupnika LS-a i HNS-a i ranije zalagali za decentralizaciju ovlasti i sredstava, tako da država odnosno Vlada propisuje samo minimalni nacionalni okvir a da jedinice lokalne samouprave same određuju kakvo školstvo, socijalnu skrb ili zdravstvo žele. Dakako, država mora selektivnim pristupom, sukladno Europskoj povelji o lokalnoj samoupravi, pomoći onim jedinicama lokalne samouprave koje to nisu u mogućnosti da taj okvir ispunjavaju sadržajima primjerenim življenju u trećem mileniju. Naime, veliki broj općina u Hrvatskoj nije u mogućnosti financirati svoje potrebe i nužno traže pomoć države (jedan od razloga je i taj što smo propustili priliku za radikalniju reformu u pogledu njihova broja, a i nemogućnost ravnomjernijeg razvoja svih krajeva zbog ratnih okolnosti i poratnih teškoća). Primjerice, u općini Čepin na svakog stanovnika otpada svega oko 400 kuna proračunskih sredstava, u Osijeku oko 1.500 - 1.600,00 kuna, u Vinkovcima oko 1.000,00 - 1.100,00 a u Zagrebu oko 4.000,00 kuna. Zbog tako velikih diskrepancija predviđeni Fond fiskalnog izravnavanja ili slična

institucija je itekako dobro došla, kaže zastupnik. Jer, ne primijeni li se selektivna politika financiranja, prijeti opasnost da će neki prostori postati demografski pusti i da će doći do prevelikog priliva stanovništva u velike gradove (oni već sada imaju više stanovnika u odnosu na postojeću infrastrukturu). Ovaj zakon, se, kaže, očekivao, budući da u Proračunu stoji da će se od 1. srpnja ove godine sredstva za materijalne izdatke, opremu, kapitalne izdatke te za tekuće investicijsko održavanje za potrebe domova umirovljenika, primarnu zdravstvenu zaštitu, županijske gradske bolnice, osnovne i srednje škole te za materijalne izdatke centara za socijalnu skrb osiguravati u proračunima županija i gradova. Međutim, u Klubu zastupnika smatraju da nema dovoljno vremena za rebalansiranje lokalnih proračuna. Zbog toga bi - kažu - bilo bolje da se navedene potrebe do kraja ove godine financiraju iz državne blagajne. U međuvremenu bi se mogla vježbati decentralizacija, odnosno postupno spuštati ovlasti i sredstva, kako bi se zakon počeo primjenjivati od 1. siječnja iduće godine.

Decentralizacija ovlasti i sredstava podrazumijeva da država, odnosno Vlada, propisuje samo minimalni nacionalni okvir a da jedinice lokalne samouprave same određuju kakvo školstvo, socijalnu skrb ili zdravstvo žele.

Po riječima zastupnika u Klubu su pohvalili zakonodavca što je krenuo u jedan ovako važan zakonski projekt, ali zahtijevaju da se za drugo čitanje pripremi kvalitetniji zakonski tekst koji bi doista omogućavao novoizabranim predstavničkim tijelima da mogu funkcionirati bez velikih deficita u startu. Nije svejedno s koliko ćemo novih obveza opteretiti naše građane, odnosno porezne obveznike, napominje zastupnik. Primjerice, porez na pojedine vrste neobrađenog poljoprivrednog zemljišta je novi atak na njihove proračune, isto kao i porez na neiskorištene poduzetničke nekretnine (ako zakon nema u sebi selektivnu komponentu). Kako reče, njegovi stranački kolege se također zalažu za to da svi veliki hrvatski

Budući da do 1. srpnja nije moguće rebalansirati lokalne proračune, bilo bi bolje da se potrebe u zdravstvu, socijali i školstvu do kraja ove godine financiraju iz državne blagajne.

gradovi, iznad 30 tisuća stanovnika, imaju isti tretman kod raspodjele poreza na dohodak kao i Zagreb, budući da imaju iste obveze i funkcije. Uostalom, tih 50 posto učešća Zagreba u poreznom kolaču je ipak kudikamo više nego isti postotak u Šibeniku, Zadru, Osijeku ili negdje drugdje, zaključio je Kramarić.

Svi građani moraju imati jednake šanse

Po riječima **Tončija Tadića**, Klub zastupnika HSP-a - HKDU-a, je protiv ovakvog sustava financiranja jer se njime narušava Ustavom zajamčena jednakost građana u šansama. Naime, županije i gradovi nemaju jednaki gospodarski učinak pa ni jednaku mogućnost financiranja novih potreba, što bi moglo rezultirati različitošću u školskom, zdravstvenom i socijalnom standardu. Po riječima zastupnika u Klubu HSP-a - HKDU-a podržavaju stanovitu decentralizaciju Hrvatske jer je u duhu Europske unije kojoj težimo i Europske povelje o lokalnoj samoupravi ali upozoravaju da ona mora biti u skladu s mogućnostima hrvatskih općina, upravo zato da bi se očuvala Ustavom zajamčena jednakost građana u šansama.

Sve županije i gradovi nemaju jednaki gospodarski učinak, pa ni jednaku mogućnost financiranja novih potreba, što bi moglo rezultirati šarolikošću u školskom, zdravstvenom i socijalnom standardu.

Budući da glavninu prihoda prosječne jedinice lokalne samouprave čini udio u porezu na dohodak i prirez tom porezu, članove Kluba zabavlja maštovitost predlagatelja u predlaganju pojedinih poreza na razini lokalne samouprave, kaže Tadić.

Primjerice, u članku 12. stavku 5. stoji da se porez na nasljedstva i darove plaća prema prebivalištu ili uobičajenom boravištu odnosno sjedištu nasljednika i daroprimatelja. Njegovi stranački kolege drže da bi bilo bolje da se taj porez uplaćuje u županiji gdje je darovatelj. Nadalje, predviđeno povećanje poreza na motorna vozila smatraju novim haračem na hrvatske građane. S tim u svezi zastupnik je podsjetio da je po Zakonu o porezima na motorna vozila iz prosinca prošle godine temelj za obračunavanje poreza bila cijena vozila, a sada je to njegova snaga, što je ekološki u duhu Europske unije. Po njihovom mišljenju stavak 2. u članku 16. treba do drugog čitanja doraditi, odnosno precizirati na koje se brodove odnosi. Napominju, također, da bi plovila u prvom redu trebalo tretirati kao izvor prihoda za uslužne djelatnosti te brojne obrtničke firme koje se bave održavanjem i proizvodnjom opreme, a ne kao osnovu za dodatno financijsko opterećenje građana na obali i otocima.

Uvođenje novih poreza - kontraproduktivno

Zastupnik je u nastavku konstatirao da je uvođenje poreza na neobrađeno poljoprivredno zemljište i na neiskorištene poduzetničke nekretnine kontraproduktivno, jer je potpuno jasno da se ne koriste ako za to ne postoji gospodarski interes. U prilog tome podsjetio je na to da je zadnja zemlja u Europi koja je uvela navedeni porez bio Sovjetski Savez, u doba nove ekonomske politike, s krajnjom namjerom nacionalizacije tih nekretnina odnosno komasacije. Posebno je ponižavajuće, kaže, predviđeno rješenje da vlasnici sami moraju navesti koje nekretnine ne koriste a nedopustivo je i propitivanje razloga, posebno kad je riječ o poljoprivrednom zemljištu.

Govoreći o predloženom uvođenju prireza na porez na dohodak, zastupnik je podsjetio na to da su njegovi stranački kolege još prilikom donošenja zakona o porezu na dohodak upozoravali da tri porezne stope nisu dovoljne i da se u tom slučaju porezni teret još uvijek prebacuje na najsiromašnije slojeve pučanstva. Suvišno je napominjati, kaže, kakva će tek biti situacija ako se uvedu ovi prirezi (za općinu je predviđen maksimum do 30 posto; za gradove do

35 posto, a za one iznad 30 tisuća stanovnika 45 posto; te za Zagreb do 60 posto). Predloženim rješenjima gradovi, općine i županije stavljaju se pred gotov čin jer im se nameću obveze koje neće moći ispuniti (čuveći Fond za izravnaje o kojem se govori kao o nekakvom spasu nije ništa drugo nego "kvazi" proračun), tvrdi zastupnik. Osim toga, o predloženom zakonu nije provedena ni javna rasprava, iako u spomenutoj Europskoj povelji jasno stoji da je lokalna samouprava pravo lokalnih jedinica da obavljaju dio poslova od javnog interesa, ali ako to mogu i ako to žele.

Iz navedenih razloga ovaj zakonski projekt treba do drugog čitanja doraditi i popratiti boljim simulacijama da bi dobio podršku Kluba zastupnika HSP-a - HKDU-a, zaključio je Tadić.

Odgoditi primjenu zakona

Po riječima **Luke Roića**, i u HSS-u smatraju da ovaj zakon dolazi u krivo vrijeme (neposredno pred izbore) te da bi trebalo puno više analiza i simulacija da bi se donijela kvalitetna rješenja. Predlažu, stoga, da ga se uputi u drugo čitanje i, po mogućnosti, njegova primjena odloži za početak sljedeće godine. Time bi se, među ostalim, dobilo na vremenu da se i građani pripreme na ono što ih čeka, kao i oni koji će provoditi taj zakon.

Prenošenje većih prava i obveza na lokalnu razinu ne može se provesti ako država ne osigura lokalnim jedinicama dostatne izvore sredstava za pokriće preuzetih obveza.

Haesesovci, inače, podržavaju politiku decentralizacije i jačanja lokalne i regionalne samouprave, ali upozoravaju da se prenošenje većih prava i obveza na lokalnu razinu ne može provesti ako država ne osigura lokalnim jedinicama dostatne izvore sredstava za pokriće preuzetih obveza. Zbog toga do drugog čitanja ovog propisa treba izvršiti detaljnu procjenu efekata uvođenja novih oblika poreza, kao i novog načina preraspodjele poreza na dohodak između općina, gradova, županija i države. Naime, nema sumnje da će se mnoge lokalne jedinice morati

koristiti sredstvima Fonda za izravnavanje i zbog nedovoljnog fiskalnog kapaciteta. Zastupnici HSS-a, međutim, nisu sigurni hoće li će taj "fond za nerazvijene" ispuniti svoju ulogu tako dobro kao što se očekuje, a novi dodatni porezi, kažu, nikoga neće razveseliti. Nadali su se, naime, da predloženi model financiranja neće iziskivati nova porezna opterećenja građana, računajući da se istim materijalnim sredstvima može postići barem dosadašnji standard u oblastima koje se prenose na lokalnu samoupravu. Međutim, predlagatelj predlaže da se povećaju prirezi i ozakoni mogućnost njihova uvođenja u svim gradovima i općinama, iako ni svi gradovi koji su to dosad mogli nisu iskoristili taj izvor prihoda (vjerojatno su procijenili da je i sadašnje porezno opterećenje građana preveliko).

Manje brodice nisu nikakav luksuz

Sugestija je haesesovaca da se uvedu i veći porezi na kuće za odmor, jer je to ipak izvjestan luksuz, s tim da se vodi računa o tome gdje se te kuće nalaze (u priobalju, na planini, gradu, na selu, itd.). Zastupnik je, među ostalim, napomenuo da manje brodice nisu nikakav luksuz već potreba žitelja u priobalju, što znači da je najavljeno povećanje poreza na plovila također dodatni namet

Uvođenje novog poreza na neobrađeno poljoprivredno zemljište ima smisla jedino ako se radi o zakupu, a ne kad je riječ o vlasništvu staračkih obiteljskih gospodarstava.

građanima. Njegovi stranački kolege ne slažu se ni s novim načinom obračunavanja poreza na tvrtku. Smatraju da uvođenje novog poreza na neobrađeno poljoprivredno zemljište ima smisla jedino ako se radi o zakupu, a ne kad je riječ o vlasništvu staračkih obiteljskih gospodarstava. Ne vjeruju, naime, da će se po toj osnovi prikupiti bilo kakvi porezni prihodi, a stvorit će se nezadovoljstvo potencijalnih poreznih obveznika. Stoga bi bilo bolje, kažu, novčanim potporama poticati obrađivanje zemlje umjesto ubiranja poreza na neobra-

đeno zemljište. Njihovo je mišljenje i da bi trebalo pričekati s uvođenjem poreza na neiskorištene poduzetničke nekretnine, dok se ne oporavi ukupno gospodarsko okruženje.

Decentralizacija funkcija bit će skuplja

Vesna Škare-Ožbolt informirala je zastupnike da se Demokratski centar protivi donošenju ovog zakonskog prijedloga i to iz više razloga. U prvom redu procjenjuje da će decentralizacija funkcija osnovnog i srednjeg školstva, zdravstva i socijalne skrbi na županije i gradove biti skuplja, a pitanje je hoće li se te funkcije obavljati bolje i uspješnije. Po njihovu mišljenju već u ovoj godini neminovno će doći do povećanja javne potrošnje i njenog udjela u bruto domaćem proizvodu. Treći je razlog što se povećavaju porezi na potrošnju. Riječ je, ponajprije, o povećanju županijskih poreza na cestovna motorna vozila i plovila, te na priređivanje zabavnih i športskih priredbi i zabavnih igara, s povećanim učinkom na prihode po toj osnovi za 84 posto. Predviđa se, nadalje, povećanje općinskih, odnosno gradskih poreza na kuće za odmor i poreza na reklame, s povećanim učinkom na prihode po toj osnovi za 13,1 posto, a uvode se i novi porezi o kojima je već bilo riječi.

Zastupnici DC-a upozoravaju da će zakonska mogućnost da sve općine i gradovi uvode prireze porezu na dohodak dodatno opteretiti dohotke zaposlenih. Podsjećaju, među ostalim, na procjenu resornih ministarstava da će za pokriće troškova decentralizacije u ovoj godini trebati osigurati oko 270 mln. kuna više od iznosa planiranog u Državnom proračunu za 2001. godinu, za razdoblje od 1. srpnja do 31. prosinca ove godine. Njihova je zamjerka da za taj iznos nisu predloženi izvori sredstava, zbog čega se nameće pitanje hoće li se neki od planiranih izdataka smanjiti ili će se možda povećati neki od poreza.

Dinamiku i sveobuhvat decentralizacije funkcija treba odrediti prema materijalnim mogućnostima društva.

Po riječima zastupnice Demokratski centar podržava potrebu decen-

lizacije pojedinih funkcija s državne na lokalnu razinu, ali smatra da dinamiku i sveobuhvat decentralizacije funkcija treba odrediti prema materijalnim mogućnostima društva (to se odnosi i na javnu i na osobnu potrošnju).

Novelirati i Zakon o izvršenju Proračuna

Zastupnica je iznijela i prigovor svojih stranačkih kolega na izmjenu članka 45., posebice stavka 4. i to iz istog razloga zbog kojeg su dali primjedbu i kod svrstavanja općina i gradova prema Zakonu o područjima od posebne državne skrbi. Naime, prema predloženom rješenju proizlazi da će općine koje su manje stradale u ratu participirati s većim udjelom u prihodima iz poreza na dohodak, od onih koje su pretrpjele znatne štete. Demokratski centar se stoga zalaže i za izmjene članka 19. Zakona o izvršenju Državnog proračuna za 2001. godinu, na način da se dinamika i visina sredstava za decentralizaciju funkcija uskladi s iznosom planiranim u Državnom proračunu za ovu godinu na strani prihoda te, sukladno tome, predlože izmjene i dopune Zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave.

Po mišljenju njenih stranačkih kolega decentralizaciju funkcija osnovnog i srednjeg školstva, zdravstva te socijalne skrbi u ovoj godini treba provesti i započeti u organizacijskom i upravnom pogledu, i to do razine materijalnih mogućnosti društva. Sukladno tom zahtjevu treba prilagoditi i promjene koje će se izvršiti prema obrazloženju o posebnim zakonima iz tih oblasti. Naime, javni troškovi za prenesene funkcije koje će se ubuduće financirati na razini županija i gradova ne bi smjeli prelaziti planirani iznos u Državnom proračunu, naglašavaju zastupnici DC-a. Njihovo je stajalište da ovaj zakonski prijedlog ne bi trebalo prihvatiti, dok se ne dobiju odgovori na navedene primjedbe i tražene računice.

Nedostajuća sredstva namaknuti pravednijom raspodjelom poreznih prihoda

Po riječima **mr. Nikole Ivaniša** zastupnike u Klubu PGS-a i SBHS-a prvenstveno zanima hoće li decentralizacija u prvom stupnju biti bazirana

na pravednijoj raspodjeli prihoda između države i jedinica lokalne samouprave ili će se temeljiti na pravu lokalne samouprave da utvrđuje nove izvore prihoda, uglavnom na račun građana. Ne podržavaju uvođenje novih poreza, posebno onih na neobrađeno poljoprivredno zemljište i na neiskorištene poduzetničke nekretnine jer smatraju da će se teško kvantificirati, teško naplaćivati i izazivati sukobe građani će kriviti lokalnu vlast). Mišljenja su da ni prirezi na porez na dohodak, koje bi po novome mogle uvoditi sve lokalne jedinice, nisu najbolje rješenje te da bi se nedostajuća sredstva trebala namaknuti pravednijom raspodjelom poreza na dohodak u prilog jedinica lokalne samouprave. Drže, naime, da bi cjelokupan prihod iz tog izvora trebao pripadati lokalnoj samoupravi, osim određene "rezerve solidarnosti" (10 do 15 posto ukupnog iznosa). Kao predstavnici regionalnih stranaka smatraju da bi prepuštanje lokalnim jedinicama barem simboličnog dijela prihoda od PDV-a najbolje svjedočilo o namjeri predlagatelja da se pravednije raspodijele prihodi između države i lokalne samouprave.

Javni troškovi za prenesene funkcije, koje će se ubuduće financirati na razini županija i gradova, ne bi smjeli prelaziti planirani iznos u Proračunu.

Zastupnici PGS-a i SBHS-a se, inače, protive povećanju poreza na automobile, plovila i na tvrtku. Smatraju, naime, da će, neovisno o politički proklamiranoj decentralizaciji, jedinice lokalne samouprave dobiti značajne odgovornosti. Ali ne i novac. Zbog toga nakon 1. srpnja ni najbogatijim sredinama neće biti lako, a većini lokalnih jedinica bit će nemoguće funkcionirati.

Prirezi na porez na dohodak koje bi, po novome, mogle uvoditi sve lokalne jedinice, nisu najbolje rješenje (nedostajuća sredstva trebalo bi namaknuti pravednijom raspodjelom poreza na dohodak).

Sudeći po predloženim rješenjima kriza u zdravstvu će se i dalje produbljivati, a ni predloženi model izravnavanja prihoda nije dobro rješenje (procjenjuje se da bi se sredstvima Fonda koristilo više od 90 posto jedinica lokalne samouprave.) smatraju članovi Kluba zastupnika PGS-a i SBHS-a. Posebno ih smeta to što bi, prema predloženom, kriterije izravnavanja određivala Vlada. Jednom riječju, mišljenja su da ovaj zakon nije u funkciji suštinske decentralizacije kakvu su regionalne stranke očekivale, a ne vide ni razloga za žurbu (taj proces formalno se može provesti do 1. srpnja, ali u tom roku neće se ni načeti ključna pitanja). Zbog toga sugeriraju Vladi da razmotri njihove primjedbe i za drugo čitanje pripremi radikalno drugačiji zakonski tekst.

Općinama prepustiti prihod od poreza na dohodak

I **Dario Vukić (HDZ)** misli da će primjena ovog zakona biti dodatni udar na standard hrvatskih građana te da će uzrokovati povećanje proračunskih rashoda i prihoda, a i jedno i drugo je suprotno proklamiranoj politici Vlade RH. Naime, za pokriće ukupnih troškova koji se od 1. srpnja prebacuju na lokalnu samoupravu nedostaje oko 800 mln. kuna koje će se ubrati dodatnim porezima, odnosno povećanjem postojećih i uvođenjem novih.

Zastupnik je podsjetio na činjenicu da su njegovi stranački kolege prilikom donošenja Proračuna upozoravali Vladu da je decentralizacija preozbiljna stvar da bi se provela u tako kratkom roku. Predlagali su, stoga, da se spuštanje ovlasti i sredstava na lokalnu samoupravu predvidi za 1. siječnja 2002. godine, kako bi se i lokalne jedinice i država pripremili za nov način financiranja.

U nastavku je konstatirao podsjetio da je i dosad postojao određeni vid solidarnosti odnosno da je država dotirala općine koje nisu ostvarivale prihode u visini 75 posto republičkog prosjeka po stanovniku. Dosad su, kaže, općine, gradovi i županije najviše trošili za komunalne usluge, za opće administrativne usluge, promet i veze, dogradnju cesta i mostova, itd. a ubuduće će njihovi proračuni izgledati potpuno drugačije. Smatra da je u raspravi izneseno dovoljno argumenata da predlagatelj

odustane od uvođenja poreza na neobrađeno poljoprivredno zemljište i na neiskorištene poduzetničke nekretnine, a ne bi trebalo zanemariti upozorenje da će raspisivanje prireza svaki građanin osjetiti na svom džepu. Budući da simulacije Ministarstva financija govore da će se samo 2 županije i 8 od 20 najbogatijih gradova u Hrvatskoj moći financirati prihodima temeljem ovog zakona javnost se, očito, polako priprema na ukidanje velikog broja općina, gradova i županija, konstatira Vukić.

Spomenimo i njegovu sugestiju da za drugo čitanje predlagatelj predloži drugačiji način preraspodjele zajedničkih poreza, odnosno da se općinama prepusti gotovo cjelokupni prihod od poreza na dohodak te da se povisi udio općina i gradova u porezu na dobit, porezu od priređivanja igara na sreću i porezu na promet nekretnina. Naime, dosad je napravljena samo preraspodjela odgovornosti, ali ne i sredstava. To znači da bi dio problema u zdravstvu, socijalu i školstvu građani morali ponijeti na svojim leđima. Ima li se u vidu činjenica da danas lokalne jedinice dobivaju 10 posto sredstava od dotacija, a u raspravi je rečeno da će ubuduće 98 posto njih morati tražiti potporu Fonda za izravnavanje, nema sumnje da je predlagatelj grdno pogriješio u kriterijima, preslagujući prihode s države na jedinice lokalne samouprave, zaključio je Vukić.

Dosad je napravljena samo preraspodjela odgovornosti, ali ne i sredstava.

Lucija Debeljuh (SDP) pozdravlja donošenje paketa zakona o lokalnoj samoupravi jer nas, kako reče, polako izvlače iz centralističke države. Smatra, međutim, da sredstva koja zakonodavac namjerava spustiti na lokalnu razinu nisu dostatna za pokrivanje svih potreba u zdravstvu, školstvu i socijalu, koje se prenose na jedinice lokalne samouprave, to više što su te oblasti u posljednjih deset godina poprilično devastirane. Krajnje je vrijeme - kaže - da se proces decentralizacije započne, ali na način da se izbjegne dodatno opterećivanje građana. To se može postići pravičnijom preraspodjelom poreznih prihoda kojom bi lokalne jedinice dobile više sredstava pa ne bi morale pribjegavati dodatnim porezima i

prirezi. Zastupnica sugerira da Vlada preispita mogućnost da udio općina, odnosno gradova koji ne financiraju javne izdatke za osnovno školstvo u prihodima od poreza na dohodak iznosi 34 posto. Isti udio trebale bi imati i županije, Fondu za izravnaje bi moralo ostati 12 posto sredstava, a državi preostalih 20 posto. Po njenom mišljenju udio gradova koji prema posebnom zakonu financiraju javne izdatke za osnovno školstvo morao bi iznositi najmanje 42 posto, županija 33 posto, Fonda za izravnaje 15 posto, dok bi državi u tom slučaju ostalo 10 posto sredstava. Predložila je, nadalje, da 50 posto prihoda od poreza na dobit država podijeli na županije i gradove. Smatra da bi učešće općina i gradova u porezu od priređivanja igara na sreću te u porezu na promet nekretnina trebalo iznositi 70 posto a države 30 posto.

Ispraviti nepravdu nanесenu Zagrebu

Dorica Nikolić (HSL) konstatala je da je predloženom raspodjelom prihoda od poreza na dohodak Grad Zagreb ponovno zakinut, iako pored dijela osnovnog školstva prema posebnim zakonima preuzima i druge funkcije (zdravstvo, srednje školstvo i socijalnu skrb). Naime, prema prijedlogu predlagatelja, udio u tom porezu bi mu se povećao za samo 5 posto (sa 45 na 50 posto) za razliku od drugih gradova koji za pokriće decentraliziranih funkcija dijela osnovnog školstva dobivaju dodatnih 8 posto. Apelirala je na predlagatelja da ispravi tu nepravdu kako Zagrepčani ne bi idućih deset godina bili žrtve ove decentralizacije, kao što su proteklih deset godina nosili etiketu centralizacije (iako su sve to vrijeme plaćali najveći prirez). Radi usklađivanja s europskim zakonodavstvom zastupnica je predložila da se iz zakona izostavi terminologija "kuća za odmor". Drži da, umjesto toga, treba oporezovati višak stambenog prostora koji se ne koristi.

Na početku svog izlaganja **Ljubica Lalić** je konstatala da decentralizacija u Republici Hrvatskoj nije samo predizborno obećanje šest koalicijskih stranaka nego potreba, zbog čega se za njenu provedbu zalažu sve parlamentarne stranke. Dakako, uz decentralizaciju vlasti treba provesti i decentralizaciju javnih prihoda. Prijeko je potrebno, stoga,

pronaći takva rješenja kojima se ne bi ograničavale nadležnosti, ali ni uvodili novi porezi, prirezi i druga davanja, napominje zastupnica. Predlagatelj, doduše, predlaže povećanje udjela županija i gradova u raspodjeli poreza na dohodak ali odnosi u raspodjeli ostalih poreza se ne mijenjaju. Lako se može izračunati da navedena sredstva nisu dostatna za pokriće decentraliziranih funkcija, ni uz pomoć Fonda za izravnaje. Zbog toga se predloženim zakonom predlaže povećanje pojedinih poreza i uvođenje novih, što upućuje na zaključak da će se decentralizirana lokalna samouprava financirati dodatnim nametima našim građanima, negoduje zastupnica. Drastično povećanje poreza na automobile (čak i one koji su davno proslavili dvadeseti rođendan) svjedoči, kaže, o tome da predlagatelj smatra automobil luksuzom a ne potrebom. Predvidio je, nadalje, da općine i gradovi, pored dosadašnjih poreza, mogu uvesti prirezu porezu na dohodak te porez na neobrađeno zemljište i neiskorištene poduzetničke nekretnine, ali pitanje je koliko su ti izvori financiranja realni. Primjerice, na prosječnu plaću od tisuću i pol kuna ne može se nametnuti prirez, a u zatvorenim obrtničkim radnjama ne stvara se dohodak, napominje zastupnica. Smatra da je prije uvođenja poreza na neobrađeno poljoprivredno zemljište trebalo stvoriti uvjete u kojima bi se isplatilo baviti poljoprivredom te da u vremenu divljanja cijena repromaterijala i nemogućnosti plasmana tržišnih viškova nije opravdano i moralno nametati ovu vrstu poreza. Zanima je, također, hoće li taj porez plaćati PIK-ovi koji su već realizirali poticajna sredstva, a zemljište je ostalo neobrađeno.

Ako se kućama za odmor smatraju stare, napuštene roditeljske kuće kojima naša sela obiluju a koje povremeno koriste potomci, tada će se u općinske proračune sliti velika sredstva, kaže zastupnica. Međutim, ako se pod tim pojmom smatraju tzv. vikendice, tada će većina općinskih proračuna ostati vrlo siromašna. Spomenula je i to da, prema predloženom, porez na promidžbene oglase plaćaju pravne i fizičke osobe koje imaju promidžbene oglase na javnom mjestu. Prema toj definiciji porez od tisuću kuna plaćao bi se i na izviješenu obavijest o tome da će se primjerice određenog dana, u Domu kulture, održati predavanje o zaštiti bilja. Istu obvezu imao bi i seljak koji,

u nedostatku tržišta, ispred svoje kuće istakne tablicu o prodaji poljoprivrednih proizvoda, itd.

Evidentno je, kaže zastupnica, da ni ovaj zakon ne predviđa raspodjelu prihoda od poreza na dodanu vrijednost između države i jedinica lokalne i područne samouprave, već njihovo financiranje temelji na uvođenju novih poreza. Izjavila je da ga neće podržati ako ne doživi bitne promjene jer je ovakav građanima neprihvatljiv.

Nabrzinu i bez potrebnih analiza

Malo je zakona o kojima se gotovo svi slažemo i zato se nadam da će do drugog čitanja ovog Zakona biti uvažene sve predložene bitne promjene te da će na kraju biti

Zakon će do drugog čitanja morati doživjeti velike i bitne promjene zbog nužnosti novih poreznih opterećenja građana kao i financiranja tekućih troškova jedinica lokalne samouprave bez investicija.

donesen zakon kakav treba lokalnoj samoupravi, rekla je **Marina Matulović-Dropulić (HDZ)**. Konstatala kako je promjenama Ustava Republike Hrvatske utvrđeno prebacivanje pojedinih ovlasti na jedinice lokalne samouprave te predložene zakonske promjene vidi samo kao prebacivanje troškova iz Državnog proračuna na proračune gradova i općina. Zbog toga je predložila da se svi zakoni vezani uz lokalnu samoupravu počnu primjenjivati od 1. siječnja 2002. godine. Smatra kako će samo na taj način jedinicama lokalne samouprave biti omogućeno da konstituiraju svoju izvršnu vlast i odrede potrebne troškove u proračunu za iduću godinu. Nesporno je, kaže, da će županije, gradovi i općine morati propisati nove poreze i prirez za pokrivanje troškova, što je vrlo nepopularna politika. Drži kako članak 45. kojim se daju velike ovlasti Vladi prilikom raspisivanja uvjeta i mjerila za raspodjelu sredstava iz Fonda izravnaja pokazuje da je zakonski prijedlog rađen na brzinu bez potrebnih analiza. Osvrnula se i na članak 37. u kojem, kaže, nije utvrđeno koliki je udio grada Zagreba

u porezu na dobit. Pojašnjava da Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj samoupravi nije definirao grad Zagreb kao županiju te je upitno je li taj udio poreza 20 ili 30 posto. Predložila je potom da porez na promet nekretnina bude prihodi jedinica lokalne samouprave, budući da njihova imovina ne može biti imovina države. Zaključila je kako će predloženi Zakon do drugog čitanja morati doživjeti velike i bitne promjene zbog nužnosti novih poreznih opterećenja građana kao i financiranja tekućih troškova jedinica lokalne samouprave bez investicija.

Decentralizacija nije samo zakon, ona nije jedno saborsko razglabanje, decentralizacija je proces koji traje godinama i desetljećima, smatra **dr. Ante Simonić (HSS)**. Dodao je kako decentralizacija zahtijeva usuglašavanje niza zakona, potpunu organizaciju lokalne vlasti, novi sustav upravljanja i novi sustav financiranja. Stoga, kaže, ovaj Zakon doživljava kao dio sveukupnog pokušaja da se u tu decentralizaciju krene. Smatra kako nije mudro da se predloženi Zakon primjenjuje od 1. srpnja ove godine, budući da će lokalni izbori biti 20. svibnja i neće biti dovoljno vremena za kvalitetan ustroj vlasti na razinama županija, gradova i općina. Pridružio se stoga svima koji zahtijevaju da se rokovi pomaknu i da Zakon stupi na snagu 1. siječnja 2002. godine. Reкао je i kako je protiv dodatnih poreznih opterećenja bilo da se zovu porez ili prirez, osim na luksuz po principu unaprijed definiranih kriterija. Zatražio je potom od predlagatelja dodatnu simulaciju glede predloženog Zakona te nove informacije na koji se način misli riješiti probleme koje je u izlaganju istaknuo. Zaključio je kako može biti puno problema i troškova ukoliko se neke stvari provedu krivo.

Podčinjenost Vladi i Fondu za izravnavanje

Bilo bi bolje da je predloženi Zakon bio u proceduri zajedno s Prijedlogom zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, čime bi rasprava bila kvalitetnija i sadržajnija, smatra **Ivo Baica (HDZ)**. Osvrnuo se tada na položaj seljaka te rekao da umjesto da se stimulativnim mjerama popravi situacija u agraru i poduzetništvu, predlagatelj Zakona očekuje da će se to riješiti dodatnim oporezivanjem,

što svakako, kaže, neće biti moguće. Jedinom pravom preraspodjelom poreza nazvao je preraspodjelu poreza na dohodak gdje gradovima i općinama i dalje ostaje 32 posto, a županijama se povećava sa 8 na 31 posto. Kako je veliki broj jedinica lokalne samouprave kojima dodatna sredstva trebaju osiguravati iz sredstava Fonda za izravnavanje, očito je da bi trebalo pronaći bolje izvore financiranja od predloženih putem drugačije preraspodjele poreznih prihoda između jedinica lokalne samouprave, drži zastupnik. Konstatira kako donošenjem ovog zakonskog prijedloga prijeto opasnost da izvršna vlast djeluje na jedinice lokalne samouprave preko predviđenog Fonda, čime se dovodi u pitanje njihova politička samostalnost. Mišljenja je da je rezultat svih predloženih promjena da se građani dodatno porezno opterete, a jedinice lokalne samouprave dovedu u totalnu podčinjenost prema navedenom Fondu bez čije pomoći neće biti u mogućnosti zatvoriti svoje godišnje proračune. Ovakav Zakon, stoga, nije prihvatljiv, nego treba predvidjeti takvu decentralizaciju sredstava koja će većini županija i većih gradova omogućiti pokrivanje troškova školstva, zdravstva i socijalne skrbi, zaključio je gospodin Baica.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju lokalne samouprave ne bi trebao ići u drugo čitanje, jer je potrebno promijeniti cijelu koncepciju i donijeti takav zakon kojim će se jedinice lokalne samouprave dodatno financirati samo iz povećanog učešća u porezu na dohodak, a ne dodatnim poreznim opterećenjem građana.

Božidar Kalmeta (HDZ) osvrnuo se na početku izlaganja na cijeli niz zakona vezanih uz reformu lokalne samouprave. Drži da ih Vlada predlaže nepripremljena i nespriprema te ih daje na brzinu Zastupničkom domu na donošenje. Na takav način ti zakoni ne mogu dati željene rezultate. U svemu tome, kaže, Vlada je najmanje vodila računa o građanima

te želi decentralizirati ovlasti, a ne način financiranja. To ni u kojem slučaju nije prava i istinska decentralizacija, zaključuje zastupnik te dodaje kako Vlada ustvari nastavlja praksu poreznog opterećenja ionako loših prihoda naših građana. Istaknuo je da će se prihvaćanjem ovog zakona građanima povećati postojeći nameti na dohodak u prosjeku za 100 posto. Konkretno, kaže zastupnik, za automobile će se plaćati do 800 kuna, za brodice do 1200 kuna, a porez na vikendice bit će povećan za 25 posto. Lošim drži i uvođenje poreza za neobrađeno poljoprivredno zemljište te kaže, kako će recimo stariji stanovnici otoka, koji ne mogu više obrađivati svoja zemljišta biti primorani davati 250 kuna godišnje u te svrhe. Smatra da je to jedan loš sistem te da se predloženi Zakon ustvari ne može više popraviti, s obzirom na to da je u njemu promašena cjelokupna koncepcija. Jedino dobro rješenje vidi u odricanju države 25 posto poreza u korist onih koji imaju određene projekte za izgradnju kapitalnih objekata na otocima. Predložio je da Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju lokalne samouprave ne ide u drugo čitanje, jer je potrebno promijeniti cijelu koncepciju i donijeti takav zakon kojim će se jedinice lokalne samouprave dodatno financirati samo iz povećanog učešća u porezu na dohodak, a ne dodatnim poreznim opterećenjem građana.

Nužno je nekoliko simulacija predloženog Zakona

Koncept predloženog Zakona je u principu prihvatljiv jer izražava namjeru da se jedinicama lokalne samouprave omogući što veća neovisnost, rekao je **Ivo Fabijanić (SDP)**. Smatra da realizacija projekata komunalnog sustava, od vodovoda, kanalizacije i dalekovodnih mreža treba u svakom slučaju organizacijski i financijski biti pod ingerencijom jedinica lokalne samouprave. Založio se potom za to da prihodi od koncesija na zemljište treba u potpunosti ostati na lokalnoj razini te bi se, kaže, na taj način stvarala određena sredstva koja bi pridonijela tome da građani ne budu jedini nositelji predložene decentralizacije. Mišljenja je kako bi bilo nužno napraviti nekoliko simulacija efekata predloženog Zakona u nekim općinama i gradovima

čime bi se vidjelo što Zakon u stvarnosti znači. Upozorio je i na situaciju da će se neke jedinice lokalne samouprave naći u situaciji da neće moći namjenski utrošiti sav prihod, a građani će i dalje biti opterećeni dodatnim porezima. Na kraju izlaganja izrazio je nadu da će predlagatelj voditi računa o svim iznijetim primjedbama i prijedlozima kako bi se umanjilo opterećivanje građana te našle mogućnosti drugih načina financiranja čime bi jedinice lokalne uprave i samouprave zaista mogle biti samostalne.

Decentralizacija da, ali treba li s njom početi od polovice kalendarske godine, mišljenje je **Jadranke Katarinčić - Škrlić (HSLŠ)**. Smatra kako će novoizabranj lokalnoj vlasti ostati vrlo malo vremena da tehnički, organizacijski i kadrovski spremno prihvate i dočekaju promjene koje se predlažu ovim Zakonom. Za Hrvatsku kaže da je centralizirana zemlja s velikom učešćem javne potrošnje u Bruto domaćem proizvodu, a skromni gospodarski razvoj koji se odvijao posljednjih deset godina uglavnom je bio koncentriran na veće gradove. Tvrdi da je za uspjeh decentralizacije bitno znati kako će biti provedena te koji se efekti od nje očekuju. Kaže, da je rasprava o decentralizaciji zapravo rasprava o budućem razvoju koji treba biti policentričan i ravnomjeran za sve regije i županije. Tvrdi kako će dodatni porezi morati biti uvedeni budući da postojeći standardi ne zadovoljavaju. Smatra da se tu postavlja i pitanje koje će to regije, županije, gradovi i općine moći uopće ostvariti taj veći standard u svezi s ravnomjernim razvojem kojeg treba osigurati. Zauzela se potom za to da se jedinicama lokalne samouprave da veća samostalnost u određivanju visine poreza, uz određivanje gornje i donje granice. Na kraju izlaganja osvrnula se na uvođenje dva nova poreza, porez na neobrađeno zemljište i porez na nekorištene poduzetničke nekretnine te je mišljenja da će pozitivni fiskalni efekti od tih poreza bit mali, ali s druge strane ukupni negativni efekt biti će veliki. Zaključila je da se kažnjavanjem ne može poticati obrađivanje neobrađenih poljoprivrednih površina, a ni korištenje poduzetničkih nekretnina.

Cilj Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave predstavlja svojevrsnu financijsku decentralizaciju koja se provodi

putem široke porezne reforme, drži **dr. Boris Kandare (HSP)**. Osvrnuo se tada na prijedlog povećanja poreza na cestovna motorna vozila te kaže kako je on dodatno uvećan s obzirom na jačinu motora, starost vozila. Porez na automobile plaćali bi svi vlasnici bez obzira na njegovu starost, konstatira zastupnik. Budući da ova vrsta poreza, kaže, spada u prihode županije, nije mu jasno kako se može tvrditi da je prosječno povećanje tri puta manje od samo jednog pojedinačnog poreza kada i sve druge vrste poreza koji su prihodi županije bilježe porast. Ukazao je i na uvođenje novih vrsta poreza, te se posebno zadržao na porezu na nekorištene poduzetničke nekretnine. On se osniva, kaže, na pravu korištenja, dakle na jednoj obveznoj pravnoj kategoriji, dok se porez na kuće za odmor osniva na pravu vlasništva, dakle jednoj stvarnopravnoj kategoriji. Mišljenja je da ovo dvojno pravno poimanje temelja za ponuđene poreze ukazuje na neosnovanost predloženih pravnih rješenja. Zaključio je da treba do drugog čitanja bitno izmijeniti predloženi tekst Zakona uvažavajući sve, do sada, iznijete prijedloge. Uz to se priključio prijedlogu da primjena ovog Zakona bude odgođena za početak iduće godine.

Jedinice lokalne samouprave mogle bi se financirati i PDV-om

Da bi se u potpunosti mogle sagledati sve implikacije predloženih rješenja treba pričekati donošenje najavljenih posebnih zakona i prve potpune analize, smatra **Tonči Žuvela (SDP)**. Rješenja koja Zakon nudi podijelio je u tri skupine. Prva je, kaže, drugačiji raspored udjela u porezu na dohodak u korist lokalne samouprave i uprave te formiranje Fonda izravnjanja. Zatim se uvodi mogućnost novih županijskih, gradskih i općinskih poreza. Prilikom utvrđivanja tih poreza, smatra da treba biti vrlo oprezan s obzirom na situaciju na otocima, priobalju i staračkim domaćinstvima. Kao treću skupinu naveo je mogućnost da gradovi i općine uvode prirez na svim razinama. Mišljenja je da upravo ovdje velika odgovornost leži na predstavničkim tijelima lokalnih razina, budući da će ti prirezi direktno opteretiti dohodak stanovništva. Zakon, kaže, teži decentralizaciji

javnih prihoda, što je dobro, međutim postoji opasnost da troškovi prikupljanja novih poreza ne budu veći od samih prihoda jer su osim novih poreza i dalje ostali porezi koji nemaju automatizam naplate. Drži da, kako sada stvari stoje, općine i gradovi dobit će obveze u koje će morati uložiti značajna sredstva. Lošim je ocijenio i model prema kojem će samo dohodak i porez na dohodak biti osnovica za raspodjelu poreznih prihoda uz županijske, gradske i općinske poreze. U budućnosti bi, smatra, svakako trebalo razmisliti i o drugim modelima, primjerice učešću lokalnih zajednica u raspodjeli PDV-a, što bi garantiralo njihovo financiranje. Iako ovaj Zakon nosi značajne probleme, decentralizacija je nužna kako bi lokalna samouprava polako uzimala odgovornost za postizanje ravnoteže između troškova koje će lokalna samouprava podmirivati i tereta koji njezini građani mogu podnijeti, zaključio je zastupnik. Rješenje svih problema vidi isključivo u porastu proizvodnje, porastu dohotka te potrošnje, čime će mnoga rješenja koja sada izgledaju kao pretakanje iz šupljeg u prazno dobiti smisao.

Za repliku se javio **Božidar Kalmeta (HDZ)** rekavši kako neće biti odgovorne jedinice lokalne samouprave za uvođenje dodatnih poreza i nameta građanima, nego će za to biti odgovorna Vlada i oni koji takav zakon donesu.

Decentralizacija je nužnost, a odgovornost lokalne samouprave, koju ste krivo shvatili, odnosi se na njeno funkcioniranje, a ne na to koje će poreze propisati, odgovorio je **Tonči Žuvela (SDP)**.

Decentralizacija je nužna kako bi lokalna samouprava polako uzimala odgovornost za postizanje ravnoteže između troškova koje će podmirivati i tereta koji njezini građani mogu podnijeti.

Decentralizacija o kojoj je ovdje riječ ipak se u jednom dobrom dijelu svaljuje na leđa građana od kojih mnogi taj teret neće moći nositi, budući da je čak deset posto građana Republike Hrvatske na socijalnom dnu, tvrdi **Jadranka Kosor (HDZ)**. Mišljenja je da će Fond za izravnavanje imati utjecaj na 98 posto jedinica lokalne samouprave te to

ustvari onda i nije decentralizacija o kakvoj smo sanjali. Stoga predlaže da Sabor ima utjecaj na raspoređivanje sredstava i određivanje kriterija odnosno mjerila za raspoređivanje sredstava iz navedenog Fonda. Što se područja od posebne državne skrbi tiče, rekla je, kako bi se moglo dogoditi da mnoge jedinice lokalne samouprave tih područja "odu u stečaj", jer će njihovo školstvo, zdravstvo i socijalna skrb u kratko vrijeme doći u vrlo jadno stanje. Na kraju izlaganja je istaknula kako se zalaže za decentralizaciju, ali ne ako će pod njenim teretom pokleknuti najsiromašniji, oni koji žive najteže i koji jedva spajaju kraj s krajem. Upravo zato su nužni novi podaci i novi prijedlozi do drugog čitanja ovog Zakona, kako ne bi bila donesena rješenja vrlo teško provediva u praksi.

Pred nama se nalazi jedan uistinu ozbiljan zakon koji može imati dalekosežne posljedice ako mu se ne posveti dovoljna pažnja, smatra **Slavko Kojić (SDP)**. Istaknuo je da simulacija pokazuje nedostatke. Prvo je dinamičko neuravnoteženje, odnosno da izdaci nastupaju sada, a prihodi su upitni. Zatim, kaže, tu je dilema, krenuti li s primjenom Zakona 1. srpnja ove ili početkom iduće godine, budući da su uskoro lokalni izbori. Osvrnuo se tada na situaciju u Zagrebu te je rekao kako bi se ovim zakonom prihodi povećali za 100 milijuna kuna, dok bi izdaci iznosili 170 milijuna kuna. Taj nedostatak financijskih sredstava bi, kaže zastupnik, trebalo tada ravnomjerno i ravnopravno raspodijeliti između nivoa države i nivoa lokalne samouprave. Konkretno, razlika bi se mogla nadoknaditi boljom naplatom prihoda, smanjenjem izdataka za investicije iz vlastitih prihoda, novim porezima, racionalizacijom poslovanja te, najnepopularnijom metodom, povećanjem prireza koji je i onako najviši u Republici Hrvatskoj, pojašnjava zastupnik. Naglasio je na kraju izlaganja, kako se zalaže za decentralizaciju te da će ipak glasovati za predloženi Zakon.

Je li ovo još jedan rezultat pritiska međunarodnih institucija?

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave temelj je izmjena Zakona o osnovnom i sred-

njem školstvu, o socijalnoj skrbi i zdravstvu, te je od velikog značaja za sve jedinice lokalne samouprave, drži **Marija Bajt (HDZ)**. Dodala je, kako se boji da će njegovo donošenje dodatno opteretiti i ovako nizak životni standard naših građana, budući da će za istu razinu potreba i standarda trebati oko 300 milijuna kuna više. Boji se također da predloženi sustav nije u skladu s postojećim stanjem te da će se za minimalne standarde morati uvoditi maksimalni porezi. Podržala je ideju decentralizacije, ali pita zašto se ona provodi u pola godine, u tako velikoj žurbi i je li rezultat još jednog pritiska međunarodnih institucija? Osvrnuo se tada na uvođenje Fonda za izravnavanje nazavši ga spasonosnim rješenjem, za koje ipak drži, da neće moći uspješno uravnotežiti obvezu ravnomjernog razvoja Hrvatske. Logično je, kaže, da decentralizacija ide u trenutku kada je na razini države dosegnuta razina tolerantnih razlika, u protivnom još će se više povećati razlike između razvijenih i nerazvijenih jedinica lokalne samouprave. Istaknula je potom da se stanje u lokalnoj samoupravi ne popravlja i da će punjenje proračuna jedinica lokalne samouprave ići na teret građana. Kao primjer za to navela je uvođenje novih poreza na zabavne i sportske igre, zatim nove poreze koje mogu uvesti općine i gradovi, a to su porez na dohodak, porez na neobrađeno obradivo zemljište te porez na neiskorištene poduzetničke nekretnine. Na kraju izlaganja predložila je da se država odrekne onog dijela poreza koji je sadržavala u dijelu poreza na dohodak, poreza na dobit, poreza na nekretnine te igre na sreću, kako se već sada siromašno stanovništvo Republike Hrvatske ne bi dodatno opteretilo, nego bi lokalna samouprava dobila sredstva od kojih bi mogla poticati gospodarstvo i uspješno provesti najavljeni model decentralizacije.

Dr. Miroslav Furdek (HSS) je mišljenja da je decentralizacija nužnost kako bi Hrvatska krenula prema Europi te da se jedinicama lokalne samouprave da pravi smisao. Osnovno pitanje, kaže, koje se tu postavlja je kako sve to isfinancirati? Reкао je da predlagatelj nudi tri načina financiranja koja su, smatra, poprilično upitna. Prvi je preraspodjela postojećih poreza, što pozdravlja, ali ističe da se nigdje ne spominje preras-

podjela udjela PDV-a. Stoga je predložio da dio PDV-a koji se ostvari u tim županijama i ostane. Drugi način financiranja je, naglašava, povećanje postojećih poreza, odnosno uvođenje novih, kao prirez na porez na dohodak te porezi na neobrađeno poljoprivredno zemljište i nekoristišene poduzetničke nekretnine. Takav prijedlog gospodin Furdek nije pozdravio, nego je dodao kako bi onda trebalo uvesti i porez na samce zbog neiskorištenih kapaciteta. Osvrnuo se tada na situaciju na područjima od posebne državne skrbi te smatra kako bi država trebala donijeti odluku da svi porezi koje ta područja prikupe ostaju samo njima. Ukazao je potom i na treći ponudni vid financiranja, a to je Fond za izravnavanje. Složio se s takvim rješenjem, ali rekao da tu nije još sve definirano, od toga kako se taj Fond puni, pa do toga tko ga puni. Također smatra da Vlada i resorna ministarstva ne mogu određivati kriterije i mjerila kako će se novac iz tog Fonda raspoređivati općinama i gradovima. Ako imamo parlamentarnu demokraciju onda tu Sabor mora imati presudnu riječ, zaključuje zastupnik. Zakonu je najviše zamjerio nepostojanje kvalitetne simulacije te je stoga predložio da u dvije županije i devet gradova koji mogu financijski podnijeti samostalno financiranje, primjena Zakona počne 1. srpnja i traje do kraja godine, a da ostali dijelovi Hrvatske budu uključeni tek početkom iduće.

Za repliku se tada javio **Dino Debeljuh (IDS)**. Osvrnuo se na prijedlog glede uvođenja poreza na samce zbog neiskorištenih kapaciteta, te je rekao kako netko može biti samac ali imati iskorištene kapacitete.

Čemu takva žurba?

U ime Kluba zastupnika HDZ-a završno je govorio **Ivan Jarnjak (HDZ)**. Reкао je da su svi zastupnici za decentralizaciju koja je apsolutno potrebna. Dodao je kako predlagatelj Zakona ima dobre namjere, ali metode i načini na koji je predvidio decentralizaciju nisu prihvatljivi. Upitao je, čemu takva žurba, zašto se tako ozbiljna stvar mora napraviti u dva mjeseca? Ako će, kaže, Zakon zaista stupiti na snagu 1. srpnja upitno je njegovo funkcioniranje. Tvrdi da se cijeli problem svodim na novac kojeg nema, a neće ga ni biti bez povećanja proizvodnje i nivoa poslovanja. Zaključio je da prijedlog od pet ili

sedam regija u Hrvatskoj te veće općine i gradovi predstavlja centralizaciju na lokalnom nivou koju HDZ neće prihvatiti.

Predlagatelj Zakona ima dobre namjere, ali metode i načini na koji je predvidio decentralizaciju nisu prihvatljivi.

Damir Kajin (IDS) je u ime Kluba zastupnika IDS-a rekao kako bi porez na samce u hrvatskim prilikama bio potpuno neprihvatljiv. Osvrnuo se potom na participaciju jedinica lokalne samouprave u porezu na dohodak te je rekao da bi županije trebale imati participaciju od 34 posto, a svi gradovi 50 posto kao i Grad Zagreb. Također je mišljenja da bi se dio PDV-a trebao sliti u jedinice lokalne samouprave. Svaki novi namet građanima Hrvatske predstavljao bi socijalni udar na kvalitetu življenja, zaključuje zastupnik. Delikatno je, kaže, i oporezivanje poljoprivrednog zemljišta koje nema gotovo nikakvu tržišnu vrijednost budući da se ne nalazi blizu velikih gradova ili obale mora. Tvrdi da svi pozdravljaju decentralizaciju, ali smatra da ona neće zaživjeti 1. srpnja, kako je predviđeno ovim Zakonom.

Predloženi Zakon zadire u život svakog građana Hrvatske

Pitanje decentralizacije u Hrvatskoj je prevažno pitanje da bi se zakoni vezani uz to mogli donositi samo nakon jednog dana rasprave, smatra u ime Kluba zastupnika DC-a **Đuro Njavro (DC)**. Zato će se, kaže, DC založiti za javnu raspravu u svim hrvatskim županijama kada je decentralizacija u pitanju. Konstatira da primjena zakona vezanih uz decentralizaciju mora krenuti s novim Državnim proračunom i proračunom lokalnih samouprava. Podržao je prijedlog da se odgovornost za školstvo, zdravstvo i socijalnu politiku prenese na niže razine, ali tada, kaže, moraju biti vrlo jasno definirani izvori financiranja tih obveza. Predviđeni model decentralizacije dovest će do jednog kaotičnog stanja javnih financija kakvo je postojalo prije 1990. godine. Posebno je naglasio kako će to dovesti do produbljivanja nejednakosti jedinica lokalne samouprave. Kako bi se to izbjeglo,

potrebno je do drugog čitanja predloženog Zakona još mnoge stvari raspraviti, jer je ovo promjena koja zadire u život svakog hrvatskog građanina, zaključio je gospodin Njavro.

Klub zastupnika HSP-a i HKDU-a je mišljenja da će predloženi Zakon dovesti do narušavanja jedinstvenog zdravstvenog i školskog standarda u općinama, gradovima i županijama u Hrvatskoj, rekao je u ime Kluba **Tonči Tadić (HSP)**. Smatra da je protivno Europskoj povelji o lokalnoj samoupravi prebačen dio ovlasti samoupravi, ne pitajući je može li ona to financirati. Za Fond za izravnavanje kaže da je zapravo kvazi proračun i nema nikakve veze s europskom praksom. Na kraju je rekao da Klub zastupnika HSP-a i HKDU-a drži kako je predloženi Zakon loše sročena vizija odumiranja države, ali na štetu hrvatskih građana i lokalne samouprave te ga Klub neće podržati.

Netočni navod ispravio je **mr. Nikola Ivaniš (PGS)**. Ukazao je na pojam jedinstveni zdravstveni standard koji je iznio u svom izlaganju gospodin Tadić. Rekao je da takav pojam ne postoji u Republici Hrvatskoj jer da nitko ne može osigurati iste zdravstvene uvjete građana Gospića i Zagreba.

U dosadašnjem sustavu zdravstva postojale su barem teoretske šanse za to, međutim predloženim sustavom financiranja te makar teoretske šanse nestaju, odgovorio je **Tonči Tadić (HSP)**.

U izlaganju nije bilo riječi o tome da je prethodni sustav stvarao pretpostavke za jedinstveni standard zdravstva, ispravio je ponovo **mr. Nikola Ivaniš (PGS)**.

Trebalo je napraviti bolju analizu zakona

Klub zastupnika HSL-a podržava to što se u predloženom Zakonu jasno vide načela supsidijarnosti i solidarnosti, rekao je u ime Kluba **dr. Ivan Čehok (HSL)**, dodavši da je trebalo napraviti kvalitetniju i informacijama i statističkim podacima potkrepljeniju analizu. Smatra kako bi bilo dobro za drugo čitanje zastupnicima ponuditi nekoliko egzemplarnih simulacija kako bi se vidjelo na koji način živi jedna prosječna općina ili grad od 50 tisuća stanovnika. Založio se i za izradu

simulacija glede nekih novih poreza, budući da oni predstavljaju dodatno opterećenje građana. Zaključio je kako treba težiti i zahtijevati decentralizaciju i dekoncentraciju prihoda, jer koncentracija prihoda samo u Državnom proračunu čini općine i županije siromašnima. Jedinice lokalne samouprave postoje zato da bi građani mogli u duhu građanskog i civiliziranog društva artikulirati i štiti svoje interese, ali očekivati i financijsku potporu za to, drži gospodin Čehok.

Predloženi Zakon je loše sročena vizija odumiranja države, ali na štetu hrvatskih građana i lokalne samouprave.

Zaključnu riječ imao je tada i zamjenik ministra financija **mr. Damir Kuštrak**. Rekao je kako ima dojam da većina zastupnika podržava decentralizaciju, međutim postoji niz kritika i primjedaba. Prvo na što se osvrnuo je rok stupanja na snagu predloženog Zakona. Naglasio je kako je taj rok određen još krajem prošle godine te je usklađen s Državnim proračunom. Što se obveza koje su prebačene na lokalnu samoupravu tiče, to su, kaže, prije svega osnovno i srednje školstvo. Pojasnio je, da 90 posto proračuna Ministarstva prosvjete čine plaće te je samo deset posto troškova prešlo u ruke lokalne samouprave. Uz to, već postoje županijski uredi koji apsolutno kontroliraju situaciju što se tiče materijalnih troškova osnovnog i srednjeg školstva te problema oko preuzimanja tih funkcija ne bi trebalo biti, smatra zamjenik ministra. Neće biti problema ni oko eventualne nemogućnosti konstituiranja vlasti od izbora do stupanja na snagu ovog Zakona, pojašnjava gospodin Kuštrak, budući da je ove godine uvedeno funkcioniranje Državne riznice u kojoj postoji određeni sistem rezervacija. Objašnjava da to znači kako će sve rezervacije koje budu napravljene do 30. lipnja biti plaćene u sedmom mjesecu. Rekao je potom da se prihodi lokalne samouprave sastoje od četiri kategorije, to su: potpore, kapitalni prihodi, te porezni i neporezni prihodi. Objašnjava da se predloženi Zakon odnosi isključivo na porezne prihode, a ne i na ostale skupine koji čine veliku većinu prihoda lokalne samouprave. Potvrdio

je da će županijski porezi biti povećani, ali 90 posto tih poreza odnosi se na automobile, a, kaže, poznato je kako je Hrvatskoj lani kupljeno 68 tisuća novih automobila. Složio se potom s primjedbama oko funkcije Sabora glede raspoređivanja sredstava Fonda za izravnavanje te je naglasio kako će se takvu odredbu morati preciznije definirati. Osvrnuo se i na općinske i gradske poreze rekavši da su oni općijske prirode i lokalna samouprava će sama odlučivati hoće li ih ili neće uvesti. Kada se spominje porez na neobrađeno poljoprivredno zemljište, kaže, da valja imati na umu kako je to jedna

opcija koja bi trebala potaknuti upotrebu ogromnih količina tog resursa. Odgovorio je i na prijedlog da se dio PDV-a koristi za financiranje jedinica lokalne uprave i samouprave, te rekao kako je to nemoguće jer je PDV višefazni porez i svaka jedinica lokalne samouprave ne bi mogla participirati u svim fazama. Na kraju izlaganja je zaključio da će Vlada, uzevši u obzir i ostale zakone koji se tiču lokalne samouprave, razmotriti sve iznesene primjedbe i prijedloge te pripremiti eventualne promjene predložene Zakona.

Netočni navod ispravio je **dr. Đuro Njavro (DC)**. Kaže kako je PDV način

prikupljanja proračunskih sredstava i njegov jedan posto znači milijardu kuna prihoda koji bi se putem transfera itekako mogli dati jedinica lokalne samouprave. Mišljenja je da je to daleko racionalnije za sustav državnih financija nego pustiti da se formira 24 lokalne porezne uprave koje će oporezivati kuće i vikendice hrvatskih umirovljenika.

Hrvatski sabor je većinom glasova (65 "za" i 23 "protiv") prihvatio Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju lokalne uprave i samouprave.

M.Ko.; M.S.

Zahtjev za istražnim povjerenstvom i izvješćem o mafijaškom obračunu u Zagrebu

Prije rasprave o izmjenama Zakona o vatrogastvu **Anto Kovačević (HKDU)** zatražio je u ime Kluba zastupnika HKDU-a/HSP-a da ministar unutarnjih poslova Šime Lučin podnese izvješće u Saboru o tome koliko ima stranih kriminalaca u Hrvatskoj s hrvatskim državljanstvom odnosno o mafijaškom obračunu u Zagrebu te nerazriješenim ubojstvima te da se osnuje istražno povjerenstvo koje će utvrditi postoji li sprega između vlasti i kriminala. Podsjetio je da je prije sedam dana u Zagrebu metkom u potiljak ubijen Nikola Remenar, na bombu pred Gradskim poglavarstvom u Zagrebu te na eksploziju na Mirogoju. To je najozbiljnija tema o kojoj treba otvoriti raspravu u Hrvatskom saboru, rekao je, među ostalim, zastupnik.

Predsjedatelj i potpredsjednik Hrvatskog sabora **Baltazar Jalšovec** izvijestio je da će uskoro u sabornici biti i predstavnici Vlade pa je zamolio zastupnika da tada ponovi svoj zahtjev.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA ZAKONA O VATROGASTVU

Protiv smanjenja sredstava za dobrovoljna vatrogasna društva i zajednice

Nakon opširne rasprave u kojoj se najviše govorilo o teškom stanju u vatrogastvu i potrebi donošenja novog zakona Hrvatski sabor u prvom čitanju nije prihvatio predložene izmjene Zakona kojima se traži smanjenje financiranja dobrovoljnih vatrogasnih društava i vatrogasnih zajednica iz izvornih prihoda proračuna općina, gradova i županija za 50 posto.

To je potrebno, kako je naveo predlagatelj, Županijski dom, zbog pada prihoda od poreza na dobit u tim proračunima uzrok čemu je opće-poznata situacija u gospodarstvu.

Tom bi se izmjenom rasteretili proračuni općina, gradova i županija.

O utvrđivanju Prijedloga ovog zakona te raspravi u Županijskom domu pisali smo u "Izvješćima", broj 281. od 29. studenoga 2000. na str. 46., pod naslovom: "Rasteretiti proračune općina, gradova i županija".

RASPRAVA

Pri otvaranju rasprave o ovom zakonskom prijedlogu predsjedatelj i potpredsjednik Hrvatskog sabora **Baltazar Jalšovec** pozdravio je nazočne goste, vatrogasce.

Vlada priprema novi zakon

Zatim je zamjenik ministra unutarnjih poslova **Josip Vresk** izvijestio o stajalištu Vlade Republike Hrvatske: prema prijašnjim zaključcima Zastupničkog doma Vlada priprema tekst novog zakona o vatrogastvu i novu organizaciju vatrogastva u Republici Hrvatskoj i zastupnici bi te tekstove mogli dobiti na klupe u svibnju, lipnju ove godine. To su razlozi zbog kojih se Vlada protivi ovakvom manjem zahvatu u zakonu. Gradovi i općine su u teškoj financijskoj situaciji, međutim, zakonske obveze su obveze, pa ako Zakon treba mijenjati, a Vlada smatra

da treba, onda treba izraditi novi i cjelovit, rekao je.

Rasprava je zatim bila otvorena i najprije su izvjestitelji iznijeli stajališta klubova zastupnika.

Klub zastupnika SDP-a smatrao je neophodnim prije izjašnjavanja o predloženom zakonu razmotriti i napraviti kratku analizu postojećeg stanja u protupožarnoj zaštiti, njegove posljedice kao i posljedice koje proizlaze iz predloženog zakona na protupožarnu zaštitu za koju odgovornost snosi lokalna uprava i samouprava, rekao je **Tonči Žuvela (SDP)**. S tim u vezi podsjetio je na prošlogodišnju raspravu (Izješće) u ovom Domu potaknutu brojnim požarima u jeku turističke sezone. Brojka o 9.889 požara na otvorenom u razdoblju od siječnja do listopada prošle godine sa štetom od 644,7 milijuna kuna i nenadoknadivim gubitkom 29 ljudskih života navodi na potrebu sagledavanja uzroka tih požara ali i na pitanje jesmo li napravili najviše što smo mogli u preventivnom djelovanju. Zastarjelost vatrogasne opreme, značajan broj gradova i općina koji nemaju zakonom propisanu obveznu opremu, neusklađena financijska moć malih općina, nedostatan broj protupožarnih zrakoplova, pomiješana struktura zapovijedanja, neki su od uočenih nedostaka u praksi, podsjetio je, među ostalim zastupnik, naglašavajući i pitanje nedovoljnog novca za protupožarnu zaštitu.

Stoga čudi ovaj prijedlog o 50 postotnom smanjenju obveznog izdvajanja lokalne uprave i samouprave za financiranje vatrogastva. Te obveze i analiza spomenutog stanja ukazuju na potrebu kontinuiranoga i znatnijeg angažiranja na obuci postrojbi i obnavljanja vatrogasne opreme čemu sigurno neće pridonijeti predložene promjene, rekao je zastupnik.

Potrebno više novca ali i odgovornost stanovništva

Zastupnik Žuvela govorio je i o određenim problemima koji dodatno opterećuju zaštitu od požara i na čemu se nije dovoljno učinilo, primjerice, nedovoljno angažiranje Hrvatskih šuma na zaštiti šuma, neprijemeren odnos Ministarstva gospodarstva i Robnih rezervi prema vatrogasnim društvima koja su dobila na korištenje vatrogasne cisterne. Dobrovoljna vatrogasna društva nisu

u stanju plaćati naknade za korištenje tih vozila pa su im računi blokirani, kazao je. Zaštitu od požara treba temeljiti i na većoj odgovornosti cjelokupnog stanovništva jer je ljudski nemar gotov uvijek uzrok požara, na preventivi, brzom intervenciji i sustavu praćenja, osmatranja i uzbunjivanja (postoji i mogućnost satelitskog praćenja). Ovaj Klub zastupnika pozdravlja plan rada u pripremi zaštite od požara koji je donijela Vlada RH.

Sve to učvršćuje u uvjerenju da predložene izmjene nisu poželjne već da svi zajedno trebamo preuzeti odgovornost i tražiti načine da i lokalna uprava i samouprava kao i država u cjelini nađe prostora za angažiranje više financijskih sredstava za zaštitu od požara. U tom smislu Klub zastupnika SDP-a ne može podržati predložene izmjene a što je i u suglasnosti s mišljenjem Vlade, rekao je na kraju.

Ni Klub zastupnika HSS-a neće podržati predloženi zakon, rekao je **Stjepan Dehin (HSS)**. Rješavanju cjelovitog sustava zaštite od požara treba ozbiljno prići. Potrebno je sustavno urediti tu zaštitu s tržišnim uvjetima gospodarstva, osnovati Vladin Ured za zaštitu od požara i vatrogastvo, zakonske i podzakonske propise iz tog područja uskladiti s propisima koji se bave zaštitom života, zdravlja, imovine i okoliša, rekao je zastupnik naglašavajući da predloženo smanjenje od 50 posto za potrebe dobrovoljnih vatrogasnih društava i vatrogasnih zajednica nije prihvatljivo jer neće riješiti ukupne postojeće probleme zaštite od požara i vatrogastva.

Niža stopa još će više pogoršati i sada već ugroženu tehničku opremljenost dobrovoljnih vatrogasnih društava u jedinicama lokalne samouprave što bi bitno smanjilo njihovu djelotvornost. Stoga treba otvoriti raspravu o ovim pitanjima, donijeti novi zakon o zaštiti od požara, zakon o vatrogastvu, rekao je, među ostalim, zastupnik odbijajući u ime Kluba zastupnika HSS-a predloženi zakon.

Dovodi se u pitanje opstojnost društava

Viktor Brož (HSL) upozorio je u ime Kluba zastupnika HSL-a da već sadašnja izdvajanja sredstava prema Zakonu o vatrogastvu nisu dostatna

te da mnogi članovi dobrovoljnih vatrogasnih jedinica i danas interveniraju u civilnim odijelima. Oprema je zastarjela i ukupna godišnja izdvajanja, primjerice u Virovitičko-podravskoj županiji od 1,2 milijuna kuna, nisu dovoljna za kupnju jednog opremljenog vatrogasnog vozila a da se ne govori o drugim potrebama i troškovima.

Predloženim smanjenjem izdvajanja iz proračunskih sredstava općina, gradova i županija ozbiljno bi se dovelo u pitanje daljnji rad i opstojnost pogotovo dobrovoljnih vatrogasnih društava. Zbog toga Klub zastupnika HSS-a neće glasovati za predloženi zakon i smatra da izdvajanja trebaju ostati na sadašnjoj razini. Vlada, Ministarstvo i Hrvatski vatrogasni savez trebali bi pokušati pronaći način kako povećati sadašnja sredstva i time poboljšati tehničku opremljenost vatrogasnih jedinica i unaprijediti rad vatrogastva u cjelini.

Valter Drandić (IDS) ističe da Klub zastupnika IDS-a smatra da je vatrogastvo, zaštita od požara u Hrvatskoj jedno od značajnih materija koju treba sustavno riješiti a koja je sada dosta loše riješena. To je izuzetno značajna djelatnost za zaštitu i spašavanje i sigurno jedna od najistaknutijih humanitarnih djelatnosti koja postoji u svim društvima i ne može se riješiti ovako parcijalno. Naime, ovakav način rješavanja nije doprinos poboljšanju situacije na području vatrogastva.

Svakako da bi Klub zastupnika IDS-a odmah glasao za smanjenje izdvajanja iz proračuna jedinica lokalne samouprave no misli da u ovom trenutku to nije moguće jer bi značilo pogoršanje ionako lošeg stanja u vatrogastvu, rekao je, među ostalim smatrajući ovakav prijedlog pomalo demagoškim jer dolazi od onih koji su predlagali današnji zakon a i u proteklih deset godina država je mogla učiniti puno više za vatrogastvo, a nažalost, ono je praktički uništeno kao i mnogo toga u ovoj državi.

- Mi smo za rješenje koje treba biti sustavno ugrađeno u cjelokupnu decentralizaciju i predstojećim zakonskim izmjenama o lokalnoj i regionalnoj samoupravi iznaći način financiranja zaštite od požara, rekao je.

Ivan Jarnjak (HDZ) replicirao je na navod predgovornika da je vatrogastvo u ovih deset godina sustavno uništavano i uništeno. Jest, ali od

neprijatelja koji je izvršio agresiju na ovu državu, rekao je. Za vrijeme Domovinskog rata vatrogasci su dali golem doprinos u spašavanju imovine i ljudi, ali isto tako puno ih je poginulo i uništeno im je oko 80 posto tehnike (1990. bivša JNA uzela dva kanadera), rekao je, među ostalim. **Valter Drandić** složio se da su vatrogasci dali velik doprinos u Domovinskom ratu ali im, primjerice u Istri, do danas nije riješen status branitelja, naveo je, među ostalim, kao primjer "dobrog odnosa" prema njima dodajući da su bili natječaji za izdavanje vatrogasnih domova za kockarnice.

Važna humanitarna djelatnost

Ivan Penić (HDZ) u ime Kluba zastupnika HDZ-a najprije se osvrnuo na proteklih deset godina i stanje u vatrogastvu rekavši da je hrvatska država nabavljala opremu i da smo danas puno snažniji nego tada kad smo bili pokradeni. U tom vremenu došlo je i do centralizacije službe vatrogastva što je tada imalo smisla jer je s oskudnim resursima trebalo obaviti poslove koji se danas obavljaju s priličnom tehnikom i tehnologijom.

Prije dvije godine donesen je novi Zakon koji lokalnoj samoupravi propisuje obvezu financiranja redovne djelatnosti dobrovoljnih vatrogasnih društava i vatrogasnih zajednica po stopi od dva do pet posto. No zbog općepoznate situacije u gospodarstvu u padu su prihodi proračuna od poreza na dobit pa je u takvoj situaciji potrebno izmijeniti popis o obvezi financiranja no Klub zastupnika HDZ-a protiv je toga da se smanjuju sredstva vatrogascima već je za to da ostanu na istoj razini i ako je moguće povećaju se, rekao je, ukazujući također na starost vatrogasnih vozila.

Prema vatrogastvu potrebna je dobra, konstantna politika koja bi vatrogascima ulijevala povjerenje da će društvo konstantno financirati tu važnu humanitarnu djelatnost. Dobrovoljno vatrogastvo razvijeno je u sjeverozapadnoj Hrvatskoj a takvu tradiciju nismo imali na obali i otocima pa ovo društvo i Sabor to trebaju poticati. To dobrovoljstvo najbolji je način borbe protiv požara uz profesionalno ustrojavanje centara za borbu protiv požara kao profesionalnih jezgri na čemu ne treba štedjeti. Ako se i ne prihvati ovaj Prijedlog zakona neka bude bar poticaj da se još jedanput dobro

sagleda stanje u vatrogastvu, pogleda unaprijed i da se dalje vatrogastvo RH značajnije pomaže iz državnog proračuna.

Josip Golubić (HSS) je rekao da je dobrovoljno vatrogastvo neugodno zatečeno predloženim zakonom koji mijenja jedino sustav financiranja dobrovoljnih vatrogasnih društava. Taj je prijedlog u suprotnosti s izrečenim stavovima i zaključcima prilikom donošenja Zakona o vatrogastvu i neprimjereno je predlagati njegove izmjene dok se u praksi u mnogim sredinama još nije počeo ni primjenjivati u sustavu financiranja, napomenuo je zastupnik (vatrogasac).

Nije postavljena čvrsta osnova za financiranje dobrovoljnog vatrogastva pa su mnoga dobrovoljna društva prestala s radom a velik dio njih postao je pasivan. U nekim sredinama ni danas nema većih ulaganja u vatrogasnu opremu pa su vozne jedinice stare i više od 20 godina. Ponovni udar na financiranje posebice uoči ljeta i sezone požara vjerojatno u većem dijelu neće preživjeti, a drugima će se smanjiti operativna sposobnost i ono malo preostalog entuzijazma, upozorio je zastupnik. Dobrovoljno vatrogastvo u Hrvatskoj odraz je samopožrtvovnosti hrvatskoga čovjeka i humanitarna organizacija u okviru koje se uglavnom odvija kulturni, društveni život manjih sredina.

Hrvatskoj mora biti interes da njezini građani sudjelujući u radu humanitarnih udruga pridonose očuvanju tradicije i zaštiti imovine i ljudskih života i barem trebaju biti nagrađeni da dobrovoljno vatrogasno društvo dobije sredstva za osnovno funkcioniranje. Apelirajući da sredstva za dobrovoljna vatrogasna društva budu dostatna založio se da se provede (u tijeku je inspeksijski nadzor u vatrogasnim postrojbama i mnogo toga im se nalaže) i inspeksijski nadzor u lokalnoj upravi i samoupravi o poštivanju zakonskih propisa o financiranju vatrogasnih postrojbi jer gradovi i županije ne uplaćuju predviđena sredstva.

Kod vatrogasnih intervencija dolazi do oštećenja i uništenja određene opreme, korištenje sredstava koje nitko ne podmiruje. Primjerice, kad se zapalila autocisterna u Malom Zdenčecu u gašenju koje je javna vatrogasna postrojba potrošila 100.000 samo na pjenu i specijalna sredstva za gašenje a sav je trošak prepušten toj postrojbi, naveo je zastupnik.

Govoreći detaljno o problemima s kojima se susreću u praksi te postrojbe (nemogućnost da ispunjavaju obveze zbog nedostatka sredstava odnosno njihovog smanjivanja - polaganje stručnih ispita, popuna skladišta s propisanom tehničkom opremom itd.) predložio je donošenje novih podzakonskih akata o opremljenosti vatrogasnih postrojbi prema području djelovanja (stručnim kadrovima prepustiti određivanje vatrogasne opreme za pojedine postrojbe) te, među ostalim, pravo na korištenje jeftinijeg goriva, plave nafte. Treba izraditi jedan cjelovit, nov zakon i provesti raspravu o njemu, rekao je na kraju.

Obuhvatiti i poslove zaštite ljudi i imovine

Stjepan Henezi (SDP) naglasio je da ne podržava predloženu izmjenu jer ni postojeća sredstva ne mogu zadovoljiti potrebe organizacije vatrogasne zaštite ni na jednom području RH. Preporučio je da se pri izradi najavljenoga novog zakona prema vatrogastvu odnosi kao prema djelatnosti koja je u funkciji zaštite ljudi i imovine a ne samo kao teretu proračuna lokalne samouprave, da se uvažava današnje potrebe zaštite od požara i tradicija vatrogastva duga više od sto godina. Trenutak je i da se kod izrade tog zakona razmišlja šire od vatrogastva i pokuša regulirati poslove iz područja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih sredstava ove države i objediniti novac za to (ovako se rasipa na razne strane - primjerice, sustav motrenja i obavješćivanja 985 odigrao je veliku ulogu u Domovinskom ratu ali danas mu je funkcija da "županima ujutro kažu dobro jutro i eventualno prenose nekakve informacije").

S vatrogascima interveniramo u slučaju tehničkih intervencija kod saobraćajnih odnosno prometnih nesreća, havarija s opasnim i agresivnim materijalima. Zato treba pokušati i zakonom vatrogastvo prilagoditi potrebi jednog šireg sustava, rekao je, među ostalim.

Ivan Kolar (HSS) nije želio ponavljati izrečene konstatacije o stanju vatrogastva već je naglasio da posebnu pažnju treba pokloniti dobrovoljnim vatrogasnim društvima /tradicija u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske i ta društva ne zaostaju za vatrogastvom Europe) te da bi bilo

neprijemljivo uskraćivati im sredstva već u ovako teškom stanju. Zakon je napravio sukob interesa i nadležnosti i pravo stanje nije razriješeno. Od centralizacije kad je država imala sve pod svojom ingerencijom, pa su i javne vatrogasne postrojbe bile pod nadležnošću MUP-a, sada su pod nadležnošću županija koje nemaju dovoljno sredstava i dobrovoljno vatrogastvo im je prepušteno na (ne)milost.

Ključno bi bilo da ostane dosadašnje financiranje, no treba znati da je teško ispuniti sve zakonske uvjete koji se traže od vatrogasnih postrojbi, počevši od propisane opremljenosti voznog parka do plaćanja cestarine kao da se s tim vatrogasnim vozilima vozi

tisuću kilometara, a dok je sve to bilo pod MUP-om svega toga nije bilo, naglasio je zastupnik govoreći kao načelnik općine. O tome treba razmisliti i raspravljati a novim zakonom razriješiti sukob interesa javnoga i dobrovoljnog vatrogastva što uz dobru sinhronizaciju može vrlo dobro funkcionirati, naglasio je, među ostalim. A **Željko Pavlic (HSL)** ne podržava predloženi zakon upravo zbog intencije da se smanji dotok sredstava dobrovoljnim vatrogasnim društvima. Intencija Zakona bila je ne samo da se osiguraju sredstva za funkcioniranje dobrovoljnih vatrogasnih društava već i da se što ravnomjernije to vatrogastvo razvije po cijeloj Hrvatskoj, no nerazmjernije

između Međimurske županije i četiri južne županije, itekako velik i to bi trebalo ispraviti. Važno je da svaka općina i grad ima dobrovoljno vatrogasno društvo zbog preventive ali i kurative, a to mogu najbolje ljudi koji se nalaze u tom mjestu i poznaju ga a cijela problematika vatrogastva trebala bi biti prvenstveno državni interes, rekao je.

Rasprava je zatim bila zaključena i uslijedilo je glasovanje. **Sukladno prijedlogu Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost Hrvatski sabor jednoglasno je donio zaključak da se ne prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o vatrogastvu.**

Đ.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O KOMUNALNOM GOSPODARSTVU

U potrazi za efikasnijim rješenjima

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova prihvatili Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnom gospodarstvu. Svi prijedlozi, primjedbe i mišljenja upućeni su predlagatelju radi pripreme konačnog prijedloga zakona. U raspravi je skrenuta pozornost na potrebu donošenja novoga zakona kojim bi se u potpunosti obuhvatile sve promjene koje će nastupiti novim ustrojstvom.

O PRIJEDLOGU

Ovaj zakonski prijedlog podnijela je Vlada Republike Hrvatske, ocjenjujući da je obavljanje komunalne djelatnosti utemeljeno na ustavnim i zakonskim odredbama i pripada nadležnostima jedinica lokalne uprave i samouprave. Predloženim zakonskim tekstom proširuju se pojmovi odlaganja komunalnog otpada, održavanje nerazvrstanih cesta kao i davanje usluga javne rasvjete, te se daje mogućnost jedinicama lokalne samouprave da svojom odlukom odrede i druge djelatnosti od lokalnog značenja. Proširuje se i pojam koncesije, kao i obvezni sadržaj odluke o komunalnom redu. Olakšava se

poslovanje komunalnih društava na način da je kod promjene cijena za isporučenu komunalnu uslugu potrebna i prethodna suglasnost poglavarstva jedinice lokalne samouprave. Uvodi se zatim, financiranje obavljanja komunalne djelatnosti održavanja groblja i krematorija, a proširuje se i krug obveznika koji plaćaju komunalne naknade i izvan granica naselja s uređenim građevnim zemljištem. Predloženim se izmjenama pooštavaju kriteriji za jedinicu lokalne samouprave kada donosi odluku o djelomičnom ili potpunom oslobađanju od plaćanja komunalne naknade, a utvrđuje se i interes Republike Hrvatske kod građenja objekata i uređaja komunalne infrastrukture.

Uređuje se i financiranje građenja objekata i uređaja komunalne infrastrukture za opskrbu pitkom vodom, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda, opskrbu plinom i opskrbu toplinskom energijom kako iz cijene komunalne usluge tako i iz naknade za priključenje, a Program gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture utvrđuje se za petogodišnje razdoblje. Izdavanje rješenja o komunalnom doprinosu ne vezuje se uz

izdavanje akta na temelju kojeg se može graditi, a pooštavaju se kriteriji za jedinicu lokalne samouprave kada donosi odluku o potpunom ili djelomičnom oslobađanju od plaćanja komunalnog doprinosa. U odluci predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave o uvjetima priključenja propisuje se obvezatnost priključivanja na objekte i uređaje za opskrbu pitkom vodom i odvodnju otpadnih voda. Predviđen je izuzetak za one objekte koji su u postupku legalizacije, a uvodi se i mogućnost kaznenih odredbi. Za građevine izgrađene bez građevne dozvole, iznimno se utvrđuje mogućnost priključenja na objekte i uređaje za opskrbu pitkom vodom i odvodnju otpadnih voda, te se propisuje dvostruka visina naknade za priključenje kao i dvostruka cijena za pruženu uslugu sve dok se za istu građevinu ne ishodi građevna dozvola.

U kaznenim odredbama utvrđuje se aktivna legitimacija Državnog inspektorata za pokretanje prekršajnog postupka te se propisuje kazna, ukoliko se ne prijavi plaćanje komunalne naknade.

Predloženim izmjenama i dopunama Zakona, a na zahtjev velikog

broja jedinica lokalne samouprave ujednačila bi se provedba zakona i nadzor nad njegovom primjenom kod svih jedinica lokalne samouprave. Postupci, prava i obveze propisane odredbama Zakona, trebale bi postati transparentnije, čime bi se uklonile dosadašnje nejasnoće i sporne situacije u njegovoj primjeni. Također, imajući u vidu ukupni broj jedinica lokalne samouprave, predloženim izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi, a naročito manjim jedinicama, olakšao bi se postupak odlučivanja i donošenja akata iz pripadajućeg djelokruga u području komunalnog gospodarstva. To bi na određen način trebalo smanjiti i nerazmjer između potreba i stvarnih financijskih mogućnosti jedinica lokalne samouprave s obzirom na ograničene mogućnosti njihova proračuna i stalno prisutnu nedostatnost financijskih sredstava. Ujedno bi se usmjerile da realno sagledaju i iskoriste svoje specifičnosti i komparativne prednosti u ukupnom razvoju općine odnosno grada.

Na kraju se navodi i očekivanje da će predložene izmjene i dopune, pridonijeti poboljšanju stanja u području komunalnog gospodarstva, kao i uspostavljanja primjerenijih odnosa između prava i obveza svih subjekata.

RADNA TIJELA

Odbor Hrvatskog sabora za zakonodavstvo dao je potporu za donošenje ovoga Zakona, a na tekst dao nekoliko primjedbi i prijedloga. Predložili su da se u članku 4. preispita nužnost da se sve komunalne djelatnosti obavljaju na temelju koncesije. Istodobno se predlaže dopuna odredbe u odnosu na gospodarenje javnim površinama, posebno parkirališnim prostorom. Načelno su podržali rješenje prema kojemu se mogu priključiti građevine bez građevinske dozvole na objekte i uređaje za opskrbu pitkom vodom i odvodnju otpadnih voda. Međutim, predloženo je da se u članku 23. preispita propisivanje dvostrukog iznosa naknade, kao i mogućnost da se dozvoli priključak na još neke ili sve objekte komunalne infrastrukture. Istodobno je sugerirano da se odredbe urede tako da se naknada ne plaća od vremena kada se podnese zahtjev za izdavanje građevne dozvole. Do tada bi se trebao plaćati redovni - jednostruki, iznos naknade. U slučaju da se utvrdi kako je zahtjev za

izdavanje građevne dozvole neosnovan, tek tada bi se trebala utvrditi obveza plaćanja naknade u dvostrukom iznosu.

Istaknuto je ujedno da u cijelom tekstu sve odredbe treba nomotehnički doraditi i urediti izričaj, posebno vodeći računa o opsegu izmjena i dopuna i razvidnosti odredaba radi njihove primjene. Istodobno prigodom utvrđivanja Konačnog teksta Prijedloga ovoga zakona, odredbe valja uskladiti sa Zakonom o lokalnoj samoupravi i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu raspravljao je o predloženom zakonskom tekstu kao matično radno tijelo. U uvodnom dijelu izlaganja, predstavnik predlagatelja iznio je razloge za izmjene i dopune Zakona o komunalnom gospodarstvu. Ocijenjeno je da bi se donošenjem zakona ujednačila provedba i nadzor nad njegovom primjenom od svih jedinica lokalne samouprave, a dosadašnje nejasnoće oko prava i obveza, bile bi uklonjene. Smanjio bi se istovremeno i nerazmjer između potrebnih i stvarnih financijskih mogućnosti jedinica koje bi istovremeno bile potaknute na realno sagledavanje vlastitih mogućnosti i perspektiva razvoja. Članovi Odbora su u raspravi podržali potrebu donošenja izmjena i dopuna Zakona o komunalnom gospodarstvu, te su od predlagatelja zatražili dodatna obrazloženja o pojedinim odredbama koje reguliraju način utvrđivanja visine cijena komunalnih usluga, naknada i doprinosa te davanja koncesija. Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskome saboru donošenje zaključka kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnom gospodarstvu. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja dostavit će se predlagatelju, radi izrade Konačnog prijedloga zakona.

RASPRAVA

U raspravi se za riječ prva javila predsjednica Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu, zastupnica **Dragica Zgrebec**. Prokomentirala je i istaknula sve važnije naglaske iz rasprave na Odboru, te predložila prihvaćanje predloženog zakonskog teksta. I predsjednica Odbora za zakonodavstvo, zastupnica **Ingrid Antičević - Marinović**, istaknula je da podupire donošenje ovog zakona, te skrenula

pozornost na sve primjedbe i prijedloge koji su utvrđeni na sastanku Odbora.

Sačuvati resurse pitke vode

Zatim je u ime Kluba zastupnika HSLS-a govorila zastupnica **Dorica Nikolić** upozorivši na česte izmjene ovoga Zakona. Napomenula je da je na redu već peta izmjena komunalnih propisa, te upozorila na manjkavosti u dijelu u kojem se govori o održavanju nerazvrstanih cesta (čl. 3., stavak 10.). Upozorila je zatim i na činjenicu da je pitka voda proglašena strateškim čimbenikom i resursom, kojega svaka zemlja štiti dodatnim mjerama, pa nije primjereno davanje

Jedinice lokalne samouprave trebale bi pristupiti izradi četverogodišnjih, a ne petogodišnjih programa.

koncesije na ovo javno dobro. Predložila je ujedno da se preciziraju i kazne prilikom korištenja priključaka. Smatra da kaznu treba snositi i ona osoba koja ima građevinsku dozvolu za jednokatnicu, a sagradila je troetažnu građevinu. Zatražila je ujedno da se pristupi preciziranju odredbi o oslobađanju od plaćanja komunalne naknade, a jedinice lokalne uprave, trebale bi pristupiti izradi četverogodišnjeg, umjesto petogodišnjeg programa. Upozorila je zatim da plaćanje priključenja po pojedinom priključku za stanovanje ne bi trebalo biti više od prosječne plaće u Republici Hrvatskoj za prethodnu godinu. Ocijenila je da bi ipak trebalo povesti računa o gospodarskim i socijalnim prilikama u kojima se trenutno nalazimo. Na kraju je istaknula da će HSLS podržati rečeni tekst, ali da bi se ova tematika ipak trebala riješiti donošenjem novoga i cjelovitog zakona. Predloženim se pristupom, nastavlja "šarenilo" oko tumačenja važnih komunalnih propisa, zaključila je zastupnica Nikolić.

I zastupnik **Božidar Kalmeta** koji je govorio u ime Kluba zastupnika HDZ-a, zamjerio je što se ovaj zakon popravljiva već nekoliko godina, ocjenjujući da su i ovom prilikom ponudene promjene kozmetičke naravi. Smatra da su neki zakonski prijedlozi na razini eksperimenata ukazujući na kontradiktornost odredbi o komu-

nalnom poslovanju i financiranju rada groblja i krematorija. Promašenim je nazvao i odredbe sadržane u članku 16. kojima se omogućuje prenamjena prikupljenog novca za potrebe jedinica lokalne samouprave za održavanje objekata školskog, zdravstvenog i socijalnog sadržaja. Smatra da se takvim odnosom centralne državne vlasti sarkastično poigravaju s jedinicama lokalne uprave i samouprave, iako se zna da se visina komunalne naknade uvijek vezuje uz unaprijed utvrđeni program komunalnog održavanja. Kritički se osvrnuo i na odredbu propisanu člankom 23. predloženog zakonskog teksta, kojom se otvara mogućnost dvostruke visine komunalne naknade za bespravno izgrađene objekte. Zamjerio je da pojedina ministarstva imaju kontradiktorne programe i ciljeve oko rušenja, odnosno - legalizacije bespravno izgrađenih objekata. Upozorio je ujedno da sve veći broj siromašnih građana ionako uskoro neće moći plaćati ni osnovne cijene komunalnih usluga.

Govorio je zatim i o dijelovima teksta u kojima se razrađuje financiranje gradnje. Predložio je da se nadležnosti više ministarstava objedine kako bi se pojednostavila i ubrzala potrebna zakonska procedura. Na kraju je napomenuo da će sve primjedbe i prijedloge dostaviti u pisanom obliku kako bi se do drugog čitanja mogle ugraditi u predloženi zakonski tekst. Iako je ovaj zakonski prijedlog predvidio neka olakšanja svima koji će graditi u jedinicama lokalne samouprave, uočene pogreške trebalo bi svakako na vrijeme ispraviti.

Utvrđiti vlasnike komunalne infrastrukture

Govoreći u ime Kluba zastupnika HNS-a i LS-a, zastupnik dr. **Zlatko Kramarić** je predloženi zakonski tekst ocijenio dobrodošlim, ali iznio i određene prijedloge i zamjerke. Smatra neophodnim da se pristupi definiranju oko stvarnog vlasništva svih objekata komunalne infrastrukture na području jedinica lokalne samouprave. Podsjetio je da su stanovnici ovih jedinica na različite načine financirali izgradnju objekata komunalne infrastrukture. Važno je da se propiše da su i djelatnosti opskrbe stanovništva električnom energijom i telefonskim uslugama,

također komunalne djelatnosti. Prilikom privatizacije HEP-a, trebalo bi voditi računa o dijelu vlasništva tog sustava, koji po prirodi stvari pripada jedinicama lokalne samouprave.

Nakon toga govorio je o konkretnim primjedbama, a prvo je napomenuo da odredbe u članku 18., stavci 3. i 4., stavljaju građane u neravnopravan položaj. Ocijenio je da se kroz cijenu komunalne usluge opterećuju svi građani, dakle i oni koji su za gradnju komunalne infrastrukture, već platili komunalni doprinos. Predložio je zatim, da se produži vremenski rok za utvrđivanje cijena usluga koje donosi gradsko poglavarstvo, s predloženih 15 na 30 dana. Govorio je i o načinima financiranja i potreba povećanja prihoda za potrebe lokalnih jedinica uprave i samouprave. Predložio je da se preispitaju moguće komunalne povlastice za one objekte koji se financiraju iz sredstava državnog proračuna. Smatra da treba težiti pravednosti, jer bi se povlasticama i izuzecima, zapravo kažnjavali uredni platiše koji će možda morati izdvajati i dodatna sredstva. Predložio je da se zakonskim mjerama potakne održavanje i urbanizacija građevnog zemljišta jer je u praksi zapaženo da se neizgrađene parcele često puta pretvaraju u nedozvoljena smetlišta. Ovakvim se načinom, ocijenio je zastupnik, dodatno opterećuju sredstva komunalne naknade. Upozorio je zatim i na nelogičnosti u članku 23. stavci 4. i 5., te ocijenio da nije prihvatljivo obračunavanje komunalnog doprinosa prema prostornom metru. Dodao je da građevina ne opterećuje komunalnu infrastrukturu svojom zapreminom. Predložio je zatim da se jasnije urede predložene zakonske odredbe kojima se uređuju međusobne obveze vlasnika i korisnika komunalnih usluga, te naveo više primjera gdje je uočio nepreciznosti. Istaknuo je očekivanje da će iznijete primjedbe biti ugrađene u predloženi zakonski tekst, te najavio podršku prilikom glasanja.

Uloga komunalnih redara

Zatim je riječ dobio zastupnik **Ivo Fabijanić**, koji je govorio u ime Kluba zastupnika SDP-a. On je u uvodnom dijelu izlaganja ocijenio da bi trebalo donijeti novi zakon o komunalnim uslugama. Dok se to ne dogodi, treba razmotriti i podržati donošenje izmjena i dopuna koje vode poboljšanju

pojedinih uočenih problema na području komunalnog gospodarstva. Upozorio je na potrebu transparentnosti u jedinicama lokalne samouprave ili u mjesnim odborima u slučaju da se odluče za ulaganje određenih sredstava solidarnosti. Podržao je najavljeno uvođenje reda oko izgradnje reklamnih panoa uz ceste, te potvrdio da je na ovom području bilo neprihvatljivih konkurentskih poteza prilikom reklamiranja usluga. Ukazao je zatim i na probleme oko plaćanja javne rasvjete, te podsjetio na brojne sporove između HEP-a i gradova, odnosno općina. Najčešći problemi javljaju se kod utvrđivanja međusobnih poslovnih obveza i plaćanja usluga. Dobro je ujedno, da se posredstvom davanja koncesija, uređuju sve međusobne obveze poslovnih partnera, jer je i na tom području, sve donedavno bilo dosta sukobljavanja i parničenja. Zapitao se zatim za razloge zbog kojih se predlaže ograničavanje ovlasti komunalnim redarima. Smatra da nije izabran dobar put, jer praksa ukazuje da bi se ovlasti zapravo trebale povećati, jer su inspekcije u pravilu na državnoj razini, a život se odvija u lokalnoj zajednici.

Praksa je pokazala da bi trebalo povećati dosadašnje ovlasti komunalnih redara.

Smatra ujedno da će se problem bespravne gradnje riješiti onda, kada jedinice samouprave postanu vlasnici građevinskog zemljišta. Ukazao je ujedno da siromašniji ljudi jednostavno više ne mogu graditi kuće jer nemaju nekadašnju potporu povoljnih kredita. Upozorio je ujedno na potrebu ugradnje kaznenih odredbi, jer će u protivnom, kod mogućih sporova, uslijediti maratonska sudska nadmetanja, a rezultat će rezultirati sve praznijim proračunom.

Upozorio je zatim na potrebu vraćanja zemljišta i poslovnih prostora iz ruku države u vlasništvo lokalne samouprave. Time bi se, ocijenio je zastupnik, pozitivno utjecalo i na gospodarsku revitalizaciju pojedinih slabo naseljenih regija u Hrvatskoj, poput Like, otoka i Gorskog kotara. Na kraju je istaknuo da će Klub zastupnika SDP-a podržati ove izmjene i dopune.

Jedinice lokalne uprave nisu na vrijeme donosile odgovarajuće podzakonske propise, upozorio je govoreći

u ime Kluba zastupnika HSS-a, zastupnik **Stjepan Živković**. Upozorio je ujedno i na postojanje velikog broja općina koje nisu u mogućnosti osigurati dovoljna financijska sredstva za vlastiti rad i napredak. Od ukupno 545 jedinica lokalne uprave, čak 420 općina ima značajnih poteškoća zbog relativno skromnih proračuna. Uz navedene probleme, ne smiju se zanemariti ni limiti zbog neorganiziranosti, slabih ili nepostojjećih programa poslovanja te neodgovarajućih kadrovskih potencijala. Upozorio je na šarolikost koja vlada na terenu oko naplate i visine komunalnih usluga, a razlikuje se i razina komunalne opremljenosti. Nakon što je rezimirao spektar usluga koje će proisteći iz predloženog zakonskog teksta, zastupnik se osvrnuo na pojedine manjkavosti i nejasnoće.

Ukazao je da se prikupljena komunalna sredstva ne bi trebala prenamjenom uvrštavati za druge potrebe jedinica lokalne uprave i samouprave. I on je kritički prokomentirao najavljenju zakonsku mogućnost oslobađanja pojedinih korisnika od plaćanja komunalnih usluga. Time bi se, ocijenio je zastupnik, dodatno opteretili i kaznili uredni platiše i ostali građani. Ukoliko Vlada ustraje na ovome prijedlogu, trebala bi otkriti izvore prihoda iz kojih bi se nadoknadili gubici. Zbog vezanosti plaćanja određenih priključaka komunalne infrastrukture na prosječnu plaću, trebalo bi što hitnije utvrditi visinu ovoga iznosa, zaključio je zastupnik, najavljujući podršku u trenutku glasovanja.

Decentralizacija državne uprave

Zastupnik **Dino Debeljuh (IDS)** koji je iznio zapažanja i primjedbe u ime Kluba zastupnika IDS-a, ocijenio je da predloženi zakonski tekst nesumnjivo donosi određena poboljšanja. Podsjetio je ipak, da se u više ranijih navrata ukazivalo, da je prijeko potrebno pristupiti izradi potpuno novog zakona o ovom segmentu gospodarstva. Ocijenio je da se predlagatelj odlučio za izmjene i dopune, jer još uvijek nisu jasni svi aspekti oko decentralizacije državne uprave. Ukazao je zatim i na određene nepreciznosti koje izviru iz članka 16., prema kojemu se prikupljena komunalna sredstva mogu upotrijebiti i za potrebe održavanja objekata školskog, socijalnog i zdravstvenog

sadržaja. Upozorio je na velika očekivanja svih zajednica oko izgradnje komunalne infrastrukture, te istaknuo da građani jednostavno nemaju dovoljno novaca i za ove namjene. Predložio je da se rečeni članak jednostavno izbriše jer se prikupljena sredstva za komunalne poslove moraju namjenski trošiti.

Zastupnik **Velimir Pleša (HDZ)** ocijenio je da Međimurje kao regija ima dobro uređenu komunalnu infrastrukturu, pa bi njegova iskustva mogla biti poticajna i za ostale krajeve. Smatra da svakako treba odrediti vlasnika objekata komunalne infrastrukture jer se time pridonosi efikasnosti i boljem radu. Limitiranje naknade za izvedbu priključaka, do visine prosječne plaće u Republici Hrvatskoj, može ugroziti rad, pa čak i dovesti do bankrota pojedinih poduzeća. Ukazao je da su pojedine tvrtke prihvale uvjete javnog natječaja i zadužile se kako bi uspjele pravovremeno dovršiti ugovorene poslove. Smatra da bi se time istovremeno ugrozio brži razvoj infrastrukturne mreže koju tek treba dovršiti. I on je predložio da se produži vremenski rok za usklađivanje potrebnih akata, te najavio da će pisane amandmane pravovremeno dostaviti predstavniku predlagatelja. Predložio je da se uvede načelo supsidijarnosti i dispozitivnosti u zakonu, odnosno da se pojedina zakonska rješenja primjenjuju samo u slučajevima da jedinice lokalne samouprave to pitanje ne urede drukčije svojim odlukama. Ocijenio je da predloženi zakonski tekst ograničava autonomiju lokalne samouprave u obavljanju komunalnog gospodarstva, koje predstavlja jedan od najvažnijih poslova u životu građana. Zakonska rješenja dovode do ujednačavanja i sprječavaju one, koji se žele razvijati brže od ostalih. Potenciranjem gradnje preko lokalne samouprave, a ne preko trgovačkih društava, ponovno se nudi amaterizam i nestručnost, pogotovo u malim jedinicama lokalne samouprave, zaključio je zastupnik.

Zastupnica **Darinka Orel (HSL)** podržala je predloženi zakonski tekst, ocjenjujući pravednim i potrebnim da vlasnik objekta bez građevinske dozvole plaća dvostruku cijenu usluge, sve dok ne ispuni zakonske uvjete. Ocijenila je da na području Grada Zagreba ima najmanje 30.000 bespravno sagrađenih objekata pa će dodatni priljev sredstava omogućiti bržu izgradnju objekata komunalne

infrastrukture. Predložila je da se isprave nepreciznosti oko utvrđivanja visine plaćanja komunalnih priključaka, predlažući da iznos mora biti točno u visini prosječne mjesečne plaće u Republici Hrvatskoj.

Sporne određene kaznene odredbe

Zastupnik dr. **Vilim Herman (HSL)** predložio je da se tekst nomotehnički uredi, te posebno povede računa o opsegu izmjena i dopuna i razvojnosti odredaba, zbog njihove primjene. Ukazao je da postoji dilema oko potrebe za dodjelom koncesija, jer se pojedine usluge, poput dimnjačarskih, mogu urediti i davanjem dozvola od odgovarajućeg tijela. Predložio je da se parkirališne usluge preciziraju u odgovarajućem članku, jer se njima ostvaruje značajan prihod gradova i općina. Dao je primjedbu i na članak 11. ukazujući da ne bi trebalo sankcionirati onoga koji želi legalizirati svoj objekt. Upozorio je na kraju da treba urediti sva sporna pitanja oko raspolaganja poslovnim prostorom. Grad i županija žive od imovine, a zakon treba pridonijeti boljoj kvaliteti života građana. Važno je da se sva sporna pitanja usklade s Konačnim prijedlogom zakona o lokalnoj i područnoj samoupravi, a poglavito oko definiranja vlasništva, zaključio je zastupnik Herman.

Građani neće moći dodatnim poreznim izdvajanjima financirati školstvo, zdravstvo i socijalnu skrb.

Zastupnik **Ivan Šuker (HDZ)** ukazao je da nitko nije govorio o visini komunalne naknade i doprinosa, te upozorio da jedinice lokalne samouprave, uspijevaju naplatiti jedva 60% komunalne naknade. Ukazao je i na pretjeranu visinu komunalnog doprinosa koju pojedini građani jednostavno ne mogu platiti iz svojih skromnih prihoda. Istaknuo je zatim da postoje određene nejasnoće i ukazao na pojedine sporne odredbe. Na prvo je mjesto stavio odredbu prema kojoj su svi isporučitelji komunalnih usluga dužni prijaviti i tražiti suglasnost za obavljanje usluga od jedinica lokalne samouprave. Problematičnim je ocijenio zakonsku mogućnost da se od

Treba pomoći prognanicima koji su počeli izgrađivati vlastite kuće, kako bi svojim obiteljima osigurali dostojanstven život.

prikupljenih sredstava financiraju troškovi školstva, zdravstva i socijalne zaštite. Ukazao je da je velik broj ratnih prognanika kupio zemljište, kako bi osigurao dom za svoju obitelj, jer su ocijenili da se neće uspjeti vratiti u svoje prebivalište. Smatra da tim ljudima treba pomoći oko legalizacije podignutih objekata. I on je upozorio da se ne bi trebala limitirati visina za uvođenje određenih priključaka komunalne infrastruk-

ture, jer se time zaboravlja da se ovi odnosi reguliraju prema tržištu cijena, roba i usluga.

Na kraju je istaknuo potrebu rješavanja uočenih problema oko plaćanja javne rasvjete u pojedinim gradovima i općinama. Govorio je zatim i zastupnik **Franjo Kučar (SDP)** koji je upozorio na određene dileme oko plaćanja komunalne naknade. Ukazujući da smo se opredijelili za tržišno gospodarstvo, ne mogu se ograničavati troškovi pojedinih komunalnih naknada na visinu prosječne plaće. Istaknuo je da su se telefonski priključci svojodobno plaćali i po tisuću DEM, a kasnijim se izmjenama i promjenama vlasničke strukture, nije obeštetilo vlasnike linija. Ukazao je zatim na specifične

probleme komunalne infrastrukture u Bjelovarsko - bilogorskoj županiji, ukazujući da bi pojedine usluge trebalo preciznije utvrditi mjerljivim standardima.

Nakon što je zastupnik Kučar okončao izlaganje, predsjedatelj je zaključio raspravu, najavljujući glasanje nakon utvrđivanja kvoruma. **Dao je zatim na glasovanje zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnom gospodarstvu. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova (92 "za" i 5 "suzdržana"), prihvatili zaključak.**

V.Ž.

PRIJEDLOG ZAKONA O PRESTANKU VAŽENJA ZAKONA O UTVRĐIVANJU RATNIH I PORATNIH ŽRTAVA II. SVJETSKOG RATA

Obustava rada Komisije

Nakon opširne rasprave 23. ožujka Hrvatski sabor je prihvatio poimeničnim glasovanjem u prvom čitanju zakon, predlagatelja zastupnika **Nenada Stazića (SDP)**, kojim se propisuje prestanak važenja Zakona o utvrđivanju ratnih i poratnih žrtava II. svjetskog rata i obustava svih postupaka pokrenutih po njegovim odredbama odnosno obustava daljnjeg rada Komisije za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava.

Do drugog čitanja Vlada RH treba utvrditi program istraživanja o ratnim i poratnim žrtvama II. svjetskog rata, raspisati natječaj i odabrati instituciju (ustanovu) koja će realizirati taj program te osigurati potrebna sredstva u državnom proračunu za financiranje programa, zaključak je Sabora.

O PRIJEDLOGU

Zakonom o utvrđivanju ratnih i poratnih žrtava II. svjetskog rata iz 1991. godine osnovana je Komisija za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava sastavljena od predsjednika, potpredsjednika i 61 člana zadužena za utvrđivanje povijesne istine o broju

smrtno stradali osoba u II. svjetskom ratu i nakon njega kao i ratnim okolnostima tih stradanja, mjestima tih stradanja i načinu obilježavanja tih mjesta na području Republike Hrvatske i na područjima na kojima su se nalazile vojne ili oružane snage zaraćenih strana kao i na drugim mjestima ukoliko je došlo do stradanja uzrokovanih ratom i poratnim operacijama, navodi predlagatelj u Ocjeni stanja uz predloženi zakon.

Člankom 4. Zakona utvrđeno je da Komisija za svoj rad odgovara Saboru te da je obvezna podnijeti mu izvješće o svome radu najmanje dva puta godišnje. Komisija je to, međutim, učinila samo jednom, i to 12. listopada 1999. godine, kada je Sabor raspravljao o njemu, ali ga nije prihvatio. Na prijedlog HDZ-a donesen je zaključak da će se rasprava nastaviti nakon što Komisija razmotri sve primjedbe i prijedloge iznijete u načelnoj raspravi, a da će Komisija na temelju načelne rasprave dostaviti Zastupničkom domu dodatno izvješće. Taj zaključak Sabora Komisija nije poštila i nikada nikome nije dostavila nikakvo dodatno izvješće, navodi predlagatelj.

Brojne negativne reakcije na Izvješće Komisije

Dalje kaže da je Izvješće o kojem se raspravljalo na sjednici Zastupničkog doma izazvalo brojne negativne reakcije u domaćoj i inozemnoj javnosti i bilo takvo da je bitno narušilo ugled Hrvatskog državnog sabora i Hrvatske. Stoga je član Komisije, Slavko Goldstein uputio Zastupničkom domu svoje izdvojeno mišljenje u kojem pobija najgrublje navode i ocjene iz Izvješća. Goldstein navodi kako je podneseno Izvješće najvećim dijelom zasnovano na jednostranim političkim predrasudama, obogaćeno tendencioznim manipulacijama i izvrtanjem činjenica. Ono prikriva utvrđene povijesne istine, a mjestimične kvazipovijesne ocjene izravan su povijesni falsifikat.

Tako se tvrdi da "broj ukupno evidentiranih žrtava podrazumijeva broj žrtava koji je dobiven iz svih dostupnih izvora". Međutim, Komisija se uopće nije koristila, pa čak ni uzela u obzir iscrpnu dokumentaciju koja se čuva u Arhivu Hrvatske i u povijesnim arhivima, gdje se, među ostalom dokumentacijom, nalaze i imenici žrtava i imenici zločinaca.

Zbog ovakvog namjerno površnog pristupa dostupnoj povijesnoj građi, Komisija je došla do potpuno iskrivljene slike o broju žrtava po nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti i te svoje nalaze prikazala u Izvješću. Tu se u tabelama navodi da je prema vjeroispovijesti evidentirano ukupno 726 žrtava pravoslavaca i 331 Židov, te 68.932 katolika. Po nacionalnoj pripadnosti evidentirano je 79.318 žrtava Hrvata, 17.410 Srba, 701 Rom i 293 Židova. U tabeli "Struktura prema uzroku smrti" evidentirano je 2.238 žrtava ubijenih u koncentracijom logoru Jasenovac za vrijeme Drugog svjetskog rata, neki su od podataka i brojaka iz Izvješća navedena u Ocjeni stanja uz navod da su te tabele evidentan dokaz jednostranog i tendencioznog prikaza pristupa cjelokupnom radu Komisije i da se autori Izvješća bave historografskim ocjenama koje nisu u nadležnosti Komisije.

Izvješće o kojem se raspravljalo na sjednici izazvalo brojne negativne reakcije u domaćoj i inozemnoj javnosti i bilo takvo da je bitno narušilo ugled Hrvatskog sabora i Hrvatske.

Nastavlja se da su te ocjene i interpretacije zasnovane na jednostranim političkim predrasudama i tendencioznim manipulacijama, a mjestimično su i izravno lažne. U cijelom tekstu na punih 40 stranica ne navodi se ni jedan jedini prigovor državi NDH i njenim vlastima. Implicite proizlazi da je to bila sredena pravna država, a za neke od prigovora toj državi tvrdi se da su to "promašeni prigovori". Potpuno se zanemaruje da je zakonodavstvo NDH bilo izravno genocidno, što se dade dokazati analizom rasnih zakona, kao zakona o upućivanju u koncentracijone logore po nacionalnoj pripadnosti te diskriminatornih zakona u odnosu na Srbe, Židove i Rome.

Potpuno je zanemareno i to da je u NDH bilo ozakonjeno ubijanje talaca, propisana smrtna kazna prijekih sudova za slušanje protivničkih radio stanica i tome slično. Naprotiv, u Izvješću se ratni propisi ZAVNOH-a proglašavaju "kodifikacijom samovolje nad Hrvatima" i "kodifikacijom

genocida", a veći dio prostora se troši na dokazivanje kako su partizani, Srbi i komunističke vlasti bili jedini ubojice na ovim prostorima te da su Tito i ZAVNOH zakonodavci i naredbodavci smišljenog genocida nad Hrvatima. U tome dijelu, barem što se ZAVNOH-a tiče, duh je Izvješća u izravnoj suprotnosti s uvodnim tekstom Ustava Republike Hrvatske, stoji u Ocjeni.

U osvrtu na financiranje Komisije (sredstva se osiguravaju i u proračunu RH) stoji da je prema podacima Ministarstva financija (odgovor na zastupničko pitanje 25. siječnja 2001.) Komisija od 1991. do 2000. godine (radi stvarne vrijednosti pretvorba u DEM) za svoj rad potrošila 2.822.441 DEM. U 1996. godini za troškove reprezentacije utrošeno je 448.270,90 kuna, odnosno 124.020 DEM ili 340 DEM dnevno. Komisija je imala brojne vanjske suradnike kojima je iz proračunskih sredstava isplaćivala nagrade, a da se u rješenjima kojima se odobrava isplata ne precizira za koje je to poslove isplaćeno.

Tako je izvjesnoj gospodici Renati Boras, gospodin Florijan Boras kao tajnik Komisije samo u 1998. godini odobrio različitih isplata u ukupnom iznosu od 22.000 kuna.

Zbog svega navedenog, predlagatelj zaključuje da Komisija nije ispunila zadaću koju joj je povjerio Hrvatski sabor, te da su se stekli svi uvjeti da se ukine Zakon o utvrđivanju ratnih i poratnih žrtava II. svjetskog rata, a da se s tim poslovima nastave baviti znanstveni radnici.

Uz predloženi zakon - u tri članka propisuje se prestanak važenja Zakona, obustava svih postupaka pokrenutih po Zakonu odnosno daljnji rad Komisije - predlagatelj je priložio i određene dokumente (Zakon, podaci Odjela za financijsko materijalno poslovanje Ureda za opće poslove Vlade i Hrvatskoga sabora o sredstvima i utrošku Komisije i drugo).

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona bez primjedbi. I Odbor za ratne veterane predložio je prihvaćanje ovog zakona a u raspravi iznesena su i mišljenja da nije potrebno ukidati Zakon već formirati novi sastav Komisije odnosno da se istraživanjem te problematike trebaju baviti znanstvene ustanove neopterećene politikom.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada Republike Hrvatske podržala je predloženi zakon.

RASPRAVA

Najprije je **Anto Kovačević (HKDU)** zatražio da se za ovu točku dnevnog reda osigura izravni televizijski prijenos. Radi se o važnoj temi a hrvatski narod može spasiti samo istina i treba je pogledati s objiju strana. Predsjedatelj i potpredsjednik Hrvatskoga sabora **dr. Zdravko Tomac** objasnio je da je prekasno intervenirati za tv-prijenos no da je sjednica javna i da će se saznati što se govorilo.

Nije intencija zaustaviti istraživanja

Zatim je uvodno izlaganje podnio predlagatelj zakona **Nenad Stazić (SDP)**. Ponovio je u cijelosti Ocjenu stanja i osnovna pitanja koja se uređuju predloženim zakonom. Upozorio da je riječ o pogrešnoj brojci kad se govori o troškovima reprezentacije te da je umjesto navedenih 448.270,90 kuna točan iznos 48.270,90 kuna. Naglasio je da intencija ovog zakona

Intencija ovog zakona nije zaustaviti istraživanje o žrtvama II. svjetskog rata i svako takvo čitanje ovog zakonskog prijedloga bilo bi pogrešno.

nije zaustaviti istraživanje o žrtvama II. svjetskog rata i svako takvo čitanje ovog zakonskog prijedloga bilo bi pogrešno. Međutim, dodao je, Drugi svjetski rat završio je u prvoj polovici ovog stoljeća te bez sumnje spada u povijesne teme. Njime se i dalje treba baviti, nastojeći rasvijetliti i povijesno vrednovati sva zbivanja u njemu, posebno ona koja nisu dovoljno rasvijetljena no s tim se poslom trebaju baviti stručnjaci, povjesničari a ne ideologizirane saborske komisije a građu ustupiti Arhivu Hrvatske.

Kao humanist poštuje svaku žrtvu i svaka žrtva zaslužuje pijetet kad je riječ o ratnim stradanjima, rekao je. Svaka osoba stradala u ratu bez obzira na to bila ona civil ili vojnik i na kojoj je zaraćenosti strani bila zaslužuje da se

ustanovi identitet, način i mjesto stradavanja, grobište a kod kojih je moguće posmrtno ostatke prenijeti u pojedinačne grobove ili u suprotnom u kosturnice uz dostojno obilježavanje.

Kao legalist smatra da ratni zločin ne zastarjeva i da je potrebno provesti istragu o okolnostima stradavanja civilnih žrtava II. svjetskog rata i ratnih zarobljenika (gdje nije bilo istrage), a počinitelje i nalogodavce, ako su živi i dostupni, izvesti pred sud i utvrditi stupanj njihove krivice, rekao je na kraju s uvjerenjem da će zastupnici uvažiti razloge za ukidanje Zakona a time i tzv. Vukojevićeve Komisije.

Zatim je rasprava otvorena i riječ su najprije dobili predstavnici klubova zastupnika.

Damir Kajin (IDS) u ime Kluba zastupnika IDS-a složio se da je ovo što je zapravo radila Vukojević-Svibenova Komisija bila jedna civilizacijska sramota. Njihova izvješća bila su svjesna državotvorna krivotvorina, jedan beskrupolozni povijesni falsifikat iza čega je stajala bivša vlast koji bi se mogao uspoređivati s memoarima Adolfa Hitlera.

Namjera Komisije - povijesni falsifikat

Temeljna namjera Vukojević-Svibenove Komisije odnosno izvješća bila je da saživi jedan kulturološki, povijesni falsifikat, nastavio je zastupnik Kajin. No neprihvatanja tog izvješća nije bilo zbog negodovanja demokratske javnosti u Republici Hrvatskoj, jer tko bi mogao stati iza podatka da je u tzv. sabirnom radnom logoru Jasenovac stradalo 2.238 građana (zastupnik misli da je iza takvog podatka jedan Dinko Šakić, svojevremeni zapovjednik Jasenovca) već dolazak izraelskog ambasadora u Zagreb kod bivšega predsjednika RH i ultimatum da se odustane od tog izvješća.

Te "crtice" iz naše novovjeke prošlosti još uvijek se živo prepričavaju u Izraelu a pogotovo podatak iz izvješća da je u Hrvatskoj stradalo 293 Židova po nacionalnom opredjeljenju a 331 po vjerskom kriteriju, rekao je zastupnik pozivajući se na svoj nedavni boravak u Izraelu i razgovor s gradonačelnikom Jeruzalema. Pitanje je kome je uopće trebalo to izvješće i ovakvi falsifikati, ovoj državi sigurno ne, rekao je.

Uz osvrt na podatke i tvrdnje iz izvješća ("naročito komično iznošenje tvrdnji da je u Drugom svjetskom ratu na tlu današnje Hrvatske stradalo i šest Muslimana") naglasio je da je samo Istra imala više tisuća stradalih građana talijanske nacionalnosti dok prema Izvješću 65. svi članovi Komisije, i 40 njih iz redova javnih djelatnika, su šutjeli a jedino je gosp. Goldstein smogao dovoljno građanske hrabrosti da istupi iz tog tijela i to je najgora posljedica tog Izvješća. Trebalo bi vidjeti da li danas u institucijama koje bi prema Vladinom prijedlogu trebale "valorizirati" povijesnu istinu od 1918. na dalje, ima i onih koji su sudjelovali svojedobno u toj Komisiji. Ako ih ima, onda takvim institucijama ne bi smjela biti povjerena "valorizacija", smatra zastupnik.

Jame nisu grobnice i oni nedužni u njima zaslužuju da budu pokopani, oplakani i rehabilitirani, a jasno da je bilo nedužnih i počevši od Križnog puta do istarskih fojbi, ali isto tako ničim se ne može kompromitirati antifašistički pokret niti sama ideja NOB-a, koja je konačno i izražena u preambuli našeg Ustava, rekao je zastupnik uz uvjerenje da bez antifašističke borbe ne bi bilo ni današnje RH. Stoga bi valjalo razmisliti, smatra, da se neka od oduzetih prava poglavito invalidima NOB-a vrate.

Osvrćući se još jednom na izvješće rekao je kako se u njemu otvoreno beatificira Pavelić, Artković, Budak kao i oni koji su u NDH osnivali Crveni križ, što je, kaže, na rubu dobrog ukusa. Odgovornost ovakvih izvješća je na svim onima koji su o tome šutjeli prije svega radi svog oportuniteta, odgovornost je na onima koji se nisu suprotstavljali brisanju tragova NOB-a od 1990. do 1999. kada je u RH srušeno 3.500 partizanskih spomenika pa indirektno i onima koji od 3. siječnja dosad nisu procesuirali niti jedno takvo ponašanje a za mnoga se znaju počinitelji, kazao je, među ostalim, dodajući da ako dio zastupnika traži tv-prijenos da im onda to treba i omogućiti.

Ispravci i replike

Anto Kovačević imao je ispravak netočnog navoda predgovornika "da je na Križnom putu bilo nedužnih". Bleiburg je zločin koji se dogodio izvan rata. Englezi su žene, djecu, civile, razoružane vojnike izručili

četničkim, komunističkim koljačima uz obećanje da će časnicima biti suđeno a da će ostali biti pošteđeni. Na Križnom putu su ubijani i djeca i žene i vojnici i svi ostali i to je bila najveća prijevara u povijesti hrvatskoga naroda i prema tome svi su oni bili nedužni, rekao je. Ante Beljo (HDZ) je u svojoj replici zastupniku Kajinu napomenuo da se u izvješću Komisije od 12. listopada 1999. radi o jednom segmentu žrtava Drugog svjetskog rata i poslije rata i on pokriva otprilike one žrtve koje su bile tabu tema od 1945. godine naovamo. Izvješće nije imalo pretenziju da govori o jednom povijesnom razdoblju u cjelini niti da daje bilo kakve povijesne sudove. Nitko ne polemizira s onim podacima o žrtvama koje su već službeno popisane u Hrvatskoj u Zavodu za statistiku.

Nenad Stazić ispravio je pak zastupnika Kovačevića i rekao da su se četnici na Bleiburgu našli kao poražena vojska pa da je izručenje moglo biti samo partizanskim jedinicama. **Anto Kovačević** je odgovorio, podsjećajući na literaturu o bleiburškoj tragediji pa i onoj od Tolstoja, da je 80.000 četnika 1944. otišlo u partizane (ima i statističke podatke), kad su vidjeli tko gubi rat a da je Simo Dubajić bio četnik, partizan koji je bio na Bleiburgu, klao i danas se kaje što više ubijao.

Ne ukidati Komisiju

Stjepan Radić (HSS) govorio je u ime Kluba zastupnika HSS-a, stranke koju zastupa i koja se osjeća pogodnom i od lijevih i od desnih i zainteresirana je za rezultate, rekao je. Nitko nije bez grijeha pa onda nitko nema pravo ni suditi a nedužnima ne treba rehabilitacija, već samo krivima. U ratnim zbivanjima tokom povijesti događali su se strašni zločini i kako je Vlada rekla to će se to pitanje "potegnuti" od 1918. godine to znači početi već od zločina na Jelačićevom trgu s čim počinje jugoslavenska država. Zločin je bio i atentat u beogradskoj skupštini 1928. godine no je li se netko s njime bavio i rasvijetlio, pitao je. Stoga se radi o tome da damo poštu žrtvama i o njima govorimo s poštovanjem i da činimo sve da se to ne ponovi a ne da stalno istražujemo i počinjemo iznova, jer to mišljenja neće promijeniti.

U nastavku zastupnik Radić pledirao je da se Komisija ne ukine jer bi time bio prekinut kontinuitet tog rada

a ubuduće bi, smatra, razna povijesna razdoblja trebale ocjenjivati i razne komisije. Napomenuo je i da je shvaćanje antifašizma puno mlađeg kolege zastupnika Kajina drugačije od njegovog, jer "mene su pod antifašizmom zatvarali i tukli, a vas nisu".

Istraživanje prepustiti stručnim timovima

Dragutin Vrus (SDP) tražio je riječ u ime Kluba zastupnika SDP-a koji smatra da je žrtva - žrtva i da intencija ovog zakona nije nešto sakriti pod tepih već da to dalje rade stručni i za to kvalificirani timovi. Naime, Komisija ne radi dobro, ne daje adekvatno izvješće o učinjenom radu, vrlo je skupa a pitanje koliko korektna i točna. U tom smislu predlaže se Domu donošenje zaključka kojim se zadužuje Vlada RH da do drugog čitanja ovog zakona utvrdi program istraživanja o ratnim i poratnim žrtvama II. svjetskog rata, projektni zadatak, da raspiše natječaj i odabere instituciju, ustanovu koja će realizirati taj program i osigura potrebna sredstva u državnom proračunu za financiranje programa.

Intencija ovog zakona nije nešto sakriti pod tepih već da to dalje rade stručni i za to kvalificirani timovi.

Iz ovog je razvidno da želimo drugačiji pristup ovoj problematici, stručniji, svrsishodniji, brži, jeftiniji i svakako bez izvrgavanja činjenica, rekao je zastupnik.

No, dr. **Ivica Kostović (HDZ)** poručuje u ime Kluba zastupnika HDZ-a da su bile plemenite namjere Zakona i da se za one o kojima nitko nije brinuo 45 godina dozna grobište i da mogu imati onu jednu ružu na grobu. Zakon nije kriv ako Izvješće Komisije nije u redu i rasprava o zakonu ne može biti rasprava o Izvješću.

Ne treba zaboraviti da je 39.000 civila ubijeno i da je po podacima Komisije više od 13.000 ljudi nestalo na Križnom putu i prvi put su u Hrvatskoj skupljeni podaci o poratnim žrtvama s imenom i prezimenom. Te sudbine zadiru duboko u obitelji civiliziranog društva, osobito katolika, koji žele imaju obvezu prema tim ljudima da se zna gdje im je grob i gdje su ubijeni ili nestali.

Svega pet posto tih žrtava, za razliku od onih poginulih kao borci NOR-a ili žrtve fašizma koji su svi registrirani, bilo je uvedeno u knjige umrlih pa je stoga činjenica da je tisuću ljudi prikupljalo podatke u 20 središta, a ne Komisija i Vukojević, i omogućili da se konačno te osobe ne vode kao nestale. A možete misliti kako je tim bespomoćnim obiteljima bilo "popularno" doći tijekom onih 45 godina u nekakvu općinu i tražiti da se uvede žrtva, koja je nestala kod Bleiburga ili Maribora, naveo je.

Nitko nije reagirao na naredbe ministra Krstulovića (Federalna Jugoslavija) o brisanju svih tragova grobišta bez obzira na to radi li se o njemačkim vojnicima, domobranima, i to je bio jedan necivilizacijski, okrutni čin ali nitko nije optuživao povjesničare od kojih neki i danas imaju katedre što nisu kao nezavisni protestirali i bunili se.

Pozitivna dostignuća ovog zakona su dakle i to što su mnogi doznali sudbinu svojih najmilijih, što su određena grobišta a i što država ima tijelo koje može registrirati i uzeti na identifikaciju posmrtna ostatke pa je sada upitna i zabrinjava lakoća kojom Vlada podržava i predlaže jednostavno obustavljanje svih procesa ekshumacije.

Komisija je obavila izuzetno velik posao, a pod optimalnim uvjetima organizacije posla i osiguranim sredstvima od oko 20 milijuna kuna godišnje taj bi se cjelokupni opsežni posao mogao obaviti tek kroz sljedećih pedeset godina i to su sve razlozi da se postojanje Komisije ne može i ne smije dovoditi u pitanje.

Nije nikakvo rješenje da znanstvene institucije to istražuju jer one bi trebale istraživati povijesne istine a bez zakona ne može se ništa s posmrtnim ostacima, rekao je, među ostalim smatrajući da Zakon treba promatrati odvojeno od izvješća Komisije.

Zakonom moraju biti zajamčeni humani ciljevi, pomirba i opće ljudske želje, ono što je omogućilo pretvorbu našeg društva u jedno pomirbeno društvo. A da su ove tvrdnje Kluba zastupnika HDZ-a istinite dokazuje to da za sve ono što je utvrđeno, za sva

popisana grobišta pronađena od Jazovke do Macelja nitko nije odgovarao niti su podizane optužnice.

- Nemojte da ispadne na kraju da se za Hrvate, zato što ih slučajno ima više pa ih je više i stradalo, nitko ne želi brinuti čak niti jednim malim zakonom, završio je.

Ne nudi se rješenje

Dr. Boris Kandare (HSP) iznio je mišljenje o predloženom zakonu u ime Kluba zastupnika HSP-a/HKDU-a i kao član ove Komisije. Šturi Prijedlog zakona od svega tri članka nije razriješio pitanje predmeta koji su još u radu a niti građu koja je nastala u radu Komisije i ima veliku vrijednost, a posebno zabrinjava namjera predlagatelja da se ukine Komisija iako za njene poslove koje mora netko obavljati ne nudi rješenje.

I dugotrajna organizirana medijska sotonizacija Komisije može se jedino protumačiti kao priprema za ukidanje ovog stalnog saborskog tijela no takve paušalne akcije izlažemo kritici, ne podupiremo ih već se zalažemo za ostanak Komisije, naglasio je zastupnik.

Komisija je podnijela ne samo jedno, kako navodi predlagatelj, već sedam izvješća o svom radu a na iznesene primjedbe nije se mogla očitovati jer ni ne postoji odnosno ovaj saziv Sabora nije je imenovao. Netočan je i podatak o utrošku novca za reprezentaciju Komisije jer je u 1996. godini za tzv. internu reprezentaciju potrošila oko 10.360 kuna ili 2.500 DEM što je sedam DEM dnevno a ne kako predlagatelj navodi 340 DEM dnevno ili ukupno 124.020 DEM.

Ako se tome pridodaju troškovi hrane za radnike na terenu, speleologe, 22.500 kuna i troškovi za vijence od 15.300 kuna ukupni su troškovi 48.000 kuna odnosno 12.000 DEM i deset puta su manji od troškova koje ističe predlagatelj, upozorio je zastupnik. Renata Boras bila je voditeljica istražnog centra za BiH i primala je manje od 2.000 kuna mjesečno (odlasci na teren, itd.), a treba istaći da su s tim prezimenom samo u jednom selu stradale 53 osobe, naglasio je zastupnik pretpostavljajući da je predlagatelj u odnosu na to prezime vjerojatno imputirao Komisiji i nepotizam.

Kada bi i svi navodi predlagatelja bili istiniti, a oni to nisu, to ipak ne bi smjeli biti valjani razlozi za ukidanje Komisije već samo razlozi za utvrđivanje eventualne odgovornosti pojedinaca. Stoga treba utvrditi što je Komisija učinila u odnosu na svoje zakonske zadaće. Komisija je po utvrđenoj metodologiji i prioritetima iz projekta istraživanja, koji je izrađen u suradnji s najmementnijim hrvatskim stručnjacima, popisivanjem i prikupljanjem podataka o žrtvama koje nisu bile nigdje zapisane, evidentirala 88.000 žrtava, više od tisuću masovnih gubilišta u kojima se nalazi između 220.000 do 280.000 ostataka žrtava. Iako nije imala najbolje uvjete i raspoloživa sredstva Komisija je u suradnji s jedinicama lokalnih vlasti istražila 49 masovnih grobišta diljem Hrvatske, pronašla građu i dokumente koji nedvojbeno dokazuju da je genocid nad zarobljenim hrvatskim vojnicima i civilima bio precizno planiran i zapovjeden te striktno proveden, naglasio je zastupnik dodajući da jugoslavenske vlasti nisu ni mrtvima dale mira jer da je Vicko Krstulović, tadašnji ministar unutarnjih poslova komunističke Hrvatske donio 6. srpnja 1945. naredbu o uklanjanju vojničkih groblja (sравnjivanja sa zemljom).

Komisija je obavila izuzetno velik posao a pod optimalnim uvjetima organizacije posla i osiguranim sredstvima od oko 20 milijuna kuna godišnje taj bi se cjelokupni opsežni posao mogao obaviti tek kroz sljedećih pedeset godina i to su sve razlozi da se postojanje Komisije ne može i ne smije dovoditi u pitanje, rekao je, među ostalim predloživši da Zastupnički dom zaduži Odbor za izbor, imenovanja i upravne poslove da predloži sastav Komisije kako bi mogla dalje raditi.

Nenad Stazić izrazio je žaljenje što predgovornik nije pažljivo slušao uvodno obrazloženje te ponovio ispravak podatka o sredstvima za reprezentaciju (Ured za opće poslovne-financijsko poslovanje, tiskarska greška) na što je **dr. Boris Kandare** odgovorio da je smatrao potrebnim da istakne taj pogrešni podatak koji upućuje na deset puta veća sredstva jer taj materijal kola među zastupnicima već desetak dana.

Traženje istine prepustiti znanosti i znanstvenicima

Joško Kontić (HSLs) javio se u ime Kluba zastupnika HSLs-a te je najprije komentirao podatak o reprezentaciji (točan ili netočan) smatrajući da on ne mora biti relevantan i bitan za donošenje zaključaka o predloženom zakonu. Potreba da se otvori niz pitanja koja su trebala biti obuhvaćena ovim istraživanjima našla je potvrdu u prihvaćanju ovog Zakona uz samo jedan glas protiv i ta se pitanja ne smiju zatvoriti bez obzira na odluku Zastupničkog doma o predloženom zakonu.

O postojanju Komisije u ovom obliku ne treba dvojiti jer nije ispunila svoju obvezu prema Zastupničkom domu a nužan projekt traženja istine trebalo bi u potpunosti prepustiti znanosti i znanstvenicima i što je moguće više lišiti ga političkoga utjecaja. U tom kontekstu ovaj će Klub pozdraviti takav zakonski prijedlog inzistirajući da se ne zatvore pitanja koja su nužna jer kao nacija moramo biti dorasli svojoj povijesti bez obzira na to kakve one krvave posljedice ostavile u prošlosti i koliko nam se ponekad neugodno s tom poviješću suočiti.

Prijeko je potrebno i dalje tražiti putove istine bez obzira na to koliko je taj posao dugotrajan i mukotrpan, naglasio je zastupnik ocjenjujući to u svjetlu 20. stoljeća kao stoljeća, kazao je, najvećeg prosperiteta ali i stoljeća u kojem se oslobodila jedna zločinačka energija s krvavom bilancom dvaju totalitarizama, fašizma i komunizma.

Ni Hrvatska nije ostala pošteđena njihove represije i kada se polemizira o II. svjetskom ratu onda se sve usmjerava na dva lokaliteta, Jasenovac i Bleiburg. Jasenovac je nesumnjivo bio zločin i mi u HSLs-u nikad nismo podržali takvo što, ne možemo podržati koncentracione logore, državne aparate koji se temelje na rasnim zakonima, na nasilju, ubijanju.

Ali je činjenica da su se povjesničari i znanstvenici koji su nakon 1945. izučavali taj zločin često puta usmjeravali ne na traženje povijesne istine nego da dolaze do zaključka da je hrvatski narod genocidan, rekao je te s tim u vezi spomenuo da se Bulatovićeva istraživanja temelje na iskazima grobara i množenjem tih navodnih zločina s brojem dana postojanja logora, na proračunima

površine grobišta i pretpostavke o žrtavama na tim površinama i na taj se način dolazi do broja žrtava od 750.000 do 1,1 milijun tisuća ubijenih u Jasenovcu.

No podaci iz istraživanja pod okriljem tadašnje Vlade SFRJ (odlučka iz 1964.) nisu objavljeni možda i zbog toga što se u njima tvrdi, a prema našim neslužbenim informacijama, kazao je, da je u cijelom Jasenovačkom sklopu logora bilo pogubljeno oko 60.000 ljudi. Zastupnik je naglasio da to ne govori da bi umanjio zločin, jer bez obzira na broj ubijenih zločin je zločin i od njega se treba distancirati i osuditi ga već govori zato što se Jasenovac često istraživao da bi se Hrvatima nametnula kolektivna krivnja a s tim smo se suočili i prilikom stvaranja ove države, rekao je.

Svaki zločin osuditi i stidjeti ga se, pa i komunistički

Jasenovački zločin i sve ono što se događalo u to vrijeme HSLs oštro osuđuje, no, nažalost, to nije jedini zločin koji se dogodio u Hrvatskoj i hrvatskim građanima, Hrvatima, nastavio je zastupnik Kontić. Nakon rata dogodilo se niz drugih zločina, rekao je naglasivši da to ističe u ime HSLs-a posebno danas kada u hrvatskoj javnosti postoji tendencija govora o hrvatskom antifašizmu bez boja i bez nijansi.

Istraživanju ratnih i poratnih žrtava treba pristupiti na produktivniji način, odraditi ga bez emocija, predrasuda, antagonizama i međusobnih optužbi, temeljiti (povijesna i kaznena) na dokumentima i dokazima a zaključke stvarati na temelju neoborivih činjenica, bez političko - ideoloških opterećenja.

Dobro je da smo imali antifašističku borbu, dobro je da je hrvatski partizanski pokret bio jedan od najznačajnijih u Europi no dio te borbe bila je i komunistička revolucija koja se nije razlikovala od drugih komunističkih revolucija i nosila je sa

sobom cjelokupni naboj totalitarizma. Njene posljedice smo u najgorem obliku osjetili odmah nakon II. svjetskog rata i prilikom stvaranja hrvatske države 1990. godine.

O Bleiburgu se 45 godina nije smjelo govoriti ni misliti, mnoge školovane generacije nisu ni čule za Bleiburg, mnogi nisu smjeli znati gdje su skončali njihovi očevi, i time se ne smije ponositi. Zločin na bleiburškoj poljani nije bilo djelo antifašista nego komunistički zločin, odgovorno je ustvrdio u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a, a svakog zločina se treba stidjeti i osuditi pa tako i taj i ostale komunističke zločine i to ne zbog neke ideologije već dostojanstva čovjeka, zbog demokracije i budućnosti ove zemlje koja se može graditi samo na jasnoj distanci i od crvenoga i crnoga zla.

Istraživanju ratnih i poratnih žrtava treba pristupiti na produktivni način, odraditi ga bez emocija, predrasuda, antagonizama i međusobnih optužbi, temeljiti (povijesna i kaznena) na dokumentima i dokazima a zaključke stvarati na temelju neoborivih činjenica, bez političko-ideoloških opterećenja. Klub zastupnika HSLŠ-a zato pozdravlja spomenute zaključke Vlade RH ali treba znati da pitanje poratnih žrtava pogotovo na bleiburškom polju ne smije biti samo predmet znanstvenog istraživanja (ne može se pristati na tezu da Bleiburg nije ratni zločin jer se dogodilo iza rata pa zastara nastupa nakon 30 godina).

Ako ova hrvatska država ide korak naprijed u odnosu na cijeli svijet, ako izučava i rijetke tamne strane Domovinskog rata i ako ih procesuiraju onda se ne može dogoditi da se zaboravi bleiburški zločin ili zločini u Jasenovcu ili bilo koji drugi, i da oni koji su eventualno krivi ostanu imuni na progon, naglasio je zastupnik, među ostalim, predloživši još jednom osnivanje (i osiguranje novca) neovisnog i stručnog tima za istraživanje istine.

Stvorena teorija o hrvatskoj genocidnosti

Ante Beljo misli da bi bilo primjerenije o ovako važnoj i teškoj temi za hrvatsku naciju raspravljati u vrijeme kad bi rtv-prijenos mogli pratiti hrvatski građani i kad bi sabornica bila punija. Ovako mnogi ljudi neće dobiti prave informacije o

ovoj raspravi, čak ni tisuća onih koji su skupljali dokumentaciju na terenu.

I on je naveo da je tema o poratnim žrtvama nakon 1945. bila tabu tema i da je opterećivala sve ovo vrijeme gotovo svaku hrvatsku obitelj u Hrvatskoj, u BiH, Vojvodini i Boki Kotorskoj te da je službena jugoslavenska politika jedne žrtve višestruko uveličavala a druge se nije smjelo spominjati. Prema toj doktrini stvorena je teorija o hrvatskoj genocidnosti i genocidnom karakteru svake hrvatske državotvorne misli. Hrvatska je javnost s velikim radovanjem dočekala formiranje ove Komisije (njene zadaće) kako bi se skinula teška stigma s leđa hrvatskoga naroda novija bi se povijest mogla iščitavati iz vjerodostojnih podataka. Stoga se zastupnik pita zašto otkrivanje činjeničnog stanja nekome danas ne odgovora.

Komentirajući navode predlagatelja da je Izvješće jednostrano i da nisu uzeti podaci iz Arhiva Hrvatske rekao je da je zadaća Komisije bila prvenstveno napraviti popis žrtava i masovnih grobnica koje nisu do tada bila nigdje i ni od koga popisane a ono što je bilo popisano nije trebalo prepisivati. Komisija treba nastaviti s radom, založio se.

Ivo Lončar (nezavisni, izabran s liste HSS-a) ne podržava prijedlog da se ukine Komisija već da počne raditi jer se istina mora saznati i Hrvatima moraju završiti Drugi svjetski rat, rekao je. Bleiburg je sinonim za Križni put i jedna od najvećih tragedija u povijesti hrvatskoga naroda a za to je najviše odgovoran drug Tito.

Poslužio se za tu svoju tvrdnju citatima iz ratnog dnevnika pukovnika R. Pricea, (ratni dnevnik 1945.) iskazima (1953.) i svjedočenjem (1988.) Titovih partizana Ivana Gugića iz Vele Luke i Trpimira D.K. u kojima se govori o stradanjima Hrvata u Bleiburgu i na Križnom putu, njihovom vraćanju vlakom "titovcima", silovanju žena prije strijeljanja, ubijanju i bacanju u jame muškaraca, žena i djece. Citirao je "glasovitog" Simu Dubajića (1990.) koji je rekao da je ubio najmanje 7.000 ustaša i da nakon što bi ubio sto najradije bi zapalio cigaretu..... Naveo je i grofa L. Tolstoja koji u razgovoru s lordom Tobijem Louom uspoređuje Tita s njegovim uzorom, Staljinom no da su Tito i partizani zvjerski ubijali zarobljenike odmah nakon njihove predaje, bez suda, dok je Staljin svojima sudio u gulazima.

Progovoriti istinu o "ljubičići bijeloj"

Zastupnik Lončar smatra da treba napokon progovoriti istinu o toj "ljubičići bijeloj" i da se vidi što je radila i koliko je zla napravila svom narodu, koliko je ubio ljudi u moskovskim procesima, na križnom putu, Kerestincu (Kopinić) gdje je izginula hrvatska lijeva inteligencija. Njegov je zločin i iseljavanje više od milijun Hrvata najproduktivnije dobi u vremenu od 45. do 90., rekao je, među ostalim zastupnik ne zaobilazeći ni Goli otok, ulazak partizana u Zagreb i odvođenje ranjenika iz bolnica te ubijanje i bacanje u jame (Jazovka), tadašnjeg šefa Ozne Marijana Cvetkovića, Rade Bulata i druge druge koji bi trebali sada progovoriti. Pita jesu li, među ostalim, antifašisti i Simo Dubajić, Đoko Jovanić, Stevo Krajačić pa i Ivan Fumić kome se nedavno na Konvenciji SDP-a silno pljeskalo a sjetite se što je radio do 90., kazao je.

Zastupnik je na kraju rekao da nije ničime opterećen ali želi da istina izađe na vidjelo, jer jedino ona vodi u budućnost, i da se svim zločincima i kriminalcima sudi.

Anto Kovačević izrazio je čuđenje i žaljenje zbog ulaska ovog zakonskog prijedloga u saborsku proceduru. "Potpisuje" sve što je rekao predgovornik i slaže se da se konačno mora znati da je najveći razbojnik hrvatskoga naroda bio Josip Broz, Staljinov plaćeni ubojica, koji je blagoslovio Bleiburg kaže, a koji danas u Hrvatskoj, nažalost, ima svoje trgove i ulice.

Očekivao je da će kolege iz koalicije izaći s pametnijim zakonskim prijedlogom od ovoga, primjerice o strategiji razvoja Hrvatske, o proizvodnji, zapošljavanju, s temama na kojima su izašli na izbore.

Da nije bilo ove Komisije mnogi zastupnici, pa ni on osobno, hrvatska javnost i narod ne bi znali da su partizani ubili 516 svećenika, silovali i masakrirali i ubili 39 časnih sestara, naveo je, među ostalim, naglašavajući da se za taj zločin nad ovim narodom nitko do danas nije pokajao. Ni za bleiburšku tragediju niti za jazovke. Predloženi zakon je protuustavan, protivan mnogim međunarodnim konvencijama koje je Hrvatska potpisala.

Hrvatski narod mora znati istinu o svim ubijenima bez obzira na kapu i

značku na glavi vojnika, naglasio je zastupnik također pitajući kome smeta ova istina. Hrvatima je stran i fašizam i komunizam i to nam je nametnuto, no zločini koje su počinili fašisti kao poraženi su kriminal, a zločini antifašista, komunisti su humani i njima se ne procesuiraju.

Hrvatska se sve više dijeli na dvije Hrvatske, jednu koja želi braniti pravo i dostojanstvo branitelja Domovinskog rata i stvaranje ideje same hrvatske države i drugu, koja kaže sve je to bio mrak, pljačka, kriminal. Hrvatskoj je potrebno novo proljeće, idealizam, nova pomirba, rekao je, među ostalim zastupnik naglašavajući da ako nema Komisije netko se mora baviti ovim problemom da se konačno zna istina o ovom narodu.

Loše odrađen zadatak

Ivan Štajduhar (SDP) kazao je da je slušajući predgovornike imao osjećaj da je na satu povijesti no jednostranom a raspravlja se o zakonskom prijedlogu koji želi nešto drugo. Polazeći od utvrđenih zakonskih obveza Komisije konstatirao je da Komisija svoju obvezu nije izvršila i ono izvješće koje je trebalo doraditi nikad nije ugledalo svjetlo dana. I to upravo zato, ocjenjuje zastupnik, jer je domaća i svjetska javnost to Izvješće shvatila kao izvrstan povijesnih činjenica a to je i narušilo naš ugled u svijetu kao mlade tranzicijske države. Dijelovi izvješća su čista povijesna neistina, smatra zastupnik, pitajući zašto se nije koristila dostupna dokumentacija i zašto su se krivo interpretirali podaci. Svakom korisniku Izvješća je jasno da se radi o loše odrađenom zadatku, zaključio je i zbog svega toga podržao predloženi zakon.

Zdenka Petričević-Babić (HDZ) je rekla da se ovdje poziva na istinu, pomirbu, na dokumentaciju no da je pojedincima do povijesne zajedničke istine onda ne bi bilo ove točke

dnevnog reda već bi se učinilo sve da se nastavi rad Komisije. Mogli ste promijeniti njene članove kao što ste promijenili ljude na svim razinama, dodala je.

Smatra da treba kazniti i počinitelje žrtava zloglasne Udbe u hrvatskom iseljeništvu jer i to je dio hrvatske povijesti koji se često želi zaniijekati, kazala je. Istina o tim zločinima bit će, nažalost, nepotpuna jer je Komisija utvrdila da je dio dokumentacije SDS-a značajan za rad Komisije u više navrata u godinama prvih stranačkih izbora u Hrvatskoj uništen na raznim mjestima pa i u spalionici Sabora, rekla je.

Šire je govorila o "hrvatskoj neprijateljskoj emigraciji" i djelovanju Ozne, Udbe, njihovim otmicama, likvidacijama hrvatskih iseljenika iznoseći podatke (raspoložive i imenima) o broju ubijenih hrvatskih emigranata u pojedinim razdobljima (od 1946. do 1990. likvidirano 85 hrvatskih ljudi). Upozorava da bi bilo bolje da Komisija nastavi rad i da sve to utvrđuju povjesničari, stručnjaci. Da vam je stalo do zajedničke hrvatske povijesti vaš bi prijedlog zakona bio sasvim drukčiji, rekla je zastupniku Staziću.

Zlatko Canjuga (HND) kaže da se bez otklona određene razine političke pristranosti neće moći razumjeti tragedija Bleiburga niti Jasenovca. Pitanje je može li jedna Komisija, a zastupnik smatra da ne može, to riješiti i sagledati s potrebnom povijesnom dimenzijom o političkim, društvenim ratnim i drugim okolnostima koje su dovele do ubijanja i ratnih žrtava.

Potrebno je osnivanje jednog posebnog instituta za mir i žrtve rata i poraća pri Institutu za suvremenu povijest (sa sredstvima Komisije) jer Hrvatska tom problemu treba pristupiti ozbiljno i analizirati zločin kao što to rade ozbiljne zemlje, predložio je zastupnik.

Ni u partizanima nisu svi bili zločinci kako to neki pokušavaju

imputirati a niti među ustašama. To je bilo u jednom povijesnom razdoblju i, nažalost, dogodilo se, no sada nam ne trebaju prizemna citiranja, prepucavanja nego nešto ozbiljnije, minimalno spomenuti centar, rekao je, među ostalim.

Ante Beljo rekao je predgovorniku da njegov šef ipak puno zna pa bi pridonio istini kad bi iznio što zna. Uvijek se govori o formiranju nečeg novog a i članove Komisije imenuje Sabor iz multidisciplinarnih područja, objasnio je. Zlatko Canjuga je odgovorio da se neće baviti prizemnim podmetanjima o tome tko je čiji šef stranke a njegov je šef stranke bio pripadnik partizanskog pokreta, s činom general majora. A ova Komisija bi mogla postati savjet tog centra ili instituta, dodao je. Ante Beljo je naglasio da se ništa ne postiže mijenjanjem imena već da ako nešto radi treba omogućiti da pravilno radi.

Zaključci

Rasprava je zatim bila zaključena. O predloženom zakonu glasovalo se poimenično.

Većinom glasova (85 "za", 35 "protiv", 15 "suzdržanih") Hrvatski sabor prihvatio Prijedlog zakona o prestanku važenja zakona o utvrđivanju ratnih i poratnih žrtava II. svjetskog rata i zaključio da se primjedbe, prijedlozi i mišljenja upute predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga. Većinom glasova (99 "za", 35 "protiv") donio je i sljedeći zaključak: zadužuje se Vlada RH da do drugog čitanja ovog zakona utvrdi program istraživanja o ratnim i poratnim žrtvama II. svjetskog rata (projektirani zadatak); raspiše natječaj i odabere instituciju (ustanovu) koja će realizirati program istraživanja o ratnim i poratnim žrtvama II. svjetskog rata i osigura sredstva u državnom proračunu za financiranje tog programa.

Đ.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU

Investicijsko održavanje iz proračuna županija

Hrvatski je sabor nakon rasprave, u kojoj je ponovljeno da je u zdravstvu teško stanje, prihvatio u prvom čitanju izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju kojim bi se kapitalna ulaganja u zdravstvene ustanove financirala iz državnog proračuna a investicijsko održavanje prostora i opreme zdravstvenih ustanova koje su u vlasništvu županija odnosno Grada Zagreba, iz proračuna županija. Utvrđuje se, među ostalim, da se iz tih proračuna financira od 1. srpnja 2001. godine i zdravstvena zaštita neosiguranih osoba i članova seljačkih domaćinstava koji su navršili 65 godina života.

Prijedlog zakona i raspravu u Županijskom domu prikazali smo u "Izješćima", broj 295, od 20. travnja na stranici 17, pod naslovom: "Transformacija iz formalnog u stvarno vlasništvo".

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona i predlaže da se obveže Vladu RH da prije ili istodobno s Konačnim prijedlogom ovog zakona podnese i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Odbor za financije i Državni proračun većinom glasova predložio je prihvaćanje ovog zakona. U raspravi je rečeno da će županije morati donijeti rebalans proračuna za novopreuzete obveze financiranja zdravstvene zaštite te da treba vremenski usuglasiti cijeli proces decentralizacije.

Članovi Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo u raspravi su ukazali da su u odnosu na postojeće stanje predložene ključne izmjene. Sva ulaganja u investicijska održavanja obavljala su se sporadično iz državnog proračuna ili iz sredstava Zavoda. Obveze županijama da finan-

ciraju ta ulaganja za ustanove u njihovom vlasništvu predstavlja transformaciju iz formalnog u stvarno vlasništvo županija sa svim obvezama i odgovornostima, po mišljenju nekih članova. No isto tako je upozoreno da će biti jače izražen problem potrebnih sredstava u županijama za zdravstvenu skrb ove dvije najsiromašnije grupe stanovništva (neosigurane osobe i članovi seljačkog domaćinstva iznad 65 godina).

Odbor je predložio prihvaćanje ovog zakona a da se u drugom čitanju rasprava provede nakon donošenja zakona o financiranju jedinica lokalne uprave i samouprave.

RASPRAVA

Nakon što je uvodne naglaske o predloženom zakonu dao **dr. Rajko Ostojić**, zamjenik ministrice zdravstva stajalište Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo prenijela je **Sonja Borovčak (SDP)**.

Ulaganje u zdravstvo strateški interes

Viktor Brož (HSLŠ) je prenio da će Klub zastupnika HSLŠ-a podržati predloženi zakon a ujedno se šire osvrnuo na stanje u zdravstvu. Nagomilani problemi u zdravstvu su veliki a HSLŠ ozbiljno zabrinjavaju poteškoće i prepreke s kojima se često bolesnici susreću kad im je potrebna zdravstvena usluga. Ovih dana izvršavaju se ovrhe u zdravstvenim ustanovama a najavljuju se i nove za dužnike HEP-a i nije upitno pravo naplate HEP-a ali valjda i zdravstvene ustanove imaju pravo naplatiti svoje usluge po barem približno realnim cijenama, rekao je.

Da bi svi bolesnici ostvarili ustavno pravo na kvalitetnu i pravovremenu zdravstvenu uslugu nužno je osigurati uvjete za normalan rad zdravstvenih ustanova za što su, kao i za primjenu novih dostignuća u medicini potrebna znatna materijalna

sredstva koje i bogate zemlje teško mogu osigurati dok naša zemlja još nije sanirala posljedice Domovinskog rata.

Nagomilani problemi u zdravstvu su veliki, a HSLŠ ozbiljno zabrinjavaju poteškoće i prepreke s kojima se često bolesnici susreću kad im je potrebna zdravstvena usluga.

Krajnje je vrijeme da se shvati da su investicije u zdravlje strateške i da spadaju u primarne državne interese, istaknuo je u ime zastupnika HSLŠ-a. S obzirom na osnovni problem, stalni nedostatak materijalnih sredstava a zbog toga i nesrazmjer prava i financiranja, nužan i primaran zadatak Vlade je što prije dovršiti cjelovit prijedlog reforme zdravstvenog osiguranja a ovaj zakonski prijedlog je njen značajni dio.

U vezi s predloženim ipak postoje i neka pitanja pa tako i ono na koji će način odnosno hoće li moći osiguranci iz drugih županija nesmetano koristiti zdravstvene usluge u ustanovama višeg standarda iako sami nisu sudjelovali u njihovom financiranju. Prenosjenjem navedenih obveza ali i prava na županije očekujemo pozitivne pomake u korist građana i nadamo se da će preventivno biti poduzete sve mjere da ne dođe do poteškoća u ostvarivanju njihovih prava, rekao je, među ostalim, smatrajući nužnim formiranje Fonda za izravnjanje.

Dr. Ante Simonić (HSS) javio se u ime Kluba zastupnika HSS-a i rekao da je očito da postoje goleme razlike u financijskim mogućnostima županija i da nisu jednako zdravstveno razvijene.

Treba preispitati i definirati mrežu zdravstvenih ustanova u svim županijama, s razinom županijskog odnosno nacionalnog interesa, kako su organizirane s kakvom opremom, zatražio je

u ime HSS-a. Detaljno treba pripremiti decentralizaciju zdravstva, ciljeva, projekata i upravljanja (biranje uprave, ravnatelja) a u predloženom zakonu o tome nema niti riječi, a sve to, i privatizacija i alternativni oblici zdravstvenog osiguranja puno koštaju i traže vremena. S obzirom na izrazito teško stanje u zdravstvu Ministarstvo mora snimiti cjelokupno stanje i kapacitete te kriterije za pružanje zdravstvenih usluga po sredinama.

Nema simulacije što će značiti kapitalna ulaganja iz državnog proračuna u zdravstvene ustanove i koliko će u tome dobiti pojedine županije pa inzistiramo da se takav materijal napravi, naglasio je zastupnik, očigledno najvjerojatnijim da baš nedostaje onaj dio "priče" gdje se govori o golemom financijskom, stručnom i znanstvenom interesu.

Definirati kriterije

Zastupnik dr. Simonić traži i definiranje kriterija za ta ulaganja kako se ne bi dogodilo da najviše novca dobiju centri koji imaju najviše objekata. U vezi s tim naveo je sadašnju situaciju potplaćenih bolnica koja utječe i na ova buduća ulaganja, gdje primjerice, zadarska bolnica, kojoj u turističkoj sezoni gravitira i 500.000 ljudi ima neplaćene račune, blokiran bolnički račun i dobiva godišnje sredstva na razini onih iz 95., 114 milijuna kuna što je znatno manje (2,5 milijuna odnosno 4 milijuna) od istovrsnih bolnica u Varaždinu i Slavovskom Brodu.

Mnoge bolnice su u dugovima i same ih ne mogu vratiti pa da li onda tražiti da im se otpišu ili reprogramiraju dugovi kao Sisačkoj željezari, pikovima, rekao je. Činjenica da će Hrvatskom zavodu u ovoj godini nedostajati 1,4 milijarde kuna odnosno 120 milijuna mjesečno mora se uključiti u ova rješenja, naglasio je.

U cjelokupnom tom procesu u zdravstvu koji će trajati godinama treba zaštititi osnovni zdravstveni standard svih ljudi i učiniti ga dostupnim, rekao je, među ostalim. Sveukupni problem u ovom sustavu može se riješiti samo novim kvalitetnim zakonom pa Klub zastupnika HSS-a zahtijeva što hitnije njegovo donošenje, zaključio je.

Miroslav Korenika (SDP) primijetio je da nije dobro uspoređivati bolnice kojima ne gravitira otprilike isti broj stanovnika što je predgovornik uči-

nio. Varaždinska bolnica je isto tako potplaćena i to zbog izvršenih a neplaćenih usluga za 1.506 neosiguranih i 4.097 osoba iz seljačkih domaćinstava iznad 65 godina. **Dr. Ante Simonić** je odgovorio da mu nije ni na kraj pameti bilo da je Varaždinska bolnica preplaćena već da je htio naglasiti potrebu definiranja kriterija za davanje sredstava bolnicama.

Ivan Šuker (HDZ) naglašava da Klub zastupnika HDZ-a smatra da je u ovome najbitniji predloženi novi način financiranja koji se komotno može prebaciti na raspravu o decentralizaciji lokalne uprave i samouprave. Što se tiče ovog drugog novog rješenja o osiguranju poljoprivrednika i neosiguranih osoba kaže da je to vraćanje na staro rješenje (do 1998.) koje nije bilo dobro i izazvalo je kolaps u gotovo svim županijama. No, ono je možda za neka buduća vremena s boljom fiskalnom moći jedinica lokalne samouprave no za ovaj trenutak ne, ustvrdio je zastupnik.

Posebna su priča, kaže, sredstva za investicijsko održavanje i opremanje zdravstvenih ustanova i tu je teško stanje i kad se pogledaju predložena sredstva po županijama imat ćemo različitu razinu pružanja zdravstvenih usluga (kao i kod školstva), upozorava dodajući da bi stoga trebalo odrediti neki minimum za svaku županiju pa onda kroz Fond za izravnje pomoći onim županijama koje imaju manje, rekao je, među ostalim tražeći i da se zakonom precizira osnovica za poljoprivrednike na koju će se obračunavati stopa zdravstvenog osiguranja. Zbog svega toga ovaj će Klub zastupnika pri glasovanju u prvom čitanju ostati suzdržan a u drugom će ga vjerojatno podržati ako se uzmu u obzir sve ove primjedbe.

Nedostaje kontrola kvalitete usluga

Snježana Biga-Friganović (SDP) rekla je da Klub zastupnika SDP-a podržava i decentralizaciju u zdravstvenom sustavu a time i predloženi zakon. Svakako se očekuje što prije i cjelovit zakon o zdravstvenoj zaštiti kroz koji će se odraziti i reforma zdravstva. Cilj reforme je dostupnost zdravstvene zaštite svakom građaninu a sadašnji sustav zdravstva, naime, više nije održiv jer iako po postojećim zakonima građanima

pripada sve u praksi je malo toga zaista dostupno, naglasila je.

Govoreći šire o stanju u zdravstvu i njegovim uzrocima te da je zdravstvena zaštita neracionalna, nedjelotvorna s dupliranjem nepotrebnih usluga, posebno je istaknula da nedostaje kontrola kvalitete pružene zdravstvene usluge i kontrola provođenja i izvršavanja ugovornih obveza. Decentralizacija je potrebna kako bi lokalne jedinice vodile više računa o stvarnim zdravstvenim potrebama svojih građana, a dosad su županijske (općinske, gradske) skupštine rijetko raspravljale o pitanjima zdravstva na svojem području, rekla, navevši da centralizacija dovodi i do toga da u nekim ustanovama rentgen aparati dobiveni do Ministarstva još nisu raspakirani.

U vezi s predloženim novim rješenjem o financiranju neosiguranih osoba i članova seljačkih domaćinstava iznad 65 godina podsjetila je da je takvo prijašnje rješenje izazvalo golema dugovanja županija no da su tada bile utvrđene samo njihove obveze a ne i izvori financiranja pa sada postoje određeni prijedlozi da se preciziraju potrebna sredstva (zakon o financiranju lokalnih jedinica). U vezi s tim je dodala da postoji opravdana sumnja da je značajno porastao broj tih osoba od kada je to financiranje postalo obveze države i da je sporna kontrola na lokalnoj razini.

Predsjedatelj i potpredsjednik Hrvatskog sabora **dr. Mato Arlović** primijetio je, među ostalim, da smo neobična zemlja jer da u svemu oskudijevamo a da imamo viška rentgena.

Dr. Juraj Njavro (HDZ) najprije je rekao kako je uvijek malo zainteresiranih zastupnika kada je rasprava o zdravstvu iako se "zaklinjemo u zdravstvo" a što se tiče ovih navoda o rentgen aparatima to je pitanje bolje prepustiti stručnjacima a ne ovako ocjenjivati od oka, po onoj "rekla, kazala".

U predloženom zakonu nije dobro da se sve obveze "svale" na županije i što će biti s njima, primjerice, s Vukovarsko-srijemskom županijom u kojoj je rat puno uništio i razorio, pretežito je staro pučanstvo, i sada da to ona obnavlja svojim sredstvima (uz to još i trebaju i sredstva za neosigurane seljačka domaćinstva), rekao je zastupnik tvrdeći da su kliničke bolnice "sigurne" jer se financiraju iz državnog proračuna. Decentralizacija

je uvijek dobra ako daje poboljšanja no zastupnik nije siguran, kaže, da je vrijeme da se problemi ovako rješavaju.

Već ove godine veća sredstva županijama

Mr. Andro Vlahušić (HSLŠ) smatra da je ovo jedan od zakona koji upotpunjuje reformu zdravstva i u cijeloj decentralizaciji najkvalitetniji zakon. Naime, zdravstvo je već dugi niz godina, od 1994. decentralizirano i zdravstvene su ustanove u vlasništvu jedinica lokalne samouprave a dosad nisu imale sredstava za njihovo održavanje. Ovim su zakonom sada predviđena sredstva za investicijsko održavanje a ne kapitalna ulaganja i Županija neće obnavljati vukovarsku bolnicu već RH, jer će sve veće investicije iznad 600.000 kuna i dalje biti iz državnog proračuna, objasnio je. Dodao je da će već ove godine sa samo polovicom sredstava, 175 milijuna kuna, župa-

Što prije treba dovršiti restrukturiranje Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje što je osnova svega pa i novog zakona. Novi popis stanovništva pomoći će u procjeni prava korištenja zdravstvenih usluga po županijama a pokušava se i napraviti reprogram dugova u zdravstvu.

nije imati do četiri puta više sredstava nego što su ih dosad imale godišnje za održavanje malih zdravstvenih ustanova i neku jednostavnu opremu i to je dar, kazao je, kakav zdravstvo nije imalo dugi niz godina (i dalje ostaju kapitalne investicije iz državnog proračuna).

Završnu riječ je zatim dao zamjenik ministricе zdravstva **dr. Rajko**

Ostojić. Zahvalio je sudionicima u raspravi na prijedlozima.

Što prije treba dovršiti restrukturiranje Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje što je osnova svega pa i novog zakona. Novi popis stanovništva pomoći će u procjeni prava korištenja zdravstvenih usluga po županijama a pokušava se i napraviti reprogram dugova u zdravstvu, rekao je, među ostalim zamjenik ministricе.

Hrvatski je sabor većinom glasova (72 "za", 27 "suzdržanih") 30. ožujka prihvatio Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju. Ujedno je donio zaključak, sukladno prijedlogu Odbora za Zakonodavstvo, da se obvezuje Vlada Republike Hrvatske da prije ili istodobno s Konačnim prijedlogom ovog zakona podnese Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Đ.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SREDNJEM ŠKOLSTVU

Utvrđiti suodgovornost za razvoj srednjeg školstva

Hrvatski sabor prihvatio je predloženi zakon u prvom čitanju (većinom glasova). Zastupnici su se mahom pohvalno izjasnili prema predloženoj decentralizaciji u srednjem školstvu. Želeći da se tekst do drugog čitanja učini boljim, jednoglasno su prihvatili prijedloge da se obveže Vladu da uz drugo čitanje ovog zakona dostavi tekst o financiranju jedinica lokalne samouprave, te pripremi sve dokumente potrebne za njegovu provedbu, posebno one koji uređuju minimalne materijalne i kadrovske standarde.

U podužoj raspravi zastupnici su izrazili zabrinutost da jedinice lokalne samouprave neće moći pokriti onaj dio izdataka za srednje školstvo koje predviđa ovaj zakon. Zbog postojećih gospodarskih razlika ukazivali su na mogućnost da razvijeni budu još razvijeniji a siromašni još siromašniji.

O PRIJEDLOGU

O zakonskom tekstu govorio je ministar prosvjete i športa dr. **Vladimir Strugar** pa smo se poslužili njegovim uvodnim izlaganjem u prikazu materijala.

Podsjetio je da Ustav Republike Hrvatske sadrži jasnu odredbu o pravima i obvezama, a u odredbi o ulozi jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, u području školstva stoji odgovornost za obrazovnu politiku. U većini zemalja raspoređuje se na tri razine - središnju, lokalnu i školske ustanove.

Što se tiče predloženog zakona, žele se postići dva bitna cilja - decentralizacija financiranja u sustavu srednjeg školstva, ostvarivanje pretpostavki za prijenos osnivačkih prava

nad ustanovama srednjeg školstva na jedinice područne regionalne samouprave ili županije kako bi se učinio suodgovornim za razvoj srednjeg školstva i počele sukladno svome fiskalnome kapacitetu upravljati dijelom podsustava.

Kao što je poznato, naznačio je ministar, u Hrvatskoj od 1991. godine prevladava centralizirani sustav financiranja školstva. Predškolski se odgoj financira iz proračuna općina i gradova a sredstva za financiranje javnih potreba u osnovnom i srednjem školstvu izdvajaju se iz proračuna Republike Hrvatske. Ministarstvo je to koje sredstva raspoređuje školama. U strukturi tako formiranih sredstava 80 posto troši se na plaće i naknade zaposlenika, oko 14 posto za materijalne troškove a za kapitalna ulaganja i opremu ostaje samo 5

postu. U većini zemalja odnos je 70 prema 30.

Prema predloženom modelu decentralizacije financiranja srednjeg školstva - 81 posto sredstava i dalje bi išlo iz državnog proračuna, a oko 18 posto iz prihoda županije odnosno grada Zagreba. Osiguravale bi sredstva za investicijsko održavanje školskog prostora, nabavu opreme (nastavna sredstva i pomagala), materijalne troškove srednje škole, prijevoz zaposlenika, prehranu učenika u učeničkim domovinama, kapitalnu izgradnju školskog prostora, te sufinancirale programe privatnog školstva i programe srednjeg školstva od interesa za županiju i grad Zagreb.

Ministar je naglasio - predloženim rješenjima ne smije se dovesti u pitanje dostignuta razina pedagoškog standarda u srednjem školstvu Republike Hrvatske, jer je cilj osigurati ravnomjerni razvoj školstva na cijelom teritoriju RH. Ako je potrebno, ravnomjernost će se ostvariti putem Fonda za izravnjanje, te se omogućava povećano izdvajanje na lokalnoj razini, ovisno o njezinim stvarnim mogućnostima i potrebama.

Ostvarivanje procesa decentralizacije ovisi prvenstveno o donošenju zakona o financiranju jedinice lokalne samouprave i uprave.

Prema novim zakonskim rješenjima - za izvođenje programa srednjoškolskog obrazovanja odraslih, može se ovlastiti samo ustanova. Time se zadovoljavaju načela kvalitete, trajnosti obavljanja djelatnosti obrazovanja odraslih, neprofitnosti ustanova, te kontrole financijskih sredstava.

Odgovornost za sredstva na onima je koji ih daju pa se slijedom ovog rješenja očekuje povećana odgovornost, kreativnost i autonomija škola.

Suglasnost za osnivanje škole dobiva se jedino ako je škola u skladu s mrežom srednjih škola, te ako je osnivač osigurao jednogodišnja sredstva za rad škole. Naglašava se odgovornost osnivača za sudbinu škole, a time se jača njegova obveza da provodi financijsku disciplinu.

Mreža srednjih škola utvrđivala bi se na osnovi demografskih pokazatelja i drugih znanstveno utvrđenih kriterija te razvojnih i gospodarskih potreba. Prijedlog mreže srednjih škola na svome području utvrđivalo bi predstavničko tijelo jedinice područne

samouprave i grada Zagreba (prema prijelaznim i završnim odredbama u roku 60 dana) donosi ih Vlada RH na prijedlog ministra prosvjete.

Prijedlog zakona sadrži niz novih rješenja o upravljanju ustanovom (odnosi se na uvjete, način i postupak izbora odnosno imenovanja i razrješenja ravnatelja škole te na sastav i način odlučivanja školskog odbora).

Predloženim rješenjem, decentralizira se sustav upravljanja školskim ustanovama, proširuje se autonomija školskih tijela, osigurava pravo roditelja, učenika i predstavnika jedinica lokalne samouprave da participiraju u upravljanju školom.

Kada je riječ o pravima i obvezama nastavnika, stručnih suradnika i drugih zaposlenika u srednjim školama, određuje se koja osoba ne može obavljati pedagoški rad (pravomoćno osuđena na kazneno djelo protiv RH, primanja mita, ili protiv spolne slobode ili spolnog ćudoređa).

Na nov se način određuje sadržaj tjedne obveze nastavnika odnosno izostavlja važeće rješenje o smanjenju tjednoj normi tzv. bonusu, jer je u praksi prouzročio određene organizacijske poteškoće, (ministar ne dvoji da je posao nastavnika jedan od najsloženijih).

Ovim se zakonom ne otvara pitanje sustava, rekao je izrazivši vjerovanje da će do drugog čitanja urediti tekst tako da osigura kvalitetniji rad u srednjim školama, omogućiti primjerenije novčano ulaganje, pluralizam škola te adekvatan položaj zaposlenih. U tom slučaju opravdala bi se očekivanja građana i učenika te otvorile nove perspektive.

RADNA TIJELA

Raspravu o zakonskom tekstu proveli su **Odbor za zakonodavstvo** i **Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu** i pozitivno se očitovali.

RASPRAVA

Zastupnicima se obratio, u ime predlagatelja, ministar prosvjete i športa dr. **Vladimir Strugar** i informirao da se pred zastupnicima nalazi prijedlog izmjena i dopuna važećeg zakona koji predstavlja dio zakonskih projekata iz programa Vlade o decentralizaciji sustava odgoja i obrazovanja, socijalne skrbi i zdravlja.

Prihvatljiva decentralizacija

Potom je stav Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu koji je o prijedlogu raspravljao kao matično tijelo, prenio dr. **Ante Simonić**. Članovi su bili suglasni s rješenjem o decentralizaciji (upravljačkoj, financijskoj), rekao je, te sukladno tome podupri prijedlog o povećanju ovlasti jedinica lokalne i područne samouprave i svih ostalih osnivača.

Odbor je preporučio predlagatelju da shodno stajalištu sindikata i drugih sudionika rasprave, preispita i predloži najprikladnija rješenja u pitanju tjedne norme i bonusa.

S tim u svezi, treba uzeti u obzir rješenja iz europskih zemalja usporedivih s Hrvatskom, a prilikom utvrđivanja odredbe o mreži srednjeg školstva, voditi računa o minimalnom prosvjetno-pedagoškom standardu, te bitno povećanom broju i vrsti subjekata, osnivača srednjoškolskih ustanova.

Odbor je predložio Saboru da prihvati Prijedlog, te od Ministarstva prosvjete i športa zatraži definiranje minimalnog pedagoškog standarda u srednjem školstvu. Od Vlade, pak da poduzme sve mjere za osiguranje neophodnih sredstava za financiranje decentraliziranog srednjeg školstva, minimalno na postojećoj razini kvalitete.

U iznošenju stavova klubova zastupnika, predstavnik HSLS-a, **Želimir Janjić** je podsjetio da je važećim zakonom uspostavljen centralizirani model upravljanja sustavom srednjeg školstva, a to ovim prijedlogom mijenja, sukladno važećim rješenjima u većini europskih zemalja. Kod njih je odgovornost za obrazovnu politiku raspoređena na tri razine - središnju, lokalnu vlast i školske ustanove.

Predloženi model decentralizacije podrazumijeva drugačiji način financiranja i upravljanja u srednjem školstvu. Naime, iz državnog će se proračuna financirati 81,67 posto troškova, a ostalo će osiguravati jedinice lokalne samouprave, čime će se mjesto kontrole približiti mjestu utrošku sredstava. To je jamstvo racionalnijeg trošenja, što nije bila dosadašnja praksa, rekao je zastupnik. Naprotiv, nisu bile zainteresirane za racionalizaciju troškova održavanja objekata i opreme, a nerijetko se događalo da su jedinice lokalne samouprave utvrđivale visoke cijene

komunalnih usluga, povećavajući vlastiti prihod na teret državnog proračuna. Time su izdaci za školstvo neopravdano povećavani, a škola od toga nije imala koristi.

Predloženi model financiranja obvezuje jedinicu lokalne samouprave da iz svojega proračuna izdvoji 18,33 posto sredstava za potrebe srednjeg školstva, što smatra prevelikim iznosom za mnoge jedinice, jer neće moći ostvariti planirani iznos proračuna.

Stoga je pohvalno što se zakonom o financiranju jedinica lokalne samouprave planira fond izravnjanja, za one koji predviđeni postotak neće moći pokrivati (posebno se odnosi na područja od posebne državne skrbi).

Model decentralizacije u sustavu financiranja podrazumijeva i utvrđivanje minimalnog standarda zadovoljenja potreba srednjeg školstva na razini države. On još uvijek nije utvrđen pa ga zastupnik očekuje do drugog čitanja. To je potrebno da bi se svim sudionicima srednjeg školstva osigurala jednakost, te odredile namjenske dotacije iz sredstava poravnanja.

Decentralizacija podrazumijeva i upravljanje srednjim školama što je dobro jer će se postići poželjan stupanj autonomije škole. U smislu ovog rješenja Klub "blago" sugerira predlagatelju da se među osobama školskog odbora nađe jedna koja predstavlja administrativno i pomoćno osoblje.

Bitnim smatra rješenje o izboru i razrješenju ravnatelja škole u kojem ministar prestaje obavljati te poslove.

Podršku zaslužuje kvalitetnije rješenje koje se odnosi na privatne škole i rješenje o obrazovanju odraslih.

To se ne može reći za rješenje o normi nastavnih sati, rekao je, jer se priklanjanje važećem načelu bonusa. Postojeću normu Klub drži opravdanom i sa stajališta pedagoške opravdanosti i obveza u nastavnom procesu, te za starosnu skupinu pravednijim rješenjem. Naime, pitanje bonusa smatraju dijelom civilizacijskog dosega, i odnosa prema zaposlenima u suvremenim državama.

U Prijedlogu bi trebalo odrediti maksimalni broj odjela što je bitna odrednica modernoj individualiziranoj nastavi. Osim toga, neodređenost često implicira probijanje plana upisa, te rezultira lošijim rezultatima odgojno-obrazovnog rada.

Protiv ukidanja bonusa

U replici **Dubravka Šuica (HDZ)** je pojasnila da se zapravo ukidanjem bonusa onemogućava otvaranje rad-

Postoji opasnost da će preraspodjelom novca koncentracija populacije, zdravstva i kulturoloških potencijala ostati u velikim i većim centrima, a manja središta depopulirana, kao i područja od posebne državne skrbi, otoci i pogranična područja i dalje ostati nerazvijeni, bez perspektive, i kako izgleda, suvišni.

nih mjesta mladima a povećava satnica starim profesorima.

U odgovoru na repliku **Želimir Janjić (HSL)** je rekao kako nije baš najbolje izrazio svoje mišljenje, a zapravo daje podršku bonusu da bi se zadržalo na radnim mjestima oko tisuća nastavnika.

Klub zastupnika HDZ-a u čije je ime govorio mr. **Nevio Šetić**, konstatira da je rasprava o ovom zakonskom prijedlogu olakšana time što im je poznat zakon o financiranju jedinica lokalne samouprave. No, izračunom predviđenog povećanja udjela poreza na dohodak sa sadašnjih 8 posto za još 23, znači ukupno 31 posto, proizlazi da će se iz tog izvora pokrivati decentralizirane funkcije dijela osnovnog školstva, socijalne skrbi, zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja što će biti nedostatno. Stoga, Klub neće podržati predloženi zakon, iz načelnih razloga, kako se dosadašnje harmonično društvo ne bi pretvorilo u elitističko i policentrično društvo nejednakih mogućnosti.

Procjena je da će dijelovi Hrvatske koji iz različitih razloga zaostaju, još više zaostajati, a oni koji prednjače još i više, a to ne mogu podržati.

Važan element kojim se Klub ne može složiti, metodološki je pristup provedbe decentralizacije, konkretno financiranja predviđenog u članku 29. s čime uostalom nisu suglasne ni stranke koalicije (IDS i PGS). No, ključnom metodološkom pogreškom smatra prebrzo provođenje, bez prethodne simulacije modela, što i imućnije zemlje čine godinama,

pogotovo u tako važnoj reformi kao što je školstvo.

Dvoji da će uspjeti reforma s kojom je malo tko upoznat, te stoga Klub iako sklon procesu decentralizacije, ne može poduprijeti predloženi tekst jer je smatra preuranjenom i nepripremljenom. Ujedno, izražava zabrinutost za budućnost srednjoškolske i cjelokupne reforme.

Naime, postoji opasnost da će preraspodjelom novca koncentracija populacije, zdravstva i kulturoloških potencijala ostati u velikim i većim centrima, a manja središta depopulirana kao i područja od posebne državne skrbi otoci i pogranična područja i dalje ostati nerazvijeni, bez perspektive, i kako izgleda suvišni.

Ovu tezu posebno podupire negativna slika gospodarskog stanja spomenutih područja, te ono već u temeljima "ruši" predloženu decentralizaciju, odnosno "regionalnu deregulaciju države i razvoja lokalne samouprave" (dalje se odražava i na srednje školstvo).

Predloženi proces reforme usmjeren je na stvaranje policentrične Hrvatske, sustava iz bivše države u kojem su gradovi "usisavali" stanovništvo svoga zaleđa, što se u posljednjih 10 godina nastojalo harmonizirati, a ovim se zakonom razbija.

"Centralistička decentralizacija"

Pravi dokaz "centralističke decentralizacije", su sredstva fonda za izravnjanje jer će ih utvrđivati Vlada, uzimajući u obzir određene pokazatelje. O kakvim je mjerama riječ još se ne zna, te zastupnik opetovano postavlja pitanje simulacije predloženog modela.

Što se predloženih rješenja tiče, dvojbeno je rješenje o mreži srednjih škola, upozoravajući kako za donošenje pravilne odluke treba postojati jasna razvojna vizija mreže škola, sukladna budućim potrebama.

Predložena decentralizacija obuhvaća širu zajednicu i zadovoljava potrebe učenika, gospodarstva i kulturnu tradiciju zemlje.

Pritom, rekao je valja imati na umu povećane mogućnosti osnivanja srednjih škola. U tom bi smislu bilo

dobro definirati pedagoške standarde te razmisliti o mogućnosti profesionalizacije ravnateljskog mjesta (uvođenje ravnateljskog ispita i licenciranje položaja).

Alternativni prijedlog glede broja članova školskog odbora je za članove Kluba prihvatljiv, ali u rješenju o financiranju smatra da stavku prijetoza zaposlenih treba "prebaciti" na razinu državnog proračuna (upitne su teškoće financiranja za lokalnu samoupravu).

Država i nadalje najviše skrbi

O zaključcima, nakon razmatranja u Klubu zastupnika HSS-a izvijestio je dr. **Ante Simonić**. Podacima o obuhvatu srednjoškolskog sustava potkrijepio je činjenicu njegove velike strateške važnosti (403 škole, više od 191 tisuća učenika, gotovo 7 tisuća razrednih odjela, više od 20 tisuća zaposlenih od kojih 69 posto s VSS-om).

Decentralizacija koju Klub prihvaća u skladu je s ustavnim odredbama zakona o lokalnoj samoupravi, te sukladan s obvezom normiranja akta s europskim sustavom.

Predložena decentralizacija obuhvaća širu zajednicu i zadovoljava potrebe učenika, gospodarstva i kulturnu tradiciju zemlje.

U širem tumačenju, prijedlog obuhvaća decentralizaciju financiranja i upravljanja, a prava i obveze prenose se na županije i grad Zagreb. No, pretpostavka je da se odredi minimalni pedagoški standard i garantiraju financijska sredstva kao što se predlaže) 82 posto država, 18 posto lokalna samouprava). Postotak potvrđuje da država i dalje, u najvećoj mjeri skrbi o srednjoškolskom sustavu obrazovanja.

Decentralizaciju doživljava kao proces koji traje godinama te smatra da nije neobično što kod nekih izaziva nevjericu, no isto tako, drži, da iskazano nezadovoljstvo sustavom obrazovanja, u budućnosti treba ispraviti. Prvenstveno donošenjem novog zakona, te u cijelosti urediti sustav srednjoškolskog obrazovanja (prijedlog nije obuhvatio obrtničke škole "slijepo crijevo sustava", a za polaznike je postojeće rješenje protuustavno i anticivilizacijsko).

Što se konkretnih rješenja tiče - Klub pozdravlja rješenje o srednjoškolskom obrazovanju odraslih (u skladu je s potrebama trenutka), ali i da dodatno treba razraditi, te

kvalitetnije definirati odredbu o uvjetima i načinu provođenja programa stjecanja obrazovanja, što radi potrebe uvođenja reda valja prepustiti ministru. U tom smislu Klub podržava prijedloge Hrvatske zajednice pučkih otvorenih učilišta, dajući načelnu suglasnost potrebi poticanja neformalnih oblika školovanja koji su opći trend u svijetu.

Slijedom rješenja da osnivač mora osigurati jednogodišnja sredstva za obavljanje djelatnosti, nameće se niz pitanja, primjerice - vrijedi li ono za osnovne škole, druge oblike školovanja, fakultete i visoke i više škole, no, i ono je korak naprijed.

Prijedlog mreže srednjih škola, na razini jedinice lokalne samouprave nosi u sebi pitanje kako je uskladiti u slučaju vjerskih ili privatnih škola poduzeća i sl., a ako mrežu srednjih škola donosi Vlada, Klub podrazumijeva da je neophodno načiniti snimku postojećeg stanja i da mreža bude usklađena s potrebama.

Rješenjem da statut srednje škole donosi školski odbor "izbacuje se utjecaj države" što je prihvatljivo, rekao je gospodin Simonić, kao i uvođenje višestupanjskog sustava u rješavanje slučajeva u školi.

Pitanje ravnatelja koji se bira javnim natjecanjem dobro je riješeno, ali ostaje nejasno kako je kod vjerskih, privatnih i škola poduzeća, te ga jasno treba definirati. Isto treba učiniti s profilom ravnatelja koji treba biti osoba zadužena za ostvarenje zadanih ciljeva (nije pedagoški rukovoditelj).

Ponuđeno rješenje o broju članova školskog odbora prihvatljivo je uz sugestiju da 3 člana bira nastavničko vijeće, 3 predstavničko tijelo jedinice regionalne samouprave, a 1 vijeće roditelja i pritom definirati detalje njihova djelovanja.

Normu ne treba mijenjati

U pitanju norme HSS se zalaže da se ne mijenja. Na bonus Klub gleda kao na osnovu preživljavanja cijelog sustava jer izravno zahvaća tisuću osoba koje bi ostale bez posla, te imaju razumijevanja za veličinu toga problema. Rješavanje zato nije moguće prići bez sveukupne analize postojećeg stanja.

Ilustracije radi, zastupnik je izdvojio podatke iz statusa učitelja i upozorio da za utvrđivanje radnog položaja učitelja treba uzeti u obzir sve elemente.

Predlagatelju se na kraju sugerira da ugradi, odnosno predvidi kazne za neizvršavanje obveza zaposlenih na razini države i lokalne uprave, te podršku prijedlogu, uvjetuje davanjem garancije od Vlade i Ministarstva financija, da postoji financijska konstrukcija koja će osigurati održavanje srednjoškolskog obrazovanja, najmanje na razini postojećeg, a od Ministarstva obrazovanja i sporta traži da sačini program minimalnih pedagoških standarda za cijelu Hrvatsku u području srednjeg školstva.

Obrazovanje je jedan od ključnih faktora razvoja - smatra Klub zastupnika SDP-a, rekao je akademik Ivo Šlaus. Bez njega nema uvjeta za brzi razvoj.

Predloženi zakon u prvoj fazi donošenja dovoljno je dobar da ga podrži. Što se pak tiče primjedbe da se previše žuri, akademik smatra da postojeći sustav obrazovanja treba što prije napustiti.

Predloženo kretanje u decentralizaciju nije samo odraz trenda u svijetu nego predstavlja najekonomičniji način obrazovanja. Dobar rezultat mjerljiv je isključivo postizanjem što većeg obrazovnog standarda, jer iz dana u dan ono u svijetu postaje sve važnije.

Zato je dužnost i ostalih čimbenika da sudjeluju u kreiranju obrazovnog sustava (o tome se vode rasprave u Hrvatskoj akademiji), pri čemu je ličnost profesora vrlo važna.

Dajući podršku predloženim rješenjima Klub smatra da je potrebno načiniti određenu simulaciju te traži da se obveže Vladu da do konačne verzije dostavi što više materijala kojim će se odgovoriti na postavljena pitanja.

Put u neproduktivno školstvo

Predloženi zakon dovodi srednje škole u vrlo složenu i nezavidnu situaciju jer u postojećim uvjetima većina županija nema financijskih mogućnosti a država u proračunu nije predviđela sredstva.

Što o predloženom zakonu misle zastupnici Kluba HKDU-a i HSP-a prenio je dr. **Anto Kovačević**. Smatraju dobrim da se našao u raspravi

jer se više neće morati prešućivati postojeći problemi, te izražavaju uvjerenje da će do drugog čitanja biti doraden.

Naime, ovim je Prijedlogom, po ocjeni Kluba, Vlada pokazala put u neproduktivno školstvo, iako se kao oporba izjašnjava (rezolucijom) da će hitno donijeti koncepciju razvoja školstva i po dolasku na vlast izdvojiti više od 4 posto društvenog bruto proizvoda te alikvotni dio iz proračuna.

Ona je doduše svojim programom deklarativno predvidjela, a Sabor prihvatio smanjivanje javne potrošnje i strukturne promjene u korist do sada zapostavljenih djelatnosti.

Medutim, stvarnost pokazuje da se za poduzetništvo, obrazovanje, znanost, tehnologiju, kulturu i dr. sredstva smanjuju i da se sprema još veće osiromašenje srednjeg školstva, koje je put u civilno demokratsko društvo (predlaže se neocentralističko upravljanje).

Prvi prigovor u nizu ostalih, odnosio se na preveliki broj odredbi koje treba mijenjati, pa je svrhovitije donijeti novi zakon o srednjem školstvu. On je *lex specialis* i smatra da se ne treba pozivati na zakon o ustanovama.

Što se tiče rješenja prema kojem se mreža srednjih škola utvrđuje na osnovi demografskih pokazatelja i drugih znanstveno utvrđenih kriterija te razvojnih potreba, smatra da je dobro znati te kriterije, tko ih donosi i podrazumijeva li se ekonomski kriterij.

Zakon treba navesti nazive predstavničkih tijela koja utvrđuju mrežu srednjih škola (prejudiciranje preustroja lokalne samouprave otežat će provođenje zakona).

Drži da državni pedagoški standard i kriterij za mrežu škola treba donijeti Sabor a ne ministar, te precizirati uvjete potrebne za osnivanje srednje škole.

Člankom zakona treba precizirati nazive drugih ustanova u srednjem školstvu, te u statutu škole kao najvrednijem aktu škole, jer je izostavljen, predvidjeti prava i dužnosti nastavnika, roditelja i osobito učenika kao dužnosti na relaciji nastavnik-učenik-roditelj.

Takvom komunikacijom nastaje duh demokracije. U demokratskim društvima statuti su opsežni i nema mogućnosti za manipuliranje, a u

slučaju kada se ministru daje da utvrđuje način i postupak početka rada škole, toga može biti. Naime, drži da uvjeti za rad moraju biti jasno definirani, i za sve jednaki (osim ako ih ovaj zakon drugačije definira).

Pojašnjenje očekuje jer zakon "prešućuje" što će biti ravnateljskim ispitom, te ne kaže tko može biti ravnatelj škole. Očekuje da se preciznije odredi način izbora u školski odbor i omogućiti predstavniku učenika da sudjeluje u radu.

Mišljenja je da određena rješenja donose majorizaciju nad profesorima i ne osigurava se autonomija škole, kojoj je Klub istinski sklon, a podrazumijeva unutarnje demokratsko ustrojstvo.

Dobro je, smatraju zastupnici Kluba, da se u školi osniva vijeće roditelja te ne ostavlja mogućnost privatnoj školi s pravom javnosti da samostalno donosi uvjete upisa.

Treba precizirati odredbu o obrazovanju za osobne potrebe je li financiranje decentralizirano ili nije s obzirom na to da cijenu utvrđuje ministar.

Pojašnjenje je potrebno i glede rješenja o proizvodnoj praksi učenika te osiguranja od ozljede na radu i nastavi (treba pokrivati proračun, stav je Kluba), a zaradna sredstva takvim radom, ulagati u školu.

Osim prigovora upućenog na "nakaradnu" sintagmu "radne obveze" umjesto "nastavne zadaće", zastupnik se usprotivio ukidanju bonusa za starije profesore, imajući razumijevanja za težinu i složenost posla ove profesije.

U nastavku rasprave, u trajanju 10 minuta, **Marija Lugarić (SDP)** je iznijela niz argumenata kojima je potkrijepila svoj prijedlog da se jednako kao vijeće roditelja osnuje vijeće učenika. Prvo - škola kao institucija, bez učenika gubi funkciju. Drugo - rekla je, i povelja Vijeća Europe govori o potrebi uključivanja mladih ljudi u život zajednice kako bi bili upućeni u demokratske metode rada (korespondira s nastavnim programima srednje škole) učenici se uče odgovornosti, upućuje se poruka mladima da su važni i potrebni i da njihovo mišljenje društvo uvažava. Prijedlog je utoliko važniji zbog niza primjera pasivizacije, osjećaja beznađa i otuđenosti kod mladih ljudi, pa bi se u praksi neutralizirao.

Uzme li se u obzir činjenica da je u posljednje vrijeme povećano nasilje u

školama, zastupnica smatra da predloženo rješenje pridonosi poboljšanju odgojno-obrazovne klime u školama.

Sudjelovanje učenika u radu škole pridonijelo bi napretku, i ukazuje na odredbu spomenute Povelje u kojoj se obvezuje lokalne i regionalne vlasti da mlade ljude uključe u rad savjetodavnih tijela koja rade na planu rasporeda i u obrazovnim aktivnostima.

Dvojbeno i nedvojbeno rješenja

Katica Sedmak (SDP) tvrdi da svako dobro gospodarstvo počiva na dobrom obrazovanju. Izrazila je suglasnost s potrebom donošenja zakona radi usklađivanja s drugim zakonima na koje se odnosi pojam decentralizacije. Daje nedvojbeno podršku slijedećim zakonskim rješenjima - školovanju odraslih, definiranju imenovanja i razrješenja ravnatelja škole, osnivanju vijeća roditelja (bit će istaknuto u upravljanju školom), ulozi privatne škole u obrazovnom sustavu, a bit će financirani iz proračuna što je veliki pozitivni pomak.

Među dvojbeno rješenja koja bi trebalo pojasniti ubraja pitanje mreže škola. Naime, drži da se time ne bi trebao baviti ni ministar, Vlada ili Sabor nego regionalna samouprava u skladu s potrebama svoga gospodarstva. Povratak ravnatelja na bivše radno mjesto otvara pitanje njegovog zamjenika na tom radnom mjestu (stalno radi na određeno vrijeme) ili što u slučaju ako ne dolazi iz istog kolektiva.

Valja predvidjeti podjednaki utjecaj svih članova školskog odbora ali u njegovu radu ne bi trebali participirati učenici jer su do zadnjeg razreda uglavnom maloljetni.

Ideja o povećanju nastavne norme nije dobra, smatra zastupnica i protivi se mogućnosti da primjenom decentralizacije nastavnik bude doveden u nepovoljniji položaj, a protivi se i predloženom ukidanju bonusa jer kao postojeće rješenje predstavlja olakšicu za izradene nastavnike. Osim toga, omogućava zapošljavanje mladih nastavnika.

Rekla je podržati prijedlog zastupnice Lugarić jer prihvaća njezine argumente, a suradnju vidi kao definiciju u statutu škole.

Do drugog čitanja očekuje, rekla je, dodatnu dokumentaciju o funkcioniranju srednjeg školstva uređenog kao što se predlaže ovim zakonom.

Moguće nedopustive razlike

Marija Bajt (HDZ) smatra da predloženi zakon dovodi srednje škole u vrlo složenu i nezavidnu situaciju jer u postojećim uvjetima većina županija nema financijskih mogućnosti a država u proračunu nije predvidjela sredstva.

Premda podupire rješenja prema kojima jedinice lokalne samouprave pomažu financiranje, boji se da nema realne slike o stvarnom stanju.

Ono je takvo da može doći do nedopustivih razlika u pojedinim školama, a jedino bi ih mogle financirati dvije županije i nekoliko gradova. Ostali, unatoč financijama Fonda za izravnaje, to neće biti u stanju.

Zastupnica predviđa stvaranje velikih razlika unutar sustava srednjeg školstva pa i njihov opstanak, naročito na području od posebne državne skrbi i na otocima.

Logičnijim držeci postupak u kojem će se prvo stvoriti potrebni materijalni uvjeti, a tek onda osmisлити zakon koji će omogućiti svoj hrvatskoj djeci iste uvjete školovanja.

Među rješenjima koja zastupnica podržava - povećanje je ovlasti ravnatelja (time dobiva na ugledu), povratak ravnatelja na bivše radno mjesto, broj članova školskog odbora (zalaže se za model 3,3,1).

Međutim, neprihvatljivo je rješenje o normi kao i ukidanje bonusa za starije nastavnike.

Već spomenuto rješenje o financiranju županija budi sumnju da neke županije unatoč sredstvima Fonda za poravnaje neće biti u stanju financirati srednje školstvo, i poticati razvoj svojih škola.

Na navedeni zaključak upućuju podaci prema kojima će Požeško-slavonskoj županiji za ispunjavanje predloženog modela decentralizacije (financiranje osnovnog, srednjeg školstva, zdravstva i socijalne skrbi) nedostajati 27 milijuna i 690 tisuća kuna a gradu Požegi milijun i 240 tisuća kuna.

Konstatirajući kako decentralizacija sasvim sigurno ima svojih prednosti primijenila bi je tek po dosegu primjerene razine gospodarskih mogućnosti područja, te u predloženom zakonu vidi model budućnosti za bogatiju Hrvatsku.

Unatoč dobrim rješenjima, zakon za svoju provedbu neće imati dostatno financijsko pokriće, a budući da smatra kako obrazovni sustav mora

biti stabilan i dostupan, u ovom trenutku ne može podržati Prijedlog, rekla je zastupnica Bajt.

Uvažiti rad nastavnika

Dr. **Anto Kovačević** je preporučio da se za drugo čitanje pripremi bolji tekst i upozorio na potrebu opstanka

Vlada je "brzopotezno i nedovoljno promišljeno", želeći se osloboditi srednjeg školstva, i Zakonom o izvršenju državnog proračuna prebacila materijalni trošak na jedinice lokalne samouprave.

važee nastavne norme i bonusa naglasivši potrebu uvažavanja odgojno-obrazovnog rada nastavnika. U tekstu zakona, prigovorio je zastupnik, predlagatelj ne utvrđuje jasno da osnivačka prava Vlade prenosi na jedinice lokalne samouprave već radi termin "može" premda uređuje da osnivač brine o troškovima, uvjetima rada, razvoju i održavanju objekta.

Naime, zastupnik smatra da je Vlada "brzopotezno i nedovoljno promišljeno", želeći se osloboditi srednjeg školstva, i Zakonom o izvršenju državnog proračuna prebacila materijalni trošak na jedinice lokalne samouprave što zahtijeva preraspodjelu poreza. Vlada, međutim, nije donijela svoje procjene tih mogućnosti te je zastupnik poziva da to učini do drugog čitanja ovog zakona ili iznese prijedlog preraspodjele poreza. Još bolje je rješenje, smatra, usvojiti rješenje susjedne Slovenije o financiranju odgoja i obrazovanja (sinhronizirati interese i obveze lokalne uprave i središnjeg proračuna).

Iz kontakata s pojedinim gradovima i grada Zagreba dolaze saznanja da neće moći ispoštovati zakon o izvršenju proračuna, da neće biti u stanju pratiti materijalni trošak škola te da je 60 dana prekratak rok za donošenje mreže škola i to, još bez prethodne analize.

Sonja Borovčak (SDP) je podržala donošenje zakona uvjereni da jedinice lokalne samouprave moraju početi drugačije razmišljati o financiranju po principu decentralizacije.

Prenoseći zanimanje stanovnika svoje županije za predložene zakone, demantirala je da postoji neinformiranost u tom segmentu te interes za određivanje mreže srednjih škola.

Ne dovodeći u sumnju mogućnost financijskog pokrivanja, izrazila je uvjerenje u podršku države dodajući da i županije moraju preuzeti određeni oblik odgovornosti.

Dobra rješenja su - djelomično financiranje "spušta" se na osnivače i vlasnike ustanova, članstvo školskih odbora (7), prisutnost predstavnika roditelja, osnivanje vijeća roditelja te prijedlog zastupnice Lončarić (uspostava vijeća učenika).

Ukazavši na potrebu donošenja novog zakona, suglasila se s potrebom drugačijeg oblikovanja ravnateljske funkcije, te zauzela za postojeće rješenje o normi i bonusu. Do drugog čitanja očekuje materijale s podacima o financiranju, koji će, smatra, otkloniti zabrinutost da se u tome neće uspjeti.

Deklarativni prioritet

Želimir Janjić (HSLS) je prigovorio svim prošlim vladama da su samo deklarativno davale prioritet obrazovanju ali nisu izdvajali sredstva. Ujedno je izrazio nevjericu u pozitivni rezultat primjene zakona te rekao da školstvu neće pomoći ni Fond izravnaja. Posebno će se negativno odraziti na kvalitetu obrazovanja srednjoškolaca u siromašnim sredinama.

Stoga je sugerirao predlagatelju da do drugog čitanja razmisli o mogućnosti da državni proračun financira minimalni pedagoški standard i sukladno tome financira investicijsko održavanje opreme, nastavak sredstava i pomagala, nabavku školske opreme te nastavnih sredstava i pomagala. Time bi se smanjila izdvajanja iz lokalne uprave i postigla bolja raspodjela.

Predlagatelj smatra, rekao je zastupnik, da će Fond svim školama osigurati minimalni pedagoški standard, smatrajući da bi se to prije ostvarilo uspostavom funkcionalne mreže srednjih škola.

Ukazujući na predložena rješenja upućuje na mogućnost - da molbu u drugom stupnju treba rješavati školski odbor ili nastavničko vijeće, a ne isključivo ravnatelj; da je prihvatljiv broj članova školskog odbora (7), a premda je lijepo za čuti nepravedno je u praksi da član bude

učenik (bio bi biran svake godine jer je učenik četvrtog razreda).

Nadalje, smatra da postojeće - normu i bonus treba zadržati.

Dilemu o raspisivanju natječaja za ravnatelje riješio bi obuhvatom svih ravnatelja a ne samo vršitelja dužnosti kod kojih nije obavljen.

Mr. **Marin Jurjević (SDP)** je istaknuo važnost srednjoškolskog obrazovanja, pohvalio proces decentralizacije i zauzeo se za povećanje pedagoškog standarda te se pohvalno izrazio smatrajući da su u odgojno-obrazovnom procesu najvažniji ljudi. Stoga je predlagatelju preporučio da još jednom razmisli o predloženoj normi i bonusu, te uređuje razredničke poslove kao ostale poslove jer će se dodatno osloboditi odgojna komponenta. Pohvalno se izrazio glede prijedloga o osnivanju privatnih škola te sugerirao da se osmisli program obrazovanja u području seksualnosti.

Viktor Brož (HSLŠ) Prijedlog drži značajnim dijelom procesa decentralizacije jer obuhvaća pitanje financiranja i upravljanja srednjoškolskim ustanovama. Povećava se nadležnost jedinica lokalne samouprave te u tom smislu zastupnik predlaže da statut donosi školski odbor uz prethodnu suglasnost osnivača i uz njegovu, da školski odbor imenuje i razrješava ravnatelja.

Nadalje, smatra boljim rješenje da većinu u školskom odboru čine vanjski članovi te da se zadrži važeće rješenje da državni proračun financira stavku prijevoza zaposlenika što je obuhvaćeno kolektivnim ugovorom.

Naglasio je kako očekuje da će se uspješno realizirati predviđeno financiranje jedinica lokalne samouprave, bez da budu dovedeni u pitanje dostignuti standardi obrazovanja, i u sustavu subordinacije ostane odgovornost Ministarstva.

Obrazovanje u skladu s potrebama

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) je u uvodnom dijelu izlaganja rekla da je tema vraća u dane školovanja i podsjeća na podatak da je za školovanje djece bivših diplomata u godini dana potrošeno 200 tisuća DEM.

Pohvalila je predloženi način rješavanja pitanja srednjoškolskog obrazovanja po uzoru na razvijene europske države, šire zahvaćanje u sustav demokracije.

Učinkovitost primjene zakona ovisit će o podršci prosvjetnih vlasti, stupnju demokratičnosti škole, stupnju stručnosti te materijalnoj podršci.

Vrijednost predloženog zakona je u mogućnosti obrazovanja u skladu s lokalnim potrebama u poticanju razvoja kritičke svijesti, snošljivosti u različitosti, učenju odgovornosti, zajedničkom rješavanju problema te obrazovanju za informatičko društvo.

Učinkovitost primjene zakona ovisit će o podršci prosvjetnih vlasti, stupnju demokratičnosti škole, stupnju stručnosti te materijalnoj podršci.

Zastupnica je ponovno (prije u raspravi o osnovnom školstvu) ukazala na nužnost mijenjanja udžbenika povijesti naročito srednjoškolskih, ne samo iz ideoloških razloga nego ukazivanja na ravnopravan odnos spolova. Odnosno, napustiti etnocentričnu i osloboditi povijest mitologizacije, ali ne i učenje nacionalne povijesti građenja, slikanja, pisanja.

Zastupnica je naglasila potrebu provođenja redovitih zdravstvenih pregleda kako bi roditelji bili na vrijeme upozoreni o eventualnim ovisnostima.

Na prekoračenje Poslovníkom dopuštenog vremena upozorila je **Jadranka Kosor (HDZ)** a predsjedatelj **Baltazar Jalšovec** opravdao svojim liberalnim načinom vođenja sjednice.

Javlajući se za repliku **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** je upozorila zastupnicu Antičević da sve dok ne kaže ime diplomata vezanih uz slučaj koji je navela, govori neistinu.

Primjer koji je navela, odgovorila je **Ingrid Antičević-Marinović**, poslušio je da upozori kako se državnim novcem ne smije raspolagati, i navela ga je kao slučaj.

Zdenka Babić-Petričević je u ispravku netočnog navoda prigovorila uobičajenom površnom izlaganju te doziranju informacija.

Ingrid Antičević-Marinović je odgovorila da je podatak objavljen u medijima.

Za repliku se javila **Dubravka Šuica (HDZ)** spocitnuvši zastupnici Antičević da je izrekla hvalospjev najmanje pritom govoreći o zakonu.

Osporila je rečeno kako je javnost pripravna na donošenje zakona, podsetivši da je bila najavljena strategija

razvoja hrvatskog školstva. Donošenje ovoga je ishitreno, te je prigovorila zastupnici što se govoreći o udžbenicima udaljila od teme.

Ingrid Antičević-Marinović je u odgovoru na repliku kazala da se u raspravi poslužila obrazloženjem uz zakonski tekst te da je vrijednost ovog zakona u tome što nije tehničke prirode.

Dubravka Šuica u ispravku netočnog navoda je upozorila da je u ovom zakonu riječ o uvjetima osnivačkih prava, upravljanju srednjim školama, te financiranju i načinu izbora ravnatelja a ne govori o suštini rada škole.

Nejednake šanse

Jadranka Kosor se pridružila onima koji su iskazivali bojazan od nastajanja razlika između bogatih i siromašnih područja, premda u suštini podržava intenciju decentralizacije.

Upozorila je na nejednake životne šanse mladih na početku života koja se stvara predloženim zakonom, te na mogućnost da bogatiji dobiju još bolje uvjete školovanja a siromašni još jasnije.

Mišljenja kako je predloženu decentralizaciju trebalo temeljitije pripremiti, u nastavku je izlaganja usmjerila pažnju na određena rješenja - smatra da kriterije za mrežu srednjih škola treba donositi Sabor na osnovi razvojnih potreba, a njih neće biti s obzirom na tempo provođenja demografske politike.

Odredbu kojom se daje mogućnost osnivanju srednjih škola i stranim fizičkim osobama treba doraditi, pri čemu misli da bi kod stanovništva mogle biti preferirane jer nude bolje uvjete rada. Zastupnica je sugerirala da se drugačije uredi odredba koja predviđa da osnivač za rad škole mora osigurati sredstva za jednu godinu izvođenja nastave, jer su potrebna daleko veća i za naredne godine.

Protiveći se odredbi koja uređuje da u školi ne može raditi osoba koja je pravomoćno osuđena za kazneno djelo primanja mita, protiv spolne slobode ili spolnog čudoređa, štitila je dignitet prosvjetara, a zalaganjem za ostanak kategorije bonusa ukazala i na opasnost od gubitka radnih mjesta.

Nije dobro, smatra, da muškarci i žene budu izjednačeni u odlasku u mirovinu ali jest da se osnuje učeničko vijeće čime se iskazuje povjerenje prema mladim ljudima.

Zrinjka Glovacki-Bernardi (HSLŠ) se priklanja alternativnom članku 50. izrazivši želju da roditelji imaju bolju zastupljenost u radu školskog odbora, te predlagatelj razmisli o mogućnosti uključivanja administrativnog osoblja.

Sugerirala je predlagatelju da uskladi odredbu ovog zakona s danom mogućnosti u Zakonu o udžbenicima da svaki nastavnik odlučuje o udžbeniku koji će koristiti u nastavi.

Valja precizirati odredbu o stručnoj spremi za ravnatelja jer je predložena nejasna i glasi "visoka školska ili stručna sprema".

Nedovoljna informiranost

Dragutin Vrus (SDP) je sa žaljenjem konstatirao da predložene izmjene i dopune zakona nisu bile na javnoj raspravi da je za njih zainteresiran svaki pojedinac a nastavnici o njima saznali iz medija. Takvim se odnosom, smatra zastupnik, neće provesti kvalitetne promjene u srednjem školstvu.

U njih bi trebalo uključiti - promjene školskih zakona, ustavnih planova i programa, posebno u strukovnim školama, odnosno osigurati veći utjecaj učitelja, nastavnika i ravnatelja na promjene u školstvu, povećati izdavanje za školstvo i sadašnjih 2,6 posto povećati na 5,6 (približavanje EU) te na temelju najšire provedene javne rasprave i iskustava drugih europskih zemalja utvrditi novu koncepciju školstva. Stoga, smatra nije dobro da se zakoni o osnovnom i srednjem školstvu donose odvojeno i traži da se donese zaključak da zastupnici u drugom čitanju imaju cjelovite promjene.

Što se tiče rješenja ponuđenih ovim zakonom - uz model financiranja, koji smatra dobrim, treba dostaviti izračun obveza po županijama, precizirati prihode; predlaže da se smještaj i prehrana učenika u učeničkim domovima i dalje osigurava iz državnog proračuna (u grad Zagreb dolaze učenici iz cijele Hrvatske); preciznije utvrditi financiranje privatnih škola i omogućiti privatizaciju putem koncesije (poželjno za otoke i planinska područja); propisati nadzor financiranja namjenskog trošenja sredstava; cjelovitije propisati način zasnivanja radnog odnosa; predlaže osnivanje nacionalnog vijeća za školstvo pri Vladi; u planinskim područjima i otocima osnovati jedinstvene školske ustanove; osnivač treba imenovati članove školskog

odbora ili više od polovice čiji broj ne bi trebao biti veći do 7; precizirati izbor i imenovanje ravnatelja i uskladiti s osnovnoškolskim; sadašnjim uspješnim ravnateljima priznati zvanje savjetnika i zadržati mandat; propisati donošenje statuta uz prethodnu suglasnost osnivača; osim oslobađanja tjelesne i zdravstvene kulture predvidjeti i likovnu i glazbenu umjetnost.

Ukidanje bonusa moglo bi izazvati veliko nezadovoljstvo nastavnika te predlaže da se kao u Zakonu o državnim službenicima i propišu posebni uvjeti (40 godina staža, 60 godina starosti), osigurati mirovinu koeficijentom kao kod akademika ili postotkom kao u vojsci i policiji; osigurati veći rast plaća, slično kao u osnovnom školstvu kada je ukinut bonus; odrediti prijelazno razdoblje ukidanja bonusa da bi se izbjeglo stvaranje tehnološkog viška; status brdsko planinskih škola dati srednjim školama gdje ih imaju osnovne, rekao je gospodin Vrus, opetujući traženje da se u drugom čitanju zajedno rasprave oba zakona o školama.

Prvo strategija školstva

Dubravka Šuica je postavila pitanje kako - raspravljati o zakonima o školstvu bez prethodno donijete strategije školstva, na kojoj se smatra, trebalo ustrajati.

Nadalje, Vlada je u svom četverogodišnjem programu predvidjela povećano izdavanje za školstvo, a ono je smanjeno u prošlogodišnjem udjelu, sa 3,2 na 2,8 posto. Istovremeno je europski prosjek 5,6 posto, napomenuo je.

Rekavši kako se ne protivi donošenju niza zakona s ciljem postizanja decentralizacije, smatra da u segmentu školstva za to ne postoji potrebna spremnost. Naime, poznato je da se ovakvi projekti u svijetu rade u institutima za obrazovanje i ne pristupa im se olako.

Osnovna primjedba koju je zastupnica uputila predlagatelju odnosi se na neizvjesnost glede financiranja, koje će županijama teško pasti.

Druga se primjedba odnosila na prijedlog ukidanja bonusa koji je pojasnila manje upućenima - uveden je 1995. godine a potaknut nizom opravdanih razloga, od previsoke tjelesne norme, niskog pedagoškog standarda, visoke životne dobi.

Bonusom je omogućeno zaposlenicima sa 25, 30 i 35 godina rada s učenicima tjedno smanjenje rada za 2,4,6 sati iako nije smanjen radni

tjedan. Osim toga, bonus je vezan i uz dostojanstvo profesorske struke.

Neprihvatljivo je, smatra zastupnica, da se pitanje norme uređuje posebnim pravilnikom, nego je treba ugraditi u zakon a ovaj, protiveći se tome, naglasila - predviđa mogućnost povećanja norme.

Sindikati upozoravaju da će povećanje norme pratiti povećanje rada za 40 posto i smanjenje plaće za 20 posto. Uzme li se u obzir pomicanje dobne granice radnog vijeka žene, zastupnica na prijedlog gleda kao na represivnu politiku prema školstvu.

Vezano uz konkretna rješenja upozorila je na primjer da se ravnatelj vrati na prijašnje radno mjesto, a zadržao se na ravnateljskom 8 ili 9 mandata, pa proizlazi da njegov zamjenik u cijelom svom radnom vijeku ne bi bio uposlen na neodređeno vrijeme. Druga se primjedba zastupnice odnosila na kaznena djela zbog kojih nije moguć rad u nastavi. Ne predviđa, primijetila je, osuđene za nasilnička ponašanja ili vjersku mržnju, to više što se nastavnički moral vezuje uz širi pojam.

Jadranka Kosor je uputila poslovničku primjedbu prigovorivši predsjedatelju da nije osigurao red i mir u sabornici, ali je predsjedatelj nije mogao prihvatiti.

Romano Meštrović (SDP) smatra da predložena decentralizacija približava školu roditeljima i lokalnoj samoupravi, ali također, rekao je, ima razumijevanja za zebnju koju prijedlog pobuđuje među profesorima.

Ukazao je na činjenicu da škole nemaju financijskih mogućnosti, te na kako je rekao "spolnu diskriminaciju" profesije koja rezultira potplaćenim radom, kao i u području medicine gdje većinu čine žene.

Zatražio je pojašnjenje odredbe koja predviđa prema demografskim potrebama osnivanje novih škola.

Dajući podršku rješenju o osnivanju školskih odbora i broju od 7 članova, smatra da treba predvidjeti članstvo predstavnika nacionalne manjine kao i prednost pri upisu urediti za hendikepiranu djecu, te djecu Roma.

Dobro je rješenje, smatra zastupnik, da se država brine o knjižnicama i zalaže se kao zastupnik da zakon obveže izdavače da dostave po jedan primjerak školama.

Što se tiče financiranja dačkih domova, treba biti na razini države, a financije, odnosno dobit ostvarena radom treba ostati u školi te zadržati važeće rješenje o bonusu.

Nije stvorena povoljna klima za provedbu

Josip Sesar (HDZ) se izjasnio protiv ukupne decentralizacije, u ovom trenutku, jer se provodi prebrzo, bez dovoljne pripremljenosti, nisu sagle dane sve gospodarske prilike niti je stvorena potrebna povoljna klima za provedbu.

Posebice misli da u području srednjeg školstva nije izvršena neophodna analiza stanja, nema minimalnog pedagoškog standarda te najvažnije - osiguranih financijskih sredstava da se barem zadrži postojeća obrazovna razina.

Ukazujući na potonji element, za očekivati je da zbog velikih razlika, u nekim sredinama, dođe u pitanje opstanak postojećeg sustava.

Posebno složenu situaciju vidi u području strukovnog obrazovanja za koju uskoro treba izraditi novu koncepciju s uvažavanjem tržišta rada. Takvu kooperativnost naobrazbe i zapošljavanja nalazi primjenu u europskim zemljama koje vode računa o modificiranju programa.

U zalaganju za ravnopravni razvoj srednjeg školstva, treba voditi brigu, smatra zastupnik, da mreža srednjeg školstva bude razvojna a ne stečena. Pritom je važno da se mreža donosi na integrativnoj osnovi.

Glede predloženih rješenja, pozdravlja odredbu prema kojoj srednjoškolsko obrazovanje provodi samo ustanova (pokazalo se da su trgovačka društva zloupotrebljavala situaciju), te smatra nužnim propisati da nastavnici i stručni suradnici sklapaju ugovor. Prihvatljiva je odredba koja omogućava ravnatelju povratak na prijašnji posao, a nije jedan od

prijedloga da učenici imaju predstavnika u školskim odborima (mogu biti predmet manipulacija pri glasovanju) ali ih treba uključiti u rad nastavničkih vijeća, ili u vijeće učenika.

Zakonom treba normirati najmanji broj učenika u razrednom odjelu, trajanje nastavnog sata, utvrditi način izbora nastavnika, ugraditi distinkciju između zadaće ravnatelja i školskog odbora.

Gospodin Sesar je izrazio nadu da će predlagatelj do drugog čitanja uvažiti primjedbe i prijedloge te dostaviti bolji zakonski tekst.

Nakon što je iscrpljena lista prijavljenih za raspravu, završnu riječ dobio je dr. **Vladimir Strugar**, ministar prosvjete i športa. Zahvalio je danom doprinosu da zakon u drugom čitanju bude bolji i primjedbe i prijedloge svrstao, kako je rekao, u četiri grupe.

Prvo na izraženu bojazan o dostatnosti financijskih sredstava, odgovorio je da je Ministarstvo izračunalo visinu troškova koji se "spuštaju" u županije.

Proizlazi da se stvaraju troškovi ali i "spušta" njihovo pokrivanje, ako i sredstvima iz Fonda za izravnaje, jer uvijek postoji mogućnost da dođe do nerazmjera ovisno o razvoju.

U svezi s time je naglasio čvrsto stajalište o tome da ne smije doći do narušavanja postojećeg standarda, a posebno da je uzrokuje predložena decentralizacija.

Na traženje da tjedna norma ostane nepromijenjena ministar je odgovorio da je ona doista ostala takvom jer obuhvaća dva sata razredništva.

Što se tiče bonusa - radi se o kategoriji koja se određuje drugim pravnim aktima a ne zakonom, te će predlagatelj ponuditi drugačije rje-

šenje, jer ne želi oštećivati nastavnike, ali pritom vodeći računa o većem broju razrednih odjela i sve manjem broju učenika te valja iznaći druga rješenja.

Ministarstvo će, rekao je, uskoro predložiti projekt o profesionalizaciji ravnatelja, osmisliti promjenu u stvaranju mreže škola i priključiti se zemljama koje su je provele.

Pozorno prateći ostale prijedloge i primjedbe, ministar je obećao uvažiti ih i pripremiti tekst za drugo čitanje te prikazati financijske elemente decentralizacije.

Izazovi tek dolaze, napomenuo je ministar, jer predstoji donošenje novog sustava odgoja i obrazovanja.

Nakon završnih ministrovih riječi, glasovalo se o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o srednjem školstvu te da se sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja upute predlagatelju radi pripreme konačnog prijedloga zakona. **Većinom glasova (65 "za" 25 "protiv" i 1 "suzdržan") prihvaćen je prijedlog.**

Glasovalo se i o prijedlogu Odbora za zakonodavstvo da se obveže Vladu da prije ili istodobno s Konačnim prijedlogom ovog zakona podnese i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Prihvaćen je jednoglasno.

Jednoglasno je prihvaćeno da se obveže Vladu da istovremeno uz izradu konačnog teksta pripremi i sve dokumente potrebne za njegovu provedbu a posebno one koji uređuju minimalne materijalne i kadrovske standarde i dostavi ih zastupnicima zajedno s Konačnim prijedlogom.

M.P.

PRIJEDLOG ZAKONA O HRVATSKOM REGISTRU OSOBA S INVALIDITETOM

Bazom podataka prema zaštiti invalida

Jednoglasno je prihvaćen zakonski prijedlog koji je Saboru uputio Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo.

Tonovi u raspravi bili su pozitivni što je rezultiralo spomenutim očitovanjem, a zastupnici su uglavnom predlagali elemente za još bolja rješenja, izrazivši punu podršku uspostavi registra i razumijevanje za probleme invalida.

O PRIJEDLOGU

Predlagatelj je u obrazloženju uz zakonski tekst naveo da je značajna aktivnost u zaštiti invalidnih osoba započela time što je Generalna skupština UN-a 1981. godinu proglasila međunarodnom godinom invalida, i pozvala sve zemlje da

pokrenu akcije i saznaju više, u svojim sredinama o problemima invalida. Naime, procjene su UN-a da je problem rašireniji nego se mislilo i da obuhvaća 10 posto osoba neke zemlje. Najčešći oblici su fizičko oštećenje, kronične bolesti, duševna zaostalost i oštećenja osjetila. Zbog nedostatka pokazatelja o broju i

vrstama oštećenja, prišlo se stvaranju banke podataka o tom problemu.

Budući da nema podataka o broju osoba s invaliditetom te vrstama oštećenja, a broj je znatno uvećan nakon Domovinskog rata, sve je više bila izražena potreba za bazom podataka.

Uspostavlja se ovim zakonom, a služiti će kao podloga za predlaganje mjera socijalne, zdravstvene i druge zaštite osoba s invaliditetom te za izradu statističkih pokazatelja.

RADNA TIJELA

O zakonskom tekstu raspravljali su i o njemu se pozitivno očitovali - Odbor za zakonodavstvo, kao i Odbor za ratne veterane.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada Republike Hrvatske dostavila je mišljenje i predložila Hrvatskom saboru da prihvati Prijedlog te je sugerirala izmjene i dopune s ciljem poboljšanja teksta.

Smatrala je potrebnim da se razmotri mogućnost usklađivanja definicije stručnih pojmova o vrstama oštećenja, s definicijama koje se koriste u pravnim propisima, posebno jer se podaci o osobama s invaliditetom prikupljaju na temelju prava ostvarenih prema važećim propisima.

Vlada ocjenjuje da zadržavanje definicije stručnih pojmova, prema Međunarodnoj kvalifikaciji oštećenja, invaliditeta i hendikepa, stvara poteškoće u primjeni zakona.

Prijedlog o vrstama tjelesnih i mentalnih oštećenja, ne predviđaju problem autizma, te ga Vlada predlaže.

Između ostaloga, predložila je dopunu obuhvata osoba s invaliditetom i predvidjela - ratne vojne invalide II. svjetskog rata, osobe nastradale na služenju vojnog roka od 15. svibnja 1945. do 17. kolovoza 1990. godine, mirnodopske vojne invalide, civilne invalide iz Domovinskog rata, II. svjetskog rata i poraća.

Bazu podataka, smatra, treba poboljšati proširenjem parametara s vremenom nastanka invaliditeta, te pravnom osnovom i invalidskim svojstvom.

Predlaže se preciznije propisati odredbe s boljom zaštitom podataka, te za potrebe ministarstva i drugih tijela državne uprave i bez naknade za tražene podatke. Također valja voditi

računa o stavljanju podataka u Registar, te jasnije odrediti sakupljanje podataka i informatičku obradu podataka.

Predlaže se izmjena rješenja tako da Ministarstvo prosvjete i športa dostavlja podatke Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo o osobama s tjelesnim i / ili mentalnim oštećenjem koje se nalazi u sustavu odgoja i obrazovanja, a o tome postoji evidencija u županijskim uredima i Gradskom uredu nadležnom za poslove obrazovanja, i preslik rješenja o primjernom obliku školovanja. Vlada predlaže novom točkom u istom stavku i članku obvezati Ministarstvo rada i socijalne skrbi (u suradnji sa županijskim uredima za rad, zdravstvo i socijalnu skrb) da dostavi podatke za osobe s utvrđenim svojstvom ratnog vojnog invalida, mirnodopskog vojnog invalida i civilnog invalida rata, o kojem vodi evidenciju s preslikom obrasca nalaza i mišljenja drugostupanjske liječničke komisije, te konačno rješenje o priznatom statusu ratnog vojnog invalida, mirnodopskog vojnog invalida i civilnog invalida rata.

Vlada ujedno predlaže da se preciznije odredi od kada počinje teći početak dostave traženih podataka.

RASPRAVA

U suradnji s udrugama

Zastupnicima se u ime predlagatelja obratila **Snježana Biga-Friganović**, izrazivši zadovoljstvo dobrom suradnjom s udrugama osoba s invaliditetom, na sastavljanju zakonskog teksta.

U uvodnom dijelu izlaganja predstavnica predlagatelja je ukazala na postojanje ustavnih načela i zakonsku regulativu, spomenula je i međunarodne akte i konvencije koji uređuju tu problematiku. Uskoro očekuje, rekla je, raspravu o nacionalnom programu za poboljšanje kvalitete življenja osoba s invaliditetom, te zakona koji bi trebali sustavno riješiti pitanje zapošljavanja, i poboljšanje života u urbanim sredinama.

Predloženom je zakonu cilj formirati jedinstvenu bazu podataka invalidnih osoba, što je nemoguće bez podataka o broju invalidnih osoba i vrsti oštećenja. Prema podacima europskih država broj invalidnih osoba u društvu u prosjeku iznosi oko 10 posto, a kod nas se, zbog rata, nažalost, očekuje daleko veći broj osoba.

Ovim zakonom se, nadalje, propisuje da je Zavod za javno zdravstvo nadležan za vođenje hrvatskog registra osoba s invaliditetom, uređuje se način prikupljanja podataka o uzroku, vrsti, stupnju, težini oštećenja, vođenju registra s prikupljenim podacima, opseg prava korisnika registra, način korištenja podataka, zaštita podataka i dr.

Smatra se naime, da društvo koje nema tu vrstu podataka ne može voditi adekvatnu socijalnu i zdravstvenu politiku, rekla je gospođa Friganović, te dodala da će poslužiti kao baza za utvrđivanje učestalosti pojave pojedinih vrsta invaliditeta i težine, te će se stvoriti uvid u čimbenike i uzročnike invaliditeta. To će pak omogućiti preveniranje, utvrđivanje opsega, prava na liječenje i rehabilitaciju, utvrdit će se broj osoba kojima su potrebne posebne metode u odgoju i obrazovanju, te broj osoba koji će ostvarivati prava iz socijalne skrbi, kao i broj potencijalnih korisnika socijalne skrbi itd.

Na ovom Prijedlogu radili su stručnjaci iz različitih područja, a surađivao je i Hrvatski savez udruge tjelesnih invalida, konzultirana su brojna ministarstva, a i Vlada se pozitivno očitovala, rekla je predstavnica predlagatelja.

Ozbiljna i sustavna briga društva

Nakon uvodnog izlaganja uslijedilo je izjašnjavanje klubova zastupnika. Klub zastupnika HSLS-a podržao je zakonski prijedlog, rekla je njegova predstavnica **Darinka Orel**. Drži ga jednim od važnih kriterija u ocjeni socijalne osjetljivosti društva prema članovima koji su imali nesreću biti invalidima, od rođenja ili oštećenja organizma nastalog tijekom života.

Registar će omogućiti da društvo ozbiljno i sustavno vodi brigu o članovima koji o sebi ne mogu brinuti, da bi im moglo osigurati kvalitetan život dostojan čovjeka. Međutim, za to treba imati podatke o broju invalidnih osoba, kojih sada nema jer nisu objedinjeni niti sistematizirani. Podaci o uvjetima života, socijalnom profilu osoba kao i podaci osobne naravi manjkavi su ili ih uopće nema. Očekuje, rekla je, da će uspostavljanje registra pridonijeti poboljšanju i olakšati ionako težak život osoba s invaliditetom.

Podršku Prijedlogu, prenio je u ime Kluba zastupnika HSS-a dr. **Ante Simonić**. Raspolaže s podacima Udruge osoba s invaliditetom i Udruge roditelja djece s invaliditetom, a zna se da približno 10 posto populacije čine invalide osobe, te smatra da su i podaci još porazniji.

Na ovaj Prijedlog gleda kao na dio međunarodnih htijenja da se pomogne velikom broju invalidnih osoba. Registar koji je obvezna uspostaviti i Republika Hrvatska, dio je općeg principa da se pridonese sprječavanju invaliditeta, te zaštite ljudska prava, dostojanstvo i socijalna pravda osoba s invaliditetom.

Podsjetio je da je 1997. godine u Zavodu za zaštitu zdravlja Republike Hrvatske utemeljen registar osoba sa smetnjama u psihofizičkom razvoju, ali je prestao s radom zbog nedostatka sredstava. Zbog njegovog velikog općeg značaja zatražio je da se ustanovi gdje se nalaze, kako bi podaci bili iskorišteni na pravi način.

Uspostava registra je potrebna, smatra zastupnik radi utvrđivanja preciznog broja, stanja i kategorije invalida, organiziranja ciljanih programa po mjestima, gradovima, općinama i županijama.

Neophodan je i radi utvrđivanja i procjene potrebnih stručnjaka i prekvalifikacija za rad s osobama s invaliditetom, te usklađivanja s potrebama i mogućnostima društva.

Također, mišljenja je, treba voditi računa o procesima resocijalizacije, poboljšanju kvalitete života kroz uspostavu ciljanih kulturno obrazovnih i športsko rekreativnih programa. Potrebno je provesti stručnu analizu učestalosti pojedinih kategorija invaliditeta - prema spolu, dobi i lokaciji te procese prevencije učiniti kvalitetnijima.

Jedan od brojnih problema invalida, na koji upozorava posljedica je nereda. Iz njega slijedi postojeća diskriminacija, a tiče se visine posebnog dodatka za njegu i pomoć druge osobe. Kreće se od 350 do više od 4 tisuće kuna, a osobno smatra da slijepu osobu, bez obzira na uzrok, jednako prate negativne posljedice gubitka vida, te doplatka za sve treba biti jednak.

Sugerirao je da se zakonom predvidi da zbog ograničenih sredstava bude zaposlen informatičar i voditelj s punim radnim vremenom. Predložio je, također, da predlagatelj uskladi tekst i rabi termin "trajno ograni-

čenje" za invaliditet, te je predložio primjereniju definiciju za hendikep.

Ukazao je i na potrebu preciziranja pojedinih odredbi i nomotehničko uređenje teksta.

U HSS-u, rekao je, na predloženi zakon gledaju kao na izuzetno značajan, i napomenuo da je potrebno doraditi šifarnik uzroka invaliditeta koji je u Prijedlogu usklađen s međunarodnim kvalifikacijama.

Registar - stručna podloga

Klub zastupnika SDP-a, podržava donošenje predloženog zakona - rekla je zastupnica **Sonja Borovčak**. Kao članica Odbora - predlagatelja, koji je na prijedlogu radio godinu dana, upoznala se s problemima putem predstavnika udruga.

Utvrđila je - da bi država mogla ispuniti ustavnu obvezu i posebnu skrb posvetiti zaštiti invalidnih osoba i njihovu uključivanju u društveni život, treba imati točne podatke o vrsti i stupnju oštećenja. Oni postaju stručnom podlogom za utvrđivanje opsega za potrebe liječenja, rehabilitacije, potrebe za posebnim pomagala, specijalnim potrebama u odgoju i obrazovanju, osposobljavanju za određena zanimanja, otvaranje zaštitnih radionica i svim drugim potrebama osoba s invaliditetom.

Budući da se ovim zakonom uređuje pitanje registra kao jedinstvene baze podataka, apelira na sve one koje zakon obvezuje, da budu odgovorni u radu na prikupljanju podataka o invalidnim osobama, jer će se oni ubuduće koristiti kao statistički pokazatelji.

Zastupnici Kluba zastupnika HDZ-a podržali su zakonski prijedlog iz više razloga - rekla je njihova predstavica **Jadranka Kosor**. Invalidima koji čine 10 posto populacije omogućit će se bolja prevencija, skrb i kvaliteta liječenja.

Društvo mora nastojati promijeniti svoj odnos prema invalidima, rekla je i nastojati se upoznati s njihovim načinom komuniciranja kako bi im pomagali, te sugerirala da se putem medija, više informira o djelovanju i sportskim uspjesima invalidnih osoba.

U ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina dr. **Tibor Santo** je konstatirao da je predloženi zakon tek početak sustavnog rješavanja jednog od najznačajnijih socijalno-medicinskih problema koji opterećuju Hrvatsku, a naročito nakon pove-

ćanog broja invalida nakon Domovinskog rata.

Istovremeno, oni se susreću s činjenicom da je sustavna skrb lošija od prijašnje, koja je također bila nezadovoljavajuća. Institucije koje su im osiguravale rehabilitaciju ili radno mjesto, ugasile su se, nestale ili privatizirale, pa je u tom smislu situacija izuzetno teška.

Posljedice primjene zakona o kojem se raspravlja omogućit će uvid u postojeće stanje i eventualni razvoj bolesti, u čemu je njegova suština, te, će se otkloniti problemi financiranja pomagala potrebnih za reintegraciju u društvo, o čemu sada brinu karitativne ustanove.

Pohvaljen kao kratak, ovaj bi tekst mogao biti još kraći, rekao je, te predložio da se neka rješenja urede podzakonskim aktima.

Dajući bezrezervnu podršku zakonskom prijedlogu, smatra kako samo tehničko održavanje registra neće biti dostatno za ostvarenje cilja nego da je potrebna pravilna interpretacija i izvođenje zaključaka. Za sve to predviđeni iznos od 170 tisuća nije dovoljan, mišljenja je gospodin Santo.

U pojedinačnoj raspravi koja je uslijedila **Dubravka Horvat (SDP)** je rekla da osobe s invaliditetom zaslužuju punu pažnju i brigu obitelji i okoline te angažman svih vladinih tijela, nevladinih udruga i zastupnika u Saboru.

I ona je naglasila da zakon predstavlja početak građenja sustava na kojem će se uspostaviti adekvatne mjere socijalne, zdravstvene i druge zaštite.

Uz sve pozitivne učinke koji će proizići iz uspostave registra, smatra da društvo mora stalno voditi brigu o potrebama invalidnih osoba, od kretanja u prometu, pristupu zgradama i informacijama.

Ovo traženje, doduše, podrazumijeva bogato društvo što naše nije, no, smatra kako je pravednom preraspodjelom sredstava, između civilnih i vojnih invalida, moguće ublažiti položaj invalidnih osoba, o kojima još više trebaju brinuti tijela na lokalnoj razini.

Nema programa prevencije

Dr. Ivica Kostović (HDZ) je upozorio na raskorak koji proizlazi iz pokazanog interesa u ovoj raspravi i svakodnevne prakse.

Pažljivim čitanjem navoda oštećenja koja dovode do invaliditeta, sedam

skupina obuhvaća živčani sustav, a proizlazi iz genetskih ili oštećenja nastalih tijekom prijevremenog ili normalnog poroda. Jedino rješenje za te bolesti je prevencija i rana rehabilitacija. Međutim, u donošenju prijedloga reforme zdravstva, premda je isto navedeno kao glavni uzrok zdravstvenih problema, ne spominje se program prevencije. Drugo, iako se znade da je rana rehabilitacija posebno važna, u stvarnosti se događa da dijete koje jednom ode iz rehabilitacijskog centra biva prepušteno svojoj obitelji jer Hrvatska nema mrežu stručnjaka i centara s kojima bi se roditelji takvog djeteta mogli konzultirati. Nadalje, među odredbama zakona o školstvu nije predviđeno radno mjesto psihologa i logopeda.

Dakle, dajući podršku donošenju nacionalnog programa smatra da on mora predvidjeti prevenciju jer se radi o bolestima za koje bar za sada nema lijeka.

Što se Prijedloga tiče, kao liječnik bi bio protiv svrstavanja medicine u registar, no zbog plemenitih ciljeva ipak će ga podržati. Ukazao je na propuste u preciziranju definicija i pojmova preuzetih iz UN-a i Svjetske zdravstvene organizacije, te primijetio da je nepotrebno navoditi ekspertize da neka ne bi bila propuštena, te naznačio da se pojam mentalne retardacije treba bazirati na instrumentu utvrđenom na našoj populaciji.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a, **Jadranka Kosor** se usprotivila rečenome da su osobe s invaliditetom u proteklom periodu bile sustavno zakidane. Podsjetila je da su donijeti zakoni o socijalnoj skrbi, kretanju

slijepih osoba uz pomoć psa vodiča, o prostornom uređenju. Štoviše, istaknula je, u vrijeme Domovinskog rata javio se novi senzibilitet prema osobama s posebnim potrebama.

Podsjetila je da je zastupnik u prošlom sazivu Zastupničkog doma bio invalid, te naglasila da invalidi Domovinskog rata moraju uživati osobitu skrb jer bez njih ne bi bilo ni Hrvatskog sabora.

Replicirao joj je **dr. Tibor Santo**, objasnivši da je u svojoj diskusiji ukazao na paradoks - sustavna se briga smanjila a povećali se problemi. Pritom nije rekao kako se nije ništa poduzimalo, nego da su ugasili neki sustavi zbrinjavanja. Naime, činjenica je da su se neka radna mjesta invalida ugasila, nestale su zaštitne radionice, institucije, te je briga zajednice spala na pojedinačno i karitativno djelovanje, a izostalo je sustavno rješavanje problema za koje se zalaže.

U odgovoru na repliku zastupnica **Jadranka Kosor** je rekla da nije mislila na zastupnikovu nego na drugu raspravu.

U završnoj riječi, u ime predlagatelja - Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo **Snježana Biga-Friganović** je zahvalila zastupnicima na korisnoj raspravi i prijedlozima.

- Imam dojam, rekla je, da je iskazana suglasnost o potrebi za registrom, te da je u ovom mandatu pojačan senzibilitet za probleme osoba s invaliditetom. Primjerice - u Zakon o popisu stanovništva umetnuto je pitanje o invaliditetu, a ovaj predloženi, će uz statistički pokazatelj imati zadatak uspostave adekvatne zdravstvene i socijalne politike, te planiranja financijskih sredstava (nisu

navedena sredstva onih ministarstva koja će se koristiti po potrebi).

Projekt pomoći kvadriplegičarima, mahom mladim nepokretnim osobama koje njeguju stari roditelji, imao je pilot akciju davanja financijske pomoći koju u budućnosti treba češće ostvarivati. Naravno će nakon uspostave registra takvi projekti biti ciljani.

U tome će naročito važna biti uloga nevladinih organizacija koje dopiru tamo gdje državni aparat zataji. Nastavljat će poticati njihov rad jer se razvoj civilnog društva pokazao izuzetno korisnim.

U tome, naravno, ključnu ulogu moraju imati mediji, rekla je predstavnica predlagatelja. Osvrnula se na primjedbe iz rasprave i odgovorila da je definicija oštećenja preuzeta iz međunarodne kvalifikacije, da je ona u propisima Republike Hrvatske nešto drugačija i da se treba prilagoditi međunarodnim kvalifikacijama.

Što se tiče primjedbe vezane uz kategorije i stupnjeve mentalne retardacije i kvocijent inteligencije, odgovorila je da je utvrđena na brojnim testovima, premda bi možda trebalo provjeriti instrumente, i urediti ih podzakonskim aktima, rekla je na kraju.

Nakon provedene rasprave glasovalo se o Prijedlogu zakona o Hrvatskom registru osoba s invaliditetom. Jednoglasno je prihvaćen, sa 92 glasa, kao i zaključak da sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja budu upućeni predlagatelju radi pripreme konačnog prijedloga.

M.P.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI I DOPUNI ZAKONA O POTVRĐIVANJU KONVENCIJE O TRANSFERU OSUĐENIH OSOBA U VIJEĆU EUROPE

Zastupnici Hrvatskog sabora velikom su većinom glasova donijeli Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o potvrđivanju Konvencije o transferu osuđenih osoba u Vijeću Europe. Njime se hrvatskim državljanima osuđenim izvan granica Republike Hrvatske omogućava transfer i odsluženje kazne i u našoj zemlji.

O PRIJEDLOGU

Vlada Republike Hrvatske predložila je donošenje zakonskog teksta po hitnom postupku. Uvodno se u Prijedlogu podsjeća na detalje oko provođenja Konvencije. Republika Hrvatske je pristupanjem Konvenciji

prihvatila osnovni postupak, da će u izvršenju sankcija strane države na svom teritoriju provoditi u pravilu proceduru tako da promijeni kaznu u sudskom postupku na način da izrečena kazna bude zamijenjena propisanom kaznom za isto kazneno djelo u našem zakoniku (tzv. proces egzekvatur), jer se polazi od

činjenica da se u Republici Hrvatskoj u kaznenim ustanovama izvršava sudska odluka sudova Republike Hrvatske.

Međutim, treba napomenuti da Republika Hrvatska nije isključila ni mogućnost nastavka izvršenja kazne odmah, s tim da ju je ograničila samo na slučajeve kada država presuđenja iz koje bi trebala doći transferirana osoba, nije voljna primijeniti postupak koji je predviđen kao osnovno pravilo u Republici Hrvatskoj tj. promjenom kazne, te kada interesi osuđene osobe koja treba biti transferirana to zahtijevaju. I u tom slučaju Zakon o potvrđivanju Konvencije predviđa nužnost prilagodbe sankcije putem sudske odluke.

Predložena je izmjena članka 3. Zakona o potvrđivanju Konvencije, kako bi se omogućio transfer hrvatskih državljana i u slučajevima u kojima se traži preuzimanje izvršenja strane kaznene presude koja visinom kazne nadmašuje hrvatskim zakonom predviđene okvire izricanja kazne. Prema postojećem članku 9. stavak 1. i članka 11. Konvencije, hrvatski sud svojom presudom zamjenjuje stranu presudu time da kaznu prilagođava kriterijima hrvatskog zakonodavstva. Problemi nastaju u slučajevima kada država presuđenja zbog nemogućnosti da Hrvatska implementira izrečenu kaznu jer ona premašuje hrvatske kaznene okvire, odbija postupak transfera. S obzirom

na to, predlaže se izmjena izjave iz članka 3. stavka 2. Zakona o potvrđivanju Konvencije, kako bi se omogućio i neposredni nastavak izvršenja strane presude prema članku 10., stavicima 1. i 2. Konvencije, dakle nastavak izvršenja kazne prema stranoj presudi u vremenskim okvirima kazne iz strane presude tako da se ona preuzme u domaćoj presudi.

Nadalje, kako se radi o izuzetno rijetkim slučajevima, predlaže se i mogućnost samoograničenja stavljanjem izjave da se u tim slučajevima neće primjenjivati odredba članka 12. Konvencije o mogućnosti oprosta, amnestije ili smanjenja kazne odlukama nadležnih tijela Republike Hrvatske kao zemlje izvršenja, već da će se uvažavati samo odluke strane države kao države presuđenja. Ocijenjeno je da za provedbu ovog Zakona neće trebati osigurati dodatna sredstva, a predlagatelj se odlučio za hitni postupak jer predložena izmjena ukazuje da postoje opravdani državni razlozi za donošenje ovog Zakona u hitnoj zakonodavnoj proceduri.

RADNA TIJELA

Odbor Hrvatskog sabora za pravosuđe razmotrio je Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o potvrđivanju Konvencije o transferu osuđenih osoba Vijeća Europe. Nakon što su saslušali uvodno izlaganje predstavnika predlagatelja, održana je kraća rasprava u kojoj su

podržana predložena rješenja. Ocijenjeno je pozitivnim, na crti hrvatskog državnog interesa kao i interesa pojedinih hrvatskih državljana koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u inozemstvu, da im se pod novim uvjetima, na temelju ovog Zakona i odgovarajućeg ugovora, omogućio izdržavanje kazne zatvora u Republici Hrvatskoj. Nakon provedene rasprave, uvažavajući hitni postupak, Odbor za pravosuđe odlučio je jednoglasno predložiti Hrvatskom saboru donošenje predloženog zakonskog teksta.

RASPRAVA

Predloženi zakonski tekst uvodno je obrazložio predstavnik predlagatelja, ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave dr. **Stjepan Ivanišević**. On je u kratkim potezima opisao predloženi tekst, ističući da se njime uređuje zakonska procedura oko realizacije transfera osuđene osobe, te detalji oko izvršenja kazne. Budući da nije bilo prijavljenih za raspravu, predsjedavajući je zaključio raspravu, te pozvao zastupnike da odluče o predloženom zakonskom tekstu.

U nastavku se glasovalo o Konačnom prijedlogu zakona. Zastupnici su većinom glasova (93 glasa "za" i 1 "suzdržan"), donijeli Zakon o potvrđivanju Konvencije o transferu osuđenih osoba Vijeća Europe, u tekstu kako ga je predložio predlagatelj.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA O ZAJMU IZMEĐU REPUBLIKE HRVATSKE I MEĐUNARODNE BANKE ZA OBNOVU I RAZVOJ, ZA PROJEKT OLAKŠAVANJA TRGOVINE I TRANSPORTA U JUGOISTOČNOJ EUROPI

Hitnim postupkom, bez rasprave i većinom glasova Hrvatski sabor donio je Zakon kojim se potvrđuje Ugovor Hrvatske s Međunarodnom bankom za razvoj i obnovu glede zajma kojim bi se financirao projekt olakšavanja trgovine i transporta u jugoistočnoj Europi.

Zakonom se potvrđuje Ugovor o zajmu 14,8 milijuna eura Međunarodne banke za obnovu i razvoj za Projekt koji ima više komponenti i za čiju je provedbu nadležno Ministarstvo financija. Projekt olakšavanja trgovine i transporta u jugoistočnoj Europi ukupne vrijed-

nosti 21,5 milijuna USD financirat će se prvenstveno iz zajma Međunarodne banke za obnovu i razvoj u iznosu od 14,8 milijuna eura (ekvivalent 13,9 milijuna USD), iz darovnice Vlade SAD-a u iznosu od 1,9 milijuna USD, dok će Republika Hrvatska od 2001. do 2003. sufinancirati provedbu projekta sa 6 milijuna USD proračunskih sredstava.

Konačni cilj provedbe projekta jest olakšavanje trgovine robama i uslugama te olakšavanje kretanja ljudi čime bi se ujedno djelovalo na gospodarski rast zahvaljujući nižim troškovima, konkurentnijim cijenama

te uslugama prometa. Očekuje se da će regionalni program olakšavanja trgovine i transporta u jugoistočnoj Europi biti koristan transportnim poduzećima, izvoznicima, špediterima i ostalim trgovinskim djelatnostima, stranim ulagačima i konačno potrošačima i proizvođačima unutar i izvan regije.

Pri vođenju završnih pregovora o zajmu Republika Hrvatska je 10. veljače 2000. u Skopju potpisala Memorandum o razumijevanju zajedno s ostalih pet država uključenih u regionalni Program olakšavanja trgovine i transporta u jugoistočnoj

Europi - BiH, Makedonijom, Albanijom, Bugarskom i Rumunjskom.

Republika Hrvatska je obvezna u državnim proračunima od 2000. do 2003. godine osigurati lokalna sredstva od oko 53 milijuna kuna (ekvivalent od 6 milijuna USD) kojima će sufinancirati Projekt. Sklapanje ovog ugovora predlaže se prvenstveno s ciljem modernizacije i informatizacije Carinske uprave kao potpora ostvarivanju glavnih ciljeva projekta, a to su smanjivanje necarinskih troškova trgovine i transporta te smanjivanje krijumčarenja i drugih ilegalnih radnji na graničnim prijelazima Republike Hrvatske.

Donošenje predloženog Zakona po hitnom postupku i stupanje na snagu danom njegove objave u "Narodnim novinama" predlaže se zbog poštivanja rokova i u cilju što bržeg početka korištenja sredstava zajma. Budući da se radi o izuzetno važnom zajmu, što skorije povlačenje imat će višestruke pozitivne rezultate.

Odbori za zakonodavstvo, za financije i Državni proračun te za gospodarstvo, razvoj i obnovu podržali su donošenje predloženog Zakona.

Prijavljenih za raspravu nije bilo, jedino se za riječ javio **Luka Bebić (HDZ)**. Ukazao je na, kako kaže, totalno ignoriranje Vlade Hrvatskog sabo-

ra, budući da na raspravi niti ovoga puta nije bilo predstavnika izvršne vlasti. Upitao je, dokle će se trpjeti takav odnos Vlade spram Sabora?

Potpredsjednik **Baltazar Jalšovec** odgovorio je kako se na Vladu apelira te da to ima efekta. Zaključio je da Vlada trenutno zasjeda, no, da će poslijepodne u Saboru biti nazočni svi njeni predstavnici.

Većinom glasova (94 "za" i tri "suzdržana") Hrvatski sabor donio je Zakon o potvrđivanju Ugovora o zajmu između Republike Hrvatske i Međunarodne banke za obnovu i razvoj za projekt olakšavanja trgovine i transporta u jugoistočnoj Europi.

M.S.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POLITIČKIM STRANKAMA

Usklađenje s ustavnim odredbama

Većinom glasova Hrvatski sabor donio je predloženi Zakon, čije glavne značajke su usklađenje Zakona o političkim strankama s ustavnim promjenama te drugačiji način rasporeda financijskih sredstava političkim strankama. Predlagatelji su klubovi zastupnika SDP-a, HSLŠ-a, HSS-a, HNS-a i LS-a, IDS-a, PGS-a i SBHS-a te DC-a.

O PRIJEDLOGU

Nedavne ustavne promjene odnosile su se, između ostalog, i na pitanja političkih stranaka. Navedeno je da se stranke ne ustrojavaju po teritorijalnom principu, već sukladno demokratskim načelima. Stranke moraju polagati računa o porijeklu svojih sredstava i imovine, a protustavne su one stranke koje svojim programom ili nasilnim djelovanjem smjeraju podrivanju slobodnog demokratskog poretka ili ugrožavaju opstojnost Republike Hrvatske. Također se Ustavom daje ovlaštenje da se zakonom uredi položaj i financiranje političkih stranaka. Promjenama se jamči i pravo građanima na

Predloženi Zakon uskladio bi se s promjenama Ustava Republike Hrvatske, a promijenio bi se i način rasporeda sredstava za rad političkih stranaka koja se osiguravaju u Državnom proračunu.

slobodno udruživanje zbog zaštite svojih probitaka ili zauzimanja za socijalna, gospodarska, politička, nacionalna, kulturna ili druga uvjerenja i ciljeve. U tu svrhu građani mogu osnivati sindikate i druge udruge, uključivati se u njih ili iz njih istupati, stoji dalje u Ustavu, iz čega proizlazi da političke stranke nisu udruge, već specifične pravne osobe čiji pravni položaj uređuje poseban zakon.

Predloženim Zakonom, Zakon o strankama uskladio bi se s navedenim odredbama Ustava Republike Hrvatske, a promijenio bi se i način rasporeda sredstava za rad političkih stranaka koja se osiguravaju u Državnom proračunu.

Kao razlog za donošenje Zakona hitnim postupkom, predlagatelji su naveli potrebu njegova usklađenja s Ustavom prije izbora za predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

RADNA TIJELA

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav predložio je Hrvatskom saboru da donese predloženi Zakon. Smatra ujedno da bi u Zakon trebalo ugraditi i odredbu o načinu financiranja političkih stranaka čiji su kandidati izabrani u predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave iz proračuna tih jedinica. Odbor je također podnio i dva amandmana.

AMANDMANI

Prvim amandmanom, Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav na odgovarajući način utvrđuje definiciju političke stranke, te se kaže kako su to pravne osobe koje politički djeluju u skladu s ciljevima utvrđenim programom i statutom. Drugi

amandman se odnosio na raspolažanje s eventualnom dobiti koju političke stranke ostvare u svom djelovanju te je predloženo da s njome raspolažu kao neprofitne organizacije.

Dva amandmana podnio je i Klub zastupnika SDP-a. Predlažu da za svakog izabranog zastupnika podzastupljenog spola (žena) političkim strankama pripada i pravo na naknadu u visini od deset posto iznosa predviđenog po svakom zastupniku. Ta odredba postala bi sastavni dio dva članka.

RASPRAVA

Uvodno je, u ime predlagatelja **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** iznijela glavne značajke predloženog Zakona.

Klub zastupnika SDP-a podržava predložene izmjene i dopune Zakona o političkim strankama, rekla je u ime Kluba **Katica Sedmak (SDP)**. Istaknula kako je Klub ujedno mišljenja da bi trebalo u najskorije vrijeme pristupiti izradi novog teksta Zakona o političkim strankama, budući da je on povezan sa Zakonom o sprječavanju mita i korupcije, koji treba biti uskoro donesen. U nastavku izlaganja pojasnila je amandman koji podnosi Klub, naglasivši kako je potrebno stimulirati političke stranke da u svom radu nastoje ostvariti načelo ravnopravnosti spolova. Ovakav način stimuliranja spada u tzv. pozitivne diskriminacije, zaključila je zastupnica.

Usklađivanje Zakona o političkim strankama s Ustavom nema nikakve veze s predstojećim izborima, smatra u ime Kluba zastupnika HDZ-a **Vladimir Šeks (HDZ)**. Ono što drži ključno u predloženom Zakonu je odredba da se financiraju stranke koje u Hrvatskom saboru imaju najmanje jednog zastupnika. Time bi, kaže, bile financirane stranke koje uopće nisu sudjelovale na izborima, jer tada još nisu postojale ili su dobile mandat prelaskom zastupnika neke druge stranke u njihove redove. Tu je konkretno mislio na DC i HND. Mišljenja je da bi time bili ustvari "kažnjeni" svi zastupnici koji su ostali u svojoj stranci. Osvrnuo se i na amandman koji je podnio Klub zastupnika SDP-a te je rekao kako pretpostavlja da je zatraženo da se taj prijedlog primjenjuje već na predstojećim izborima. Smatra kako se to neće moći provesti jer su

sredstva za lokalne izbore već određena u Državnom proračunu. Na kraju izlaganja je rekao kako drži, da nisu istiniti natpisi u dnevnom tisku koji govore o tome da je DC donošenjem ovog Zakona nagrađen zbog pozitivnog glasovanja za ustavne promjene. Zaključio je da ukoliko zastupnici žele smanjiti te principijelne promjene ne bi trebali glasovati za ovaj Zakon.

Josip Leko (SDP) podržava donošenje Zakona te objašnjava kako će se njime, bez obzira tko je na vlasti, postotak od tekućih rashoda iz Proračuna biti osiguran za financiranje političkih stranaka. Smatra da će uskoro morati biti donesen novi Zakon o političkim strankama jer politička stranka mora biti pravna osoba javnog prava. Zaključio je kako svaka stranka mora voditi brigu o svojem programu, svojoj monolitnosti i programskom ostvarenju te na taj način polagati račune biračima, a ne da putem zakona ili materijalnih kažnjavanja disciplinira svoje članove.

Vesna Škare-Ožbolt (DC) osvrnula se u ime Kluba zastupnika DC-a na izlaganje gospodina Šeksa. Rekla je kako su iz HDZ-a izašla dva zastupnika, od kojih je jedan jedini HDZ-ov pobijedio u svojoj izbornoj jedinici. Kao razlog odlaska navela je protivljenje politici koju HDZ danas vodi. Pojasnila je da DC nije glasovanjem za ustavne promjene kupovao donošenje ovog Zakona, nego je htio parlamentarizam umjesto predsjedničkog sustava. Mišljenja je da bi gospodin Šeks četiri zastupnika koji su izašli iz HDZ-a vjerojatno htio vezati, pa i zatvoriti, ali to je, kaže, nemoguće jer obvezujući mandat ne postoji. Zaključila je na kraju da ne mogu postojati dvije kategorije zastupnika, jedni koji se financiraju, a drugi koji se ne financiraju.

Ja vas ne bih zatvorio, ali ne bih želio da dobivate novce tijekom mandata, odgovorio je **Vladimir Šeks (HDZ)**. Dodao je kako su zastupnici DC-a došli do saborskog mandata putem novaca HDZ-a, posebno istaknuvši sjajnu predsjedničku kampanju. Zaključio je da želi svako dobro DC-u, ali bez financiranja.

Vesna Škare-Ožbolt (DC) je zahvalila na lijepim željama rekavši kako je to dokaz da je gospodin Šeks evoluirao, budući da je u vrijeme osnivanja DC rekao kako će toj stranci zagorčati život svim mogućim sredstvima.

Na repliku je odgovorio **Vladimir Šeks (HDZ)**. Naglasio je da nije Darwinov primat, pa da evoluirao, pojasnivši kako je rekao da će DC-u politički život učiniti neizdržljivim. Kaže kako je to bilo u situaciji kada je HDZ izgubio mnogo novaca, budući da se predsjednički kandidat HDZ-a dr. Mate Granić distancirao od svoje stranke.

Za ispravak netočnog navoda javila se tada **Jadranka Kosor (HDZ)**. Nije točno da je gđa Vesna Škare-Ožbolt bila pobjednica u 5. izbornoj jedinici. Na listi te izborne jedinice bili su i drugi zastupnici HDZ-a te bi bilo fer reći da je ta stranka bila pobjednik u toj izbornoj jedinici, zaključila je zastupnica.

- Gospodine Šeks, vi ste doista rekli da ćete nam politički i ljudski život učiniti nemogućim, naglasila je **Vesna Škare-Ožbolt (DC)**. Kada je riječ o predsjedničkoj kampanji, istaknula je kako gospodina Šeksa drži najvećim krivcem što dr. Mate Granić danas nije predsjednik države.

Nikada nikome nisam rekao da bih mu život učinio nepodnošljivim, već sam to mislio samo na politički život, odgovorio je **Vladimir Šeks (HDZ)**. Smatra da je netočan i drugi navod gđe Škare-Ožbolt glede njegove najveće odgovornosti za to što dr. Mate Granić nije predsjednik države. Pojasnio je kako za to snosi dio odgovornosti za koju mu nije žao.

Na izlaganje gospodina Šeksa reagirala je i **Katica Sedmak (SDP)**. Drži da on nije razumio amandman Kluba zastupnika SDP-a te ga je još jednom pojasnila i konstatala kako nema razloga da se ta odredba ne bi primjenjivala već na predstojećim lokalnim izborima.

Vladimir Šeks (HDZ) je rekao da nema ništa protiv predloženog amandmana te da će glasovati za njega unatoč tome što on destimulira stranke koje ne stavljaju na svoje liste žene.

Nakon rasprave u ime predlagatelja **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** prihvatila je sve podnesene amandmane te su zastupnici prešli na glasovanje.

Većinom glasova (74 "za" i 21 "protiv") Hrvatski sabor donio je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o političkim strankama.

M.S.

IZVJEŠĆE DRŽAVNOG UREDA ZA REVIZIJU O OBAVLJENIM REVIZIJAMA KOJE SE ODNOSI NA REVIZIJU POSLOVANJA UDRUGA HRVATSKIH BRANITELJA IZ DOMOVINSKOG RATA, KLINIČKIH BOLNIČKIH CENTARA, USTANOVA NACIONALNIH PARKOVA I PARKOVA PRIRODE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Pod lupom revizora - udruge branitelja, bolnice i nacionalni parkovi

Na sjednici krajem ožujka Hrvatski sabor je, među ostalim, razmotrio i prihvatio Izvješće Državnog ureda za reviziju o obavljenim revizijama poslovanja udruga branitelja, kliničkih bolničkih centara te ustanova nacionalnih parkova i parkova prirode u Republici Hrvatskoj. Budući da su državni revizori utvrdili brojne nepravilnosti u poslovanju navedenih subjekata (npr. nepotpuno vođenje računovodstvenog poslovanja, nenamjensko trošenje sredstava, kršenje Zakona o nabavi roba, usluga i ustupanju radova) njihovo Izvješće dostavljeno je na uvid Državnom odvjetništvu, Ministarstvu unutarnjih poslova i Financijskoj policiji. Navedene institucije trebale bi utvrditi postoje li slučajevi nezakonitog poslovanja i u takvim slučajevima postupiti u skladu sa svojim dužnostima i ovlastima.

Revizori otkrili brojne nepravilnosti i propuste u poslovanju navedenih subjekata (npr. nesredeno računovodstveno poslovanje, nenamjensko trošenje sredstava, kršenje Zakona o nabavi roba, usluga i ustupanju radova i dr.).

Spomenimo i to da su zastupnici, na inicijativu matičnog Odbora, zatražili da Vlada RH izvijesti Hrvatski sabor o svim ovjerenim, a neisplaćenim obvezama bolnicama i kliničkim bolničkim centrima.

UVODNO IZLAGANJE

Kako je uvodno naglasila glavna državna revizorica **Šima Krasić**, ovo je već peto izvješće Državnog ureda za reviziju u ovoj godini, a obuhvaća

revizijske nalaze o poslovanju udruga hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata koje su se djelomično financirale proračunskim sredstvima (30), kliničko-bolničkih centara u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku, te Opće bolnice Zadar i nacionalnih parkova i parkova prirode u Republici Hrvatskoj (Brijuni, Kopački rit, Kornati, Mljet, Paklenica, Plitvička jezera, Risnjak i Telašćica).

Po riječima gospođe Krasić navedene revizije obavljene su u skladu s godišnjim programom Državnog ureda za reviziju te odredbama Zakona o državnoj reviziji i međunarodnim revizijskim standardima (ocjenjivala se pravilnost i usklađenost sa zakonom, te ekonomičnost poslovanja). Budući da cjelovita izvješća državnih revizora sadrže oko 3000 stranica teksta (dostavljena su zakonskim predstavnicima revidiranih subjekata) zastupnicima su predloženi sažeci s analizama iz kojih se može sagledati poslovanje pojedinog revidiranog subjekta. Gospođa Krasić je još napomenula da se predloženo Izvješće može pročitati na WEB - stranicama Državnog ureda za reviziju, gdje zastupnici mogu dobiti na uvid i originalna izvješća državnih revizora.

U nastavku je napomenula da su u 1998. godini revidirane udruge branitelja raspolagale s gotovo 49 mln. kuna, od čega 74 posto otpada na potporu iz Državnog proračuna. U 1999. godini prihodovala su više od 59 mln. kuna, od čega 80,5 posto iz Državnog proračuna. Budući da su ukupni izdaci udruga bili manji od prihoda, revizija je ustanovila postojanje viška prihoda od 14 mln. kuna u obje promatrane godine.

Po riječima glavne državne revizorice revizijom za 1998. godinu obuhvaćeno je ukupno milijardu 600 mln. kuna prihoda spomenutih kliničkih bolničkih centara (to je 15,6

posto ukupnih sredstava kojima je raspolagao Zavod za zdravstveno osiguranje). Godinu dana kasnije ta se svota povećala na 2,1 milijardu ili 17,7 posto ukupnih sredstava HZZO. I broj zaposlenih u navedenim bolnicama povećao se sa 13.947 u 1998. na 13.964 u 1999. godini, dok je broj kreveta ostao gotovo isti (1999. je evidentiran 1 krevet više).

Dok su bolnice potrošile cjelokupne prihode koje su imale na raspolaganju, izdaci u nacionalnim parkovima premašili su prihode, tako da su neke ustanove poslovale s gubicima. Naime, njihovi ukupni prihodi su u 1998. godini iznosili 127,5 mln. kuna (uz učešće proračunskih sredstava od 16,9 posto) a izdaci 140 mln. kuna. U 1999. godini prihodi su bili nešto niži (108,3 mln. kuna od čega 19,4 posto iz Državnog proračuna) dok su rashodi iznosili 135 mln. kuna. Broj zaposlenih se istodobno povećao sa 969 u 1998. na 1.079 u 1999. godini.

Sumirajući podatke iz izvješća gospođa Krasić je na kraju konstatala da je pod lupom državnih revizora u revidiranim subjektima bilo 1,8 mlrd. kuna u 1998. te 2,3 mlrd. kuna u 1999. godini.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH je sugerirala Hrvatskom saboru da prihvati Izvješće Državnog ureda za reviziju o obavljenim revizijama. U svom Mišljenju napominje da je nakon obavljenih revizija poslovanja udruga hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata za 1998. i 1999. godinu, zahvaljujući primjedbama državnih revizora na način financiranja njihovih programa, u 2000. godini bitno izmijenjen pristup i način pružanja financijske potpore udrugama za odobrene programe. Naime, po novome, navedene udruge moraju podnijeti prijedloge programa zajedno s financijskim zahtjevom.

Osnovano je i posebno Povjerenstvo za ocjenu programa i praćenje njihove realizacije. Jednom mjesečno udruge se transferiraju sredstva s naznakom programa na koji se odnose, a temeljem odluke Povjerenstva odobrava im se iznos od 17 posto (koji se umanjuje od doznačene potpore) na ime poslovnih izdataka udruge. Osim toga, udruge su dužne podnositi redovita financijska izvješća, uz dodatna pisana izvješća za svaki od odobrenih programa.

Prema navodima Vlade Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata obavilo je, tijekom prosinca prošle i siječnja ove godine, kontrolu namjenskog trošenja doznačene potpore u 13 udruga. Rezultat - pojedinim udruzama nije priznat dio iskazanih rashoda, a nekima su čak uskraćene planirane mjesečne dotacije zbog toga što nisu na vrijeme podnijele financijsko izvješće. Spomenimo i to da je tijekom prošle godine udruzama pružana stručna pomoć glede načina pisanja financijskih i drugih izvješća, te načina pravdanja doznačenih potpora. Zaključeno je da će se eventualno iskazani viškovi neutrošenih sredstava, na temelju financijskih godišnjih izvješća, pravdati kroz programe u 2001. godini (za isti iznos bit će umanjena planirana potpora odobrenih programa u ovoj godini). Vlada, među ostalim, napominje da je planom potpora za 2001. godinu dodatno razrađen sistem pružanja potpora udruzama, vodeći računa prije svega o objedinjavanju značajnijih programa, kao što su sportski susreti branitelja, invalida i djece, te izdavanje zajedničkog biltena svih udruga.

U nastavku navodi što je poduzeto povodom nalaza državnih revizora koji su obavili reviziju poslovanja kliničkih bolničkih centara. Naime, zbog uočenih nepravilnosti u radu i poslovanju tih ustanova Ministarstvo zdravlja je tijekom prošle godine razriješilo i imenovalo nove članove upravnih vijeća, te ravnatelje u sljedećim zdravstvenim ustanovama: Klinički bolnički centar Zagreb, Klinički bolnički centar Rijeka, Klinička bolnica Osijek, Klinička bolnica Split i Opća bolnica Zadar. Sve upravljačke strukture u navedenim zdravstvenim ustanovama upoznate su s nalazom Državnog ureda za reviziju i zadužene da u što kraćem vremenu otklone uočene nedostatke, odnosno usklade poslovanje s pozi-

tivnim propisima. Osim toga, početkom ove godine Ministarstvo zdravlja je osnovalo posebno povjerenstvo za kontrolu i praćenje namjenskog trošenja sredstava u zdravstvenim ustanovama.

Zbog nepravilnosti koje su državni revizori ustanovili u radu ustanova nacionalnih parkova i parkova prirode u Republici Hrvatskoj, razriješeni su ravnatelji triju javnih ustanova - Parka prirode Medvednica, Nacionalnog parka Kornati i Nacionalnog parka Plitvička jezera. Nakon provođenja natječaja za ravnatelja, u novom mandatu nisu imenovani bivši ravnatelji Nacionalnog parka Mljet, Nacionalnog parka Brijuni i Parka prirode Kopački rit. Protiv jednog bivšeg ravnatelja (Nacionalni park Plitvička jezera) pokrenut je sudski postupak, dok je protiv bivšeg ravnatelja Nacionalnog parka Mljet podnesena kaznena prijava. Osim toga, tijekom 2000. godine imenovana su nova upravna vijeća svih 18 ustanova nacionalnih parkova i parkova prirode. Navedena tijela zadužena su da upravama ustanova nalože očitovanje o nepravilnostima i propustima što ih je ustanovila revizija i obvežu ih na hitno otklanjanje nedostataka i manjkavosti.

Prema uputama Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, uprave ustanova moraju pravovremeno donositi godišnje programe rada i financijske planove, te normativne akte propisane Zakonom o ustanovama i drugim zakonima, odnosno pravovaljano usuglašavati te dokumente s pozitivnim propisima.

Tijekom prošle godine u Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja osnovano je posebno povjerenstvo, sa zadaćom praćenja namjenskog trošenja proračunskih sredstava koja se ugovorno doznačuju ustanovama za financiranje osnovnih programa zaštite i očuvanja prirode, kaže se u mišljenju Vlade. Navodi se, također, da su stručne službe Ministarstva lani obavile upravno-financijski i stručni nadzor u tri ustanove (Nacionalni park Plitvička jezera, Nacionalni park Kornati i Nacionalni park Mljet) te da se ove godine takav nadzor planira u svim nacionalnim parkovima i parkovima prirode. Uvažavajući brojne naslijeđene probleme i teškoće javnih ustanova koje upravljaju nacionalnim parkovima i parkovima prirode (npr. loša organizacija poslovnih funkcija,

isprepletenost zaštitnih i turističkih djelatnosti, nedostatak menadžerskog pristupa u poslovanju, nepovoljna struktura zaposlenika, manjkavosti osnovne infrastrukture, nesigurnost financiranja i dr.) Ministarstvo je poduzelo odgovarajuće mjere radi unapređenja njihova rada i transparentnosti poslovanja, te postizanja standarda zaštite prirode razvijenih zemalja, stoji u Mišljenju Vlade.

RADNA TIJELA

Odbor za financije i Državni proračun razmotrio je ovo Izvješće kao matično radno tijelo. Na sjednici tog radnog tijela ukazano je na potrebu nadzora i kontrole trošenja javnih sredstava kod svih korisnika Državnog proračuna te pravovremenog sankcioniranja uočenih nepravilnosti. U tom kontekstu članovi Odbora izrazili su mišljenje da uočene nepravilnosti u poslovanju udruga iz Domovinskog rata, kliničkih bolničkih centara te ustanova nacionalnih parkova i parkova prirode u Republici Hrvatskoj, upućuju na potrebu da se tim problemom pozabave tijela sudbene vlasti, MUP i Financijska policija. To se posebno odnosi na udruge branitelja koje gotovo da nisu vodile računovodstveno poslovanje te kod kojih nedostaje poslovna dokumentacija. U tom kontekstu spomenute su: Zajednica udruga udovica hrvatskih branitelja Domovinskog rata, Udruga branitelja Hrvatske te Športska udruga "HVIDRA dragovoljac - Sopot". Ujedno je kao jedan od primjera nepravilnosti u poslovanju istaknut slučaj osnivanja, poslovanja i prodaje poduzeća "HVIDRA CENTAR" d.o.o. koje je u ožujku 1994. godine osnovala Zajednica županijskih zajednica udruga hrvatskih vojnih invalida Domovinskog rata Republike Hrvatske.

Pojačati nadzor i kontrolu trošenja javnih sredstava kod svih korisnika Državnog proračuna.

U raspravi se čula i sugestija da bi radi cjelovitog sagledavanja poslovanja udruga branitelja sjednici Odbora trebali prisustvovati njihovi predstavnici. Međutim, taj prijedlog nije podržan, uz obrazloženje da bi time udruge bile drugačije tretirane od ostalih revidiranih subjekata

(uostalom, izvješća sadrže i njihovo očitovanje na nalaz Državnog ureda za reviziju). Spomenimo i izraženu sumnju u realnost iskazanog brojnog stanja članstva po udrugama, što bi trebalo ispitati (broj članova jedan je od kriterija za dodjelu sredstava udrugama).

Članovi Odbora upozorili su i na financijsko zakidanje državnog proračuna zbog toga što klinički bolnički centri nisu poštivali Zakon o nabavi roba, usluga i ustupanju radova (npr. potrošni medicinski materijal nabavljao se bez prikupljanja ponuda ili javnog nadmetanja i to nerijetko od dobavljača čije cijene nisu bile najniže, a ugovori su se zaključivali bez specifikacije vrste, količine materijala te njihove cijene).

Vezano uz poslovanje bolnica i kliničkih bolničkih centara podržan je prijedlog člana Odbora da se od Vlade RH zatraži cjelovito izvješće ovjerenih, a neisplaćenih obveza bolnicama i kliničkim bolničkim centrima. Naime, iako su bolnice obračunavale troškove liječenja na propisan način, prema cjenicima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Zavod je priznavao samo izdatke za bolesnike čiji troškovi ne prelaze ugovorom utvrđeni maksimalni iznos računa. To znači da te troškove bolnice moraju pokriti na teret zdravstvenog standarda, tj. uštedom na troškovima liječenja od Zavoda priznatih bolesnika.

Nakon provedene rasprave Odbor je sugerirao Hrvatskom saboru da prihvati Izvješće Državnog ureda za reviziju i dostavi ga na uvid Državnom odvjetništvu, Državnom pravobraniteljstvu, Ministarstvu unutarnjih poslova i Financijskoj policiji (navedene institucije trebale bi utvrditi postoje li slučajevi nezakonitog poslovanja i u takvim slučajevima postupiti u skladu sa svojim dužnostima i ovlastima). Spomenimo i zahtjev tog radnog tijela da Vlada RH podnese Hrvatskom saboru izvješće o svim ovjerenim, a neisplaćenim obvezama bolnicama i kliničkim bolničkim centrima.

Na sjednici **Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** koji je predloženo Izvješće razmotrio kao zainteresirano radno tijelo, utvrđeno je da se najveći broj nepravilnosti kod revidiranih subjekata odnosi na računovodstveno poslovanje te propuste prilikom nabave robe odnosno ustupanja radova.

Po mišljenju pojedinih članova Odbora osnovni problem bolnica, koje

su u navedenom razdoblju uglavnom poslovale s gubitkom, je ugovorni odnos s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, odnosno mjesečni ugovoreni limiti koji se ne temelje na izvršenom opsegu rada bolnica. Osim toga, HZZO nije pravovremeno podmirivao svoje obveze prema bolnicama, a nije se pridržavao ni utvrđenog cjenika usluga, što dovodi do pada kvalitete zdravstvenog standarda.

Članovi Odbora imali su i niz primjedbi na poslovanje udruga hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata a nisu sigurni nije li realno iskazan broj njihovih članova. Smatraju da treba pojačati kontrolu trošenja sredstava i voditi računa o tome da udruge koje su kršile propise ne dobiju ponovno sredstva. Nakon rasprave Odbor je predložio Hrvatskom saboru gotovo identične zaključke kao i matično radno tijelo. Isto je učinio i **Odbor za ratne veterane**, uz nešto oštriju formulaciju predloženih zaključaka. Naime, sugerira Hrvatskom saboru da nalaze Državnog ureda za reviziju dostavi nadležnim tijelima državne vlasti, koja trebaju utvrditi imaju li uočene nepravilnosti i nedostaci u poslovanju udruga branitelja obilježja kaznenog djela i, sukladno tome, poduzeti zakonom propisane mjere prema odgovornim pravnim i fizičkim osobama. Po mišljenju Odbora navedena tijela trebala bi sa svojim nalazima upoznati i zastupnike.

RASPRAVA

U udrugama branitelja niz nezakonitosti

Po riječima **Branislava Tuška**, glasnogovornika Kluba zastupnika SDP-a, potpora nevladinim udrugama nužna je pretpostavka za sveukupnu demokratizaciju hrvatskog društva. Ne može se zamisliti društvo i vlast izabrana od hrvatskih građana koja ne brine o udrugama invalida i stradalnika Domovinskog rata, kaže zastupnik. Isto tako, ne može se govoriti o uspješnom radu bilo koje udruge ako ona djeluje bez kontrole i nadzora te ako u takve kontrole nisu uključeni i sami članovi udruga.

U nastavku je spomenuo da su porezni obveznici u 1999. godini, putem državnog proračuna, za rad navedenih udruga izdvojili čak 47,5

mln. kuna ili 80 posto sredstava s kojima su raspolagale. Međutim, podaci o prekomjernoj potrošnji tih udruga za materijalne troškove i izdatke za zaposlene (oko 30 posto sredstava) svjedoče o neodgovornosti vodstva prema onima zbog kojih udruge postoje. Ilustracije radi spomenuo je i jedan ekstremni primjer - Udruga hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata izdvaja više od 80 posto sredstava na izdatke za zaposlene. Stoga se opravdano nameće pitanje koliko im ostaje za rad i ostvarivanje ciljeva zbog kojih su i formirani.

Prekomjerna potrošnja udruga branitelja za materijalne troškove i izdatke za zaposlene svjedoči o neodgovornosti vodstva prema onima zbog kojih te udruge postoje.

U nastavku je konstatirao da opsežno Izvješće Državne revizije otkriva niz neodgovornih i nezakonitih radnji u navedenim udrugama. Primjerice, u HVIDRI nemaju podataka o utrošenim sredstvima prema programima koji su trebali biti realizirani u županijskim zajednicama. Nadalje, nije poznato ni tko sve koristi vozni park od 9 automobila, ali je zato evidentirano da je za popravke potrošeno oko 220 tisuća kuna. Samo za troškove reprezentacije ta je udruga tijekom 1998. i 1999. godine potrošila 635 tisuća kuna, negoduje zastupnik.

Po njegovim riječima u Udruzi hrvatskih veterana Domovinskog rata koristi se 7 automobila za koje ne postoji nikakva evidencija, ali zato postoji evidencija o gotovo milijun i pol kuna potrošenih na dnevnice i putne troškove.

U nastavku se osvrnuo na poslovanje Udruge hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata. Konstatirao je da oni koji su pod saborskim prozorima izvikivali "bando crvena" nisu pocrvenjeli od stida prema hrvatskim poreznim obveznicima, zbog toga što su gotovo polovinu svote dodijeljene im za pomoć u ostvarivanju prava hrvatskih dragovoljaca (5,6 mln. kuna) potrošili za kupnju kuće u Dubrovniku koja nije ni evidentirana. Spomenuo je i to da je 10 osoba iz rukovodstva te udruge za korištenje privatnih automobila u

službene svrhe samo u 1999. godini potrošilo 1,1 mln. kuna ili 20 posto ukupnih sredstava. Nitko od njih, kaže, nije se zacrvanio ni kad je elegantno prebačeno milijun i 117 tisuća kuna profesionalnom nogometnom klubu, u kojem vjerojatno igraju veterani i invalidi Domovinskog rata.

Potrebna temeljita inventura bolničkog sustava

Kako reče, na temelju izvješća o obavljenoj reviziji u kliničkim bolničkim centrima može se zaključiti da ovi ogromni zdravstveni sustavi zahtijevaju temeljitu inventuru funkcioniranja. Po mišljenju njegovih stranačkih kolega trebalo bi sačiniti novi projekt organizacije kliničkih

Sačiniti novi projekt organizacije kliničkih bolničkih centara, što podrazumijeva i definitivnu reorganizaciju bolničkog sustava.

centara, što podrazumijeva i definitivnu reorganizaciju bolničkog sustava te preispitivanje postojećeg nadzora i kontrole. Naime, zabrinjava činjenica da nerijetko ne postoje evidencije o stvarno potrošenim lijekovima, da se često krši Zakon o nabavi roba i usluga (namirnice i sanitetski materijali kupuju se po višestruko većim cijenama od nabavne, oprema i namještaj nabavljaju se bez javnog natječaja i sklapanja ugovora s dobavljačem, itd.). Primjerice, u Zagrebačkom kliničkom centru za usluge čišćenja plaćeno je 2,7 mln kuna ali nije poznato na koju se to površinu odnosi. Gotovo od istih simptoma od kojih boluje zagrebačko bolničko rukovodstvo pate i oni u splitskom i ostalim centrima. Doduše, nešto odgovornije su se ponašala bolnička rukovodstva u Rijeci i Zadru, što upućuje na zaključak da su manji centri učinkovitiji i odgovorniji prema poreznim obveznicima i korisnicima usluga.

I nacionalni parkovi trošili nenamjenski

U nastavku izlaganja glasnogovornik SDP-a osvrnuo se na poslovanje ustanova nacionalnih par-

kova i parkova prirode. Najprije je spomenuo Nacionalni park Brijuni u okviru kojeg je također uočeno kršenje Zakona o nabavi roba, usluga i ustupanju radova (kod uređenja objekata na Malom Brijunu). Naime, cijene pojedine vrste opreme bile su tako visoke kao da je pozlaćena. Kod Nacionalnog parka Kornati utvrđeno je nenamjensko trošenje proračunskih sredstava za kupnju plovila u visini od 850 tisuća kuna. Rukovodstvo Nacionalnog parka Plitvička jezera, pak, prednjači po visokim troškovima reprezentacije koji su se u 1999. godini popeli na milijun i 500 tisuća kuna, a isplaćivane su i visoke naknade članovima nadzornog odbora (165 tisuća kuna). Od ostalih propusti spomenuo je dva puta ugovorenu izradu projektne dokumentacije Hotela Jezero koja je ukupno stajala 2,6 mln. kuna.

Bez preispitivanja postojećeg nadzora i kontrole trošenja sredstava poreznih obveznika ne može se zaustaviti širenje virusa neodgovornosti i nezakonitosti.

U zaključnom dijelu izlaganja iznio je stajalište Kluba zastupnika SDP-a da spomenuti subjekti (rukovodstva, uprave i novi odbori) moraju preispitati postojeći nadzor i kontrolu trošenja sredstava poreznih obveznika jer se bez toga ne može zaustaviti širenje virusa neodgovornosti i nezakonitosti. Po njihovu mišljenju podaci iz nalaza Državne revizije ukazuju na potrebu da se njihovo izvješće prosljedi javnom tužilaštvu, policiji, itd. kako bi se potvrdile ili otklonile sumnje o eventualno počinjenim nezakonitostima. Posebno napominju da članstvo udruga proizašlih iz Domovinskog rata treba upoznati s postupcima njihovih rukovodstava koja su neracionalno i nenamjenski trošila golemu sredstva poreznih obveznika.

Reagirajući na njegove riječi da u vrijeme bivše Vlade nije postojao sustav nadzora i kontrole, Ante Beljo je napomenuo da je taj sustav funkcionirao (Državna revizija i Financijska policija formirane su upravo u vrijeme Vlade HDZ-a). Nato je Branislav Tušek podsjetio da je 1999. godine Državna revizija ustanovila devalvaciju nezakonitosti u okviru "Hrvatskih šuma" na štetu

poreznih obveznika. Međutim, upravo zbog nepostojanja sustava kontrole i nadzora do dana današnjeg još nitko nije okrivljen niti osuđen zbog tih sumnjivih radnji. U svom ponovnom javljanju Ante Beljo je primijetio da je to zadatak pravne države. Konstatirao je i to da je i nova vlast u proteklih godinu dana malo takvih slučajeva dokazala i procesuirala.

Reviziju trebalo obaviti ranije

Iz izvješća Revizije vidljivo je da se oni od kojih se to najviše očekivalo nisu ponašali odgovorno ni u dovoljnoj mjeri poštivali zakone, konstatirao je Luka Roić, glasnogovornik Kluba zastupnika HSS-a. Rezultat - revizori su utvrdili niz nepravilnosti, od nenamjenskog trošenja sredstava, nedostatka financijskih planova i poslovnih knjiga, itd. Po mišljenju haesesovaca reviziju spomenutih ustanova trebalo je obaviti ranije, kako bi se u otklanjanje daljnjih nepravilnosti uključilo i sudbenu i izvršnu vlast.

Članstvo udruga proizašlih iz Domovinskog rata treba upoznati s postupcima njihovih rukovodstava koja su neracionalno i nenamjenski trošila golemu sredstva poreznih obveznika.

Primjera radi spomenuo je propuste u poslovanju Zajednice udruga udovica hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Naime, ta udruga uopće ne vodi knjigovodstvo, sklapa poslove veće vrijednosti bez javno provedenog natječaja a donaciju dobivenu od Ministarstva branitelja (100 slika naivnih slikara) uopće nije evidentirala. Apostrofirao je i Udrugu hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata kojoj se zamjera da nije evidentirala kuću u Dubrovniku vrijednu 614 tisuća DEM kupljenu za odmor svojih članova. Prigovara joj se i zbog visokih putnih troškova i dnevnica te troškova korištenja službenih automobila (1,9 mln. kuna) koje su, u pravilu, koristile iste osobe.

Ima i onih koji su uredno poslovali

I kod drugih udruga je, kaže, uočeno prekomjerno trošenje te neuredno poslovanje. Riječ je o nepravilnostima poput krivo obračunatih putnih troškova i dnevnica, kašnjenja u vođenju knjigovodstva, neplaćanja 2 posto za stambeno zbrinjavanje branitelja, itd. Srećom, ima i onih koje su uredno poslovale, kaže zastupnik. Kao pozitivne primjere naveo je Zajednicu udruga hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata, Udrugu ratnih veterana Hrvatski domobran, Udrugu hrvatskih veterana Domovinskog rata Splitsko - dalmatinske županije, te Udrugu za šport i rekreaciju veterana 1991., itd.

Slični problemi odnosno nepravilnosti koji su uočeni kod udruga pojavljuju se i kod većine kliničkih bolničkih centara i ostalih bolnica.

U nastavku je primijetio da se slični problemi odnosno nepravilnosti koji su uočeni kod udruga pojavljuju i kod većine kliničkih bolničkih centara i ostalih bolnica. Primjerice, u Kliničkom bolničkom centru Zagreb nisu iskazali dionice u nominalnoj vrijednosti, ni pravovremeno donijeli izmjene financijskih planova koje mora usvojiti upravno vijeće. Spomenuo je i otpis računa za bolničko liječenje iznad ugovorenog limita koje Zavod nije podmirio, činjenicu da bolnica ne zaračunava Zavodu kamate na nepravovremeno plaćene račune (krajem 1998. godine one bi iznosile gotovo 75 mln. kuna što nije zanemarivo) a sporna je, kaže, i odredba o isplati za natprosječne rezultate u radu. Budući da se plaćanje medicinske opreme (u ratama) obavlja znatno ranije od ugovorenog roka, dok se kod svih drugih plaćanja kasni, haesesovci su mišljenja da bi trebalo oformiti komisiju koja bi zapisnički utvrdila sve okolnosti u svezi s nabavom i odabirom dobavljača, rok i način plaćanja, itd. I u Kliničkom bolničkom centru u Splitu revizijom je utvrđeno neredovito evidentiranje prihoda od prodaje stanova i donacija, te neredovito plaćanje uplata od parti-

cipacije zdravstvenih usluga (upozoreno je da treba ubrzati naplatu potraživanja bolnice za refundaciju u iznosu od 3,6 mln. kuna). Pozitivno je, međutim, to što je ta bolnica u 1999. godini smanjila gotovo sve izdatke u odnosu na godinu dana ranije, osim onih za tehničke materijale i rezervne dijelove (zbog zastarjele opreme).

Kad je riječ o Kliničkom bolničkom centru u Rijeci revizija je ukazala na potrebu donošenja financijskih planova i, po potrebi, njihovih izmjena, poboljšanja informatičke povezanosti, boljeg evidentiranja neplaćenih prihoda, davanja u zakup javnih prostora isključivo putem javnog natječaja, itd. Upozorila je i na pitanje ekonomske opravdanosti vrtića koji postoje u okviru bolnice, te prigovorila nabavci materijala po većoj cijeni od ugovorene.

Sredstva za kapitalna ulaganja potrošena na redovnu djelatnost

Nabrajajući nepravilnosti u poslovanju nacionalnih parkova zastupnik je primijetio da su se poslovni događaji trebali evidentirati po propisima za neprofitne organizacije te da je trebalo voditi fondovske računovodstvo. Smatra, nadalje, da su cijene aranžmana trebale biti ujednačene kako agencije s nižim cijenama ne bi bile u prednosti. Spomenuo je i nepravilnosti oko ugovaranja usluga na prodaji hotelskih kapaciteta s konzultantskim tvrtkama te usluga promidžbe, nepotrebno sklapanje dodatnog ugovora za uređenje kotlovnice u iznosu od gotovo 100

Nalaze revizora treba dostaviti Državnom odvjetništvu, Financijskoj policiji i MUP-u.

tisuća kuna, te smiješno visoke cijene nabavljenog namještaja, itd. Konstatirao je, također, da su neki nacionalni parkovi trošili sredstva za kapitalna ulaganja na redovitu djelatnost, te da, u pravilu, nisu izdvajali sredstva za stambeno zbrinjavanje branitelja. Osim toga, nedostaju programi za gospodarenje šumama a pojedini poslovi ugovaraju se po više puta. Na kraju je napomenuo da HSS, u načelu podržava ovo izvješće ali predlaže da ga se dostavi Državnom odvjetništvu,

Državnom pravobraniteljstvu, Financijskoj policiji i MUP-u.

1999. manje nepravilnosti nego godinu dana ranije

Govoreći u ime Kluba zastupnika HDZ-a **dr. Juraj Njavro** izrazio je sumnju da nije slučajno da se upravo sada pojavljuje nalaz Državne revizije o obavljenoj reviziji poslovanja udruga hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, iako postoje i brojne druge udruge (oko 20,000) koje se financiraju iz Državnog proračuna. Ako se pomnije razmotri taj nalaz, može se zaključiti da je u 1999. godini bilo manje nepravilnosti u poslovanju tih udruga nego 1998., no da bi idući nalazi bili bolji one bi morale zaposliti vrhunske stručnjake, napose na području financija. Naime, većina uočenih propusta odnosi se na nepotpuno vođenje knjigovodstveno - financijskog poslovanja.

Budući da neke udruge uopće nisu vodile to poslovanje, trebalo je pregledati isplate iz Ministarstva financija na račun pojedinih udruga iz Domovinskog rata, kaže zastupnik. Primijetio je i to da su dobivale različite iznose za svoje programe a one koje ih nisu sačinile su pod sumnjom da su nenamjenski trošile novac. S tim u svezi je spomenuo da je 1998. godine Hrvatski sabor donio mjerila za financiranje programa udruga od posebnog državnog interesa (15), a ostvarivanje njihovih programa pratila je posebna koordinacija u okviru Ministarstva hrvatskih branitelja. Što se, pak, tiče utvrđenih nepravilnosti u poslovanju, udruge su uglavnom uvažile sugestije revizora i očekuje se da će te nedostatke otkloniti. Zastupnik se nada da će nalazi revizije za 2000. godinu biti puno bolji te da će obuhvatiti i stanje u ostalim udrugama koje se alimentiraju iz proračuna.

Napomenuo je, također, da ne bi trebalo trpiti u isti koš udruge proizašle iz Domovinskog rata, bolničke ustanove i nacionalne parkove. Podsjetio je na činjenicu da su kliničko - bolnički centri o kojima je riječ pretrpjeli nemale posljedice ratnih stradanja, te da u prvom redu moraju skrbiti o zdravlju pacijenata. Gledajući s tog aspekta lakše se mogu razumjeti i propusti utvrđeni u njihovu poslovanju, zaključio je.

Utvrđiti jasna pravila financiranja i kontrole

Pohvalivši u ime Kluba zastupnika HSLS-a Državni ured za reviziju za kvalitetno obavljen posao, **Hrvoje Zorić** je konstatirao da sudionici u raspravi poklanjaju najveću pozornost poslovanju udruga branitelja, iako je u bolničkim centrima i u nacionalnim parkovima Revizija utvrdila više nepravilnosti. Iz podataka u njenom Izvješću vidljivo je da

Nepravilno poslovanje niza udruga branitelja, ali i bolničkih te ustanova nacionalnih parkova toleriralo se godinama.

se u nizu udruga, ali i bolničkih ustanova i nacionalnih parkova poslovalo nepravilno i bez kontrole, što se godinama toleriralo (npr. nesređeno računovodstveno poslovanje, neregistrirane nekretnine velike vrijednosti, itd.). Neke udruge, kaže, čak nemaju ustrojen ni popis članova što je jedan od kriterija za dodjelu sredstava. Stoga za ubuduće treba postaviti jasna pravila financiranja i kontrole (to je prvenstveno zadatak Vlade, ali i samih udruga). Po mišljenju zastupnika bilo bi daleko manje mogućnosti za pogreške i eventualne zloupotrebe kada bi se njihovi programi, odnosno određeni poslovi, plaćali iz državne riznice.

Inicirati udruživanje udruga

S obzirom na podugačak popis udruga iz Domovinskog rata (30), njihovih podružnica i ogranaka (više od 400) stječe se dojam, da im se poslovi i interesi preklapaju, konstatirao je **Nenad Stazić (SDP)**. Smatra da bi trebalo inicirati njihovo okupljanje što bi, među ostalim, olakšalo i kontrolu poslovanja. Budući da je Revizija utvrdila da su znatna sredstva doznačena iz Državnog proračuna korištena za plaće čelnika tih udruga postavlja se pitanje svrhe njihova osnivanja, kaže zastupnik. U nastavku je napomenuo da se nalazi Revizije ne odnose na rad članstva, nego da je revidiran rad vodstava tih udruga. Po njegovim riječima, od 30 revidiranih udruga 14 ih nije vodilo sve propisane poslovne knjige, 10 nije imalo kontrolirane knjigovodstvene isprave, a 19 uredan popis imovine.

Kod 18 udruga financijski plan nije bio sačinjen na odgovarajući način, financijski izvještaji 6 udruga nisu sadržavali sve potrebne podatke, 13 njih nije vodilo blagajničko poslovanje i blagajničke izvještaje na propisani način, 6 udruga imalo je neuredne ugovore o zakupu poslovnog prostora ili ih uopće nije imalo, itd. Nabrajajući nepravilnosti što ih je utvrdila Revizija zastupnik je spomenuo i jedan kuriozitet. Naime, Udruzi dragovoljaca Domovinskog rata "Gojko Šušak" iz Virovitice, u osnivanju, doznačeno je krajem 1999. godine iz Državnog proračuna 50 tisuća kuna. Budući da ta udruga još nije imala otvoren račun navedena sredstva su doznačena u korist županijskog odbora jedne političke stranke, a isti iznos je u svibnju prošle godine usmjeren u korist te iste stranke u Zagrebu. A da stvar bude još gora, poslovanje spomenute udruge uopće nije revidirano, budući da je bila u osnivanju pa nije imala otvoren račun za financijsko poslovanje.

Umjesto novčanih doznaka trebalo je otvarati nova radna mjesta

Nema sumnje, kaže zastupnik, da su udruge itekako potrebne i korisne za sudionike Domovinskog rata, posebno invalide, jer provode razne programe (kulturne, sportske, i dr.). Međutim, zbroje li se svi novci koji su im tijekom 1998. i 1999. godine doznačeni iz Državnog proračuna (ukupno 83,8 mln. kuna ili oko 21 mln. DEM) dolazi se do zaključka da se tim sredstvima moglo otvoriti oko 520 radnih mjesta u malom i srednjem poduzetništvu. To bi za članove tih udruga bila najveća pomoć, smatra zastupnik.

Novcem doznačenim tijekom 1998. i 1999. godine iz Državnog proračuna moglo se otvoriti petstotinjak radnih mjesta za razvojačene branitelje.

Ocijenivši da je revizija spomenutih subjekata napravljena pedantno, zbog čega Državni ured za reviziju zaslužuje pohvalu, sugerirao je da se njihov nalaz pošalje ne samo

nadležnim institucijama, nego i članstvu revidiranih udruga.

Ovo nije prvi put da gospodin Stazić preslobodno govori o hrvatskim braniteljima, primijetio je **dr. Juraj Njavro** (što se tiče prebacivanja izvjesne svote dodijeljene udruzi na stranku to je ispravljeno čim je uočena pogreška. Podsjetivši na to da je lani i na Zavodu za zapošljavanje ostalo neutrošenih novaca, upitao je: "Da su sredstva o kojima govori gospodin Stazić doista iskorištena za zapošljavanje branitelja ne bi li novootvorena poduzeća, pod vodstvom našeg poznatog stručnjaka za stečajeve, ubrzo završila u stečaju. Ako bi bila vodena na način kako se to radilo u proteklih 10 godina vjerojatno bi morala otići u stečaj, potvrdio je **Nenad Stazić**. **Dr. Juraj Njavro** je ustvrdio da je u proteklom razdoblju upošljavano 10 do 12 tisuća branitelja godišnje, tako da je broj nezaposlenih s 50 tisuća krajem 1999. smanjen na oko 32 do 33 tisuće. Na kraju je upitao: "Zbog čega ne bi ukupni troškovi ministara, njihovih zamjenika i pomoćnika također išli u reviziju, pa onda za zapošljavanje hrvatskih branitelja". **Ivan Šuker (HDZ)** je napomenuo da svi problemi hrvatskog gospodarstva nisu nastali u proteklih 10 godina. To je potkrijepio podatkom da je 1990. godine 400 tisuća radnika bilo tehnološki višak. Spomenuo je i to da je 1991. godine država izdala milijardu 700 mln. mjenica za sanaciju poduzeća kojima je, prema jugoslavenskom zakonu prijeto stečaj.

U zdravstvu vlada "nered"

Dr. Ante Simonić (HSS) osvrnuo se na podatke iz nalaza revizora za kliničke bolničke centre u Zagrebu i Rijeci te Klinički centar u Splitu. Primijetio je najprije da Državni ured za reviziju nalaže Kliničkom bolničkom centru u Zagrebu da sa Zavodom za zdravstveno osiguranje usuglasi obveze i potraživanja nakon čega bi KBC trebao otpisati potraživanja koja Zavod ne priznaje (gdje su tu mogućnosti spora ili arbitraže, odnosno kriteriji, pita zastupnik). Nema sumnje, kaže, da u zdravstvu vlada nered i zato treba definirati objektivne kriterije na osnovi kojih će zdravstvene ustanove dobivati sredstva (npr. mjesečni limit po ugovorenim krevetima). Naime, u Hrvatskoj postoji 65 bolnica, ali zbog

nepravilne i neujednačene raspodjele novaca njihovi su kapaciteti, opremljenost i standard neujednačeni, što je neprihvatljivo. Prije prebacivanja obveze financiranja na lokalnu razinu zdravstvo treba sanirati, napominje zastupnik. Jer,

Prije prebacivanja obveze financiranja na lokalnu razinu zdravstvo treba sanirati.

ovakvo gospodarenje sredstvima namijenjenim toj djelatnosti kakvo se susreće kod nas (očito je riječ o nemaru i osobnim interesima) ne bi podnijela ni mnogo bogatija društva. Ilustracije radi spomenuo je primjer dviju klinika koje su obračunale i platile ugovorene radove u većem iznosu od ugovorenog te naveo da u pojedinim slučajevima za neopravdano produženje roka izvođaču radova nisu naplaćeni ugovorni penali. Ponekad su dobavljači isplaćivani i 6 do 15 mjeseci prije ugovorenog roka, dok se istodobno, zbog nedostatka sredstava, znatno kasnilo s plaćanjem kod nabave drugih roba i usluga. Nažalost, to nije jedini slučaj razbacivanja nedostatnog novca, tvrdi zastupnik.

Utvrđeno je, nadalje, da HZZO u cijeni medicinske usluge priznaje samo rad medicinskog osoblja a ne i troškove tekućeg i investicijskog održavanja i dr. Spomenuo je i činjenicu da je povećanje vrijednosti boda za obračun medicinskih usluga, bez istodobnog povećanja ugovorenog limita računa, tijekom promatranog

razdoblja rezultiralo ostvarenjem medicinskih usluga iznad tog limita. To je prisililo -kaže- zdravstvene ustanove na smanjenje opsega zdravstvenih usluga, u kvalitativnom i kvantitativnom smislu. Nije li uzaludna sva ta silna analitika i administriranje kad se na kraju sve "odreže" paušalno, pita zastupnik. Upozorio je i na konstataciju iz Izvješća da je Zavod priznavao bolničkim ustanovama samo izdatke za bolesnike čiji troškovi ne prelaze ugovorom utvrđeni maksimalni iznos računa. Na temelju toga moglo bi se zaključiti da su ustanove dio bolesnika liječile besplatno, budući da troškove njihova liječenja moraju pokriti na teret zdravstvenog standarda.

HZZO loš gospodar

Tome da u zdravstvu vlada neorganiziranost najbolje svjedoči činjenica da se HZZO ponaša kao loš gospodar, kaže zastupnik. Naime, utvrđeno je da nije plaćao račune u ugovoreno roku od 60 dana nego u roku od 120 do 150 dana, zbog čega su bolnice morale naručivati lijekove, hranu i ostale medicinske materijale po nepovoljnim cijenama.

Spomenuo je, među ostalim, da je državna revizija imala niz primjedbi na nepostojanje ili loše djelovanje unutarnjeg nadzora u Kliničkoj bolnici u Splitu te da je naložila poduzimanje propisanih mjera za naplatu dospjelih potraživanja na ime prihoda korisnika zdravstvenih usluga i prihoda od refundacije. Jednako kao i u KBC-u Rijeka,

zahtijeva se objedinjavanje funkcija nabave svih roba i usluga, čime bi se poprilično uštedjelo. Budući da su u svim bolnicama gdje je obavljena revizija ustanovljeni isti propusti, ovakve kontrole su nužne te zahtijevaju energično i sustavno rješavanje problema, napominje zastupnik. Zdravstvo je u katastrofalnoj situaciji, a jedan od lijekova je i izrada novog zakona o zdravstvenom osiguranju, zaključio je na kraju.

Nakon toga je predsjedatelj, Baltazar Jalšovec, potpredsjednik Hrvatskog sabora, zaključio raspravu. Na prijedlog Odbora za financije i državni proračun zastupnici su ga jednoglasno prihvatili.

Izvješće Državnog ureda za reviziju o obavljenim revizijama poslovanja Udruga hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, kliničkih bolničkih centara te ustanova nacionalnih parkova i parkova prirode u Republici Hrvatskoj i revizijama dostavili ga na uvid Državnom odvjetništvu, Državnom pravobraniteljstvu, Ministarstvu unutarnjih poslova i Financijskoj policiji.

Navedene institucije zadužene su da uvidom u Izvješće o obavljenim revizijama utvrde postoje li slučajevi nezakonitog poslovanja te da u takvim slučajevima postupe u skladu sa svojim dužnostima i ovlastima.

Zastupnici su, uz to, predložili Vladi da Hrvatskom saboru podnese Izvješće o svim ovjerenim, a neplaćenim obvezama bolnicama i kliničkim bolničkim centrima.

M.Ko.

IZVJEŠĆE O ODREDBAMA POJEDINIH ZAKONA KOJE SE NE IZVRŠAVAJU TEMELJEM ZAKONA O IZVRŠAVANJU DRŽAVNOG PRORAČUNA REPUBLIKE HRVATSKE ZA 2000. GODINU I DRUGIH ZAKONA, SA STAJALIŠTEM VLADE REPUBLIKE HRVATSKE O OPSTOJNOSTI TIH ODREDBA

Velikom većinom glasova zastupnici Hrvatskoga sabora, donijeli su zaključak kojim se prihvaća Izvješće Vlade Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOGU

Zastupnički dom Hrvatskoga državnog sabora je Zaključkom od 23. ožujka 2000. godine obvezao Vladu

Republike Hrvatske da dostavi popis svih zakona, s naznakom odredaba koje se ne izvršavaju na temelju Zakona o izvršavanju državnog proračuna ili posebnih zakona, te da uz popis odredaba utvrdi svoje stajalište

o opstojnosti odredaba, dakle utvrđenih prava prema odredbama tih zakona i sukladno tome podnese prijedloge za njihovu izmjenu i dopunu, ako za to postoje valjani razlozi.

U prilogu predloženom zakonskom tekstu dostavljena je i tablica s popisom odredaba koje se ne izvršavaju, kao i stajalište o opstojnosti pojedinih odredaba. Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 3. studenoga 2000. godine donijela Zaključak kojim je zadužila nadležna ministarstva da za provođenje odredbi zakona za koje je zauzeto stajalište da ih treba izvršavati, planiraju sredstva u državnom proračunu 2001. godinu, a da za odredbe zakona za koje je zauzeto stajalište da nisu u programu prioriteta pojedinog ministarstva, te se sukladno tome sredstva neće osiguravati u državnom proračunu za 2001. godinu, pokrenu postupak izmjene zakona, odnosno stavljanja izvan snage njihovih odredbi.

RADNA TIJELA

O predloženom zakonskom tekstu raspravljala su i radna tijela. **Odbor za financije i Državni proračun** odlučio je jednoglasno i bez rasprave predložiti donošenje zaključka kojim se prihvaća Izvješće Vlade Republike Hrvatske o izvršenju zaključaka Zastupničkog doma od 23. ožujka 2000. godine u svezi s odredbama pojedinih zakona koje se ne izvršavaju temeljem Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2000. godinu, i drugih zakona, sa stajalištem Vlade Republike Hrvatske o opstojnosti tih odredaba.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu proveo je raspravu i jednoglasno predložio donošenje zaključka kojim se prihvaća rečeno Izvješće. Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja članovi **Odbora za ratne veterane** nisu imali primjedbi, a podržali su i zauzeto stajalište

Vlade Republike Hrvatske s tim u svezi. Odbor je jednoglasno odlučio predložiti donošenje zaključka kojim se podržava prihvaćanje Izvješća i donošenje predloženog zakonskog teksta.

RASPRAVA

Budući da nije bilo prijavljenih za raspravu predsjedavajući je pozvao zastupnike da glasuju o predloženom zaključku.

Većinom glasova (92 glasa "za" i 1 "suzdržan"), zastupnici Hrvatskoga sabora donijeli su zaključak kojim se prihvaća Izvješće Vlade Republike Hrvatske o izvršenju zaključaka Zastupničkog doma od 23. ožujka 2000. godine u svezi s odredbama pojedinih zakona koje se ne izvršavaju temeljem Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2000. godinu i drugih zakona, sa stajalištem Vlade Republike Hrvatske o opstojnosti tih odredbi.

V.Ž.

Izbori - imenovanja - razrješenja

Hrvatski sabor donio je više odluka na prijedlog svoga Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove. Prijedloge je obrazložio predsjednik Odbora, dr. Vilim Herman.

* Zastupnica **Gordana Sobol (SDP)** razriješena je članstva u Odboru za turizam Zastupničkog doma, a za novog člana izabrana je zastupnica **Lucija Debeljuh (SDP)**. Ova je odluka prihvaćena jednoglasno, (93 glasa "za") u tekstu predlagatelja.

* Zastupnica **Vesna Podlipec (SDP)** razriješena je članstva u Odboru za pomorstvo, promet i veze, a za novog člana izabran je zastupnik **Drago Novina (SDP)**. Ova je odluka prihvaćena jednoglasno (91 glas "za").

* Zastupnik **Josip Leko (SDP)** razriješen je članstva u Odboru za europske integracije, a za novog člana izabran je zastupnik **Miroslav Korenika (SDP)** (sa 91 glasom "za" i 2 "suzdržana").

* Zastupnik **dr. Mate Granić (DC)** razriješen je članstva u Odboru za vanjsku politiku. Ni ovom prigodom nije bilo prijavljenih za raspravu pa se

pristupilo glasovanju. Zastupnici su jednoglasno (93 glasa "za"), prihvatili odluku kako ju je predložio Odbor za izbor, imenovanja i upravne poslove.

* Prihvaćena je odluka o razrješenju članova Odbora za međuparlamentarnu suradnju Zastupničkog doma Hrvatskog sabora, zastupnika: **dr. Furia Radina (zastupnik pripadnika talijanske nac. manjine), akademika Ive Šlaus (SDP), dr. Zlatka Kramarića (LS) i Zlatka Šešelja (SDP)**. Jednoglasno je prihvaćena odluka o razrješenju (94 glasa "za"), kako ju je predložio nadležni odbor.

* Za člana Odbora za vanjsku politiku izabran je zastupnik **Vedran Lendić (SDP)** jednoglasnom odlukom (94 glasa "za").

* Za člana u Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost predložen je zastupnik **dr. Ivić Pašalić (HDZ)**. S ovim se prijedlogom nije, međutim, složio zastupnik **Ivan Ninić (SDP)**. Ocijenio je da je zastupnik Pašalić umiješan u brojne kontraverze koje prate obavještajne službe u proteklih desetak godina, pa ne želi

podržati ovaj prijedlog. Ukoliko se on realizira, najavio je svoju ostavku na članstvo u rečenom Odboru. Repliku je uputio zastupnik **Milan Kovač (HDZ)**, ukazujući da se prvi put raspravlja o kandidatima koji su usuglašeni između Klubova zastupnika. Upozorio je da se već duže vrijeme neopravdano ocrnjuje zastupnika Ivića Pašalića, iako mu nisu dokazane krivnje niti za jedno djelo, koje mu se predbacivalo. Predsjedavajući je zatim ovaj prijedlog stavio na glasovanje. Nakon brojanja glasova utvrdio je da su za odluku o imenovanju glasovala 32, protiv odluke 43, dok se 11 zastupnika suzdržalo prilikom glasovanja. Predsjedavajući je zatim istaknuo da ovi rezultati ne osporavaju pravo Kluba zastupnika HDZ-a, da predloži drugog kandidata iz svojih redova.

Nakon toga zastupnica Marija Bajt zatražila je, u ime Kluba zastupnika HDZ-a kratku stanku.

* Predsjednik Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove, **dr. Vilim Herman** predložio je da se za

člana Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina izabere zastupnica **Lucija Debeljuh (SDP)**. Prijedlog je jednoglasno prihvaćen (92 glasa "za").

Riječ je zatim ponovno dobila zastupnica Marija Bajt koja je podsjetila da je u praksi oduvijek poštovan međustranački dogovor o imenovanju u članstvo odbora onih zastupnika koje su predložili njihovi stranački klubovi. Nikada se do sada nije dogodilo da kao član odbora nije prihvaćen zastupnik u ime jednog kluba, pa je posrijedi presedan i nasilje, a ne demokracija u Zastupničkom domu Hrvatskoga sabora. Zbog ovih razloga Klub zastupnika HDZ-a je zaključio da do daljnjega neće sudjelovati u radu odbora Zastupničkog doma, a traži i hitni sastanak predsjednika klubova parla-

mentarnih stranaka kako bi se očitivali o novonastaloj situaciji.

Predsjedavajući mr. **Mato Arlović** složio se s rečenim prijedlogom, najavljujući skore konzultacije s predsjednicima ili predstavnicima klubova koji bi trebali zauzeti stajalište i informirati Dom. Zatražio je ujedno da se nastavi s radom.

* Predsjednik Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove, predložio je da se za člana Odbora za pravosuđe izabere zastupnik **Branimir Glavaš (HDZ)**, što su zastupnici većinom glasova (81 "za" i 6 "suzdržana") i prihvatili.

* Predložio je da se za člana Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša izabere zastupnik **Josip Golubić (HSS)**, što je prihvaćeno jednoglasno (85 glasova "za").

Jednoglasnom odlukom zastupnika Zastupničkog doma za člana Odbora za poljoprivredu i šumarstvo izabran je zastupnik **Željko Krapljan (HDZ)**. Nakon toga pristupilo se razrješenju i izboru potpredsjednika i člana Odbora za turizam.

Od dužnosti potpredsjednika Odbora za turizam razrješuje se zastupnik **Joško Kontić (HSLŠ)**, a članstva u Odboru zastupnik **mr. Andro Vlahušić (HSLŠ)**. Predložio je da se za potpredsjednika Odbora za turizam izabere zastupnik **mr. Andro Vlahušić**, a za novoga člana zastupnik **Željko Pavlic (HSLŠ)**. Prijedlog odluke je jednoglasno prihvaćen (84 glasa "za").

PRIJEDLOG ODLUKE O PONIŠTENJU ODLUKE O RAZRJEŠENJU PREDSJEDNIKA I ČLANOVA NACIONALNOG VIJEĆA ZA VISOKU NAOBRAZBU

U ime Kluba zastupnika HDZ-a zastupnici **Vladimir Šeks** i **Drago Krpina** - podnijeli su Prijedlog odluke o poništenju odluke o razrješenju predsjednika i članova Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu. U ime predlagatelja zastupnik Šeks je uvodno podsjetio da je Prijedlog podnesen u lipnju 2000. godine. Upozorio je da za to vrijeme nije postojalo ni djelovalo Vijeće za visoku naobrazbu. Postupak razrješenja predsjednika i članova rečenog Vijeća definiran je Zakonom o visokim učilištima. Ocijenio je da je narušen postupak za razrješenje, a Nacionalno vijeće za visoku naobrazbu predstavlja izraz autonomije sveučilišta zajamčen u članku 67. Ustava Republike Hrvatske. Nezavisnost navedenoga sveučilišnog tijela nije samo u skladu s hrvatskim propisima, jer i preporuke Vijeća Europe izričito govore o navedenim pravima ovoga tijela. Prilikom donošenja odluke o razrješenju predsjednika i članova Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu, Zastupnički dom nije bio upoznat sa cjelinom postupka. Donio je pravno neodrživu odluku, pa je zbog navedenih razloga i predloženo poništenje odluke. U međuvremenu je i Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu iznio stajalište o potrebi da

Zastupnički dom što prije donese odluku o izboru predsjednika i članova Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu. Predložio je da se o imenovanju odluči nakon što se okonča rasprava i odluči o prijedlogu za poništenje odluke o razrješenju predsjednika i članova Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu.

Ugrožena autonomija Sveučilišta

Ocijenio je zatim da će nadležni ministar pružiti i svoja razmišljanja o odnosima i pravima sveučilišne autonomije prema izvršnoj vlasti, o čemu je usput izviještena i javnost posredstvom pisanih i elektronskih medija. Na kraju je predložio da se poništi prethodna odluka, zbog donošenja nove odluke o predsjedniku i članovima Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu. U ime Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu javio se zastupnik **dr. Ante Simonić** koji je napomenuo da je Odbor o rečenom pitanju raspravljao kao zainteresirano tijelo. Nakon uvodnih izlaganja, na Odboru je otvorena rasprava u kojoj je, uz članove, sudjelovao i pomoćnik ministra znanosti i tehnologije dr. Darko Polšek. Nakon provedene rasprave

Odbor je većinom glasova donio zaključak kojim ne prihvaća razloge za poništenje Odluke i smatra da Zastupnički dom ne treba poništiti, već ostati kod odluke od 26. travnja 2000. godine o razrješenju predsjednika i članova Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu. Članovi Odbora jednoglasni su u tome da Zastupnički dom od Vlade Republike Hrvatske zatraži hitni prijedlog koji će omogućiti imenovanje novog sastava Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu, zaključio je zastupnik Simonić. Smatra ujedno da bi Vlada trebala što prije uputiti Zastupničkom domu prijedlog zakona o visokim učilištima.

Riječ je o savjetodavnom organu Vlade

Nakon toga, za riječ se javio i predstavnik Vlade, ministar znanosti i tehnologije prof. dr. **Harvoje Kraljević**. On je podsjetio da je Vlada predložila razrješenje predsjednika i članova Vijeća temeljem stavka 4., članka 131. Zakona o visokim učilištima. Vlada je podnijela rečeni prijedlog jer je zaključila da Vijeće nije u zadovoljavajućoj mjeri obavljalo svoju dužnost. Podsjetio je ujedno da je pogrešno pozivanje na članak 67.

Ustava jer drugi stavak navedenog članka, uz prethodne formulacije o jamčenju autonomije sveučilišta, govori da "Sveučilište samostalno odlučuje o svom ustrojstvu i djelovanju u skladu sa Zakonom". Ocijenio je da Nacionalno vijeće za visoku naobrazbu nije sveučilišno tijelo, već savjetodavni organ Vlade. To se vidi i iz odluke i obrazloženja Ustavnog suda iz koje je razvidno da se ovo tijelo doživljava kao dio izvršne vlasti, a ne kao dio sveučilišnog i akademskog svijeta. Ocijenio je ujedno da je rektor Zagrebačkog sveučilišta interpretirao vlastito viđenje ovih zbivanja, a cjeloviti odgovor Ministarstva uskoro će biti predložen javnosti.

Nakon toga otvorena je rasprava, a prvi je u ime Kluba zastupnika SDP-a govorio akademik **Ivo Šlaus**. On je dao podršku mišljenju Vlade i nadležnog Ministarstva u ocjeni rada Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu. Prihvatio je ujedno i ocjenu da je ovo tijelo svojim djelovanjem kočilo razvoj i modernizaciju visokog školstva u Republici Hrvatskoj pretvarajući svoj rad u svojevrsno paraministarstvo. Složio se s ocjenom predstavnika predlagatelja koji je ocijenio da se navedeno pitanje trebalo riješiti mnogo ranije, ne prihvaćajući kasniju interpretaciju o tobožnjem kršenju autonomije sveučilišta. Ponavljajući stav da ovo tijelo nije obavilo povjerene mu poslove, zastupnik Šlaus je ocijenio da ne treba prihvatiti zahtjev predlagatelja. Smatra da treba ostati pri ranijoj odluci, da se konačno pristupi imenovanju, odnosno izboru Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu. Repliku je uputila zastupnica Zrinjka Glovacki-Bernardi (HSLŠ), dodajući da ovo Vijeće nije djelovalo u skladu sa zakonom. Naime, zakonom je predviđeno podnošenje izvješća o radu, a tih se odredbi Nacionalno vijeće nije pridržavalo. Zastupnica mr. Zdravka Bušić (HDZ) ocijenila je pak da je smjenjivanje Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu provedeno na flagrantno protuzakonit način. Podsjetila je da odredbe postojećeg zakona o visokim učilištima

predviđaju da se jedini put za smjenjivanje predsjednika ili člana ovoga tijela, vodi upravo kroz samo Vijeće. Smatra da Vlada nije poštovala ovaj proces, a sličnu pogrešku učinio je i Zastupnički dom koji je omogućio naum Vlade da se odluke donose mimo Nacionalnog vijeća.

Zakonska odredba kojom se štiti autonomija sveučilišta uobičajena u razvijenom svijetu, poništena je, međutim, odlukom Vlade, kojoj se nije svidao sastav ovoga tijela. Navela je zatim sve proceduralne pogreške koje je po njenom tumačenju učinio Zastupnički dom, ističući da nije na dnevni red stavio podneseno izvješće o radu Vijeća. Smatra ujedno da su članovi ovoga Vijeća protuzakonito smijenjeni bez obrazloženja, nakon medijske kampanje koju su organizirali pojedinci. Ocijenila je da se ovakvi potezi mogu doživjeti kao uklanjanje ljudi, odnosno tijela koja rade za hrvatski nacionalni interes, a ne za interes vlasnika u privatnim školama. Čineći ovakve pogreške, Hrvatska se prema mišljenju zastupnice Bušić, neće uspjeti približiti standardima razvijenog svijeta. Podsjetila je na kraju da su neki članovi smijenjenog Vijeća podnijeli ustavne tužbe zbog neustavnosti postupka smjenjivanja. Izrazila je zabrinutost što Ustavni sud koji je inače brzo reagirao i na pitanja koja su ga se marginalno doticala, do sada nije objavio o navedenom problemu iako je prošlo gotovo deset mjeseci od navedenih zbivanja. Smatra da se ova situacija može razriješiti samo uklanjanjem protuustavnih i protuzakonitih odluka o smjenjivanju članova Vijeća.

Zastupnik **dr. Ivica Kostović (HDZ)** ocijenio je da su pojedini zakonski propisi koji su uređivali rečenu materiju bili nedorečeni i manjkavi. Upozorio je da su i pojedini sveučilišni profesori prava ocijenili da Vladini potezi nisu bili doneseni u duhu zakona. Smatra da su i ove odluke donesene u valu brojnih smjena, kada se željelo promijeniti što više osoba u ministarstvima i vijećima.

Zastupnik **dr. Ante Simonić (HSS)** i sam je interpretirao pojedina zapažanja o radu u Nacionalnom

vijeću koje je iskazalo određeni broj nedostataka i slabosti. Istaknuo je da je ovo tijelo funkcioniralo u izrazito otežanim okolnostima i neprimjerenim prostornim, kadrovskim i financijskim uvjetima. Imajući sve navedeno u vidu, ipak ne može se zanemariti činjenica da nije izrađena strategija preobrazbe i razvoja visokih učilišta, a nisu predložena ni potrebna poboljšanja u spomenutoj mreži institucija. Zbog neučinjenog posla, došlo je do značajnih poteškoća u radu sustava visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Predložio je ujedno da se preispita i precizira postojeća zakonska regulativa, te ponovio zahtjev da nadležno ministarstvo hitno izradi Prijedlog novog zakona o visokim učilištima. Budući da više nije bilo prijavljenih za raspravu, riječ je ponovno dobio ministar Kraljević. On je ponovio tvrdnju da Nacionalno vijeće nije sveučilišno tijelo, što je u svojim kasnijim odlukama potvrdio i Ustavni sud Republike Hrvatske. Ukazao je zatim na propuste i precizirao pojedine poslove koji od Vijeća nisu na vrijeme obavljani. Istaknuo je da je obavljeno manje od jedne trećine potrebnih poslova oko vrednovanja rada učilišta, a napomenuo je da nisu dostavljena ni zakonski obvezna izvješća o radu ovoga tijela. Zastupnica Bušić zatražila je ispravak netočnog navoda te ocijenila da se Ustavni sud još nije očitovao, a poteškoće u radu svima su razumljive zbog teških uvjeta rada na koje je naišlo ovo tijelo. Predsjedavajući je najavio glasovanje u nastavku rada Doma, te pozvao zastupnike da rasprave o slijedećim točkama.

U nastavku rada prvi je riječ dobio zastupnik Vladimir Šeks koji je izvjestio da je Klub zastupnika HDZ-a usuglasio svoja stajališta. Zatim je predsjedavajući provjerio postojanje kvoruma, te pozvao na glasovanje o Prijedlogu odluke o poništenju odluke o razrješenju predsjednika i članova Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu. Nakon brojanja glasova predsjedavajući je utvrdio da Prijedlog nije prihvaćen jer je 18 zastupnika glasovalo "za", a 77 ih je bilo "protiv".

PRIJEDLOG ODLUKE O RAZRJEŠENJU DRŽAVNOG PRAVOBRANITELJA REPUBLIKE HRVATSKE

U nastavku sjednice nastavljeno je Prijedlogom odluke o razrješenju državnog pravobranitelja Republike Hrvatske. Nakon brojanja glasova

utvrđeno je da je većinom glasova (78 glasova "za" i 19 "protiv"), donesena odluka o razrješenju državnog pravobranitelja Republike Hrvatske

Petra Šale, u tekstu kako ga je predložio predlagatelj.

PRIJEDLOG ODLUKE O RAZRJEŠENJU ZAMJENIKA DRŽAVNOG PRAVOBRANITELJA GRADA ZAGREBA

Zatim je na red došao Prijedlog odluke o razrješenju zamjenika državnog pravobranitelja Grada

Zagreba, **Josipa Margetića**. Većinom glasova (78 glasova "za", 18 "protiv" i 2 "suzdržana"), donesena je odluka o

razrješenju prema tekstu predlagatelja.

PRIJEDLOG ODLUKE O IMENOVANJU PREDsjedNICE I ČLANOVA NACIONALNOG VIJEĆA ZA VISOKU NAOBRAZBU

Predsjedavajući je konstatirao da je prijedlog dostavila Vlada, a rasprava je provedena u krugu nadležnog Odbora. Otvorena je rasprava, a prvi se za riječ javio zastupnik dr. Ante Simonić (HSS). On je podsjetio da je Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu donio više zaključaka. Zbog strateškog značenja Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu, te višemjesečnog nepostojanja tog tijela Odbor je ocijenio potrebnim da Zastupnički dom što prije donese odluku o predsjedniku i članovima rečenog tijela. Zbog nesmetanog donošenja odluka o predloženom pitanju, Odbor je predložio Zastupničkom domu donošenje odluke nakon što raspravi i odluči o Prijedlogu za poništenje razrješenja predstavnika članova Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu.

Istovremeno je Vladi Republike Hrvatske upućen prijedlog da ponovno preispita svoj prijedlog prema kojem bi se u sastav Nacionalnog vijeća imenovao **dr. Goran Kalogjera**, sa Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Dodao je da je procjena Odbora da bi opravdanije bilo predložiti **prof. dr. Božidara Križana** s Tehničkog fakulteta Sveučilišta u Rijeci i to zbog njegovih znatno većih znanstvenih referenci. Predsjedavajući je zatim zaključio raspravu, a u nastavku rada obavljeno je i glasovanje.

Predsjedavajući je u nastavku rada dao na glasovanje Prijedlog odluke o imenovanju predsjednice i članova Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu, kojega prema Zakonu o visokim učilištima predlaže Vlada Republike Hrvatske. Za predsjednicu

Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu predložena je prof.dr.sc. **Helena Jasna Mencer**, a za članove: prof. dr. sc. **Hildegard Auf Franić**, prof.dr.sc. **Vitomir Belaj**, prof.dr.sc. **Aleksa Bjeliš**, prof.dr.sc. **Leo Budin**, prof.dr.sc. **Stipe Grgas**, prof.dr.sc. **Mladen Havelka**, prof.dr.sc. **Marija Ivezić**, prof.dr.sc. **Stipan Jonjić**, prof.dr.sc. **Goran Kalogjera**, prof. dr.sc. **Marta Ljubešić**, prof.dr.sc. **Petar Novoselec**, prof. **Frano Parać**, prof.dr.sc. **Mirko Primc**, prof.dr.sc. **Zvonko Rumboldt**, prof.dr.sc. **Rudolf Scitovski**, prof.dr.sc. **Pere Sikavica**, prof.dr.sc. **Ivo Soljačić** i prof.dr.sc. **Igor Zanchi**. Zastupnici su jednoglasno, sa 98 glasova "za" donijeli odluku u tekstu predlagatelja.

V.Ž.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

OBRANA

Stradali ročnici upoznati s pravima

Stradali ročnici u vojarni Sveti Petar Ogulin upoznati su s pravima koja mogu ostvariti u područnim uredima Ministarstva hrvatskih branitelja glede statusa mirnodopskih vojnih invalida, stoji među ostalim, u odgovoru **Ministarstva obrane** na zastupničko pitanje **Ivice Tafre (HDZ)**, zastupnika u Zastupničkom domu Hrvatskog sabora kojim je zatražio **informaciju o poduzetim djelatnostima u vezi s pružanjem pomoći ročnicima stradalim u toj vojarni.**

Po primitku obavijesti o nesretnom slučaju 16. studenog 2000. godine, te podacima o imenima i prezimenima, kao i težini ozljeda stradalih ročnika, predstojnici ureda za obranu neposredno su izvijestili roditelje o nesretnom događaju. Roditeljima ročnika putem djelatnika ureda za obranu omogućena je promptna posjeta, te usluge prijevoza tijekom daljnjeg liječenja ročnika i pružen im je smještaj u HOC Bjelolasica, navodi se u odgovoru.

Za vrijeme bolničkog liječenja, nadležni djelatnici Ministarstva obrane kontinuirano su posjećivali ročnike, a pokrenuta je i realizirana žurna nabava ortopedskih pomagala i izrađena je uputa civilnim liječnicima u svezi plaćanja troškova liječenja na račun Ministarstva obrane i postupanja sa stradalim ročnicima.

Provedeno je medicinsko vještačenje na Povjerenstvu HZZO vezano uz priznavanje prava na zdravstvenu zaštitu na teret MORH-a zbog povreda koje su posljedica obnašanja službe.

Prikupljena je sva medicinska dokumentacija i provedeno prvo medicinsko vještačenje u cilju određivanja visine nematerijalne štete, a 27. studenoga 2000. godine održan je sastanak ministra i zamjenika ministra obrane kao i ostalih dužnosnika s roditeljima ranjenih ročnika.

Dužnosnici Ministarstva obrane su nekoliko puta posjećivali ranjene ročnike odmah nakon nesretnog događaja i za vrijeme njihove hospitalizacije. Čelnici pojedinih ustrojbenih jedinica Ministarstva obrane 31. siječnja 2001. godine osobno su bili

nazočni u Ogulinu prilikom otpusta ročnika iz OS RH, kako bi ih neposredno upoznali i odgovorili na moguća pitanja vezana uz daljnja ostvarivanja njihovih prava. 15. veljače 2001. godine ministar obrane donio je Odluku da se ročnicima kao predujam isplati novčana naknada na ime nematerijalne štete koju su u tom događaju pretrpjeli. Visina novčane naknade temelji se na postojećoj medicinskoj dokumentaciji i procijenjenom minimalnom stupnju tjelesnog oštećenja, a izračunata je prema Orijentacionim kriterijima Hrvatskog ureda za osiguranje. Posredstvom Ureda za obranu, ročnici su s tim upoznati, a do 5. ožujka 2001. godine moraju se pribaviti podaci o broju računa na koji će im potom biti izvršena isplata.

Stradali ročnici su upoznati s pravima koja mogu ostvariti u područnim uredima Ministarstva hrvatskih branitelja glede statusa mirnodopskih vojnih invalida.

Kriminalistička vojna policija još uvijek poduzima sve aktivnosti koje imaju za cilj utvrđivanje svih činjenica i okolnosti. Nastavak intenzivne kriminalističke obrade u ovom predmetu usmjeren je utvrđivanju dvaju detalja koji su još uvijek ostali nepoznati, a odnose se na utvrđivanje načina ulaska minsko-eksplozivne naprave u prostor skladišta i utvrđivanje identiteta iste, kaže se na kraju odgovora.

D.K.

Aktivnosti na području Vukovarsko-srijemske županije

Na zastupničko pitanje **Marijana Maršića (HSS)** u svezi s **pirotehničkim pregledom i razminiranjem područja u Vukovarsko-srijemskoj županiji**, odgovor je pripremila **Ministarstvo unutarnjih poslova**. U prilogu su dostavljeni i izvaci iz minske situacije Vukovarsko-srijemske županije, odnosno zemljovidi minsko sumnjivih područja na kojima se nalaze naselja Gunja (3 km²), Račinovci (7 km²) i Strošinci (4,3 km²). Za Rajevo Selo nema podataka o miniranosti nego samo o granatiranju.

U odgovoru se navodi da su dinamika i redoslijed razminiranja definirani godišnjim planom razminiranja hrvatskog državnog prostora. Taj je plan izrađen na temelju uvida u županijske planove razminiranja prostora definiranih općim izviđanjem i obilježavanjem, te zahtjeva lokalne razine usuglašeni sa županijskim poglavarstvima koja su objedinila zahtjeve razine gradova i općina. Plan se usuglašava s odgovornim resornim ministarstvima, javnim poduzećima Republike Hrvatske i zahtjevima potencijalnih donatora.

U Plan razminiranja hrvatskog državnog prostora za 2001. godinu uvrštene su slijedeće površine s područja Rajevo Selo, Gunja, Račinovci i Strošinci, za koje su izvršena sva potrebna izviđanja te izrađeni projekti razminiranja: Plovne oznake rijeke Save 2.dio, od Sl.Broda do Račinovaca, površine 51.000 m² (u tijeku je raspisivanje međunarodnog javnog nadmetanja po načelima Europske zajednice koja financira ovaj projekt); Lijevi savski nasip - dionica državna granica sa SRJ - CR Teča, površ. 75.840 m² (tijekom ove godine Hrvatske vode trebaju definirati mogućnost financiranja ovog projekta, budući da je navedeni prostor definiran kao prioritetni vodozaštitni objekt).

Navedeni projekti su planske veličine i kao takvi definirani za izvođenje u 2001. godini, stoji u odgovoru. Međutim, Hrvatski centar za razminiranje nije u mogućnosti precizno definirati vremenske rokove jer se mora slijediti procedura EU-a, kao financijera prvog projekta, te očito vanje Hrvatskih voda kao financijera

drugog projekta. U odgovoru se navodi i to da će u naredne godišnje planove razminiranja Centar uvrstiti površine definirane po načelima navedenim u točki 2.

U nastavku odgovora slijedi popis i stanje projekata izrađenih u prijašnjim planskim godinama:

LC 46057 Račinovci - granica SRJ, tvrtka AKD "Mungos" d.o.o., izvršila razminiranje s danom 9. 4. 2001. (ukupna pregledana površina 25.516 m²); ŽC 4230 Strošinci - granica SRJ, tvrtka AKD "Mungos" d.o.o., izvršila razminiranje s danom 4. 4. 2001. (ukupna pregledana površina 15.5420 m²); granični prijelaz Gunja - Brčko, razminirala tvrtka "RU-RU" d.o.o. 1998. godine; šumske prometnice G.J. Topolovac, razminirala tvrtka AKD "Mungos" d.o.o. 1999/2000.g.; pristanište Gunja, razminirala tvrtka "DOK-ING" d.o.o., površina 1.850 m²; šumski putevi na području naselja Strošinci, općina Vrbanja, razminirala tvrtka AKD "Mungos" d.o.o., površina 25.200 m².

Na kraju odgovora napominje se da će se u razminiranju navedenog područja koristiti sve metode, sukladne Zakonu o razminiranju i Pravil-

niku o načinu obavljanja poslova razminiranja, tj. ručna metoda (uporabom pipalice i metal- detektora) te uporaba strojeva i pasa.

M.Ko.

GRADITELJSTVO

Rekonstrukcija prometnice

Zastupnik **Berislav Šmit (HDZ)** upozorio je na specifične probleme oko prometnice D-212 koja vodi prema graničnom prijelazu sa SR Jugoslavijom. Ističući da je korištenje postojeće brdske ceste između naselja Batina i Zmajevac otežano u zimskim uvjetima, **zapitao je kada će biti izvršeno poboljšanja uvjeta na rečenoj prometnici. Na postavljeno pitanje uslijedio je odgovor iz Ministarstva pomorstva, prometa i veza:**

"Gornja trasa cesta između Zmajevca i Batine, (brdska dionica) ima vrlo nepovoljne geometrijske karakteristike, te je njeno korištenje otežano. Projektna dokumentacija za predmetnu dionicu napravljena je tijekom 1982. i 1983. godine, a projektirana je kao donja trasa (nizinska dionica). Za projektnu dokumentaciju nije dovršen upravni postupak, te nije izdana građevinska

dozvola. Na lokaciji projektirane nizinske dionice tijekom ratne 1993. i 1994. godine tadašnja vlast u Baranji izgradila je cestu na tehnički neodgovarajući način. Unatoč tome što nije izvedena kvalitetno, predmetna dionica se koristila za promet.

Projekte koji su ranije napravljeni potrebno je novelirati i uskladiti sa sada važećim propisima, te provesti cjelokupni upravni postupak. Predmetna cesta (nizinska dionica) nije građena prema zakonima struke te ne zadovoljava u pogledu izvedbe i konstrukcije. Stoga je potrebno provesti ispitivanja radi ustanovljavanja stabilnosti na cijeloj trasi, nakon čega će se ustanoviti točan opseg potrebnih radova (rušenje postojeće konstrukcije, sanacija odnosno izgradnja nove konstrukcije i sl.).

Iz gornjeg se može zaključiti da se poboljšanju uvjeta na D-212, dionica Zmajevac - Batina, može pristupiti tek nakon provedenih istražnih radova, izrade odgovarajuće projektne dokumentacije i ishoda potrebnih dozvola. Kako za tu namjenu nisu predviđena sredstva u Proračunu za 2001. godinu, pitanje poboljšanja uvjeta odvijanja prometa na D -212 ostaje otvoreno za naredno plansko razdoblje".

V.Ž.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Ina Kralj, Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirena Pehcec, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Anita Vuksanović

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6, tel: 01/4569-722
fax: 01/6303-018

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 30102-637-2650,
Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

www.sabor.hr

TISAK: Tiskara Ureda za opće poslove Vlade RH i Hrvatskog sabora